

ሰኦዲስ

ስለምቴዎች መመሪያ

ሁሉንም የህይወት ዘርፎች የሚያካትቱ አስፈላጊ የሆኑ ሽሪዓዊ
ማብራሪያዎችና ቀለል ያሉ ህግጋት ለአዲስ ሰለምቴዎች

ፈህድ ቢንሣሊም ባህማም

NEW
MUSLIM
GUIDE

ለአዲስ ሰለምቴ መመሪያ

ሁሉንም የህይወት ዘርፎች የሚያካትቱ አስፈላጊ የሆኑ ሽሪዓዊ ማብራሪያዎችና
ቀለል ያሉ ህግጋት ለአዲስ ሰለምቴዎች

ፊህድ ሣሊም ባህማም

دليل المسلم الجديد

أمهري

© Fahd Salim Bahmmam , 1433
King Fahd National Library Cataloging-in-Publication Data

Bahammam, Fahd Salim

The new muslim guide. / Fahd Salim Bahammam ; Larabi

Ben Rezzouk - Riyadh , 1433

246 p ; 18.5X20.5 cm

ISBN: 978-603-00-9103-4

(Amharic Language text)

1-Islamic preaching I-Larab Ben

Rezzouk(translator) II-Title

210.7 dc 1433/853

L.D. no. 1433/853

ISBN: 978-603-00-9103-4

Second Edition

1434/2013

All rights reserved for

Modern Guide

For charitable printing and distribution of the book

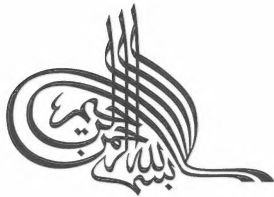
Please contact

Modern Guide

Kingdom of Saudi Arabia-Riyadh

Tel: + 96614486000

Fax: + 96614482181

Editorial Advisors

Dr. 'Ali Muhyid-Deen Al-Qarrah Daaghee

Secretary General, International Union of Muslim Scholars

Dr. Abul Fattaah Mahmood Idrees

Head of Comparative Jurisprudence Department, Sharee'ah
and Law College, Al-Azhar University

Dr. Muhammad Jabr Al-Alfee

Expert, International Islamic Fiqh Academy, Organisation of
Islamic Conference

Dr. Yusuf ibn 'Abdulaah Ash-Shubaylee

Professor of Comparative Jurisprudence, High Judicial
Institute, Imaam Muhammad ibn Saud Islamic University

AUTHOR	FAHD SALEM BAHAMMAM
TRANSLATOR	MUSTAFA HAMID YOUSSEF
PROJECT MANAGER	KHALED AHMED AL-AHMADI
EDITOR	HUSSEN KEDIR MOHAMMED ABDULRAHEEM MUSA HUSSAN
DESIGN AND PRODUCTION	MODERN GUIDE
PHOTOGRAPHY	DPI STUDIO ET AL.
PUBLISHING AND DISTRIBUTION	DAAR SAMAA' AL-KUTUB PUBLISHING AND DISTRIBUTION
ELECTRONIC PUBLISHING	MODERN GUIDE IT

ያሳታሚው መቅድም

የአስልምና ሃይማኖት አጅግ በፍጥነት በመስፋፋቱ ረገድ ከሁሉም ሃይማኖቶች እንደሚበልጥ ስታትስቲካዊ መረጃዎች ሁሉ የሚስማሙበት ጉዳይ ነው። በየዕለቱ ወደ እምነቱ የሚገቡት ሰዎች ቁጥር በአገዛዝ ከፍ እያለ ነው። እነዚህ ሰዎች ይህን የሚያደርጉት ሐይማኖቱ በራሱ ስለሚያሳምናቸውና አዲስ የሰለሙ ሰዎች ሕይወት ስር ነቀል በሆነ መልኩ ሲለወጥ ስለሚመለከቱ ነው።

በእርግጥ የዚህ ሁሉ ዋነኛው ምክንያት የአስልምና ሃይማኖት ዘላለማዊ የሆነ የአላህ ሃይማኖት በመሆኑ እንዲሁም ከአዕምሮ፣ ከነፍስና ከሰው አፈጣጠር ጋር ተስማምቶ የሚጓዝ ሃይማኖት በመሆኑ ነው።

ከዚህ በተጨማሪም ዘመኑ ያፈራቸው የተለያዩ የቴክኖሎጂ ውጤቶችን ተጠቅመው መስሊም ያልሆኑ ወገኖችን ወደ እስላም የሚጋብዙ የተለያዩ የዳዕዋ ማዕከሎች የሚያደርጉት የተባረከና የተቀደሰ ትግልም የራሱን እስተዋዕዩ እያበረከተ ነው።

ሆኖም ግን ይህ የተባረከና የተቀደሰ የዳዕዋ ትግል አዳዲስ ሰዎች ወደ አስልምና እንዲገቡ በማድረግ ተግባር ላይ ብቻ ተገድቧል። የምስክርነትን ቃል በእንደበታቸው ገልፀው ወደ እስላም ለገቡት አዳዲስ ሰዎች አጃቸውን ይዞ በቀጥተኛው ጎዳና ላይ እስከ መጨረሻው ሊያስገዛቸው የሚችል ግልፅ የሆነ መንገድ፣ መዳረሻና ግብ በወጥ እያቀርብላቸውም። ወደ አስልምና የገባ አዲስ ሰው ደግሞ በሁሉም የህይወት ዘርፍ አምኖ ሊቀበለው፣ ሊማረውና ሊተገብረው የሚገባ በርካታ ነገር ከፈት ለፊቱ ይጠብቅዋል።

ዳፍ ሰማክ የመፅሐፍት ማዕከል የተጠቀሰውን ክፍተት ሊሞላ በሚችል መልኩ በሁሉም የዓለም ሃገራት ላይ ለሚገኙ አዲስ ሰለምቴዎች በሁሉም ዓይነት ቋንቋ ይህን የመመሪያ መፅሐፍ ሲያቀርብ ከፍተኛ ከብር ይሰማቸዋል። መፅሐፉ አስተማማኝ የሆነ ዕውቀትንና ብቃት ያላቸው ባለሞያዎችን መሠረት ያደረገ ልዩ ሥራ ነው።

ለከቡራትና ለከቡራት አንባቢያን የምናቀርበው ይህ መፅሐፍ ዋነኛ መነሻና መሠረት ከመሆኑ በተጓዳኝ በሁሉም ሃገራት ውስጥ ለሚኖሩ አዳዲስ ሰለምቴዎች ሁሉ የአላህን ሐይማኖት በማስተዋወቅ ረገድ አገልግሎቱን ለማዳረስ በሚል ፕሮግራሙን በኢንተርኔት፣ በማህበራዊ ድረ-ገጾች፣ በማስተማሪያ ሺዲዮዎችና በመሳሰሉት አሰራሮቹ ነው።

በንግግርና በተግባራችን ቀናዒነትን የአንዲላግሰን አላህን (ሱ.ወ.) እንጠይቃለን።

አሳታሚው

የማንዋሉ ማውጫ

መቅረ-ሞቶች

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
የዚህ ዓለም ታላቅ ፀጋ	24	አልማደብ (ግድታ) - ሐራም (ክልከል) - አስሱና ወአል ሙስቶሐብ (ተወዳጅ ተግባር) - የሚጠላ (ክርፃ) ነገር ማለት - የተፈቀደ አልተመጥላም	31
ይህን ፀጋ ማመስገን የሚቻለው እንዴት ነው?	25	አምስቱ የአስልምና መሠረቶች:-	31
በሀይወት የመኖራችን ዓላማ:-	25	የሃይማኖቱን ሕግጋት እንዴት አውቃለሁ?	33
እስላም ዓለም አቀፍ ሃይማኖት:-	26	የአስልምና ሃይማኖት አውነታዎችን በማብራራት ረገድ ታማኝ የሆነውን አልተመጥላም	33
ለዚህ ነው የአስልምና ሃይማኖት የማንኛውንም ሕዝብ ባህልና ልምድ የሚያከብረው:-	26	አስልምና ሚዛናዊ ሃይማኖት ነው:-	34
መሬት ሁሉ አላህን የማምለኪያ ቦታ ነው:-	26	የአስልምና ሃይማኖት ሁሉንም የሀይወት ዘርፍ ያካትታል:-	35
በአስልምና ሃይማኖት በጌታና በባሪያው መሃል አማላጅ የለም:-	27	አስልምና ሁሉንም የሀይወት ዘርፍ የሚመለከት የተሟላ መመሪያ ነው	35
ነገርግን እስላም ብርሃኑን ፈነጠቀና ለሰው ልጅ ከብርን አንናፀፈው፤	27	አስልምና የሚለከው፡ በአንዳንድ መስሊሞች ተግባር ሳይሆን በሃይማኖቱ ምንነትና ምንጭ ነው:-	36
የአስልምና ሃይማኖት የመስሊም አዕምሮ ነፃ እንዲሆን አድርጓል:-	28	አምስቱ አጅግ አስፈላጊ ነገሮች:-	37
እስላም የሀይወት ሃይማኖት	29	ሃይማኖት	37
ምድርን ማልማት	29	አካል	37
ከሰዎች ጋር መኖር	29	አዕምሮ	38
የዕውቀት ሃይማኖት	29	ዘር	38
እስላማዊ ሕግጋትን መማር	30	ገንዘብ	39
የሽሪና ሕግጋት:-	31		

ማጠቃለያ	ገጽ	ማጠቃለያ	ገጽ
ሁለቱ ምስክርነቶች፤ ትርጉማቸውና ዓላማቸው	42	ስድስቱ የእምነት መሠረቶች	49
“ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የምንለው ለምንድና ነው?	42	በኃይሉ አላህ የማመን ትርጉም፡-	49
“ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የሚለው ቃል ትርጉም	42	በአላህ መኖር ማመን፡-	51
“ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የሚለው ቃል መሠረቶች	43	የአላህ ፍጥረት	51
መንፈሳዊ፡ የአላህ መልእክተኛ መሆናቸውን መመስከር	44	አላህ መኖሩ፡ እጅግ ግልፅ የሆነ ነገር ነው፤ መረጃዎችን መዘርዘርም እያስፈልገንም፡፡	51
ነቢዩን (ሰ.ወ.ወ.) ማወቅ፡-	44	በኃይሉ አላህ ጌትነት ማመን	52
ልጆቻቸው፡-	44	በአላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.ወ.) ዘመን የነበሩ አረብ ኦሪጶች በአላህ ጌትነት ያምኑ ነበር፡-	54
ሀይወታቸውና እድገታቸው፡-	44	በአላህ ጌትነት ማመን ቀልጣ፤ ያረጋጋል፡-	54
ተልዕኳቸው፡-	44	በነፍስ ውስጥ የሚመለሱ መሰረት የለሽ ነገሮችን መዋጋት	55
የዳዕዋ (የሰበክ) መጀመር፡-	44	ድግምትና አስማተኝነትን መዋጋት	55
ስድት፡-	46	መጥቀምና መጥፋት በአላህ እጅ ነው፡፡	56
እስልምናን ማስረጃጋት፡-	46	ስውርንና የወደፊትን ከአላህ ሌላ ማንም እያውቅም፡፡	56
ሀልፊታቸው፡-	47	እስላም በአዕዋፍ ገድ ማለትንና ማሟረትን አርም አድርጓል፡፡	56
ፍጡረጥራ፡ የአላህ መልእክተኛ ናቸው። የሚለው ቃል ትርጉም	48	በአላህ እምላክነት ማመን	56
ነቢዩ (ሰ.ወ.ወ.) ሁሉንም ነገር አስመልክቶ የተናገሩትን እውነት ብሎ መቀበል ያስፈልጋል፡፡	48	በአላህ እምላክነት የማመን እስፈላጊነት፡-	57
ነቢዩ (ሰ.ወ.ወ.) ያዘዘቸውን ነገሮች መተግበርና ከእነሱት ተግባራት መታተብም ያስፈልጋል፡፡	48	እምልኮ ማለት ምን ማለት ነው?	58
አላህን ማምላክ የሚኖርብን ነቢዩ (ሰ.ወ.ወ.) በደህንነት መልኩ ብቻ መሆን ይኖርበታል፡፡	49	በሁሉም የሀይወት ዘርፍ አላህን ስለማምለክ፡-	58
		እምልኮ (ዲባዳ) ሰው የተፈጠረበት ዓለም ነው፡-	58
		የእምልኮ (ዲባዳ) መሠረቶች	59

ማግለጫ	ገጽ	ማግለጫ	ገጽ
የእምልኮ ቅድመ ሁኔታዎች፡-	59	የቁርአን ልዩ መግለጫዎች	68
የመጀመሪያው እምልኮን ያለ ምንም ተጋራ ለአላህ ብቻ ማዋል ሲሆን	59	ብርሀንን ለሰመልኩቱ ያሉበት ግዴታ ምንድን ነው?	70
ለላው ደግሞ የአላህ መልእክተኛ (ሲዐዉ) ከእነዚህን የእምልኮ ተግባር ጋር የሚባባሰውና የሚስማማ መሆን ይኖርበታል፡፡	59	በቀደምት መጽሐፍት ውስጥ ስለሰ ነገር ሲኖረን የሚገባ አቋም ምንድን ነው?	71
ሺርክ (የእምልኮ ተግባርን ከአላህ ወጪ) ላለ አካል ማጋራት	60	በመጽሐፍት የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ	72
ታላቁ ሺርክ፡-	60	በመልዕክተኞች ማመን	73
ትንሹ ሺርክ፡-	60	የሰው ልጅ መለኮታዊ መልዕክት ያስፈልገዋል፡፡	73
ከሰው መፈለግና ሰውን አንዳንድ ነገር መጠየቅ የሺርክ ተግባር ነው?	61	በመልዕክተኞች ማመን ከኢማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ነው፡፡	73
በአላህ ስሞችና ባህሪያት ማመን፡-	63	በመልዕክተኞች የማመን ትርጓሜ	74
ከአላህ ስሞች ውስጥ የተወሰኑት፡-	64	በመልዕክተኞች ማመን ምንን ያካትታል?	74
በአላህ ስሞችና ባህሪያት የማመን ፍሬዎች፡-	64	የመልዕክተኞች መግለጫ	75
ከፍ ያሉ የእምነት ደረጃዎች፡-	65	የመልዕክተኞች ምልክቶች ታዳምራታቸው	76
አላህን የማመን ፍሬዎች፡-	65	በዒሳ(ዐ.ሰ) ዙሪያ ያለው የሙስሊም እምነት	76
በመለእከት ማመን	66	እርሱ ዒሳ(ዐ.ሰ) ከታላላቅ መልዕክተኞች አንዱና ስብዕናው እጅግ የላቀ ነው፡፡	76
በመለእከት የማመን ትርጓሜ	66	ነባዩላህ ዒሳ(ዐ.ሰ) የአይም ገዢያ ሰው ነው፡፡	76
በመለእከት ማመን ምንን ያካትታል?	66	አሱ የመርሃም ልጅ ዒሳ ነው፡፡	76
በመለእከት የማመን ፍሬ ወይም ጥቅም፡፡	67	በርሱ በዒሳ(ዐ.ሰ) እና በነባዩ መነሐመድ(ሲዐዉ) መካከል የተላከ መልዕክተኛ የለም፡፡	76
በመጽሐፍት ማመን	68	አላህ (ሱወ) በእርሱ እጅ አንዳፈጸው ባይረጋቸው ታላም ራት አናምናልን፡፡	76
በመጽሐፍት የማመን ትርጓሜ	68	ዒሳ(ዐ.ሰ) የአላህ ባሪያና መልዕክተኛ ነው ብሎ እስከሚምን ድረስ የአንድም ሰው ኢማን የተሟላ ሊሆን አይችልም፡፡	76
በመጽሐፍት ማመን ምንን ያካትታል?	68	አላህ (ሱወ) አይራዎች ዒሳን(ዐ.ሰ) ሊጓድሉት በፈለጉ ጊዜ ወደ ሱማይ ከፍ አይረገጡና አላረገው አንጂ እሱ አልተጓደለም አልተሳተፉምም፡፡	77
		በነባዩ መነሐመድ (ሲዐዉ) ነባይነትና መልዕክተኝነት ማመን	78

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
የኑብዩ መጋሪያ (ሰ.ዓ.ወ) መልዕክት ልዩ ይዘት	78	በመጨረሻው ቀን ማመን ምንን ያካትታል?	81
የኑብዩ መጋሪያ (ሰ.ዓ.ወ) መልዕክት የቀደምት መልዕክቶችን መልዕክት የሚቅዩ መሆኑ፡፡	78	በመቀነሱ በመሰብሰብ ማመን	81
የኑብዩ መጋሪያ (ሰ.ዓ.ወ) መልዕክት ቀደምት መልዕክቶችን የተካ መሆኑ፡፡	78	በምርመራ በሚዘጋ ማመን	81
የኑብዩ መጋሪያ (ሰ.ዓ.ወ) መልዕክት ሁለቱንም ፍጡሮች ማለትም ኢፓንጋንጋም ሰውንም የሚመለከት መሆኑ፡፡	78	ጀንትና አሳት	82
		የቅብር ስቃይና ድሎቱ	82
በመልዕክተኞች የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ	79	በመጨረሻው ቀን የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ	83
በመጨረሻው ቀን ማመን	80	በአላህ ውሳኔ (በቀደር) ማመን	84
በመጨረሻው ቀን የማመን ትርጓሜ	80	በአላህ ውሳኔ የማመን ትርጓሜ	84
		በአላህ ውሳኔ ማመን ምንን ያካትታል?	84
ቁርአን በመጨረሻው ቀን በማመን ላይ ትኩረት ያደረገው ለምንድን ነው?	80	የሰው ልጅ ምርጫ፤ ችሎታና ፍላጎት አለው፡፡	84
		በአላህ ውሳኔ ማመን	86
		በአላህ ውሳኔ የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ	87

2

ንፅህናት

ማውጫ	ገጽ	ማውጫ	ገጽ
የንጽህናት ትርጉም	90	ሐደስ(ምናባዊ ቆሻሻ)	93
ለሠላት አስፈላጊ የሆነው መፀዳዳት እንዴት ዓይነት ነው?	90	ትግቹ ሐደስና ውፋ	93
ከነጃላ(ግልፅ ቆሻሻ) መጥራት	91	ውዳላ የማደርገው እንዴት ነው?	94
ነገሮች መሰረታቸው የተፈቀደና ንጹህ ነው፡፡	91	ትልቁ ሐደስ(ምናባዊ ቆሻሻ) እና ትጥብቱ	96
ነጃላ ነገሮች	91	ትጥብትን ግድ የሚያደርጉ ነገሮች	96
ከነጃላ መጽዳት	91	አንድ ሙስሊም ከጅናባ ወይም ከትልቁ ሐደስ የሚጠራው እንዴት ነው?	97
የአስተንጃሊ(ሀፍረት ገላገና አካባቢውን ማጠባበቅ) እና የመጽዳት ስርዓት	92	በክልሉ ላይ ማበስ	97
		ውሃን መጠቀም ያታተው ወይም ያልቻለ ሰው	97

ማጠቃለያ	ገጽ	ማጠቃለያ	ገጽ
ሠላት	100	ከዚህ በኋላ በመጨረሻው ረከዓ፣ በመጨረሻም ወደ ቁኑ በመጣር	113
የሠላት መሰረታዊ ትርጉሙ	100	የምስግደው እንዴት ነው?	114
የሠላት ደረጃና ትሩፋት	100	የሠላት ማዕዘናት ግዴታዎች	118
የሠላት ትሩፋት	101	የሠላት ውስጥ ሱናዎች	118
ሠላት ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?	101	ሱጁደ ሰህው	118
ለሠላት ሊሟሉ የሚገቡ መስፈርቶች ምንድን ናቸው?	102	ሠላትን የሚያበላሹ ነገሮች	119
ከሐደሰና ከነጃሳ መጥራት፡፡	102	በሠላት ውስጥ የተጠሉ ነገሮች፡፡	119
ሀፍረተ ገላን መሸፈን	102	የተወደዱ ሠላቶች የሚባሉት ምንድን ናቸው?	120
ለሰት - ለሰዓት - ወንድ	102	በፊታዊኝነት የሚሰጉዱ ሠላቶች የሚከለከሉበት ዓይነቶች፡፡	121
ወደ ቂብላ መቅጣጨት ወይም መዘር	103	ሠላተል ጀማዓ (በሕዝብ ረት መስገድ)	122
የሠላት ወቅት መግቢት	103	በኢማም የመከተል ትርጉም	122
አምስቱ የግዴታ ሠላቶችና ወቅቶቻቸው	104	ለኢማምነት የሚቀደመው ማን ነው?	122
የሠላት ቦታ (ስፍራ)	105	ኢማሙና ተከታዮቹ የመቆሙት የት ነው?	122
የሠላት ገጽታ	107	ኢማም ተከትሎ ሲሰግድ ያመለጠውን ሠላት አንድም ሊላክ?	123
ማሰብ (ኒያ)	107	ረከዓ በምን ትገኛለች?	123
ለሠላት አንደኛው አላሁ አክብር (አላሁ ትልቅ ነው፡፡) ይላል፡፡	107	አሳን	124
የመከፈቹዋ ዱዓ በሌ የተወደደ ነው፡፡	107	የአሳንና የኢታም መገለጫ	124
የፋቲሐን ምዕራፍ ያንባል፡፡	108	መሳኪትን ተከትሎ መድገም	125
ፋቲሐን፣ የሠላት ውስጥ ውሳኔዎችንና መግለጻቸውን በታላቅ የልጅነት ወይም የልጅነት መደድ ሰው ምን ማድረግ አለበት?	108	በሠላት ውስጥ መመገብ	126
የፋቲሐን ትርጓሜ በሚከተለው መልኩ	109	በሠላት ውስጥ ለመመለስ የሚረዱ መንገዶች	126
በመዳጮቹ ጉልበቶቹን በመያዝ ወደ ቂብላ እንደተቅጣጨ ከወገቡ ጎንበስ በማለት ሩኩዕ ያደርጋል፤	110	የጁምዓ ሠላት	128
በማስከተል፣ በሰባት የሰውነት ክፍሎቹ መሬት ላይ በመደፋት ሱጁድ ያደርጋል፡፡	111	የጁምዓ ዕለት ትሩፋት	128
		ጁምዓ ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?	128

ማጠቃለያ	ገጽ
የጁምዓ ሠላት አፈፃፀምና ድንጋጌዎች	130
ከጁምዓ ለመቅረት የሚፈቀድለት ማን ነው?	130
በስራና ሃላፊነት ላይ ለመገኘት ሲባል ከጁምዓ መቅረት አንድ ህጋዊ ምክንያት ይታያል?	130

ማጠቃለያ	ገጽ
ስራ፣ ከጁምዓ ሠላት ለመቅረት ህጋዊ ምክንያት የሚሆነው ምን ጊዜ ነው?	130
የመንገደኛ ሰላት	131
የታማሚ ሰው ሰላት	131

4

ጾምህ

ማጠቃለያ	ገጽ
የረመዳን ጾም	134
የጾም ጎርጎም	134
የረመዳን ወር	134
የረመዳን ወር በላዊኮት	134
የጾም ሚስጥር	135
የጾም ጎሩፋት	135
ጾምን የሚያበላሹ ነገሮች	136
መብላትና መጠጣት	136
ለሀመምተኛ የሚሰጥ ደም።	136
የፍቶት ጠብታ ቢፈስም ባይፈስም፣ በፍላጎትና በምርጫ በመተሻሸት	136
አውቆ ማስታወክ።	136
የወር አበባና የወሊድ ደም መፍሰስ።	136
በረመዳን ማፍጠር የተፈቀደላቸው ሰዎች	137
በመጀመሪያ የሚገኝ ታማሚ	137
በሽምገልና ወይም ይድናል ተብሎ በማይከሰድ በሽታ ምክንያት መጾም የማይችል ደክማ ማፍጠር ይፈቀድለታል።	137

ማጠቃለያ	ገጽ
ተገዥ መንገደኛ በገዛው ላይ እያለ ከሌራት ቀን ለማደበል ጥ ጊዜ ሲያገኝ ማፍጠር ይችላል።	137
የወር አበባና የወሊድ ደም ላይ ያሉ ሲቶች።	137
አርጉዝና አጥቢ።	137
በረመዳን ጾሙን ያበላሽ ሰው ፍርዳ ምንድን ነው?	138
የውዴታ ጾም	138
የወሹራን ቀንና ክርሰ በፊት ወይም በኋላ ያለው ቀን።	138
የዐረፋ ቀን።	138
ስድስቱ የሸዋል ቀኖች።	138
የተባረከው የጾም ፍቺ በዓል	139
በኢስላማዊው ሕግ የተደነገገና በዲዩ ዕለት የሚከናወን ነገሮች አንዴት ያሉት ናቸው?	140
የበዓል ሠላት (የኋላ ሠላት)	140
የጾም ፍቺ ምጽዋት(በተቀል ፈጥር)	140
በተፈቀዱ መንገዶች ሁሉ በመጓጓዣ፣ ለማለት የተፈለገው ግልጽ እንደሌለው።	141
በአዲስ ወቅት ለሌሎች፣ አንዲታም ወይ ኋላ ሠላት ሲወጣ።	141

5

ምጽዋትህ (ዘካህ)

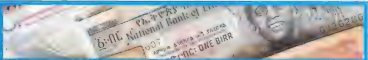
ማዕተ-መገ.	ገጽ	ማዕተ-መገ.	ገጽ
የምጽዋት ዓላማዎች፡	144	ዘካ የሚገባቸው ከፍለሾች የሚከተሉት ናቸው፡	147
ምጽዋት ሊወጣሉት ግዴታ የሚሆን ንብረት የትኛው ነው?	145	የእንሰሳት ሃብት ዘካ	148
ለጌጥነትና ለውበት የማይለበስ የሆነ ወርቅና ብር	145	የእንሰሳት ዘካ ጥቅላዊ መስፈርቶች	148
ተቀማጭ ገንዘብና የተለያዩ እንደ የምትለውቃል አስፈላጊ አይደለም	145	የጋማ ከብቶች የዘካ እወጣጥ	149
ለንግድ የቀረቡ ዕቃዎች	146	ግመል	149
ከምድር የሚበቅሉ፡ አገመራ፣ ፍራፍሬዎችና የእህል አይነቶች	146	ክብት	150
እንደ ላም፡ ማመልና ፍየል ያሉ ግልጽ አይደለም፡	146	ቡግና ፍየል	150
ምጽዋት የሚሰጠው ለነማን ነው?	147	የአገርዕትና የጥራጥራዎች ዘካ	151
		ግዴታ የሚሆነው የዘካ መጠን	151

6

ሐጅህ

ማዕተ-መገ.	ገጽ	ማዕተ-መገ.	ገጽ
የመካ እና የመስጃዳል ሐፊም ትሩፋት	154	ዑምራ	160
የሐጅ ትርጉም	156	የተባረከው የአርድ በዓል	161
የሐጅ ወቅት	156	በአርዱ ቀን(የውመ ነሐር) የሚሠሩ ሥራዎች	161
ሐጅ ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?	156	አርድ(ኡዳ-ሐያ)፡	161
አንድ መስሊም ሐጅ ማድረግ የመቻል መገለጫዎች፡	157	ለአርድ የሚቀርበው አንስሳ ማሟላት ያለበት መስፈርት	161
አንዲት ሴት ሐጅ ለማድረግ መስረም (የቅርብ ተጠሪዋ) አብሯት መጥፋ መስፈርት ነው፡፡	158	የአርዱ ስጋ ምን ይደርጋል?	162
የሐጅ ትሩፋቶች	158	የክብር ገቢ ዕቃዎች ከተጠገኑ (መዳኅን) መንገዶች	163
የሐጅ ዓላማዎች	159	በመዳና ውስጥ ሊገኙ የሚገቡ ነገሮች ምንድናቸው?	163

ማሳሰቢያ	ገጽ	ማሳሰቢያ	ገጽ
አላህ (ሱው) በምድራዊ የሕይወት ቆይታ ሲሳይ ን ለመፈለግ መልሳትን ደግግጓል፡ አበረታቷል፡፡	168	የአንድ አታ ምንነት ለመታወቅ በግብይቱ ውስጥ ታሳቢነት የሚያገኘው መኖሪያ ነው?	172
በማበራዊ ግንኙነትና በመጠቃቀሚያ ነገሮች ዙሪያ ያለው መሰረታዊ መመሪያ	168	በደልና የሰዎችን ገንዘብ አላግባብ መውሰድ	173
በቀጥታ በራሱ እርምጃ የተደረገ፡	168	ማስገደድ፡	173
የሚከተሉት ኢስላም ቡድኖች አካላቸውን እርምጃ ያደረጓቸው ነገሮች ናቸው፡፡	168	የሰዎችን ገንዘብ በሐሰት ለመብላት ማታለልና ማጭበርበር፡	173
ከተገኙበት ምንጭ አንጻር እርምጃ የተደረገ ነገሮች	169	የሰዎችን ገንዘብ ያለ አግባብ በግፍ ለመውሰድ በሕግና ደንብ መቀላቀል፡	173
ወለድ	169	ጉብ፡	174
የአዳ ወለድ	169	በካሃዲነቱ ዘመን ያለ አግባብ ገንዘብ ይወስድ የነበር ሰው ኢስላምን ሲቀበል ፍርዱ ምንድነው?	174
የብድር ወለድ	169	ቁማር	174
ሸራለዊ ፍርድ	170	ቁማር ማለት ምንድን ነው?	174
የወለድ ቅጣት	170	የቁማር ሸራዊ ፍርድ፡	174
ወለድ በማህበረሰብና በግለሰቦች ላይ የሚያስከትለው ጉዳት	170	ቁማር በማህበረሰብና በግለሰቦች ላይ የሚያስከትላቸው ጉዳቶች፡	175
በወሰኑ መካከል ተግባር ላይ በሀብታማነት ጤናማ መካከል ልዩነትን ያፈጥራል	170	በሰዎች መካከል ጠላትና ጥላቻን ያፈጥራል፡፡	175
ገንዘብን አልመዘገበም፤ የአካላቸውን አልገኘም፡፡	170	ቁማር ገንዘብ የሚያወጣጥ፡ ሃሳቡንም የሚያከስም ነው፡፡	175
ወለድ፡ ባለ ሃብቶች ሀገርን በሚያስቅም ነገር ላይ እንዳይሳተፉ የሚከለክል አንቅፋት ነው፡፡	171	ቁማርን የሚያዘውት ሰው በሱሱ ይጠመዳል፡፡	175
ወለድ የገንዘብ በረከት አንዲወጥስ፤ የአካላቸው ወድቀት እንዲከሰት ያደርጋል፡፡	171	የቁማር ዓይነቶች	175
አንድ ሰው ቀደም ሲል በወለድ የሚገለገል የነበረ ቢሆንና ኢስላምን ቢቀበል፤ የሚሰጠው ብይን ወይም ፍርድ ምንድን ነው?	171	ኢስላም፤ ልዩ ቅድረት፤ የፍራቸው በገንዘብ ነፃ ጉዳዮች ዙሪያ ያለ ሰነድ	176
ሰውን ማታለልና አለማወቅ	171	ታማኝነት፡	176
ማታለልና ግልጽ አልባነት ያለበት ሽያጭ ምሳሌ	172	አውጥተኝነት	177
		ሥራን፤ ኃላፊነትን በጥራትና በብቃት መወጣት	177

ማግኘት	ገጽ	ማግኘት	ገጽ
በምግብና መጠጥ ዙሪያ ያሉ መስረታዊ መመሪያዎች	180	የፍብስ አንስሳት	183
አጠቃላይ የጥቅም መመሪያዎች	180	የሚፈቀዱ አንስሳት የትኞቹ ናቸው?	183
አስከፊ መግቢያዎች አልክል	181	ከአንስሳት መካከል ሲጋቸውን መብላት የተከለከሉ	183
አፅምሮን መጠበቅ	181	አስላማዊ አስተራረፍ	184
አልተመግላም	181	የስጋ ዓይነቶች በምግብ ቤትና በልኳንዳዎች የሚገኝ ሲጋ	184
አጠቃላይ ገጽ	182	የጥቅም መመሪያዎች	185
የአጠቃላይ መመሪያዎች	182	ለአደን መስፈርቶች አሉት።	185
		የመብላትና የመጠጥበት ስርዓት	186

ማግኘት	ገጽ	ማግኘት	ገጽ
ልብስ በኢስላም	190	በሁለቱ ጾታዎች መካከል መመሳሰልን የሚፈጥር	192
ልብስ ብዙ ጉዳዮችን ይፈጽመበታል፡	190	ከካሃዲያን ልዩ መግለጫ ጋር የሚመሳሰለል ልብስ	192
የመስሊም አለባበስና የተፈቀዱ መቆነኞች	191	ኩራትና መክፈስን የሚያንጸባርቅ አለባበስ	192
የተከለከሉ አልባሳት	191	ሐርነት ወይም ወርቅነት ያለው ከሆነ ለወንዶች የተከለከለ ነው።	195
ሀፍረተ ገላን የሚያጋልጥ	191	ማባከንና የሌለበት፡	195

ማጠቃለያ	ገጽ	ማጠቃለያ	ገጽ
ቬተሰብ በኢስላም ውስጥ ያለው ስነ ምግባር	196	ሴቷ ለርሱ ባልድ ከሆነች	201
ኢስላም በጋብቻ ጅማሬና በቤተሰብ ምስረታ ላይ ልዩ አይታ አለው።	196	በመንገድና በባልድ ሴት መካከል የሚኖር ጥንኝነት ስርዓት	201
ኢስላም ለአያንዳንዱ የቤተሰብ አባል ወንድም ሆነ ሴት ልዩ ክብር ሰጥቷል።	196	ዓይንን መስበር	201
ኢስላም ለአባቶችና ለእናቶች ክብር በመስጠትና ደረጃቸውን በመጠበቅ፣ አንዲሁም እስከ ህልፈተ ሕይወታቸው ድረስ እነርሱን መንከባከብና ትዕዛዞቸውን መፈጸምን አስመልክቶ ልዩ ትኩረት ቸገሯል።	196	በስርዓትና በመልካም ስንምግባር አብሮ መኖር	201
ኢስላም የወንድም ሆነ የሴት ልጆችን መብት እንድንጠብቅ አሟላ።	197	የኸልዋ (ሉብቻ መነጠል) እርምነት	202
ኢስላም በአንድ መስሊም ላይ ዝምድናን የመቀጠል ግዴታ ጥሰብታል።	197	አል ሐጃብ (የሴቶች ኢስላማዊ አለባበስ)	202
ሴት በኢስላም ውስጥ ያላት ስነ ምግባር	197	የሮጃብ ይዘት	202
ከሴት ልጅ ከብር ጋር ተያያዥነት ካላቸው ኢስላማዊ ድንጋጌዎች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።	197	ፖብቻ በኢስላም	203
ኢስላም ልዩ ትኩረት እንዲቸፈራቸው ያደረጋቸው ሴቶች	198	ኢስላም ለሚስትነት ያስቀመጣቸው መስፈርቶች	203
እናት	198	ኢስላም ለባልድ፣ ያስቀመጣቸው መስፈርቶች	203
ሴት ልጅ	198	የባልድ የሚስትን መብቶች	204
ሚስት	198	የሚስትን መብቶች	204
መኖር የለበትም ::	198	ተሰባኝ መጠለያ	204
በመንገድና በባልድ ሴት መካከል የሚኖር ስነ ምግባር	198	መልካም እርምጃ ወይም ጥንኝነት	204
ሴቷ ለወንዱ ሚስት መሆኗ	198	መቻቻል	205
የቅርብ ዘመዱ (መሕረም) ከሆነች	199	አብሮ ማደር ወይም መታረቅ	205
		ከብርሀና ምስጢር ስልጣን ልትካላታት ይገባል።	206
		የሚስትን ሚስትነት አስማዘነ	206
		በሴት ላይ ድንበር ማለፍ አይፈቀድም	206
		መካከል መኖር	206

ማጠቃለያ	ገጽ	ማጠቃለያ	ገጽ
ሚስት ያስገባችውን ታል መጠበቅ	206	ከአንዲህ ዓይነቱ ሁኔታ ለመውጣት ሲበል ፍቺ የተፈቀደው ለዚህ ነው።	209
የባል መብቶች	207	ፍቺ አራሱን የቻለ ስርዓት አለው።	209
በመልካም ነገር ላይ ሌላን የመታዘዝ ግዴታ አለባት	207		210
ባል እንዲጸባባት መዘጋጀት ወይም መመዝገብ	207	ለወላጆች በን መዋል ከመልካም ስራዎች መካከል ከባዱና አላህ ዘንድ ብዙ ምንዳን ከሚያስገኙ ተግባሮች ሲሆን፤	210
ባል ወደቤቱ እንዲገባ የማይፈልጋቸውን ሰዎች እንዲገቡ አልመኖሩም	207	በወላጆች ላይ የማመፅና ለነርሱ ክፉ የመሆን አደገኝነት	210
በባል ፈቃድ ካልሆነ በስተቀር ከቤት አለመውጣት	207	በአላህ ላይ ከማመፅ ውጭ ባለ ጉዳይ አነርሱን መታዘዝ	210
ሚስት ባልን መንከባከብ	207	ለነርሱ በን መዋል በተለይም ሲሸመግሉ	210
ከሌገድ በላይ ሚስትን መግባት	208	ከሃዲያን ወላጆች	210
አስላም ሰቶች እንዳይበደሉና እንዳይገፉ አንዲሁም መብታቸውን የሚያስከብሩ የሆኑ ቅድመ መስፈርቶችንና በደልን ከልካይ ነጥቦችን አስቀምጧል።	208	የልጆች መብት	211
ፍቃድ	208	ጥሩ እናት ልትሆን የምትችል መልካም ሚስት ለጋብቻ መምረጥ	211
የሚከፍትን ወጪ መሸፈን መቻል	208	ስም ከነርሱ የማይለይ የሆነ መገለጫቸው በመሆኑ፤	211
ከአራት ሚስቶች በላይ አለመጨመር	208	በመልካም ስነ ምግባር አንጻ ማሳደግ፤ መሰረታዊ የሃማፍት ጉዳዮችን ማስተማርና ሃይማኖታቸውን እንዲወዱ ማድረግ።	211
በተሰባዊ ግንኙነትን ለመጠበቅ ዝምድናን ላለማበልሸት አጭር ሰቶችን በአንድነት በአንድ ጊዜ ማግባትም አይፈቃድም።	208	ወጪ	211
ፍቺ	209	ወንዶችም ሆኑ ሴቶች በሁሉም ልጆች መካከል ፍትሃዊ መሆን።	211
አስላም የጋብቻ ውል ዘላቂና ዘውታሪ መሆን እንዳለበት ይመክራል።	209		

ማጠቃለያ	ገጽ	ማጠቃለያ	ገጽ
በጥንቃቄ የሚገባበት ሰነድ የሚገባበት ገጽ	214	የላቁ ስነ ምግባሮች በሰዎች ብቻ የተገደቡ አይደሉም፡፡	217
ስነ-ምግባር ንብዩ (ሲ.ወ.) ወደ ሰው ዘር ከተላከበት ዓላማዎች መካከል ዋነኛው ነው፡፡	214	ስነ ምግባር ከሕንፃዓት ጋር	217
ስነ-ምግባር ዋነኛ የአምነት ክፍል ነው	214	ስነ ምግባር የአካባቢ ተጠቃ	217
ስነ-ምግባር ከአያንዳንዱ የአምልኮ ዘርፍ ጋር የተሳሰረና የተቆራኘ ነው	214	መልካም ስነ ምግባር በሕይወት ዘርፍ ሁሉ	218
አላህ (ሱ.ወ) ለጥሩ ስነ-ምግባር ያዘጋጀው የላቀ ደረጃና ከባድ ምንዳ	215	በዜጎች መካከል	218
በሌላ ገጽ የሚገኝ ሰነድ የሚገኝ ሰነድ መግለጫ	216	በግንዛቤ መሰረት	218
የላቁ ስነ-ምግባርን ማሳየት በሰው ልጅ ላይ ብቻ የተገደበ አይደለም፡፡	216	በሥራ መስተዳድር	219
መስሪያ ክልሉን ለሰዎች ጋር የሚገኝ ስነ ምግባር	216	በጦርነት ላይ ያለው የሊስላም ስነ ምግባራዊ መመሪያ	219
		ከኑብዩ (ሲ.ወ.) የህይወት ታሪክ ስነ ምግባራዊ እስተምህሮት መካከል፡፡	220

ማጠቃለያ	ገጽ	ማጠቃለያ	ገጽ
አንድ ሰው ወደ አስላም እንዴት ሊገባ ይችላል?	226	ወንጀሉን ማቆም	227
አንድ ሰው ሁለቱን የአምነት የምስክርነት ታል ትርጉማቸውን አውቆ፡፡	226	ላሳስረው ወንጀል መጸዳትና መቆጣጠል	227
አዲስ መስሪያ ገላውን ይታጠባል	226	ዳግም ወደ ወንጀሉ ላለመለስ ተክሎት ውሳኔ ማድረግ	227
ንግዛኩ	227	ውሳኔ ላይ ለመድረስ የሚፈቀድ አርምዳዎች፡፡	227
የትክክለኛ ንግዛ መስፈርት ምንድነው?	227	ከንግዛ በኋላስ?	228

ማሳሰቢያ	ገጽ	ማሳሰቢያ	ገጽ
የኢማን ጣዕም ወይም ጥፍጥና	228	ባልና ሚስት በአንድነት ከሰለሙ	233
ወደ ቀጣቸው ጉዳዩ የመመራትንና የግንዛቤን ጸ ጋ ወግመስክን	229	አርሱ ሰልሞ ሚስቱ ባትሰልም የሚኖረው ድንጋጌ ስ ምንድነው?	234
ሃይማኖትን አጥብቆ መያዝና ለሚያጋጥሙ ችግሮች ታጋሽ መሆን	229	የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ የሆነች ሚስት	234
በጥበብና በመልካም ግላዊ ወደ ኢስላም በመጣራት ላይ መታገል	229	የመጽሐፍት ባለቤት የሃይማኖት ተከታይ ያልሆነች ሚስት	234
ወደ ኢስላም መጣራት	230	የተፈታኝ ሴት ዒዳ (ፍች የሚወናበት ጊዜ)	235
ወደ አላህ መጣራት ያለው ትሩፋት	230	የጋብቻ ውል ፈልጎ፣ ያዲት ያልጣለ ጥበብ ስጋ ግንኙነት አ ብሯት ያልፈጸመ	235
ወደ አላህ መጣራት በትርጉሙ ሳይሆንም ሆነ በወይያኛው ላ ለም የመጻፍና የስኬት መንገድ ነው።	230	የእርጉዝ ሴት ዒዳ	235
የአንድ ወደ ኢስላም ጥራ አድራጊ ሰው ግጥር አላህ ዘንድ በ ሉዊና ተወጻፏ ነው።	230	እርጉዝ ያልሆነችና የወር አበባ የምታይ ሴት ዒዳዋ ከተፈ ታች	235
ጥራ ማድረግ(ዳዕዋ)፣ የአላህን ትዕዛዝ መፈጸም ነው።	230	ያልደረሰች ስፍን በመሆኗ	235
ወደ አላህ መጣራት የመልክቶች ሁሉ፣ በተለይ የነበረችን የመጠመኛ (ሲወድ) ተግባር ነው።	230	ሴቷ ሰልማ ባሳ ባይሰልም ፍርዱ ምንድን ነው?	237
ጥራ ማድረግ ወይም ዳዕዋ የሚያዘጋ የመልካም ነገር በር ነ ወ።	230	የሕፃናት መስለም	238
የአንድ ዳዊ ምንጭ ከዳንያና በውስጡ ካሉ መገባወጫ ነገሮች ሁሉ የተሻለና የበለጸ ነው።	230	ከሰለሙ በኋላ ስም መቀየር የተወደደ ተግባር ነ ወንጌ	240
የትክክለኛ ዳዕዋ(ጥራ) መገለጫዎች	231	በሚከተሉት ሁኔታዎች ስምን መቀየር ግዴታ ይ ሆናል፡	240
መረጃና ዕውቀት	231	ግልጽ አይደለም	242
በዳዕዋ ውስጥ ብልሃትን መጠቀም	231	ግርዛት	242
በተሰጠን መጣራት	232	ኢስቲጒክዳድ	242
አካባቢያዊ በተሰጠ	233	ቀድሞ ቀመስን ማሳጠር	242
ወደ ኢስላም ከተገባ በኋላ ያለው ሕይወት	233	ጸጋን ማሳደግ	243
		ጥፍርን ማስተካከል	243
		የብብትን ጸጉር መገጨት	243

የመፅሐፉ መቅደም

ከጨለማ ወደ ብርሃን በመውጣት፣ ቀጥተኛ የሆነውን መንገድ በመምራት እንዲሁም ታላቅ ሃይማኖት የሆነውን አስልምና በማስያዝ አላህ (ሱዉ) ፀጋውን ስለናፀፈህና ዕድሉኛ ስላደረገህ እንኳን ደስ ያለህ!

ምክንያታዊ በሆነው ጅግንነት እውነትን ስትፈልግ የዚህ ታላቅ ሃይማኖት አባል ለመሆን በህይወትህ ውስጥ ትልቅ ውሳኔ ላይ በመድረስህ በድጋሚ እንኳን ደስ አለህ!

የአላላትሮኒክስ መሣሪያ የዝነ አንድ ሰው አሊያም ደግሞ የአንድ ቡድን ወይም ተቋም አባል የሆነ ሰው የመሣሪያውን አጠቃቀም መመሪያ ለማወቅ ወይም አባል የሆነበትን ተቋም መተዳደሪያ ደንብ ለመረዳት መጓጓዣ አይቀርም። መብትና ግዴታው ምን እንደሆነ ማወቅ ይፈልጋል።

ይህ እንዲህ ከሆነ፣ ከጨለማ ወደ ብርሃን በማውጣት፣ ቀጥተኛ መንገድ ወደ ሆነው አስላም በመምራት አላህ (ሱዉ) ፀጋውን ያናፀፈው ሰው ደግሞ ከላይኛው ሰው እጅግ በበለጠ ስለ ሃይማኖቱ ለማወቅ መጓጓዣ አይቀርም። አላህን (ሱዉ) በፅውቁት ላይ ተመስርቶ ለማምለክ ስለ ሃይማኖቱ ሀሳቦች ለማወቅ ይታጋል። በዙሪያው ከሚከሰቱት ተለዋዋጭ ነገሮች ጋር ሽሪሳውን መሻሻ ባደረገ መልኩ ለመፈጸም ሃይማኖትን ለመረዳት ይጥራል።

ስለ አስልምና በመመገርህ የምትቻረውን ነቢዩዋ የምስራች ልንገርህ። በዚህ መፅሐፍ ውስጥ የምታገኛቸው መረጃዎች ከነቢያትና ከመልእክተኞች የተወረሱ ሐብቶች ናቸው። እርግጥነው፣ ከነቢያት ገንዘብም ሆነ ቁሳቁስ አይወረስም። ከነቢያት የሚወረሰው የሃይማኖት ትምህርት ነው። ይህን ትምህርት የሐሰመ ሰው የታላቅ ዕድል ባለቤት ሆኗል። የነቢያት ውርስ የሆነን ትልቅ በረከት ተችሯል። (አቡ-ዳወድ፡88)

ይህ በስልል የተደገፈው መመሪያ፣ መፅሐፍ፣ ኡዲዮ ለሰለምከው ወገን፣ ለሰዎች የተሻረ ፀጋ ስለሆነው ስለታላቁ ሃይማኖት አስልምና መግቢያና የመጀመሪያ ደረጃ የሆነው ዕውቀት ያስጨብጥሃል። ዘወትር በምትናገረውና አስረላጊ በሆኑ የህይወት ጉዳዮችም ማብራሪያ ይሰጣል።

ለተለያዩ ጥያቄዎችም ምላሽ ይሰጥሃል። በዙሪያህ ካለው ተጨባጭ ሁኔታ ጋር እንዴት መናገር እንዳለብህም ግልፅና ቀላል ባለ አኳኝን ያብራራልሃል። መፅሐፉ የሚያቀርብልህ መረጃዎች ውስን፣ የስነጽግሰት ያላቸው ሲሆኑ መሠረታቸውም ቁርጥና የኑብዩ /ሲዉ/ /ሐዲሶች ናቸው።

ይህ መፅሐፍ ዝርዝር የሆኑ ማብራሪያዎችን በማቅረብ ረገድ ለንባብ ቀላል በሆነ አኳኝን ከመዘጋጀቱ ጎን ለጎን እንዳንድ በልላ የሚገነዝቡህ የህይወት ጉዳዮች ሽሪዓዊ ብይናቸው ምን እንደሆነ ለማወቅ ከፈለግህም በቂ የሆነ ማመልከሪያ እንዲሆን ተደርጎም ተዘጋጅቷል።

ተጨማሪ የሆነው ፀጋና መቀናትን እንዲያናፀፍህ አላህን እንግዘዛለን። ቀልብህን በርሱ ትዕዛዝና ሀይማኖት ላይ እንዲያፀናው እንዲሁም የትምህርት ብርሱ እንዲያደርግህ እንለምናለን። ሁላችንም የክብር ቤቱ በሆነው ጅነት ከነቢያትና ከደታኖች ጋር ያደርገን... አሚን!

አዘጋጃ

መቅደሳሥቅ

የህይወት ምስክር

የዚህ ዓለም ታላቅ ፀጋ

በህይወት የመኖራችን ዓላማ

አሥላም ዓለም አቀፍ ሃይማኖት

በጌታና በባሪያው መሀል አማላጅ የለም

እስላም የህይወት ሃይማኖት

የአስልምናን ሕግጋት ተማር

የሸሪዓ ሕግጋት

ሃይማኖታዊ ሕግጋትን አንዴት አውቃለሁ?

እስላም ፍትሀዊ ሃይማኖት ነው

ሃይማኖት ሁሉንም የህይወት ዘርፍ ያካትታል

ሥለ አስልምና በትክክል ማወቅ የምንችለው ሃይማኖቱን በመመርመር
መር አንጂ መስሊሞችን በማየት አይደለም

አምስቱ እጅግ አስፈላጊ ነገሮች

> የዚህ ዓክልበር ታካቅ ዐጋ

ኃያሉ አላህ ስፍር ቁጥር የሌላቸው ዐጋዎችን ለሰው ዘር አንድነታቸው። ሁላችንም እነዚህን የአላህ ዐጋና ትሩፋቶች ከማጣጣም ለአፍታም ተቆጥበን እናውቅም።

ከጎደሎ ባህሪያት የጠራው ጌታ ብዙዎች ደጠውን የማየትና የመስማት ታላቅ ዐጋን ቸሮናል። አዕምሮን፣ ጠናን፣ ገንዘብን፣ ቤተሰብን ያለከፍያ ሰጥቶናል። ከዚህም አልፎ ተርፎ ፍጥረተ-ዓለሙ ሁሉ እኛን ያገለግል ዘንድ ገርቶናል። ፀሐይ፣ ሰማይ፣ መሬቱ፣ ፍጥረታቱ ሁሉ የእኛ አገልጋይ ተደርገዋል። «የአላህም ዐጋ ብትቆጥሩ አትዘልቋትም፤ አላህ በእርግጥ መከራ እየኝ ነውና።» /አል-ክሕ፣18/

ይህም ሆኖ አጭሩ የዕድሜ ገደባችን ሲጠናቀቅ እነዚህ ዐጋዎችም አብረው ይከትማሉ።

በዚህ ዓለም /ዱጋያ/ ላይ ደስታና ዕርካታን አጎናዕፎ አስከቀጣዩ ዓለም /አሽራ/ ድረስ የሚሸጋገር አንድና ብቸኛ ዐጋ ማን አለ። አርሱም ወደ ኢስላም ጎዳና የመመራት ዐጋ ነው። ይህ አላህ ለባሮቹ ያጎናዕፈው ታላቅ ዐጋ ነው።

ይህ በመሆኑም ነው፤ አላህ ከሌሎች ዐጋዎች አስበልጦ ይህንን ዐጋ ወደ ራሱ ያስጠጋው። እንዲህ ይላል «... ዛሬ ሃይማኖታችሁን ለናንተ ሞላሁላችሁ። ዐጭንም በናንተ ላይ ፈፀምኩ። ለእናንተም ኢስላምን ከሃይማኖት በኩል ወደደኩ።» /አል-ማሊዳ፣3/

አንድን ሰው ከጨለማዎች ወደ ብርሃን በማውጣትና አርሱ ወደ ወደደው ሃይማኖት ከመምራት የበለጠ ታላቅ ዐጋ አላህ ለሰው ልጅ አጎናዕፎዋልን? አላህ ለሰው ይህን ዐጋ የቸረው፤ በህይወት የተገኘበት ጥንኛ ዓላማ የሆነውን አላህን የመገዛት ተልዕኮ በአግባቡ ያሳካ ዘንድ ነው። ሰው ይህን በማድረግ በዚህ ዓለም ላይ ደስታን ሲያገኝ በቀጣዩ ዓለም ደግሞ የማይቋረጥ ምንዳ ይጠብቀዋል።

አላህ ከሰዎች ሁሉ የበለጠን ምርጥ ሀዘቦች እንድንሆን አድርጎ በመምረጥ፤ ሰላም በነርሱ ላይ ይህንና የነበያትና የመልእክተኞች ሁሉ ጥሪ የሆነውን «ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም» የሚለውን ኃይሉ-ቃል እንድናንግብ

> ኢስላም የዚህ ዓክልበር ታካቅ ዐጋ

ማድረግ ለእኛ ታላቅ ዐጋ ነው። ከዚህ የበለጠ ታላቅ ዐጋና በረከትስ ይኖራል?

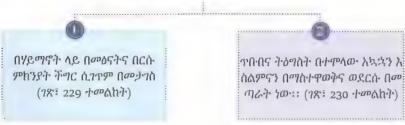
አንዳንድ ለላዋቂ ሰዎች መስሎም የሆኑት በፍፁም ፈቃዳቸው ብቻ እንደሆነ አድርገው በመቁጠር በነበሩ መስመሮች /ሰላም በርሳቸው ላይ ይሁን/ ላይ እጉል ለመመደቅ ሲዳዳቸው፤ አላህ ተቸቷቸዋል። ወደዚህ ሃይማኖት ጎዳና መመራት የሚቻለው በርሱ ዐጋ ብቻ መሆኑን ገልጾባቸዋል። እንዲህ ይላል አላህ «...በመስላማቸው፤ በእስልምናችሁ በኔ ላይ አትመጣድቁ፤ ይልቁንም አላህ ወደ እምነት ስለመራችሁ ይመጣድቅባችኋል፤ አውነተኛች ብትኾኑ (መመጣድቁ ለአላህ ነው) በላቸው።» (አል-ሐሹራት፣17)

በእርግጥ የኃያሉ አላህ ዐጋዎች ብዙ ናቸው። እንደዚህም ሆኖ በሰም ጠቅሶ ያወሰናል ለእኛ እንዳጎናዕፈን የነገረን አንድና ብቸኛ ዐጋ ወደ ኢስላም ጎዳና መመራት፤ አርሱን መገዛትና አንድነቱን በተግባር ማረጋገጥ ነው።

ይህ ፀጋ ከእኛው ጋር ቋሚና ዘውታራ ሆኖ እንዲቆይ፤ ምስጋና ያስፈልገዋል። አላህም እንዲህ ብሏል... «ጌታችሁም ብታመሰማት በእርሣጥ እጩምርላችኋለሁ፤ በትኩዳም /አቀጣችኋለሁ/፤ ቅጣቴ በእርሣጥ ብርቱ ነው፤ በማለት ባስታውቁ ጊዜ /አስታውሱ/።» (ኢ.ብራሂም፡7)

ይህን ፀጋ ማመስገን የሚቻለው እንዴት ነው?

ማመስገን የሚቻለው በሁለት መንገድ ነው፡-

> በሀይወት የመኖራችን ዓላማ፡-

ለምን በሀይወት ተገኘን? የመኖር ግብ ምንድነው? የሚሉትን እጅግ ወሳኝ የሆኑ የዘላለም ጥያቄዎችን በመመለስ ረገድ ብዙ አባቢያንና ተመራማሪዎች ተመሳሳይ በሆነ እኳኝን ሲደናገሩ ኖረዋል።

ለምን ተፈጠርን?

ብሕይወት የመኖራችን አላማስ ምንድን ነው?

የተከበረው ቁርዓን የሰውን በሀይወት የመኖር ዓላማና ግብ በግልፅና ቁልጭ ባለ እኳኝን አስፍሯል። ቁርዓን እንዲህ ይላል ...«ጋደንና ሰውንም ለግዝገኝ እንጂ ለሌላ አልፈጠርኳቸውም።» (አል-ዛሪዎች 56)

በዚህ ምድር ላይ በሀይወት የመኖራችን ግንባር ቀደመ-ዓላማ አላህን መግዛት ነው። ከዚህ ባሻገር ያሉት ነገር ይህንን የሚከተሉና የሚያሟሉ ነገሮች ናቸው።

ነገር ግን አላህን መግዛት /ዲባዳ/ ማለት በእስላም ግንዛቤ መሠረት ባህታዊ መሆንና ከዓለማዊ ህይወት ራስን መጎጠል ማለት አይደለም። ይልቁንም ከሰላት፣ ከደምና ከዘዘ ጎን ለጎን

የሚከሄዱ ሥራ፣ ገንግር፣ ፈጠራ፣ የርስ በርስ ግንኙነትና የመሳሰሉት ሌሎች ዓለማዊ ተግባራት ሁሉ ዓላማን /ኒያን/ እስካስተካከሉ ድረስ ዲባዳ /አምልኮ/ ሊሆን ይችላሉ።

እንዲያውም ከዚህም አልፎ ለዓለማዊ ነገሮች መጫወትና መደሰት ጥሩ በሆነ ዓላማና ለመልክም «ኒያ» እስከሆነ ድረስ ከዲባዳ ተግባራት ተርታ ይመደባል።

ለዚህ ነው ነቢዩ ሙሐመድ /ሲ.ዐ.ወ./ «በሀጋዊ መንገድ የሚከሄድ ተራከብ ምፅዋት ነው።» ያሉት ነቢዩ /ሲ.ዐ.ወ./ ለማለት የፈለጉት ከባለቤታችሁ ጋር የምታደርጉት የግብረ ሥጋ ግንኙነት ሳይቀር ምንዳ የሚያስገኝ ዲባዳ ነው።

ዲባዳ /አምልኮ/ በሀይወት የመኖር ግብ ከመሆኑ ጋር፣ ከላይ በተጠቀሰው መልኩ ከተከናወነ መሆኑ ህይወት ይሆናል። መስሊም በየህይወት እርከኑ የሚያከናውናቸው ተግባራት በመሉ ዲባዳ ይሆናሉ። አላህ እንዲህ ይላል ...«ከግድቱ መጠቀም፣ ስጦታ፣ ጥቅም፣ ለዓለሙ ገታ ለአላህ ነው በል።» /አል-አንዳም፡162/

> በአስኬምና ሃይማኖት በጌታና በባሪያው መሃከ እማካጅ የከም፡-

ብዙ ሃይማኖቶች ለአንዳንድ ግለሰቦች ከሌለው ሰው በተለየ መልኩ ሃይማኖታዊ መለያዎችን ችረዋል፡፡ የሰዎች የእምልኮ ጥንካሬም ሆነ የእምነት ደረጃ የሚለካው በእነዚህ ግለሰቦች ፈላጭ ቆራጮችን አንዲሆን አድርገዋል፡፡

እነዚህ ግለሰቦች በእነዚህ ሃይማኖቶች መሠረት በሰውና በእምላክ መካከል ግንኙነት አንዲፈጠር የሚያደርጉ አገናኝ ድልድዮች መሆናቸው ነው፡፡ ምህረት የሚለግሱትም እነርሱ ናቸው፡፡ የሩቅ ምስጢር (ገይብ) አሞቂ አንደሆኑ ተደርገው ይቆጠራሉ፡፡ ይህ እነርሱን ግልፅ ኪሳራ ላይ የጣላቸው የሃቅ ተቃራኒ የሆነና የሐሰት ጥሪያቸው ነው፡፡

ነገርግን ኢስላም ብርሃኑን ፈነጠቀና ለሰው ልጅ ከብርን አገናወፈው፤ ከፍ ያለ ደረጃም ሰጠው፡፡ የሰው ደስታ፤ ንስሐም

ሆነ እምልኮ መወሰን ያለበት የፈለገውን ያህል ከብርና ደረጃ ይነራቸው በጥቂት ግለሰቦች ፈቃደኝነት ላይ ነው የሚለውን ክንታ አስተሳሰብ ውድቅ አደረገው፡፡

የአንድ መስሊም የእምልኮ ተግባር የሚወሰነው በርሱና በአላህ መካከል ብቻ ነው፡፡ ሌላ በመሃከል ሆኖ የሚያገናኝ አማላጅ ግለሰብ አያስፈልግም፡፡ አላህ ለባሪያው ቅርብ የሆነ ጌታ ነው፡፡ የባሪያውን ጥሪ ሰምቶ ምላሽ መስጠት ይችላል፡፡ አምልኮውን፤ ሰላቱን በመመልከትም ምንጃ ይሰጠዋል፡፡

ማንኛውም የሰው ዘር ምህረት የመቸርም ሆነ ንስህ የመቀበል መብትም ሆነ ሥልጣን የለውም፡፡ አንድ የአላህ ባሪያ የሆነ ግለሰብ ለአላህ ፍፁም ቅን ሆኖ ንስህ አስከገባ ድረስ፤ አላህ ንስሀውን ይቀበለዋል ምህረትም ይለግሰዋል፡፡ ማንም

- በአስኬምና ሃይማኖት በጌታና በባሪያው መሃከ እማካጅ የለም፡-

መቅደሞች

ግለሰብ በዚህ ፍጥረት-ዓለም ውስጥ ተዕዕና የማሳደር መለኮታዊ ኃይል የለውም። ነገራት ሁሉ የሚከናወኑት በአላህ አጅ ነው።

የእስልምና ሃይማኖት የሙስሊም አዕምሮ ነፃ እንዲሆን አድርጓል። በጥልቅ እንዲያስብና እንዲመራመር ጥሪ አቅርቦለታል። በእንድ ጉዳይ ሲወዘገብም በቁርዓንና በነብዩ (ሰ.ወ.) የተረጋገጠ ንግግርና ተግባር እንዲጻግ አዘታል።

ከአላህ መልክተኛ (ሰ.ወ.) በስተቀር ለማንኛውም ሰው በሚናገረው ንግግር ሁሉ ሰዎች ለርሱ ፍፁም ታዘዮች እንዲሆኑለት የማድረግ ስልጣን የለውም። ረሱል (ሰ.ወ.) ግን ከአላህ በሆነ ወህይ (በራዕይ) እገዛ ካልሆነ ከራሳቸው አፍልቀው የሚናገሩት እንዳችሁ ነገር ስለሌለ አርሳቸውን ያለምንም ማወላዳት መታዘዙ ተገቢ ነው። አላህ እንዲህ ይላል ...ከልብ ወለድም አይናገርም። እርሱ (ንግግሩ) የሚወረድ ራሊይ አንጅ ሌላ አይደለም። (አል-ኒጅም፡3-4)

አላህ በዚህ ሃይማኖት ለማከኝነት ምን ያህል ታላቅ ፀጋ እንዳጎናፀፈን እናስተውል! ሃይማኖቱ ከአፈጣጠራችን ጋር ተስማሚ ነው። የሰውን ክቡርነት ይጠብቃል። ሰው ራሱን በራሱ ብቻ የሚገዛ ከአላህ ውጪ የማንም ተገዢና ባሪያ እንዳይሆን ነፃ ያወጣል።

> ኢስካም የሀይወት ሃይማኖት

የእስልምና ሃይማኖት የዚህን ዓለም (ዱንያ) ሀይወትና የጥጣቅን ዓለም (አኼራ) ሀይወት አመዝግኖ ጎን ለጎን የሚያስኬድ ሃይማኖት ነው። ዱንያ ዘር የመዝሪያ ዓለም ነው። እንደ መስሊም በዚህም ሆነ በጥጣቅ ዓለም የዘራውን ለማጨድ፣ በሁሉም የሀይወት ዘርፍ መልካም የተባሉ ነገሮችን ሁሉ የሚተክለው በዚህ የዱንያ ዓለም ውስጥ ነው።

ይህንን ተከፍኖ ዘር አግጥብነት ባለው መልኩ ለመዝራትና ለመትከል፣ ሀይወትን በቆራጥ ውሳኔና በፅናት ማስተናገድን ይጠይቃል። ይህ ሁኔታ እንደሚከተለው ሊገለፅ ይችላል።

ምድርኝ ማዘጋጀት

አላህ እንዲህ ይላል «... እርሱ ከምድር ፈጠራችሁ፤ በውስጧ እንድታሰማችሁም አደረጋችሁ።» (ሁድ፡61)

አላህ የዚህ ምድር ነዋሪዎች አንሆን ዘንድ ፈጥሮናል። እንድናለማት፣ እንድናሳድጋትና እንድናበልጋትም አዘናል። ገር የሆነውን ኢስላማዊ ሽሪና በማይታረን መልኩ ለሰው ልጅ ግልጋሎት ትውልድ ዘንድ መገንባት አንዳለብንም አዘናል።

ሌላው ቀርቶ ከባድ ሁኔታ ባጋጠመህ ወቅት እንኳ ምድርን ማልማትና ማሳደግ የእምልክ ተግባር (ዒባዳ) እንደፈፀምክ ይቆጠርልሃል።

ለዚህ ነው ነብዩ (ሲ.ወ.)፣ እንድ ሰው ችግኝ ለመትከል በአጁ ይዞ ሳለ ቂያማ ብትቆም እንኳ፣ እስከ ቻለ ድረስ ሰደታ ይሆንላት ዘንድ የያዛትን ችግኝ ይትክላት በማለት ያስገነዘቡት። (አል-ሙሰኒድ፡ 2712)

ከሰዎች ጋር መኖር

የእስልምና ሃይማኖት ምድርኝ በመገንባቱና በማበልፀጉ ረገድ ከሰዎች ጋር እንድንተጋገብ ያበረታታል። የየሰው ባህልና ሃይማኖት የተለያየ ቢሆንም መልካም ሥነ-ምግባርና ሰናይ የሆነ ግብረ-ገብነትን በመላበስ ተቀላቅለን እንድንኖርና እንድንተባበር ሃይማኖቱ ያዘናል።

ከሀብረተሰቡ ተነጥሎ መኖርና መገለል፣ የከሀዲዎችና የለውጥ አራማጆች መንገድ አለመሆኑንም ያስገነዝባል።

ይህ በመሆኑ ነበር የአላህ መልእክተኛ (ሲ.ወ.) ከሰዎች ጋር አብረው ይኖሩ የነበረውና የሚያደርሱባቸውን ሁከትና ማግክብም በፀፊ እንዲሁም በትዕግስት ያስተናግዱ የነበረው

እንዲህ አይነቱ ሰው ከሚነጠለውና ከሚገለለው ሰው የተሻለ ነውም ይሉ ነበር። (ኢብን ማሻሻ፡ 4032)

የሰውነት ሃይማኖት

በነቢዩ መነሐመድ (ሲ.ወ.) ላይ የወረደው የመጀመሪያው የአላህ ታል «አንብብ!» የሚለው መሆኑ እንዲሁ እንደዘበነት የተከሰተ ክስተት አይደለም። ለሰው ልጅ ጠቃሚ የሆኑ የዕውቀት ዘርፎች ሁሉ በእስልምና ሃይማኖት የተበረታቱ ናቸው።

እስልምና አገልግሎት የሚሰጠው በሀይማኖትና በሰውነት መካከል ነው የሚኖረው ምርት ለሰውነት ነው።

ሌላው ቀርቶ አንድ መስሊም ዕውቀት ለመቅሰም ሲጋጥሙት ወደ ጆንት በሚያደርሰው ትዳና ላይ እየተጓዘ መሆኑን ነብዩ (ሲ.ወ.) ተናግረዋል። እንዲሁ በሰላም...እውቀት በሚያስገባይ ተግባር ላይ የተሰማራ ሰው በዚህ ጥረቱ አላህ ወደ ጆንት የሚያደርሰውን ትዳና ገር ያደርግለታል። (ኢ.በን ሐ.ባን ፡ 84)

ለሌሎች ሃይማኖቶች እንደሚያስቡት የእስላም ሃይማኖት በዕውቀትና በሃይማኖት መካከል ግጭት አለ ብሎ አያምንም። ይልቁንም ከዚህ በተቃራኒው ሃይማኖት ዕውቀትን ማረጋገጥ ይቻላል ብርሃን ነው ብሎ ያምናል። ለሰው ልጅ እስከጠየቀው ድረስ ማወቅና ማሳወቅ ተገቢ ተግባር መሆኑን እስልምና ያስገነዝባል።

እንዲሁም የእስልምና ሃይማኖት፡ ለሰዎች መልካም ነገርን የሚያስተምር አዋቂና አስተማሪ ደረጃው እጅግ ከፍ ያለና የተከበረ መሆኑን ይናገራል። የአላህ መልአክተኞች (ሲ.ወ.) ፍጥረታት በጠቅላላ ለሰዎች መልካምን ነገር ለሚያስተምር ግለሰብ እንደሚጸልዩ (ዱዓኦ) እንደሚያደርጉ ተናግረዋል። (ተርማዚ ፡ 2685)

> አስካማዊ ሕግጋትን ተማር

አንድ መስሊም በሁሉም የህይወት ዘርፍ ዙሪያ ያሉ አስላማዊ ሕግጋትን ለማወቅ መጓጓት ይኖርበታል። የእምልኮ፡ የየዕለት ውሉና ግንኙነት ሥርዓቶችን ማወቅ ይጠበቅበታል። ይህን ካደረገ የዳባዳ ተግባሩን በዕውቀት ላይ ተመስርቶ የሚያከናውን ይሆናል።

የአላህ መልአክተኞች (ሲ.ወ.) እንዲህ ብለዋል ሕላህ መልካም ነገር ላስበሉት ሰው የሃይማኖት ግንዛቤን ይስጠዋል። (አል- ቡኻሪ፡ 71 ሙስሊም፡1037)

በተለይ ግዴታ የሆኑ አንድ ሰላጥኝ ንጅህና አጠባበቅ (ጠሃራ) የመሳሰሉ ህግጋትን መማር አለበት። የተከለከሉ የምግብ ዓይነቶችን ማወቅም ይኖርበታል። ግዴታ ያልሆኑ ሆነው ሃይማኖቱ የሚያበረታታቸው አንዳንድ ነጥቦችን ማውቁም ተገቢ ነው።

• አላህ መልካም ነገር የሰላት ሰው በዲን ላይ ያሳውቀዋል

➤ አምስቱ የእስልምና መሠረቶች፡-

ነቢዩ መሐመድ (ሰ.ወ.) እንዲህ ይላሉ፡ «እስልምና በአምስት ነገሮች ላይ ተገንብቷል፡፡ ከእላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከት አምላክ የለም፡፡ መሐመድ የእላህ መልእክተኛ ናቸው ብሎ መመስከር፤ ሰላትን መስጠት፤ ሐድጃ ማድረግና ረመዲንን መፆም ናቸው፡፡» (አል-ቡካሪ፡ 8 መ-ሰሊም፡16)

እነዚህ አምስቱ መሠረቶች ሃይማኖቱ የተገነባቸው ዋና ዋና ምስሰዎች ናቸው፡፡ በሚቀጥሉት ክፍሎች ዝርዝር ሕግና ስርዓታቸውን እናብራራለን፡፡

ከዚህ ለጥቆ ደግሞ ሰላት ይከተላል፡፡ ሰላት ከአምልኮዎች (እባዳት) ሁሉ የተከበረውና ታላቁ ነው፡፡ የእላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.) እንዲህ ብለዋል፡፡ «ሰላት (የሃይማኖቱ) ምስሰ ነው፡፡» (ቲርማዚ፡2749)

መልእክተኛው (ሰ.ወ.) ለማለት የፈለጉት ፤ የእስልምና ሃይማኖት ቀጥ ብሎ ሊቆምና ሊገነባ የሚችለው በሰላት ነው፡፡ ያለ ሰላት ሃይማኖቱን መገንባት አይቻልም ነው፡፡

ሰላት ጤናማና ተቀባይነት ያለው እንዲሆን መሟላት ካለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች ውስጥ አንዱ ንዕህና (ጠሃራ) ነው፡፡ ስለዚህ «ከአምስት» ቁጥሉ «ንዕህናን» ከዚያም «ሰላትህ» ይከተላል፡፡

የእስልምና መሠረቶች

1	ከእላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከት አምላክ ስለሆነ መልእክተኛ ናቸው ብሎ መመስከር
2	ሰላት መስጠት
3	ዘካን መስጠት
4	ረመዲንን መፆም
5	ሐድጃ ማድረግ

1

ከእላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከት አምላክ የለም መሐመድ የእላህ መልእክተኛ ናቸው ብሎ መመስከር

2

ሰላትን መስጠት

3

ዘካን መስጠት

4

ረመዲንን መፆም

5

ሐድጃ ማድረግ

> የሃይማኖቱን ሕግጋት እንደት አውቃኩሁ?

መቅደሳቸው

እንደ ሰው ህመም ካጋጠመውና ይህን ህመሙን የሚያሸር መፍትሄ ከፈለገ፡ በዘርፉ ብቃት ያላቸው የህክምና ባለሙያዎችን ማፈላለጥ የማይቀር ነው። ህይወቱ እጅግ ውድ ዋጋ ያላት በመሆኗ ሐኪሙ ያዘዘለትን መድሃኒት በታዘዘው መሠረት በአገባቡ ከመውሰድ አንደማይዘናጋ አሙን ነው።

ሃይማኖት ደግሞ ለሰው ከምንም በላይ ውድ ነገር ነው። ሃይማኖቱን ለማወቅ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ አለበት። የማይውቀውን ነገር ለመረዳትም ታማኝ የሆኑ የዕውቀት ባለቤቶችን ጠይቆ መረዳት ይኖርበታል።

ይህን መፅሐፍ ማንበብ ስለ ሃይማኖትህ በትክክል በማወቁ ረገድ አርምጃዎችን እንድትጅምር ያደርግሃል። አላህ እንዲህ ብሏል። «የማታውቁ ብትሆኑ የዕውቀት ባለቤቶችን ጠይቁ።» (አል-ኑሕል፡43)

ይህን መፅሐፍ ከማንበብ ባሻገርም ሌሎች አርምጃዎችን መውሰድም ይኖርብሃል። እንዳንድ ከበድ ያሉ ሁኔታዎች ሲገጥሙህ በአካባቢህ ያሉ መሳጃዎችና ኢስላማዊ ማዕከሎች ጎራ በማለት ጠይቀህ መረዳት ይኖርብሃል። ተከታዩን ድረ-ገፅ በመጎብኘትም መረጃዎችን ማግኘት ትችላለህ።

www.islamicfinder.org

የእስልምና ሃይማኖት ዕውታዎችን በማብራራቱ ረገድ ታማኝ የሆነውን ተጨማሪ ድረ-ገፅ መጎብኘትም ይኖርብሃል።

www.newmuslim-guide.com

www.guide-muslim.com

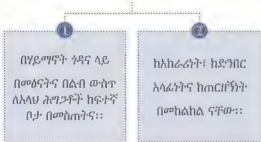

እዚህ ለላኛው የገጽ መጨረሻ ግልበሳ የአቀረብላቸው ድጋፍን እንስጣል። ማዕከሉ ድረ ገጽ ነፃ ይሰጣል። የተለያዩ ታማኝ መጻሕፍትን፣ ምግብና ድረ ገጽን መጎብኘት ይጠበቅብታል።

> እስክምና ሚዛናዊ ሃይማኖት ነው፡፡

እስክምና ከመጠን በላይ አለማከረርና አለማካበድን እንዲሁም ከደረጃ በታች አለመውረድና አለመለስለስን መለያው አድርጎ የተደነገገ ሃይማኖት ነው፡፡ ይህ መለያው በሁሉም ሃይማኖታዊና እምልኮዊ መርሆች ውስጥ ጎልቶ ይገፀባረቃል፡፡

አላህ (ሱ.ወ.) ለመልአከተኛው (ሰ.ወ.ወ.) ለሰህቦችም ሆነ ለምእመናን ሚዛናዊ ይሆን ዘንድ በማስገንዘብ አስረግጦ ነግሯቸዋል፡፡ ይህም በሁሉን መንገዶች ሊገለፅ ይችላል፡፡

ኃይሉ አላህ እንዲህ ብሏል፡፡ «እንደታዘገበውም ቀጥ በል፤ ከአንተ ጋር ያመነትም (ቀጥ ይበሉ)፤ ወሰንም አትለፉ፤ እርሱ የምትሰሩትን ሁሉ ተመልካች ነውና፡፡» (ሁድ፡112)

ጌታችን በዚህ እንቅስ ለማለት የፈለገው በእውነት ላይ በመፅናት ብዙም ሲታኩብዱና አላስፈላጊ ነገሮችን በመጨማሪያ ድንበር አላፊ ሳትሆን ለዚህ እየታገልክ ኑር ነው፡፡

የአላህ መልአከተኛ (ሰ.ወ.ወ.) በአንድ ወቅት የእምነት ባልደረባቸውን (ሰህባቸውን) ስለ ሐጅ ተግባራት ሲያስተምሩት፤ ያለፉት ህዝቦች ለጥፋት ሊዳረጉ የቻሉት ድንበር በማለፍ መሆኑን በማውሳት፤ ለሀቢው ከማካበድ ተግባር እንዲቆጠብ አስገንዝበውታል፡፡ እንዲህ ነበር ያሉት፡፡ «አደራችሁን በሃይማኖት ውስጥ ማካበድን ተጠንቀቁ፤ ከእናንተ በፊት የነበሩትን ህዝቦች ለጥፋት የዳረጋቸው ማካበድ ነው፡፡» (ሊብን ማጃህ፡3029)

ለዚህ ነው የአላህ መልአከተኛ (ሰ.ወ.ወ.) «አደራችሁን እቅማችሁ በሚፈቅደው ተግባር ላይ ብቻ ተሰማሩ። ያሉት (አልብካሪ፡1100)

የአላህ መልአከተኛ (ሰ.ወ.ወ.) የተልዕኮቸውን ትክክለኛ ገዕታ ቁልፍ ባለ ቃል ገልፀዋል፡፡ ነብዩ (ሰ.ወ.ወ.) የተላኩት ለሰዎች ከእቅማቸው በላይ የሆነ ነገር ለማሸከም ሳይሆን፤ ገራገርና በጥበብ የተሞላ ፅውቀት ለማስጨበጥ ነው፡፡ መልአከተኛው እንዲህ ብለዋል አላህ «አጫናናቂ ወይም አግባቢ አድርጎ አልላክኝም ነገር ግን አግራሪና አስተማሪ አድርጎ ልኮኛል፡፡» (ሙስሊም፡1478)

> የእስክምና ሃይማኖት ሁሉንም የህይወት ዘርፍ ያካትታል፡-

እስልምና በመስጃድ ውስጥ ተወስኖ በዱዓ እና በሰላት ብቻ የሚገለፅ መሰላቸውን የሚያከናውኑት በመንፈሳዊነት የተገደበ ሃይማኖት አይደለም፡፡

ወይም ደግሞ ተከታዮቹ ግለሰቦች አምነው የሚቀበሉት በልብ ውስጥ ብቻ የሚያድር እምነት አይደለም፡፡

በኢኮኖሚያዊ ጉዳዮች ላይ ብቻ የሚያተኩር ሥርዓትም አይደለም፡፡

እሊያም ደግሞ እንድንማበረሰብ ለመገንባት ያለመ ንድፈ-ሐሳብ ብቻም አይደለም፡፡

ወይም ደግሞ ከሌሎች ወገኖች ጋር በመድኃኒ ረገድ ሊኖር ስለሚገባው መልካም ሥነ-ምግባርና ግብረ-ዝብ የሚያስተምር የእነህ ጉምህርት ብቻም አይደለም፡፡

ይልቁንም ሁሉንም የህይወት ዘርፍ ያካተተ የተማላ አስተምህሮ ነው፡፡ አያንዳንዱን የጎሮ አርክን ያጠቃልላል ነው፡፡

እላህ ይህን የመሰለ በጋ መሰላቸውን አንዲገናኝው እድረገጽ፡፡ ይህን መላክ ሃይማኖት እንከተለው ዘንድም ወድልናል፡፡ እንዲህ ይልል ...ገጽ ሃይማኖታችሁን ለኛንተ ሞላሁላችሁ፡፡ ዐጋጭም በኛንተ ላይ ፈፀምኩ፡፡ ለእኛንተም ኢስላምን ከሃይማኖት በኩል ወደድኩ፡፡» (እል-ማኢዳህ፡3)

እንዲሁ የመከ መብረከ ለማሸፍ በመፈለግ ሰልማን አል-ፋርስ ለተባሉት ሰህቢ እንዲህ አላቸው «ዳደራችሁ (ረሱልን ለማለት ነው) የመዳደሻ ቤት ስርዓትን ጨምሮ ሁሉንም ነገር ያስተምራችኋል፡፡» ታላቁ ሰህቢም «አዎን ያስተምሩናል፡፡ ብለው መለሱና በዚሁ ዙሪያ ያለውን ኢስላማዊ ሕግና ሥርዓት አብራሩለት፡፡

እስልምና ሁሉንም የህይወት ዘርፍ የሚመለከት የተማላ መመሪያ ነው፡፡

ጤናን የሚጎዳ ተግባር የሚፈፅም የጤና ባለሙያ ወይም መልካም ሥነ-ምግባር የሌለው መምህር በያጋጥምህ፡ የአነዚህ ሰዎች ተግባር ከተሰማሩበት ሙያ ጋር የማይገጥምና የማይጣጣም በመሆኑ ትግረምና ትደነት እንደሆነ እንጂ የትምህርትም ሆነ የሕክምና ሙያ ለህብረተሰቡም ሆነ ለብልፅግና የማይጠቅሙ አላስፈላጊ ተግባራት ናቸው ወደሚል ድምጽ አትደርስም።

ባይሆን ልትል የምትችለው ይህ ሐኪምም ሆነ መምህር ከተሰማሩበት ሙያ ጋር የማይጣጣም ተግባር እየከናወነ ነው።

አንዳንድ ሙስሊም ግለሰቦች ተገቢ ያልሆነ ተግባር ሲፈፅሙ ካየን፡ ተግባራቸው እስልምናን አያንፀባረቁ እንደሆነ አድርገን መቁጠር አይኖርብንም። ይልቁንም ልክ ሐኪሙና መምህሩ ከሙያቸው ጋር የሚቃረን ተግባር በልምድ እንዳከናወኑት ሁሉ፡ ከእስልምና ጋር በጭራሽ ግኝቶች የሌለው በልምድና በባህል እንዲሁም በሰብዓዊው ፍጡር ድክመት የሚሰሩ መጥፎ ተግባራት መሆናቸውን ማወቅ አለብን።

> እዎስቱ እጅግ እስፈካጊ ነገሮች፦

እነዚህ እምስት ነገሮች ሰው ተግቢ በሆነ መልኩ ይኖር ዘንድ የሚያስፈልጉ ወሳኝ የሆኑ ጥቅሞች ናቸው። ለሁሉም መለኮታዊ ህግጋት የተደነገጉት እነዚህን ነገሮች ለመጠበቅና እነዚህን ተቃርነው የተገኙ ነገሮችን ለመከላከል ነው።

እስልምና የተደነገገው፤ አንድ መስሊም ለዱንያዊ ሆነ አክራሪ ህይወት በዚህ ዓለም ላይ ተረጋግቶ ይሰራ ዘንድ፤ እነዚህን እምስት ነገሮች ለመጠበቅና ለመከላከል ነው።

መስሊሙ ህብረተሰብ የሚኖረው፤ እርስ በርሱ ተደጋግፎ እንደቆመ ግንብ በመተሳሰር ነው። አንዱ አካል ሲጎዳ ሌላውም ጉዳዩ በትኩሳትና በእንቅልፍ ማጣት እንደሚሰማው እንደ እንድ የሰውነት አካል ሆነው ይኖራሉ።

ተግባራትን ገዢ ወዳልሆነ ነገር ቢያስግራንም ነበረ ልጅና ልጅ በጥበብ አንድሞረብን አለሁ አይባል።

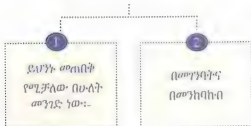
① ሃይማኖት፦

ሃይማኖት ማለት አላህ ሰዎችን ለዚሁ ዓለማ ሲል የፈጠረበትና ታላቅ የሆነ ጉዳይ ነው። መልእክተኞች የላከውም ይህንኑ እንዲጠብቁ ነው። አላህ እንዲህ ብሏል... “በየሕዝቡም ሁሉ ውስጥ አላህን ተገዙ ጣዶትንም ራቱ በማለት መልእክተኞችን በእርግጥ ልከናል...” (አል-ክሕል፡36)

የሃይማኖትን ብዙ ዕነት የሚያቆሸሸና እንደ ሺርኩ፤ ከንቱ እምነት፤ ወንጀልና ኃጢአት የመሳሰሉ ነገሮች ሃይማኖትን ለመጠበቅ ሲባል አሰላም ተከላክሏቸዋል።

② ለካፎ፦

ተግባራትን ተገቢ ወዳልሆነ ነገር ቢያስግራንም የሰው ልጅን ነፍስ መጠበቅ እንዳለብን አላህ አዞናል። በእስጉዳጅ ሁኔታ ውስጥ እስከ ሆንን ድረስ አላህ ለእኛ ምህረትን ይላግሰናል። አላህ እንዲህ ይላል... “... ሺፍታና ወሰን አላፊ ሳይሆን (ለመብላት) የተገደደ ሰውም በርሱ ላይ ኃጢአት የለበትም አላህ መካራ አዞኝ ነውና።” (አል-ቡቃራህ፡173)

መቀድሞች

የራሱን ነፍስ መግደልና መገዳትንም ከልክሏል። እንዲህ ይላል። "በአላህም መንገድ ለግሱ በእጃቸውም (ነፍሶቻችሁን) ወደ ጥፋት አትጣሉ..." (አል-ቡቀራህ፡195)

የአስልምና ሃይማኖት አንድ ሰው የትኛውም ሃይማኖት ይከተል በሱ ላይ ድንበር እንዳይታሰብትና ወንጀል እንዳንፈፅምበት በሚል ወሰኖችን አበጅቷል መቀጣጫ ህግጋትንም አከራክረዋል። እንዲህ ይላናል። "አናንተ ያመናችሁ ሆይ! በተገደሉ ሰዎች ብድር መመለስ በናንተ ላይ ተጻፈ..." (አል-ቡቀራህ፡178)

3 አስምር፡-

አስምር አላህ ከላላቸው ታላላቅ ዐጋዎች ውስጥ አንዱ በመሆኑ፤ እርሱን የሚጎዳና አሉታዊ ተፅዕኖ የሚያሳርፉበትን ነገሮች አስልምና ከልክሎቿል። የሰው ኩባርና ማንነት የሚገለፀው በርሱ ነው። በዚህ ዓለም (ዳንያ) ሆነ በቀጣዩ ዓለም እኼራ ሂሳቡን የሚያወራርደውና ጥያቄ የሚቀርብለት በርሱ ነው።

በዚህ ነው አላህ ማንኛውንም ዓይነት አስከሬ መጠጥና አደንባብኝ ዕዕን የከለከለው (ሃከራም) ያደረገው ከዐያዩና ከሽይጣን ተግባራት ተርታ መድበታል። አላህ እንዲህ ይላል "አናንተ ያመናችሁ ሆይ! የሚያስከር መጠጥ፤ ቁማርና ጣዖታትም የመጠንቆያ እንጨቶች (እገላምም) ከሰይጣን ስራ የኾኑ እርኩስ ብቻ ናቸው፤ እርኩስን ራቶቹም ልትድኑ ይከፃሃልና።" (አል-ማሊዳህ፡90)

4 ዘር፡-

የአስልምና ሃይማኖት ዘርን ለማስቀጠልና ለቤተሰብ ግንባታ ከፍተኛ ትኩረት የሰጠውና ጥበቃ ያደረገለት ነገር መሆኑ በተለያዩ መርሆዎቹ ህግጋቶቹ ውስጥ ጎልቶ ሲታይ ይስታላል። ከዚህ ውስጥ የሚከተሉትን መጥቀስ ይቻላል፡-

+የአስልምና ሃይማኖት ለትዳር በጣም ያበረታታል። ቀለል ባለ አኳኝን እንዲመሰረተም ይገፋፋል። ቅድመ ሁኔታዎቹ እንዳናከብዳቸውም ይዘናል። አላህ እንዲህ ይላል "ከናንተም ትዳር የላላቸውን አጋቡ።" (አል-ኑር፡32)

+እስልምና ሕገ-ወጥ የሆኑ ማንኛውም ዓይነት የጾታ ግንኙነቶችን ከልክሎቿል። ወደ እርሱ የሚያደርሱ ጎዳናዎች ሁሉ ገዛ እንዲሆኑ አድርጓል። እንዲህ ይላናል። "ገሰሙትን አትቀረቡ፤ እርሱ በእርግጥ መጥፎ ሥራ ነውና፤ መንገድነቱም ከፋ።" (አል-ኢስራአ፡32)

+እስልምና የሰው ዘርና ኩባር ማንቋሽሽና ማጥላላትንም በጥብቅ አውግዘዋል። ይህ መሰሉን ተግባር ከከባድ ወንጀሎች ውስጥ መድበታል። ይህን ወንጀል ይፈፀመ ሰው በእኼራ ከሚጠብቀው ቅጣት በተጨማሪ፤ ዱንዳ ለይም ከባድ ቅጣት እንደሚጠብቀው አላህ አስጠንቅቋል።

+የወንድም ሆነ የሴት ልጅ ክብር እንዲጠበቅና እንዳይጣስ አዘዋል። የራሱንም ሆነ የቤተሰቦቹን ክብር ለማስጠበቅ ሲል የተገደለ ሰው በአላህ መንገድ እንደተሰዋ ሰማዕት ቆጥሮታል። (ገዳ፡ 196 ተመልከት)

5 ገንዘብ፡-

ገንዘብ ጥበቃ ይደረግለት ዘንድ እስልምና ግዴታ አድርጓል፤ የዕለት ጉርሱን ፍላጋ መንቀሳቀስንም አንዲሁ ከተለያዩ ሰዎች ጋር የሚደረግ የንግድ ግብይትና የቢዝነስ ልውውጥንም የተፈቀደ ተግባር አድርጎታል።

ለገንዘብ ጥበቃ ሲደረግለት ይገባል ከሚል እሳቤ በመነሳትም፤ አራጣን፤ ስርቆትን፤ ማታላልን፤ ማጭበርበርንና በሀሰት መንገድ የሰው ገንዘብ መብላትን ሓራም አድርጓል።

እነዚህን የወንጀል ተግባራት የሚፈፅም ሰው፤ በትዳሱ ቁርካኔ ከፍተኛ የሆነ ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶታል። (ገጽ፡ 168 ተመልከት)

የሰው ተግባር ዘር መመዝገብ ከሌለው በኋላ ተፈላጊ ማስጠንቀቂያ ይሰጣል

እምነትህ

ወደ ተለያዩ ሀገሦች የተላኩ ነቢያት በሙሉ ይዘው በተነሱት ተልእኮ ውስጥ “አላህ ያለማንም ተጋሪ በብቸኝነት መመለከ ይኖርበታል። ከርሱ ውጪ ሌላን በማምለክ ሊካድ አይገባውም” የሚል ሙሉ ስምምነት አለ።

ይህ ፅውነታ “ከአላህ በስተቀር በአውነት የሚመለከ አምላክ የለም። መፃሐመድ የአላህ መልእክተኛ ናቸው።” የሚለውን ቃል ያንፀባርቃል። አንድ ሰው ወደ አላህ ሃይማኖት ሊገባ የሚችለው በዚህ ቃል አማካኝነት ነው።

የክፍል አንድ ማጠቃለያ

ሁለቱ ምስክርነቶች፤ ትርጉማቸውና ዓላማቸው

- “ከአላህ በስተቀር በአውነት የሚመለከ አምላክ የለም” ለምን አንላለን?
- “ከአላህ በስተቀር በአውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የሚለው ቃል ትርጉም
- “ከአላህ በስተቀር በአውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የሚለው ቃል መሠረቶች

መፃሐመድ የአላህ መልእክተኛ መሆናቸውን ስለመመስከር

- የአላህ በረከትና ሰላም በርሳቸው ላይ ይጠጋና ነቢያን ማመን
- “ነብዩ መፃሐመድ የአላህ መልእክተኛ ናቸው።” የሚለው ቃል ትርጉም

የስድስቱ እምነት መሠረቶች

እምልኮ ማለት ምን ማለት ነው?

ሽርክ (ለአላህ ተጋሪ ማበጀት)

በአላህ ሥላሴና ባህሪያት ማመን

በመላእክት መኖር ማመን

በመለኮታዊ መፅሐፍት ማመን

በመልእክተኞች መለክ ማመን

በመጨረሻው ቀን ማመን

በአላህ ውሳኔ ማመን

> ሁከቱ ምስክርነቶች፤ ትርጉማቸውና ዓካሚቸው

ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ አለመኖሩንና መሄመድ የአላህ መልእክተኛ

መሆኑንና አመለካከቱን

“ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የምንለው ለምንድነው?

• በሙስሊም ላይ የመጀመሪያው ግዴታ ይህን ቃል ማረጋገጥ ነው። እንደ ሰው ወደ እስልምና መግባት ከፈለገ በቃሉ ውስጥ ባለው ዕንስ-ሃሳብ ማመንና ቃሉን መግለፅ ይኖርበታል።

• ቃሉ ባካተተው ዕውነታ ከልብ አምናና የአላህን ውድታ ፈልጎ ቃሉን በንግግር በመግለፅ የመሰከረ ሰው ከአላህ ትግጥት ነፃ ለመውጣት ሰብብ ይሆንዋል። ነብዩ (ሰ.ወ.ወ.) እንዲህ ብለዋል... “(የአላህን ውድታ በመፈለግ ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም ብሎ የመሰከረ ሰው አላህ በርሱ ላይ አሳትን እርም እድርጓታል።” (አል-ቡከረ፡415)

• ይህ ቃል በውስጡ ባካተተው ዕንስ-ሃሳብ እምኖ የሞተ ሰው የጅንት ነዋሪ ይሆናል። ነብዩ (ሰ.ወ.ወ.) እነዲህ ብለዋል... “ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ አለመኖሩን እውቆ የሞተ ሰው ጆንት ገብቷል።” (አህመድ፡464)

• ይህ በመሆኑም ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ አለመኖሩን ማወቁ የግዴታዎች ሁሉ ተላቁ ግዴታ ነው።

“ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የሚለው ቃል ትርጉም

ይህ ማለት ብቸኛ ከሆነው አላህ በስተቀር በዕውነት የሚመለከ አምላክ የለም ማለት ነው። ከተቀደሰውና ከፍ ካለው አላህ በስተቀር ከማንም ላይ መለኮታዊነትን መሻር ማለት ሲሆን መለኮታዊ ስልጣንን እንድና አጋር ለሌለው አላህ ብቻ ማረጋገጥ ማለት ነው።

«ላል-አላህ» (አምላክ)! ማለት የሚመለከ ማለት ነው። እንደን ነገር ያመለከ ሰው ያንን ነገር ከአላህ ሌላ አምላክ አድርጎ ይታያል። ከተቀደሰው፣ ከፍ ካለውና ፈጣሪ ከሆነው አንዱ ጌታ በስተቀር የሚመለከ ነገሮች በሙሉ ባጠራ (ሐሰት) ናቸው።

አምልኮ የሚገባው ከጉድለት የጠራውና ከፍ ያለው አላህ ብቻ ነው። ቀልቦች በውዴታ፣ በማለቅ፣ በማክበር፣ በመተናነስ፣ በመፍራት፣ በርሱ ላይ በመመካት ያመልኩታል። ለልመናም እርሱን ይጠሩታል። ከአላህ ውጪ ለልመና የሚጠራ የለም። እርዳታ የሚጠየቀው እርሱ ብቻ ነው። በርሱ ካልሆነ በማንም መመካት አይቻልም። እርሱ ካልሆነ ለማንም አይሰጥም። የአምልኮ አርድ እርሱ ካልሆነ ለማንም አይታረድም። አምልኮ የተባለን በሙሉ እርሱ ብቻ ማጥራት ግዴታ ነው። አላህ እንዲህ ብሏል። “አላህን ሃይማኖትን እርሱ ብቻ አጥሪዎች ቀጥተኞች ሆነው ሊገኙት፣ ለላቸውም አስተካከለው ሊሰጡ ዘካም ሊሰጡ እንጅ ያልተዘዙ ሊሾኑ (ተለያዩ)።” (አል-በይሩህ፡4)

ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም የሚለው ቃል በማረጋገጥ፣ አላህን ጥርት እድርን ያመለከ ሰው፣ ታላቅ የሆነ ደስታን ይገኛል። አርጋታና ስኬት ያለው መልካም ሀይወት ይኖራል። አላህን በብቸኛነት ከማምለክ ሌላ፣ ለቀልብ ትክክለኛ የሆነ መረጋጋትን፣ እርካታንና ረፍት የሚሰጥ ሌላ ነገር የለም። አላህ እንዲህ ብሎዋል። “ከወንድ ወይም ከሴት እርሱ አማኝ ሆኖ በጎን የሠራ መልካም ኑሮን በእርግጥ እናናረዋለን...” (አል-ኒከል፡97)

“ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የሚለው ቃል መሠረቶች

የዚህ ታላቅ የሆነ ቃል ትርጉምና ዓላማ ግልፅ እንዲሆንልን ከተፈለገ ሁሉን መሠረቶችን ማመቁ ግድ ይለናል።

የመጀመሪያው መሠረት፡- «ላ አላሃ» (አምላክ የለም) የሚለው ነው። ይህ ከአላህ ውጪ ባሉ ነገሮች ላይ አምልኮን መሻራትን ማረጋገጫ ቃል ነው። ማጋራትን ውድቅ ማድረጊያ ቃል ነው። ከአላህ ሌላ በሚመለከ ነገሮች ሁሉ መከድ ግዴታ ነው። ከአላህ ሌላ ሰውም ሆነ እንስሳትም ሆነ መቃብርም ሆነ ከዋክብትም ሆነ ሌላ ማምለክ አይቻልም።

ሁለተኛው መሠረት፡- አልላ ላህ (ከአላህ በስተቀር) የሚለው ነው። ይህ ደግሞ አምልኮን ለአላህ ብቻ የምናረጋግጥታል ቃል ነው። ሶሳትን፣ ዱዓሊና መመከትን የመሳሰሉ የአምልኮ ዓይነቶችን ሁሉ ለአላህ ብቻ የምናውልበት ማረጋገጫ ነው።

የአምልኮ ዓይነቶችን በሙሉ ልንሰጥ የሚገባው አንድና አጋር ለሌለው አላህ ብቻ ነው። ከእነዚህ ውስጥ አንዱን እንኳ ከአላህ ውጪ ላለ ነገር አሳልፎ የሰጠ ከሃዲ ይሆናል።

አላህ እንዲህ ይላል ...“ከአላህም ጋር ሌላን አምላክ ለርሱ በርሱ ማስረጃ የሌለውን የሚግዛ ሰው ምርመራው ጌታው ዘንድ ብቻ ነው፤ እነሆ ከሠዲዎች አይድኑም።” (አል-መ-አሚን፡ 117)

ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም የሚለው ቃል ትርጓሜና መሠረቶች እንዲህ በሚለው የአላህ ቃል ውስጥ ተግልጿል... “በጣዶትም የሚከድና በአላህ የሚያምን ሰው ለርሷ መበጠስ የሌላትን ጠንካራ ዘለበት በአርግጥ ጨበጠ አላህም ስሚ ዐዋቂ ነው።” (አል-ቡቀራህ፡256)

በዚህ የአላህ ቃል ውስጥ “በጣዶትም የሚከድ” የሚለው ቃል የመጀመሪያ መሠረት የሆነውን “አምላክ የለም” የሚለውን ቃል ሲሆን የረጋገጠው “በአላህ የሚያምን” የሚለው የጌታችን ቃል ደግሞ ሁለተኛ መሠረት የሆነውን ከአላህ በስተቀር የሚለውን ቃል የረጋግጥልናል።

የቀሳሳ ለርዳታና ጥፋት ለርዳታ የሚገኘው የአላህ/አንድነት የሚረጋገጥ የውጭ

ነቢዩን (ሰ.ዐ.ወ.) ማወቅ፡-

① ልደታቸው፡-

የተወለዱት እ.ኤ.አ. በ570 መካ ውስጥ ነው፡ ሲወለዱ አባታቸው በህይወት አልነበሩም፡፡ እናታቸውንም ያጡት ገና ልጅ ሆነው ሳለ ነው፡፡ ተንከባክበው ያሳደጓቸው መጀመሪያ እያታቸው ዓብዱል መጠሊ፡በ ሲሆኑ በመቀጠል ትንሽ አደግ እንዳሉ ደግሞ እታታቸው አቢጣሊ፡በ ናቸው

② ህይወታቸውና እድገታቸው፡-

ለነቢይነት ማዕረግ ከመበታታቸው በፊት ለአርባ አመታት ያህል እ.ኤ.አ. (ክ570 -610) ኩቱረይሽ ጎሳዎች ጋር ደኖሩ ነበር፡፡ በእነዚህ ጊዜያት ውስጥ የታላቅ ሥነ-ምግባርና የዕናት ተምሳሌት እንዲሁም መለያ ሆነው ቆይተዋል፡፡ «ታማኙ» «አውነተኛው» በሚሉ የቅፅል ሥሞች በገሃድ ይታወቁ ነበር፡፡ አረኛ ነበሩ፡፡ ከዚያም በንግድ ሥራ ላይ ተሰማርተዋል፡፡ የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ኑቢይ ከመሆናቸው በፊትም በኢብራኬም መንገድ በመጓዝ አላህን በብቻኝነት ያመልኩ ነበር፡፡ የጣዖትና የባዕድ አምልኮዎችን ይርቱና ይጠየፉ ነበር፡፡

የነቢያችን (ሰ.ዐ.ወ.) ሙሉ ስም፡-

ሙሐመድ ቢን ኡብደላህ ቢን ዓብዱል መጠሊ፡በ ቢን ሃሺም አል-ቁረይሽ የነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ጎሳ በዓረቦች ዘንድ እጅግ የተከበረ ጎሳ ነው፡፡

ኑቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ወደ ሰው ዘር ሁሉ የተላኩ መልእክተኛ ናቸው፡፡

አላህ ነቢያችን መጽሐፈውን (ሰ.ዐ.ወ.) ወደ ሁሉም የሰው ዘር በጠቅላላ ልኳቸዋል፡፡ እርሳቸውን መታዘዝ በሁሉም ሰው ላይ የተጣለ ግዴታ ነው፡፡ አላህ እንዲህ ብሏል... «(መጽሐፈ ሆይ!) በሳቸው እናንተ ሰዎች ሆይ! እኔ ወደናንተ ወደ ሁላችሁም የአላህ መልእክተኛ ነኝ፡፡» (አል-ዕራፍ፡158)

③ ተልዕኳቸው፡-

የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.) አርባ ዓመታትን በዚህ ሁኔታ ካሳለፉ በኋላ፤ በመካ አቅራቢያ ከሚገኙ ተራራዎች አንዱ በሆነው «ትር» ተራራ ውስጥ በሚገኘው «ሒራኦ» ዋሻ ውስጥ በመሆን በጥልቅ ተመስጦ አላህን ያመልኩ ነበር፡፡

ከዚያም ከአላህ ዘንድ የሆነ ወሀይ (ራዕይ) ይገለፅላቸው ጀመር፡፡ የአላህ ቃል የሆነው ቁርኣን በእርሳቸው ላይ መውረድ ጀመረ፡፡ በመጀመሪያ በርሳቸው ላይ የወረደው የቁርኣን ቃል... "አንብብ፤ በዚያ ሁሉን በፈጠረው ጌታህ ስም" የሚለው ነበር ይህ የእርሳቸው ተልዕኮ ዕውቀትን፣ ጎባብን፣ ብርሃንና የቀጥተኛ ጎዳናን የማብሰሪያ አዲስ ዘመን ጀመረ መሆኑን ለመግለፅ ይህ እንቀፅ ወረደ፡፡ ከዚያ በሃያ ሦስት ዓመታት ጊዜ ውስጥ ሌሎች የቁርኣን አናቅፅ እየተከታተሉ ወረዱ፡፡

④ የዳዕዋ (የሰበካ) መጀመር፡-

የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ወ.) ለሦስት ዓመታት ያህል ሰበካቸውን በድብቅ አካሄዱ፡፡ ከዚያም ለተከታዮቹ አስር ዓመታት ሰበካቸውን በግልፅና በገሃዱ አደረጉ፡፡ ነቢዩና (ሰ.ወ.) የእምነት ባልደረቦቻቸው (ሰሃቦች) ይህን በማድረጋቸው፤ ጎሳዎቻቸው ከሆኑት ቁረጾች፣ ክፍተኛ የሆነ ተቃውሞ፤ ሁከትና፤ ማዋከብ ገጠማቸው፡፡

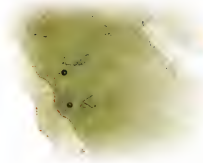
ወደ ሐጅ ለሚመለሱ ጎሳዎች የእስልምና ግብግብ ቀረበላቸው፡፡ የመዲና ነዋሪዎች ዘንድ ጥሪው ተቀባይነት አገኘ፡፡ ከዚያ ቀስ በቀስ ወደ መዲና ከተማ የስደት ጉዞ ተደረገ፡፡

በርሳቸው ላይ ቁርኣንን አወረደ፡-

አላህ፡ ከፊቱም ሆነ ከኋላው ሃሰት የሊለውን ታላቅ መፅሐፍ ቁርኣን በነቢዩ መሐመድ (ሰ.ወ.) ላይ አወረደ፡፡

የነቢያትና የመልእክተኞች መደምደሚያ፡-

አላህ ነቢዩን (ሰ.ወ.) የላከው የመጨረሻና መደምደሚያ ነቢይ አድርጎ ነው፡፡ ከርሳቸው በኋላ የሚነሳ አንድም ነቢይ የለም፡፡ አላህ እንዲህ ይላል "....ግን የአላህ መልእክተኛና የነቢያት መደምደሚያ ነው፡፡" (አል-አካዛብ፡40)

⑤ ስደት፡-

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ኢ.ኤ.አ. በ622 ያኔ «የስራብ» ትባል ወደ ነበረችው መዲና ከተማ ስደት አደረጉ። በወቅቱ የሃምሳ ሦስት ዓመት ጎልማሳ ነበሩ። ዳዕዋቸውን ያወገዙ የቀረይሽ ጎሳ ባላባቶች ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ.) ላይ ግድያ ለመፈፀም አሰረው ነበር።

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ወደ ኢስላም አየተጣሩ ለአስር አመታት ያህል በመዲና ከተማ ኖሩ። ሰላት፣ ዘካና ሌሎች የሸረዓው ሀግጋቶች እንዲተገበሩ ትዕዛዝ አስተላለፉ።

⑥ እስልምናን ማስራጩት፡-

የአላህ መልአከተኛ ወደ መዲና ከተሰደዱ በኋላ ከ622-632 ባለው ጊዜ ውስጥ የኢስላማዊ ስልጣን መሠረት ተከለዋል። አዲስ መስሊም ማህበረሰብ ፈጥረዋል። ዘረኝነትና ጎሰኝነትን አስቀርተዋል። ዕውቀትን አስረግጥተዋል። የፍትህ፣ የዕናት፣ የወንድማማቾችነት፣ የመረዳዳት መርህን ገንብተዋል። እንዳንድ ጎሳዎች እስልምናን በአጭሩ በማስቀረት ተሳስተው ነበር። በዚህም ምክንያት ብዙ ጦርነቶች ተካሂደዋል። አላህ ሃይማኖቱንና መልአከተኛውን ረድቷል።

ከዚህ በኋላ በመካ ነዋሪ የሆኑ ብዙ ጎሳዎች ወደ እስልምና ገብተዋል። በዓረብ ፔንሰላ ከተማዎች የሚኖሩ በርካታ ጎሳዎችም በራሳቸው ምርጫ ፍላጎትና ውደታ ወደ ዚህ ታላቅ ሃይማኖት እየተጣተሉት ገብተዋል።

7 ህልፈታቸው፡-

የአላህ መልእክተኛ (ሲ.ወ.) በሂጅራ የዘመን አቆጣጠር ሰፈር ዘ፣ መልእክታቸውን አድርሰው ጨረሱ፤ እደራቸውንም ተወጡ። አላህም ሃይማኖቱን ሙሉ በማድረግ ለሰዎች ፀጋውን አጎናፀፈ።

ነቢ.ዩ (ሲ.ወ.) የወባ ህመምን አጋጠማቸው። ያደረባቸው ህመም እየፀና ሄደ በወርሃ ረቢዑል አወል በዕለተ ሰኞ በዘኛው ዓመተ ሐጅራ ይህን ዓለም ተሰናብተው ወደ ቀጣዩ ዓለም ተሸጋገሩ። ይህ ማለት አ.ኤ.አ. ሜይ 8, 632 መሆኑ ነው።

ከዚህ ዓለም ሲለዩ የስድሳ ሦስት ዓመት አዛውንት ነበሩ። ማብአተ-መሬታቸው የተፈፀመው ከነቢ.ዩ (ሲ.ወ.) መስጂድ አጠገብ እሜቱ ዓሊሻ ቤት ውስጥ ነው።

«መገሐመድ፡ የአላህ መልእክተኛ ናቸው» የሚለው ቃል ትርጉም

አንዲህ ብሎ መመስከር፡ የተናገሩትን እምነት መቀበል፡ ትዕዛዞቻቸውን መታቀብ ማለት ነው። አላህንም ነቢዩ (ሰ.ወ.) በደንገጉትና ባስተማሩን መሠረት ብቻ ማምለክ መግዛት ማለት ነው።

መገሐመድ፡ የአላህ መልእክተኛ መሆናቸውን ማመኔ የሚያጠቃልለው ምንና ምንድን ነው?

ነቢዩ (ሰ.ወ.) ሁሉንም ነገር አስመልክቶ የተናገሩትን አውነት ብሎ መቀበል ያስፈልጋል። ይኸውም፡-

- ከሆዋስ ስለራቱ ምስጢራዊ ነገሮች፡ ስለመጨረሻው ቀን፡ ስለጅነት ዐጋዎችና ስለ አሳት ቅጣት፤
- በአላት ቁያማ ስለሚከሰቱ ነገሮችና ምልክቶቻቸው፡ እንዲሁም በመጨረሻው ዘመን ስለሚሆኑ ነገሮች፡-
- ስለላላና ስለተደመ፡ ህዝቦች፡ በነቢያትና ጥሪ ባደረጉላቸው ህዝቦች መካከል ስለተፈጠሩት ነገሮች

በቢዩ (ሰ.ወ.) ሰዎች ርዕሰ ስልጣን የቀረጡትን አንድ መግለጫ ለ ገዢው የሆነው ይህ ይህ ይህ

ነቢዩ (ሰ.ወ.) ያዘዘቸውን ነገሮች መተግበርና ከክላክሉት ተግባራት መታቀብም ያስፈልጋል። እነዚህም፡-

- ነቢዩ (ሰ.ወ.) የሚያገዝቡ ትዕዛዞች ከራሳቸው አፍልቀው ሳይሆን ከአላህ በሚገለፁላቸው ራዕይ አማካኝነት መሆኑን በአርማኝነት ማመን ይኖርብናል። አላህ እንዲህ ብሏል... “መልእክተኛውን የሚታዘዝ ሰው፡ በአርማጥ አላህን ታዘዘ።” (አል-ኒላሊ፡80)
- አርሳቸው ከክላክሉቸው ሐራም ነገሮች፡ መጥፎና ጎጂ የሆኑ ሥነ-ምግባራትና ግብረ ገቦች መታቀብም ይኖርብናል። እነዚህን ነገሮች እንዳናደርግ የክላክሉንም አውነታው ከአኛ ቢሰጠንና ባናውቀውም ለአንዳች ጥበብ አላህ ፈልጎ ያደረገው መሆኑንና ለራሳችን ጥቅም መሆኑን ማመን ይኖርብናል።
- ያዘዙንን መተግበራቸው፡ ከክላክሉ መታቀባችን ዞሮ ዞሮ ለእኛ መልካም እንደሆነና በዚህም ሆነ በቀጣዩ ዓለም ደስታን እንደሚያገኝላቸውን በአርማኝነት ማመን ይኖርብናል። አላህ እንዲህ ይላል... “ይታዘዝላችሁም ዘንድ አላህንና መልእክተኛውን ታዘዙ።” (አሊ-ሂምራን፡132)
- ነቢዩ (ሰ.ወ.) ትዕዛዝ ሆኑ ብሎ መጣስ ለቅጣት የሚፋርግ ተግባር መሆኑን ተገቢ ነገር መሆኑንም ማመን ይኖርብናል። አላህ እንዲህ ይላል... “እነዚያው ትእዛዝን የሚጥሉ መከራ እንዳትደርስባቸው ወይም አሳማሚ ቅጣት እንዳያገኛቸው ይጠንቀቁ።” (አል-ተር፡63)

3

አላህን መምለክ የሚኖርብን ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) በደነገጉት መልኩ ብቻ መሆን ይኖርበታል። ይህ ዕውነታ ብዙ ነገሮችን የሚያካትት በመሆኑ ይህን ማረጋገጥ ተገቢ ነው። ይኸውም፦

- አርዳያነታቸውን መከተል፦ የአላህ መልአክተኛን (ሰ.ዐ.ወ.) ሱንና (የየለሱት ተግባር) ፤ መመሪያና ህይወት በአጠቃላይ ንግግራቸውን፤ ተግባራቸውንና አዕድቆቻቸውን ጨምሮ በሁሉም የህይወት እርከናችን በአርዳያነት ልንከተለው ይገባል።

አንድ የአላህ ባሪያ የአላህ መልአክተኛን ሱንና ይበልጥ በአርዳያነት በተከተለ ቁጥር፤ ይበልጥ ወደ አላህ የተጠጋና ደረጃውም ከፍ ያለ ይሆናል። አላህ አንዲህ ይላል... “በላቸው አላህን የምትወዱ አንደኸናቸው ተከተሉኝ አላህ ይወዳችኋል፤ ኃጢአቶቻችሁንም ለናንተ ይምራልና፤ አላህ መከሪ አዞኝ ነው።” (አሊ-ሂምራን፡31)

- የተማላ ህግ፦ የአላህ መልአክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ይዘው የመጡት ሃይማኖትና ህግጋት በሁሉም ረገድ ምሉዕና ጉድለት የሌለው ነው። ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ያልደነገጉትን የአምልኮ ተግባር በአዲስ መልክ መፍጠር ለማንም ሰው ቢሆን የተፈቀደ አይደለም።

- አላህ የደነገገው ህግ በሁሉም ጊዜና ቦታ ተስማሚ ነው። በአላህ መፅሐፍና በነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ.) ሱንና ውስጥ የተደነገገው ህግና ሥርዓት በሙሉ በየትኛውም ጊዜና ቦታ ሁሉ ተስማሚ ነው። ሰዎችን ከምንም ካስገኛቸውና ከፈጠራቸው ጌታ በላይ ሰዎችን የሚጠጋም ነገር የሚያውቅም ማንም የለም።

ወደቀ ገሰጠላ ሀዘኝ ሌላው ግዛት የተደረገው አጠቃላይ ለሰው መፍጠር መሆኑን ያሳያል።

* ከሱንና ጋር ስምው መሆኑ፡- አንድ የአምልኮ ተግባር አላህ ዘንድ ተቀባይነት አንዲኖረው ከተፈለገ የአላህን ውዴታ ብቻ አስቦ (ነይቶ) መስራትና ከአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ሱንና ጋር የተጣጣመ መሆኑ ግድ ይላል። አላህ እንዲህ ይላል... "የጌታውንም መገናኘት የሚፈልግ ሰው፤ መልካም ስራን ይሰራ በጌታውም መግዛት አንድንም አያጋራ በላቸው።" (አል-ከህፍ፡ 110) በዚህ አንቀፅ ውስጥ መልካም ሥራ በሚል የተወሰነ ከአላህ መልእክተኛ ሱንና ጋር ተጣጥሞ የተገኘ ስራ ማለት ነው።

* በ ኢስላም ያላተደነገገን ሃይማኖታዊ ተግባርን መፍጠር ሃራም ነው። አላህን ለማምለክ በሚል፡ የአላህ መልእክተኛ (ሰ.ዐ.ወ.) ያልደነገገትንና ሽሪዓዊ ባልሆነ መንገድ አዲስ የአምልኮ ተግባር የፈጠረ ሰው፡ የነቢዩን መንገድ ተባብሮ የተገኘ በመሆኑ ወንጀለኛ ይሆናል። ስራውም ተመላሽና ተቀባይነት የለለው ይደረጋል። አላህ እንዲህ ብሏል... "... እነዚያም ትእዛዙን የሚገቡ መከራ እንዳትደርስባቸው ወይም አላማሚ ቅጣት እንዳያቸኛቸው ይጠንቀቁ።" (አል-ኑር፡63) ነቢዩም (ሰ.ዐ.ወ.) እንዲህ ብለዋል "በዚህ ጉዳዮችን ውስጥ ከርሱ ያልሆነን ነገር የፈጠረ ሥራው ተመላሽ ነው።" (አል-ቡካሪ፡2550 ሙስሊም 1718)

አላላቸው ህግ በአምልኮ ተግባር ውስጥ ከዲስ ፈጠሪ መጠመርን አጥብቆ የመለከት ሃይማኖትን የመበላሸትና የመለየት አደጋ እንዳይደርስበት ለመጠበቅ ነው። የሃይማኖት የሰዎች ቋንቋና ሥሜን መከማቻ ከመሆን የተወለደ አንዲሆን በሚል ነው። ሆኖም ገን ለሌላውም ሆነ ለወደፊት ሰውን ሲያውግድ ሲጠቀሙ የሚችሉ ነገሮችን አንዲፈጥሩ እንዲፈለሱ የሰውን አልምር ያንባሰሱ፤ የዚህን ፍጥረት ዓለም ምስጢራት እንዲረታ የበረታታል።

➤ ስድስቱ የእምነት መሠረቶች

በኃያሉ አላህ የማመን ትርጉም፡-

የኃያሉ አላህ መኖርን እውነት ብሎ አምኖ መቀበል ነው። ጌትነቱን፣ አምላክቱን፣ ማረጋገጥ ነው። በስሞቹንና በባህሪያቱ ማመን ነው።

ስለ እነዚህ አራት ጉዳይ ከዚህ አንደሚከተለው ዘርዘር ባለ መልኩ እንነጋገራለን፡-

1 በአላህ መኖር ማመን፡-

የአላህ ፍጥረት፡-

በአላህ መኖር ማመን ሰው በተፈጥሮው የሚያረጋግጠውና ሌላ ተጨማሪ መረጃ የማያስፈልገው ነገር ነው። ይህ በመሆኑም ምንም የተለያየ ሃይማኖትና መንገድ ቢከተሉም በጣም በርካታ ሰዎች አላህ ለመኖሩ ዕውቅና ይሰጣሉ።

የእርሱን መኖር የሚያረጋግጥ ጥልቅ የሆነ ስሜት በቀልባችን ይሰማናል። በተፈጥሮው አማኝ በሆነው ስሜታችን ገፋፊነት መጥፎና አስቸጋሪ ነገር ሲገጥመን ወደርሱ እንሸሻለን። አንዳንዶች ለመሸፋፈንና ለመዘናጋት መከራ ቢያደርጉም፤ አላህ በአያንዳንዱ ሰው ነፍስ ውስጥ ወደ ሃይማኖታችን የመዘንበል ስሜትን ፈጥሯል።

እኛም አላህ ለተጣሪዎች ምላሽን ሲሰጥ፤ ለጠያቂዎች የጠየቁትን ሲቸር፤ ለተለማማጃች ፍላጎታቸውን ሲያሟላ ስለምናይና ስለምንሰማ፤ ይህ ሁኔታ አላህ ለመኖሩ እርግጠኛ መረጃ ይሆናል።

አላህ መኖሩ እጅግ ግልፅ የሆነ ነገር ነው። መረጃዎችን መዘርዘርም አያስፈልገም። ግልፅ ከሚያደርጉት ነገሮች ውስጥም፡-

- ✦ በሁሉም ሰው ዘንድ እንደሚታወቀው ማንኛውም ድርጊት አድራጊ ሊኖረው ግድ ነው። በየጊዜው የምንመለከተው ይህ እጅግ በርካታ ፍጥረት አስገኛና ፈጣሪ ሊኖረው ግድ ይላል። እርሱም ኃያሉና ታላቁ አላህ ነው። አንድ ፍጡር ያለምንም ፈጣሪ ተገኝ ማለት በጣም አስቸጋሪ ነው። ራሱን በራሱ ፈጥሯል ማለትም አንዲሁ አስቸጋሪ ነው። ምክንያቱም አንድ ነገር ራሱን በራሱ ሊፈጥር አይችልም። አላህ አንዲህ

ይላል “ወይስ ያለ አንዳች ፈጣሪ ተፈጠሩን ወይስ አነርሱ ፈጣሪዎች ናቸውን?” (አልጠር፡35)

በዚህ አንቀፅ መተላለፍ የተፈለገው መልእክት “እነርሱ ያለፈጣሪ አልተፈጠሩም። እነርሱም ራሳቸውን አልፈጠሩም። ስለዚህ ፈጣሪያቸው ሊሆን የሚችለው የተቀደሰውና ከፍ ያለው አላህ ነው” የሚል ነው።

እንክርት ላለውና ላስተነትነ ሰው አላህ ለመኖሩ ማስረጃ ከሚሆኑት ታላላቅ ነገሮች ውስጥ አንዱ ሰው አራሱ ነው። አላህ የአፅምር፣ የስሜት ሀዋሳትን፣ ሙሉ የሆነና ስርዓት ያለው አፈጣጠርን በዐጋነት አንናፎቷል። አላህ እንዲህ ይላል “በነፍሳቸው ውስጥ (ምልከቶች አልሉ)፤ ታዲያ እንመለከታቸው?” (አል-ዛሪያት፡21)

* ሰማዩ፣ ምድሩ፣ ከዋክብቱ፣ ዛፎቹና ይህ ፍጥረተ-ዓለም በአጠቃላይ የተመሠረተበት ሥርዓት ግልፅ በሆነ ሁኔታ የሚያሳየን ነገር ቢኖር፣ የዚህ ፍጥረተ-ዓለም ፈጣሪ አንድ ብቻ መሆኑን ነው። እርሱም ከፍ ያለውና ከጉድለት የጠራው አላህ ነው። “... የዚያን ነገሩን ሁሉ ያጠነከረውና የአላህን ጥበብ (ተመልከት)።” (አል-ካምፍ:88)

ከዋክብቶችን በምሳሌነት አንወሰድ፣ ዕኩ በሆነ አኳኋንና ስርዓት ነው የሚጓዙት። ሁሉም ኮከብ ያለምንም መሰናከልና መወላገድ በራሱ በሆነ ምህዋር ብቻ ይጓዛል።

አላህ እንዲህ ይላል “ዐሐይ ጨረቃን ልትደርስበት እይገባትም፤ ለሊትም ቁንን (ያለ ጊዜው) ቀዳሚ እይኾንም፤ ሁሉም በመዛሪያቸው ውስጥ ይዋኛሉ።” (ያሲን:40)

በኃይሉ አላህ ጌትነት ማመን

በኃይሉ አላህ ጌትነት የማመን ትርጉም፡-

ኃይሉ አላህ የሁሉም ነገር ባለቤት፣ ፈጣሪና ሲሳይን ሰጪ ነው ብሎ አምኖ መቀበልና እውነት ነው ብሎ በቁርጠኝነት ማረጋገጥ ነው። በጌትነት ማመን ማለት ህይወት የሚሰጠውና የሚነሳው፣ የሚጠቅመውና የሚጎዳው እርሱ ብቻ ነው ብሎ ማመን ነው። የሁሉም ትዕዛዝ ባለቤት እርሱ ነው ማለት ነው። መልካም ነገር ሁሉ በእጁ ነው። እርሱ በሁሉም ነገር ላይ ቻይ ነው። በእነዚህ ሁሉ ነገሮችም ተጋሪ የለውም ብሎ ማመን ነው።

ይህ እንግዲህ አላህ በተግባሩ ብቸኛ ነው ብሎ ማረጋገጥ ነው። ስለዚህ እንደሚከተለው ማመን ያስፈልጋል፡-

በፍጥረተ-ዓለሙ ውስጥ ያሉትን ነገሮች የፈጠረው አላህ ብቻውን ነው ከርሱ ሌላ ፈጣሪ የለም። አላህ እንዲህ ብሏል... “አላህ የነገሩ ሁሉ ፈጣሪ ነው። አርሱም በነገሩ ሁሉ ላይ አስተናባሪ ነው።” (አል-ዘመር፡62)

የሰው ተግባር ግን እንድን ነገር ወደ ሌላ ቅርፅ መቀየር ወይም እርስ በእርስ ማቆራኘትና የመሳሰሉት እንጂ ከባድና ከምንም ተነስቶ የሚፈጥረው ነገር የለም። ሙት የሆነውን ነገር ወደ ህይወት ማምጣትም አይችልም።

ለፍጥረታት ሁሉ ሲሳይን የሚሰጠው አላህ ነው። ከርሱ ውጪ ሲሳይን ሰጪ የለም። አላህ እንዲህ ይላል “በምድር ላይ ምንም ተንቀሳቃሽ የሌላም ምግብ በአላህ ላይ ቢሆን እንጂ...” (ሁድ፡6)

አላህ የሁሉም ነገር ባለቤት ነው። ከርሱ ሌላ የነገሮች አውነተኛ ባለቤት የለም። አላህ እንዲህ ይላል “የለማያትና የምድር በውስጣቸውም ያለው ሁሉ ንግሥና የአላህ ብቻ ነው። አርሱም በነገሩ ሁሉ ላይ ቻይ ነው።” (አል-ማሊዳህ፡120)

የሁሉም ነገር አስተናባሪ እርሱ ነው። ከርሱ ሌላ ነገሮችን የሚያስተናብር የለም። እንዲህ ይላል... «ነገሩን ሁሉ ከሰማይ ወደ ምድር ያዘጋጃል።» (አል-ሰጃዳህ፡5)

ሰው ህይወቱንና ጉዳዮቹን የሚያስተናብረው በተገደበና በተወሰነ መልኩ ነው። ባለውና በሚችለው ነገር ብቻ ነው የሚያስተናብረው። ይህ ማስተናበር ደግሞ ውጤታማ ሊሆንም ላይሆን ይችላል። ከጉድለት የጠረውና የኃያሉ ፈጣሪ ማስተናበር ግን አጠቃላይ ነው። ከርሱ ቁጥጥር የሚወጣ እንዳችም ነገር የለም። ያለማንምና ያለምንም ተቃውሞ ያሻውን ፈፃሚ ነው። እንዲህ ይላል “ንቁ፤ መፍጠርና ማዘዝ የርሱ ብቻ ነው፤ (የዓለማት ጌታ አላህ (ክብሩ) ላቀ።» (አል-አዕድፍ፡54)

“በምድር ላይ ምንም ተንቀሳቃሽ የሌላም ምግብ በአላህ ላይ ያለ ቢሆን እንጂ፤” (ሁድ፡6)

በአላህ መልአከተኛ (ሰ.ወ.ወ.) ዘመን የነበሩ አረብ አጋሪዎች በአላህ ጌትነት ያምኑ ነበር።

በአላህ መልአከተኛ (ሰ.ወ.ወ.) ዘመን የነበሩ ከሃዲያን አላህ፣ ፈጣሪ፣ ገንዞና አስተናባሪ መሆኑን ያምኑ ነበር። ይህ እምነታቸው ግን ወደ እስልምና እንዲገቡ አላደረጋቸውም... “ለማያትንና ምድርንም የፈጠረ ግን እንደሆነ ብትጠይቃቸው በእርግጥ አላህ ነው ይላሉ።” (ሉቅማ፡25)

አላህ የአለማት ጌታ መሆኑን፣ ፈጣሪ፣ ባለቤትና አስተናባሪ መሆኑን ያረጋገጠ ሰው፣ አላህን በብትኝነት ሊያመልክ ይገባል። የእምልኮ ተግባራትን ያለማገም ተጋሪ ለርሱ ብቻ ማዋል ይኖርበታል።

አንድ ሰው የፍጥረተ-ዓለሙ ፈጣሪ፣ አስተናባሪ፣ ህይወት ሰጪና ሸሊ አላህ መሆኑን ካረጋገጠ በኋላ የእምልኮ ዓይነቶችን ከርሱ ውጪ ላሉ ነገሮች ማዋል በጣም የማያስገርም ነገር ነው። ይህ እስጠያፊ በደልና ታላቅ ወንጀል ነው። በዚህ ምክንያት ወው ሉቅማን ልጃቸውን ሲመክሩ አንዲህ ያሉት “... ልጄ ሆይ! በአላህ (ጣዖትን) አታጋራ፣ ማጋራት ታላቅ በደል ነውና ያለውን (አስታውስ)።” (ሉቅማ፡13)

የአላህ መልአከተኛ (ሰ.ወ.ወ.) አላህ ዘንድ ታላቅ ወንጀል ምን እንደሆነ ሲጠየቁ “አላህ ፈጥሮ ሳለ ለርሱ ተጋሪን ማድረግህ ነው።” በማለት መልስላቸዋል። (አል-ቡኸራ፡42፡7 መሰሉም፡86)

በአላህ ጌትነት ማመን ቀልጥን ያረጋጋል።

አንድ የአላህ ባሪያ በእርግጠኝነት የሚያውቅ ከሆነ፣ ከጌታዬ አላህ ውሳኔ ውጭ ሊሆን የሚችል ፍጥር እንደሌለ ይገነዘባል። ምክንያቱም የፍጥረታት ሁሉ ባለቤት አላህ ሲሆን ከጥበቡ ጋር በሚስማማ መልኩ እንዳሻው የሚያደርጋቸው አርሱ ነው።

የሁሉም ፈጣሪ አርሱ ነው። ከአላህ ውጭ ያለው ፍጥረት ሁሉ የተፈጠረና ፈጣሪው ወደ ሆኑ አላህ ፈላጊ ነው። ነገሮች ሁሉ በአላህ እጅ ናቸው። ከርሱ ውጭ ፈጣሪ የለም። ከርሱ ውጭ ሲሆኑ ሰጭ የለም። ከርሱ ሌላ ፍጥረተ-ዓለሙን የሚያስተናብር የለም። ያለርሱ ፈቃድ የምትገባቸዋል ቅንጣት ነገር የሌችም። ያለርሱ ትዕዛዝ የምትቆምም የሌችም።

ይህ እምነት ያለው ሰው ቀልብ በአላህ ላይ ብቻ ይንጠላጠላል። አርሱን ብቻ ይጠይቃል፣ ከርሱ ብቻ ይፈልጋል። በሁሉም ህይወት ጉዳዩ የሚመካው በርሱ ላይ ብቻ ይሆናል። ሁሉንም ህይወት ገጠመኝ በፅናት፣ በቁርጠኝነትና በተረጋጋ መንፈስ ይጋፈጣል። ምክንያቱም ለህይወቱ የሚያስፈልገውን ለማግኘት ሁሉንም ሰበብ ከመግከሩ ጎን ለጎን የአላህን እርዳታም ይጠይቃል። ኃላፊነቱንም ይወጣል።

ይሄ ነፍሱ ትረጋጋለች። ሰው ዘንድ ያለውን አይከጅልም። ሁሉም ነገር ያለው በአላህ እጅ ነው። የሚፈልገውን ይፈጥራል። ይመርጣልም።

አዲስ አበባ፣ ኢትዮጵያ፣ ጥንቅባን በመሳሰሉ አካላት የሚከናወኑ የጥፋት ምርመራዎች በጥንቁቅ ይከናወናሉ።

በጥንቁቅ መከላከል የሚሰጡት የሰላም ጥፋትን መቀነስ ነው።

ከአሰላም በረቢት ዐረቢኛ፣ እንዲሁም የዓለም ሕዝብ በአጠቃላይ የተረት ተረትና መሰረት የለሽ አመለካከቶችና ቅጥቶች ሰላም ነበሩ። ይህ ደግሞ ምድርን ከጫፍ አስከ ጫፍ ያጥለቀሉት፣ እንደ ሕዝብ ከሌላኛው ያልተሻለበት ሁኔታ ነበር። በመሆኑም፣ ዐረቢኛ በመጀመሪያ ሰሞን ቁርአንን ተረት ተረት ወይም ደግሞት ነው ብለው ገምተው ነበር።

አሰላም ብርሃኑን ጅስተካክል ይዞ በመጣ ጊዜ አዕምሮን ከመሰረት የለሽ አመለካከት፣ ከተረት ተረትና ቅጥቶች ቀንበር ነፃ አወጣው። ይህም የሆነው በሰላምታና ጥቅል መመሪያዎቹ ሲሆን፣ እነርሱም የአዕምሮንና የነፍስን ጤናማነት የሚጠብቁ እንዲሁም ከርሱ ሌላ ያለን በመተው ወደ አላህ ብቻ ወደ መንጠልጠል የሚያመለክቱ በመሆናቸው ነው።

ደግሞትና አስማትን ነገሩን መቀነስ

አሰላም ደግሞትን ማረጋገጥና ጥንቅባን በመሳሰሉ አርም አድርጓል። የማጋራትና የፀመት ዓይነት አድርጎ መደብታል። ደግሞትኛ በቅርቡም ሆነ በወዲያኛው ዓለም ለስኬት እንደማይበቃ ተናግሯል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ተፍሰሩ ይስተካከል ሱራም ይጻፍ።»

በእንደ መስሊም ላይ ወደ ደግሞትኛ መሄድን፣ እነርሱን መጠየቅን፣ ከእርሱ በሽታ መፈወስን መከጀል፣ ወይም ሕክምና ወይም መፍትሄ መፈለግን እርም አድርጓል። ይህን ያደረገ ሰው በነቢዩ (ሱወ) ላይ በተወረደው የካደ መሆኑንም ገልጿል። ምክንያቱም መጥቀምም መግዳትም በአላህ አጅ ነው። የሩሻን ምስጢር ከርሱ ሌላ የሚያውቅ የለም። ነቢዩ (ሱወ) እንዲህ ብለዋል፡- «እንደገና ጠንቋይ የመጣና የጠየቀው ከዚያም አውጎት ብሎ የተቀበለው ሰው በርግጥ አሱ በመገመድ ላይ በተወረደው ከደራ።»

መጥቀምና መጥቀሱ በአላህ እጅ ነው።

እስላም ፍጡራን በጠቅላላ፣ ሰውም፣ ዛፎችም፣ ድንጋዮችም፣ ከጥክብትም፣ ምንም ያህል በገዢነትም፣ የአላህን ኃይልን፣ የሚያስረዱ ምልክቶች እንጂ ሌላ አለመሆናቸውን ገልጿል። ከሰው ልጅ አንድም በፍጥረተ-ዓለም ላይ ጫና ሊያሳድር የሚችል፣ አስደናቂ ኃይል ያለው የለም። መፍጠር፣ ማዘዝና ማዘጋጀት በርሱ ትዕዛዝ ስር ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ንቁ! መፍጠርና ማዘዝ የርሱ ብቻ ነው። የዓለማት ጌታ አላህ ላቀ።» (አል-አዕራፍ፣ 54)

የእነዚህን ፍጥረታት ማዘፈትና [ረቂቅ አፈጣጠራቸውን ያስተዋለ ሰው፣ ፈጣሪያቸው ቻይና አስተናባሪ ጌታ መሆኑን ይገነዘባል። ስለሆነም እርሱ የአምልኮ ዓይነቶች በመቶ ሊፈመሩት የሚገባ እንደሆነም ያውቃል። እርሱ ፈጣሪ ነው። ከርሱ ሌላ ያለ ሁሉ ፍጡር ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ሌሊትና ቀንም ዐቀቃና ጨረቃም ከምልክቶቹ ናቸው። ለዐቀቃና ለጨረቃ እትሰጥዱ። ለዚያም ለፈጠራቸው አላህ ስጥዱ፣ እርሱን ብቻ የምትገዙ እንደገናኙሁ (ለሌላ አትሰጥዱ)።»

ስወርጎና የወደፊትን ከአላህ ሌላ ማንም አያውቅም።

እስላም ከአላህ ሌላ ስወርጎና የወደፊትን የሚያውቅ እንደሌለ ተናግሯል። ከጠንቅቆም ሆነ ከሚርተኛች መካከል ይህን እውቃላሁ ብሎ የሚል ውሸታም ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «የሩት ነገርም መከፈቻቸውን አርሱ ዘንድ ናቸው። ከርሱ በስተቀር ማንም አያውቃቸውም።»

ከፍጡራን ሁሉ የተከበሩትና የላቀቱ ረሱል (ሰ.ወ) እንኳን ለራሳቸው ጉዳትንም ሆነ ጥቅምን አያስገኙም። ስወርጎና የወደፊትንም የሚያውቁ አልነበሩም። በከብርም ሆነ ደረጃ ከርሳቸው በታች የሆነም እንዴት (ሊያውቅና ሊኖረው) ይችላል?!! አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ የሻውን በስተቀር ለራሱ ጥቅምንም ጉዳትንም ማምጣት አልቻለም። ፋቅዳም (ምስጢር) የማውቅ በነበርኩ ፍሮ ከመልካም ነገር ባብዛሪና ከፋም ነገር ባልካኝ ነበር። እኔ ለሚያምኑ ህዝቦች አስፈራሪና አብሳሪ እንጂ ሌላ አይደለም በላቸው።» (አል-አዕራፍ፣ 188)

እስላም በአዕዋፍ ገድ ማለትንና ማሟረትን አርም አድርጓል።

እስላም በአዕዋፍ፣ በመልክ፣ በንግግርና በተለያዩ ነገሮች ገድ ማለትን፣ ማሟረትንና መሰል ነገሮችን አርም አድርጓል። መልካም ምኞትንና ለመጨረሻ ብሩህ ተስፋና አመለካከት ማሳደርን አይደል።

በአዕዋፍ ገድ የማለት ምሳሌ፡- አንድ የወፍ ዓይነትን ሲመለከት፣ ከመንገዱ ወይም ከገዢው በማሟረት የሚስተጓጎል ወይም የሚቀር፣ ወይም የወፋን ደምዕ በገዢ ላይ ሆኖ ሲሰማ ጉዞውን ሳያጠናቅቅ አቋርጦ መመለስ ገድን በወፍ የመተንበይ ምሳሌ ነው። ነቢዩ (ሰ.ወ) እነኚህ ነገሮች ማራጋት(ሺርክ) እንደሆኑ ገልጸዋል። «በአዕዋፍ ገድ ማለት ማራጋት ነው።» (አቡ-ዳወድ 3912፣ ኢብኑ ማጃህ 3538)

ምክንያቱም ይህ ነገር አንድ መስሊም ውስጥ ከሰረደ፣ አላህ የፍጥረተ-ዓለም አስተናባሪ ነው፤ የሩቅን የሚያውቅ አርሱ ብቻ ነው፤ ከርሱ ሌላ ማንም አያውቅም ከሚለው እምነቱ ጋር ይታረናል። በዚህ ተቃራኒ ደግሞ እስላም መልካም ማለትንና ጥናን መጠበቅን፣ በአላህ ላይ መልካም ማጥፋት ማሳደርን አይደል። ይህን የሚጠቁሙ ታላቸችን ምርጫ ማድረግ እንዳሉበንም ነግሯል። ነቢዩ (ሰ.ወ) መልካም ምኞትን ወይም ግምትን ይወዱ ነበር። እሱም መልካም ቃል ነው። (ሊህመድ 8393)

በአላህ እምላክነት ማመን

በኃይሉ አላህ የማመን ትርጉም፡-

ግልፅም ሆነ ድብቅ የአምልኮ ዓይነቶች ሁሉ የሚገቡት ለኃይሉ አላህ ብቻ ነው ብሎ በቀርጠኝነት እምኖ መቀበል ማለት ነው። ሁሉንም የአምልኮ ዓይነቶች ለአላህ ብቻ እናውላለን። ዱዓአን፣ ፍራቻን፣ መመከትን፣ እርዳታ መፈለግን፣ ሰላትን፣ ዘክንና ምንም በምሳሌነት መጥቀስ ይቻላል። ከአላደህ በስተቀር በእውነት የሚመለከት የለም። አላህ እንዲህ ብሏል፡- «አምላካችሁም አንድ አምላክ ብቻ ነው፤ ከርሱ በቀር ሌላ አምላክ የለም፤ እርሱ እጅግ በጣም ርኅሩህ እሆኝ ነው።» (አል-በቀራሁ፣163)

አምላክ አንድ ብቻ መሆኑን አላህ ነግሮናል። ይህ ማለት የሚመለከው አንድ ብቻ ነው ማለት ነው። ከአላህ ሌላ አምላክ ተደርጎ ሊይያዝ የሚገባው ነገር የለም። ከርሱ ውጭ ማንም አይመለከትም።

በአላህ አምላክነት የማመን አስፈላጊነት፡-

በአላህ አምላክነት የማመን አስፈላጊነትን ከተሰደዩ አቅጣጫዎች ግልፅ እንዲሆን ማድረግ፡-

● ሰውም ሆነ ጋኔን የተፈጠረበት ዓላማ ነው፡፡ እነዚህ የተፈጠሩት አላህን በብቸኝነትና ያለምንም ተጋሪ ለመግዛት ነው፡፡ አላህም እንዲህ ብሏል፡፡ «ጋኔንና ሰውንም ሊግዝዝኝ እንኛ ለሌላ አልፈጠርኳቸውም፡፡» (አል-ዛሪያት፡56)

● የአላህ መልእክተኞች የተላኩት መለኮታዊ መልእክተኛ የወረዱት ለዚሁ ዓላማ ነው፡፡ ዓላማቸው በእውነት መመለክ የሚገባው አላህ መሆኑን ለማሳደግ ሲሆን ከርሱ ውጭ በሚመለከኑ ነገሮች ደግሞ ለመከድ ነው፡፡ አላህ እንዲህ ብሏል፡፡ «በየሕዝብም ሁሉ ውስጥ አላህን ተገዝ፤ ጣዖትንም ራቁ በማለት መልእክተኛን በእርግጥ ልከናል፤» (አል-ኒሕል፡36)

● በሰው ልጅ ላይ የመጀመሪያው ግዴታ አላህን በብቸኝነት መግዛት ነው፡፡ የአላህ መልእክተኛ (ሲ.ወ.) ሙዓዝ ቢን

ጀበልን ወደ የመን ለሰበክ በላኩት ጊዜ ይህንኑ የሚያረጋግጥ ነገር ነግረውት ነበር፡፡ እንዲህ ነበር ያሉት... “የመፅሐፍቱ ባለቤት የሆኑ ህዝቦች ከርሱ፡፡ «የኛች /አይሁዶች/ ያጋጥሙሃል በመጀመሪያ ከአላህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም ወደ ሚለው ቃል ጥራቸው፡፡” (አል-ቡኸሪ፡1389 መ፡ሰሊም፡19)

ነብዩ (ሲ.ወ.) ለማለት የፈለጉት “በሁሉም የአምልኮ ዓይነቶች አላህን ብቻ አምልኩ በላቸው፡፡” ለማለት ነው፡፡

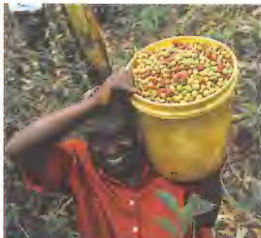
● “ከአላህ በቀር በእውነት የሚመለከ አምላክ የለም” የሚለው ቃል ትክክለኛ ትርጉም፡ በአላህ አምላክነት ማመን ነው፡፡ አምላክ ማለት የሚመለከ ማለት ነው፡፡ ከአላህ በቀር በሰውነት የሚመለከ የለም፡፡ ማንኛውም የአምልኮ ዓይነት ከርሱ ውጭ ለማንም አናውልም፡፡

● በአላህ አምላክነት ማመን፡ አዕምሮ የሚመራው አላማኝ የሆነ፤ አላህ የሁሉ ነገር ፈጣሪ፤ ባለቤትና አዘጋጅ ነው ብሎ የማመን ውጤት ነው፡፡

➤ አምልኮ ማለት ምን ማለት ነው?

አምልኮ (ኢባዳ) ማለት፡- አላህ የሚወደውና የሚደሰትበት አንዲሁም ንግግሮችንና ተግባራትን ሁሉ የሚያጠቃልል ስም ሲሆን ሰዎች ይተብሩት ዘንድ አላህ ያዘዘው ተግባር ነው። ይህ ተግባር እንደ ሰላት፣ ዘክ፣ ሐጅ ግልፅ ሊሆን ይችላል። ወይም ደግሞ አላህንና መልአከተኛውን (ሲዐወ) እንደ መውደድ፣ አላህን እንደ መፍራት፣ በርሱ እንደመመካትና ከርሱ እርዳታን እንደመፈለግ ስውር ተግባር ሊሆን ይችላል። ሌሎችም አንደዚሁ።

እሳህ! የሞት መዘጋጀት ማለት የደረገ የሆነ ሰው፣ ጥንቃቄው ከጥንቃቄው ለየሰው (ኃይል) የተፈጠረ ሆኖ፣ በዚህ ተግባር የሆነ ሰው፣ የሰውነቱን ሁሉ ያዘዘው ነው።

በሁሉም የህይወት ዘርፍ አላህን ስለማምለክ፡-

ወደ አላህ መታረብን ዓላማው ያደረገ የማንኛውም አማኝ መከላከልን ተግባር በአምልኮ ዲባዳ ውስጥ ይካተታል።

በአስልምና ሃይማኖት መሠረት አምልኮ በሰላት፣ በሥምና በመሳሰሉ የዐላት ስነ-ሥርዓቶች የተገደበ ነገር አይደለም። ይልቁንም ማንኛውም ዓይነት ጠቃሚ ተግባር መልካም የሆነን ዓላማ (ኒያ) አስከፍሮ ድረስ፣ የአምልኮ ተግባር እንደሆነ የሚቆጠር ሲሆን ተግባራዊው አላህ ዘንድ ይመዝገባል።

የአላህ ትዕዛዝ በአግባቡ ለመፈጸም ይቻላል ዘንድ አካላዊ ጥንካሬ ለማግኘት በሚል ዓላማ እንደ መሰለም ቢመጥብ፣ ቢጠጥር ቢተኛ አላህ ዘንድ ምንዳ ያገኝበታል።

ስለዚህ መሰረዝም ህይወቱን በሙሉ ለአላህ እያስገኘ ነው ማለት ነው። አላህን ለመታዘዝ ሰውነቱ ይጠነከር ዘንድ ይመጣል። በዚህ ዓላማ በመመገብ አላህን እያመለከ ነው። ከአመንገራት ራሱን ለመጠበቅ በሚል ዓላማ ትዳር ይመሰርታል። ጋብቻው በራሱ የአምልኮ ተግባር ይሆንላታል። ልክ እንደዚሁ ዓላማው ተመሳሳይ እስከሆነ ድረስ ንግዱ፣ ሥራው፣ ቢዝነሱ ሁሉ አምልኮ ይሆንላታል። አውቀት መፈለግ፣ መመራመሩ፣ መፈላሰፉ፣ መፍጠሩ ሁሉ እንደ አምልኮ ይቆጠርላታል።

እንዲት እንሱት ባልዋን፣ ልጆቿንና ቤቷን መንከባከባ በርሱ የአምልኮ ተግባር ይሆንላታል።

በሁሉም የህይወት ዘርፍ የሚከናወኑ ጠቃሚ ተግባራት በሙሉ መልካም ዓላማና ዕቅድን መሻሻ አድርገው አስከተፈጸሙ ድረስ እንደ አምልኮ ተግባር ይቆጠራሉ።

አምልኮ (ዲባዳ) ሰው የተፈጠረበትን ዓላማ ነው፡-

አላህ አንዲህ ይላል... "ጋዜንና ሰውንም ሊገዝዞኝ አንጅ ለሌላ አልፈጠርኳቸውም። ከነርሱም ምንም ሰላይ አልፈልግም፤ ለመጠብኝም አልሻም። አላህ አርሱ ሰላይን ሰጪ የብርቱ ጋይል ባለበት ነው።" (አል-ዛሬያት፡56-58)

አላህ ሰውንም ሆነ ጋዜን የፈጠረበት ጥበብ አርሱን ይገዝብ ዘንድ እንደሆነ ተናግሯል። እነዚህ ፍጥረታት አላህን የሚገዝቡ ለራሳቸው ጥቅም እንጂ አላህ ከአነርሱ ጥቅም ፈላጊ ሆኖ አይደለም።

ሰው የተፈጠረበትን መለኮታዊ ይዘት ዓላማ ዘንግቶ በዓላማዊ ህይወት ውስጥ ሰጥሞ ከቀረ፣ በዚህ ምድር ላይ ካሉ ሌሎች ፍጥረታት የሚለዩው ምንም ነገር አይኖርም ማለት ነው። እነሱቶች ከሰው በተቃራኒ በተግባሩ ዓለም ስለሰሩት ሥራ አይጠቅሙ እንጂ አነርሱም ይባላሉ፤ ይጠጥሩ፤ ይፈጥሳሉ።

አላህ እንዲህበሏል... "እነዚያም የካዱት (በቅርቡት ዓለም) ይጠቀማሉ፤ እንስሳዎችም እንደሚበሉ ይባሉሉ አላትም ለነርሱ መኖሪያቸው ናት።" (መሐመድ፡12)

ተግባርና ዓላማቸው ከእንስሳ ጋር ተመሳስሏል። ነገርግን ከእንስሳ የሚለያቸው በመጨረሻው ቀን የስራቸውን ውጤት ማግኘታቸው ነው። ይህ የሆነበት ምክንያትም ምንም ከማያውቁት እንስሳት በተለየ አዕምሮ ያላቸው፤ የሚገነዘቡና የሚያውቁ በመሆናቸው ነው።

የአምልኮ (ዲባዳ) መሠረቶች

አላህ እንተገብረው ዘንድ ያዘዘን አምልኮ በሁለት ዋና ዋና መሠረቶች ላይ የተገነባ ነው።

አንደኛ፦ ሙሉ የሆነ ፍራጅና መተናነስ።

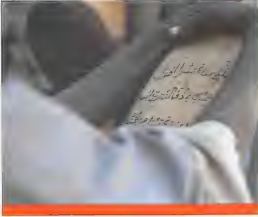
ሁለተኛ፦ ሙሉ የሆነ ውዴታን ለአላህ ማዋል።

አላህ በባሮቹ ላይ ግዴታ ያደረገው አምልኮ፤ ለአላህ ብቻ የሚውል ሙሉ የሆነ ፍራጅ፤ መተናነስና ዝቅ ማለትን በውስጡ ያካተተ ከመሆኑ ጎን ለጎን ሙሉ የሆነ ውዴታና ከጃሎትን ለአላህ ብቻ ማዋልን ይጠይቃል።

ስለሆነም ልክ ምግብን ወይም ገንዘብን እንደምንወደው ሁሉ አላህንም ፍራጅና መተናነስን ባላካተተ አኳኋን የምንወደው ከሆነ አምልኮ አይባልም።

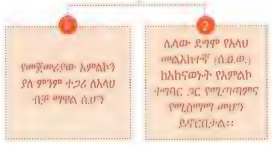
ልክ አንደዚሁ አውሬና ጫቶኝ መንግስትን እንደምንፈራው ሁሉ አላህንም ውዴታን ባላጎዳኝ አኳኋን የምንፈራው ከሆነ ከአምልኮ አይቆጠርም።

ሆኖም ግን በስራችን ውስጥ ውዴታንና ፍራጅን ካቆራኝን ትክክለኛ አምልኮን አስገኝተናል። አምልኮ ደግሞ ሊውል የሚገባው ለአላህ ብቻ ነው።

የአምልኮ ቅድመ ሁኔታዎች።

አምልኮ የተስተካከለና አላህ ዘንድ ተቀባይነት ያለው እንዲሆን ከተፈለገ ሁለት ቅድመ ሁኔታዎችን ማሟላት ይኖርበታል።

አላህ እንዲህ ብሏል "እይደለም እርሱ በጎ ሰሪ ሆኖ ፊተን ለአላህ የሰጠ ሰው እርሱ በጌታው ዘንድ ምንዳው አለው፤ በእርሱም ላይ ፍርሃት የለባቸውም እነሱም እያዘኑም።" (አል-ቡቅራህ፡112) በዚህ አንቀፅ ውስጥ "ፊቱን ለአላህ የሰጠ ሰው" ማለት፤ የአላህ እንድትት በተግባር ያረጋገጠና አምልኮን እርሱ ብቻ ያጠራ ማለት ነው። "በጎ ሰሪ ሆኖ" የሚለው ደግሞ፤ የአላህን ህግና የመልእክተኛውን (ሲ.ወ.) አርዓያትን የሚከተል ማለት ነው።

ሥራን ከመልእክተኛው (ሲ.ወ.) ሰንና (መንገድ) ጋር ማጣጣም ማለት እንደ ሰላት፤ ምናን አላህን ማውላት የመሳሰሉት ተግባራትን አርሳቸው ባከናውኑት መሠረት መፈፀም ማለት ነው።

ነገር ግን ሌሎች የዕለት ተዕለት ተግባራትን ለጥሩ ዓላማ (ኒያ) አስከከናወናቸው ድረስ ከአምልኮ ተግባራት ተርታ የሚመደቡ ቢሆንም፤ ከአላህ መልእክተኛ ሰንና ጋር የግድ እንዲጣጣሙ ማድረግ አይጠበቅብንም። ባይሆን መጠንቀቅ የሚኖርብን ሽራዓውን የሚቃረን ሐራም ነገር ላይ ላለመውደቅ ነው። ለምሳሌ አንድ ሰው የአላህን ትዕዛዝ ለመተግበር ጠንካራ ያደርገው ዘንድ ስፖርት ቢሰራ ወይም የቤተሰቡንና የልጆቹን ወጪ ለመሸፈን ስራ ቢሰራ ኒያውን አስካሳመረ ድረስ እንደ አምልኮ ተግባር ቢቆጠርለትም ከሰንና ጋር እንዲጣጣሙ ማድረግ ግዴታ አይደለም።

፡ ሺርክ (የአምልኮ ተግባርን ከአላህ ወጪ) ላለ አካል ማጋራት

- ሺርክ በአላህ አምላካነት ላይ ያለንን አምነት የሚፃረር ነገር ነው። በአላህ አምላካነት መመንና የአምልኮ ተግባራትን ለርሱ ብቻ ማዋል ከታላቅና ወላጅ ከሆነ ማደታዎች ውስጥ ግንባር ቀደመ መሆኑ አርግጦ ከሆነ፤ ከዚህ በተመሳሳይ መልኩ ለአላህ ብቻ የሚገባውን የአምልኮ ተግባር ለሌላ አካል ማጋራት ደግሞ በአላህ ዘንድ የወንጀሎች ሁሉ ቀንሮአ ነው። ንስሃ ካልገቡ ከቀር አላህ በፍፁም የማይምረው ብዥኛ ወንጀል ነው።

አላህ እንዲህ ይላል። “አላህ በርሱ ማጋራትን በፍፁም አይምርም፤ ከዚህ ሌላ ያለውንም ኅጢአት ለሚሻው ሰው ይምራል። በአላህም የሚያጋራ ሰው ታላቅን ኃጢአት በአርግጥ ቀጠረ።” (አል-ኒሳአ፡48)

ነቢዩ (ሲ.ወ.) አላህ ዘንድ ከወንጀሎች ሁሉ ታላቁ ምን አንድሆነ ሲጠየቁ “አላህ ፈጥሮ ላለ ለርሱ ተጋሪ ማድረግ ነው” በማለት መልሰዋል። (አል-ቡኸሪ፡ 4207 / ሙስሊም፡ 86)

- * በአላህ ማጋራት ስራን በመላኩ ከገዢ ውድቅ ያደርጋል። አላህም እንዲህ ብሏል። “...ባጋሩም ፍሬ ይሠሩት የነበሩት ከነርሱ በታበሰ ነበር።” (አል-አንሞም፡88)

በአላህ አጋርት ንስሃ ሳይገባ የሞተ ሰው ፅግፈንታው ዘላለም በጅሃም አላት መቀጠት ይሆናል። አላህ እንዲህ ብሏል። “...እነሆ በአላህ የሚያጋራ ሰው አላህ በርሱ ገነትን በአርግጥ አርም አደረገ፤ መፍረያውም አላት ናት፤ ለበላዩችም ምንም ረዳቶች የሏቸውም።” (አል-ማሊዳህ፡72)

ሺርክ ሁለት ዓይነት ናቸው። ታላቅና ታናሽ

ታላቁ ሺርክ፡- ይህ ማለት እንደን የአምልኮ (ዓባዳ) ዓይነት ከአላህ ወጪ ላለ አካል አሳልፎ መስጠት ማለት ነው። እንደ አላህ የሚወደውን ግግርም ሆነ ተግባር ለአላህ ብቻ ካዋልነው አንድነቱን አወደቅን ወይም አመንበት ማለት ነው። ይህን ተግባር ክርሱ ሌላ ለሆነ አካል ካዋልነው ደግሞ፤ ከደነዋል አጋር ተገብታል።

ለእንዲህ ዓይነቱ የሺርክ ተግባር ምሳሌን መጥቀስ አንችልን። ከአላህ ወጪ ያለን አካል ከሀመም እንዲያሸረገ፤ ሲሳይን እንዲያሰራፈን ከጠየቅነውና ከለመንነው በታላቁ የሺርክ ተግባር ላይ ወድቀናል ማለት ነው። ከአላህ ወጪ ለሆነ ነገር ብንሰግድ ወይም በርሱ ላይ ብንመካም እንደዚያው ነው።

አላህ እንዲህ ይላል ... “ጌታችሁም አለ። ለምሳሌ አቀበላችኋለሁና፤ እነዚያ እኔን ከመገዛት የሚከፋት ተዋራጆች ሆነው ገሃነምን በአርግጥ ይገባሉ።” (አል-መ-አሚን፡60)

እንዲህም ይላል ... “...ምስጥናንም አንድ ሆናችሁ በአላህ ላይ ተመኩ አሉ።” (አል-ማሊዳህ፡23)

ለሌላ ላይም እንዲህ ብሏል። “ለአላህም ስገዱ ተገዝተው።” (አል ነጅም፡ 62)

እነዚህን ተግባራት ከአላህ ሌላ ላለ አካል ያዋለ ሰው አጋሪ እንዲሁም ከሃዲ ይሆናል።

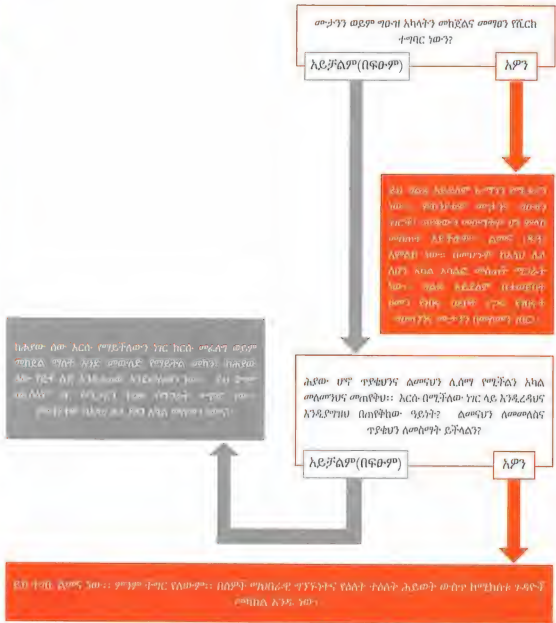
ትንሹ ሺርክ፡- ይህ ደግሞ ወደ ታላቁ ሺርክ ሊያደርስ የሚችል ንግግር ወይም ተግባር ነው። ትንሹ ሺርክ ታላቁ ሺርክ ላይ ሊጥል ይችላል።

ለዚህኛው የሚሆን ምሳሌ መጥቀስም ይቻላል፡- ሰው አንዲያደራት በማሰብ ሶላትን ማስረዘም ወይም ለዎች አንዲያደንቅት በማሰብ ቁርካን ሲያዝብ ወይም አላህን ሲዘርድ ድምፁን ማድረግና የመሳሰሉትን መጥቀስ ይቻላል። የአላህ መልእክተኛ (ሲ.ወ.) “አኔ ለአናጉቱ በጣም ከምፈራላችሁ ነገር ውስጥ አንዱ ትንሹ ሺርክ ነው።” በማለት ሲናገሩ ሰሃቦችም “አንቱ የአላህ መልእክተኛ ትንሹ ሺርክ ምንድ ነው?” በማለት ጠየቁቸው። እርሳቸውም “የይዩልኝ ስራ ነው።” በማለት መልሰ ሰጡ (አህመድ፡2363)

ሆኖም ማን ፍፁም ለሰው ተብሎ የሚደረግ የአምልኮ ተግባር ሶላትም ሆነ ምንምፍፍቅ ሥራ ነው። እንዲህ ያለው ተግባር ከእስልምና ሃይማኖት ውጪ የሚያደርግ ታላቁ የሺርክ ተግባር ነው።

▶ በአላህ ስሞችና ባህሪያት ማመን፡-

ይህ ማለት፡ አላህ በመፅሐፉ ውስጥ ወይም መልእክተኛው በስሱናቸው ያፀደቁትንና አላህ እራሱን የሰየመበትን ስም እንዲሁም ማንነቱን የገለፀበትን ባህሪ ለአላህ በሚገባው መልኩ ማመን ማለት ነው፡፡

ከጉድለት የጠራ የሆነው አላህ ምርጥ የሆኑ ስሞችና ሙሉዕ የሆኑ ባህሪያት አሉት፡፡ በስሙም ሆነ በባህሪያቱ ፍፁም አምላያ የሌለው ጌታ ነው፡፡ አንዲህ ይለናል “የሚመስለው ምንም ነገር የለም እርሱም ሰሚው ተመልክቱ ነው፡፡” (አል-ቬራ፡11)

አላህ በሁሉም ስሞቹና ባህሪያቱ ከየትኛውም ፍጡር ጋር ፍፁም የማይመሳሰልና የጠራ ነው፡፡

ከአላህ ስሞች ውስጥ የተወሰኑት፡-

አላህ እንዲህ ይላል “አጅግ በጣም ርኅሩኅ በጣም እሳኝ” (አል-ፋኒሐህ፡3)

አላህ እንዲህ ይላል “እርሱም ሰሚው ተመልክቱ ነው፡፡” (አል-ቬራ፡11)(አል-ቬራ፡ 11)

አላህ እንዲህ ይላል “እርሱም አሸናፊው ጥበበኛው ነው፡፡” (ሰቅማን፡9)

አላህ እንዲህ ይላል “አላህ ከርሱ በቀር ሌላ አምላክ የለም፤ ሕያው ራሱን ቻይ ነው፤” (አል-በቀራህ፡ 255)

አላህ እንዲህ ይላል “ምስጋና ለአላህ ይገባው የዓለማት ጌታ ለሆነው፡፡” (አል-ፋኒሐህ፡2)

በአላህ ስሞችና ባህሪያት የማመን ፍሬዎች፡-

- 1 ኃያሉ አላህን ያሳውቁናል፡- በአላህ ስሞችና ባህሪያት ያመነ ሰው ስለ አላህ ያለው አውቀት ይጨምራል፡- በአላህ ላይ ያለው አርግጠኛ እምነትም ይጨምራል፡- ስለ አላህ እንድትን ያለው ፅምንቱ ይጠነክራል፡- የአላህን ስሞችና ባህሪያት ያወቀ ሰው፡ ቀልቡ በአላህ ታላቅነት፡ ውዴታና አክብሮት መሞላቱ የግድ ነው፡፡
- 2 አላህን በስሞቹ ማወደስ አንችላለን፡፡ ይህ ምርጥ ከሆኑ የቤከር (የውዳሴ) ዓይነቶች ውስጥ ይካተታል፡፡ አላህ እንዲህ ይላል... “እናንተ ያመናችሁ ሆይ! አላህን ብዙ ማውሳትን አውሱት፡፡” (አል-አኩዝ፡ 41)
- 3 ስምና ባህሪውን ካወቅን፡ በስሞቹና በባህሪያቱ ልንማመን አንችላለን፡፡ አላህ እንዲህ ይላል “ለአላህም መልክም ስሞች አሉት፡ ስትፀልዩም በርሷም ጥሩት” (አል-አዕራፍ፡ 180) በምሳሌ ለማስረዳት ያህል፡- አንተ ሲላይን ስጪ ሆይ! ሲላይን ስጠኝ፡- አንተ ይቅር ባይ ሆይ! ይቅር በለኝ፡- አንተ አባኝ ሆይ! አባኝልኝ... ማለት አንችላለን፡፡

ከፍ ያሉ የእምነት ደረጃዎች፡-

እምነት የተለየ ደረጃዎች አሉት፡፡ የአንድ መስሊም እምነት መዘንጋቱንና ሐጢአቱን መገሻ አድርጎ ሲታገስ ይችላል፡፡ ልክ እንደዚህ ለአላህ ባለው ታዛዥነት፡ አምልኮና ፍራቻ ልክ እምነቱ ይጨምራል፡፡

የእምነት ከፍተኛው ደረጃ ሽሪሳው እንዳለው =አሁማ፡፡ በግል ይተወታል፡፡ ስለ =አሁማ፡፡ ምንነት ነቢዩ (ሰ.ወ.) እንዲህ ሲሉ ገልፀውታል... “አንተ ባታየው እንኳ እርሱ ያይሃልና፡ አላህን ስትገዛው እያየኸው እንደምትገዛው ሆነህ ተገዛው፡፡” (አል-ቡኸራ፡50 መስሊም፡8)

ቆመሃም ሆነ ተቀምጠህ፡ በደስታም ሆነ በሃሸን ወትት በአጠቃላይ በሁሉም ሁኔታ ውስጥ ሆነህ አላህን ማስታወስ ይኖርብሃል፡፡ አላህ ምንግዜም በቅርቡት ይመለከትሃል፡፡ እየተመለከተህ መሆኑን ካወቅህ ወንጀል አትፈፅምም፡፡ እርሱ ካንተ ጋር መሆኑን የምታውቅ ከሆነ ፍርሃትም ሆነ ተስፋ መቁረጥ አይቆጣጠሩህም፡፡ በእርግጥ አላህን በሰላትህና በዳሳህ አያናገርኸው በቅድንነት ሊሰማህ አይችልም፡፡

የሰወርከውንም ግልፅ ያደረግከውንም አላህ እንደሚያውቅ እየተገነዘብክ ነፍሱህ ወደ ኃጢአት ልትገፋፋህ አትችልም፡፡ ኃጢአት ላይ ተዳልጠህና ተሳስተህ ከወደቅህ ደግሞ ወደ አላህ በመመለስ ምህረቱን ትማመናለህ እርሱም ይምርሃል፡፡

አላህን የማመን ፍሬዎች፡-

- 1 | አላህ ከፋ ነገሮችን ሁሉ ለምእመናን ይከላከልላቸዋል፡፡ ከጥንቅቅ ያድናቸዋል፡፡ ከጠለቆቻቸው ሲፈም ይጠብቃቸዋል፡፡ አላህ እንዲህ ይላል "አላህ ከከሊያ ካመኑት ላይ ይከላከልላቸዋል፡፡" (አል-ሐጅ ፡ 38)
- 2 | በአላህ ላይ የሚኖረን እምነት መልካም የሆነን ሀይወት፡ ደስታገና ፍላጎት ያገናፋል፡፡ አላህ እንዲህ ይላል ... "ከወንድ ወይም ከሴት አርሱ አማኝ ሆኖ በጎን የሠራ መልካም ኑሮን በእርግጥ አናኖረዋለን?" (አል-ክሐል፡97)
- 3 | እምነት ነፍስን ከከንቱ እምነቶች ፅዱ እንዲሆን ያደርጋል፡፡ በአላህ የሚያምን ሰው፡ ጉዳዩን ሁሉ ለእንድ አላህ ብቻ ይተዋል፡፡ አርሱ የዓለማት ጌታ ነው፡፡ አርሱ አውነተኛ አምላክ ነው፡፡ ክርሱ ልላ አውነተኛ አምላክ የለም፡፡ በአላህ የሚያምን ሰው ፍጡርን አይፈራም፡፡ ማንም ሰው በቀልብ አይከፍልም፡፡ ከዚህም በላይ ከነቴና አላሰፈላጊ ከሆኑ እምነቶች ራሱን ነፃ ያደርጋል፡፡
- 4 | የእሚን ከፍተኛ ተዕዕኛ፡- የአላህን ውዴታ ያስገኛል፡፡ ጀነት ያስገባል፡፡ ቋሚና ዘላለማዊ ለሆነ የዐጋ ስኬት ያበቃል፡፡ ሙሉ የአላህ አገዛዝን ያስገኛል፡፡

> በመላእክት ማመን

በመላእክት የማመን ትርጓሜ

ይህ የመላእክትን መኖር፣ እነርሱ ክሰው ዘርም ከኢጋንትም ዓለም ያልሆኑ የሰው ልጅም ፍጡራን እንደሆኑ በቁርጠኝነት ማጽደቅ ነው። እነርሱ የተከበሩና አላህን ፈረዎች ናቸው። አላህን ትክክለኛ የሆነ መዝገብን ይገዙታል። እርሱ ያዘዘቸውን በመፈጸም ያስተናብራሉ። በአላህ ላይ ፈፅሞ አያምጹም።

አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፦ «(መላእክት) የተከበሩ ባሮች ናቸው። በንግግር አይቀድሙትም (ያላለውን አይሉም) እነሱም በትዕዛዝ ይሰራሉ።» (አል አንቢያ 26-27)

በእነሱ ማመን ከኢማን ስርስት መሠረቶች አንዱ መረት ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፦ «መልክተኛው ከጌታው ወደርሱ በተወረደው አመነ፣ ምዕመናኖችም (እንደዚህ) ሁሉም በአላህ በመላእክቱም በመጠላቀቅት-ትም በመልክተኞቻቸው... አመኑ።» (አል በቀራ 285)

ኢማንን አስመልክተው ነቢያ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ «በአላህ፣ በመላእክቱ፣ በመጽሐፍት፣ በመልዕክተኞቻችን፣ በመጨረሻው ቀንና በከፍተኛ በደንም በአላህ ውሳኔ ልታመን ነው።» (መስሊም 8)

በመላእክት ማመን ምንን ያካትታል?

በመኖራቸው ማመን፡ እነርሱ የአላህ ፍጥረታት እንደሆኑ አናምናለን። በተጨማሪም ያሉ ናቸው። አላህ የፈጠራቸው ኩባርን ነው። እርሱን በመገባትና በመታዘዝ ላይ አግርቷቸዋል።

ክነርሱ መካከል አንዱ ጁብሬል (ዐ.ሰ) በስሙ ያወቅነውን አስከነሰሙ አናምናለን። በስማቸው ያለውቅነትናቸውንም በጥቅሉ አናምንባቸዋለን።

ከባህሪያቸው በምናውቀው ማመን። ከባህሪያቸው መካከል፡

* እነርሱ የሰው ልጅም ፍጥረታት መሆናቸው። ለአላህ የሚዘዙ ፍጡራን ናቸው። ከቶም የጌትነትም ሆነ የአምላክነት ባህሪ የላቸውም። እንደውም እነሱ አላህን ለመታዘዝ መላሉ በሙሉ የተገሩ የአላህ ባሮች ናቸው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፦ «አላህ ያዘዘቸውን በመጣስ አያምጠም። የሚታዘዙትንም ሁሉ ይሰራሉ።» (አል ተህሪም 6)

* የተፈጠሩት ኩባርን ነው። ነቢያ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ «መላእክት ኩባርን ተፈጠሩ።» መስሊም 2996

* ክንፎች አሏቸው። አላህ (ሱወ) ለመላእክት ከንፍን እንዳይረገ ተናግሯል። የከንፍቻቸው በዛቸ ይበላላላል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፦ «ምሴና ሰማያትን ምድርን ፈጣሪ፣ መላእክትን ባለ ሁላት ሁላት፣ ባለ ሦስት ሦስትም፣ ባለ አራት አራትም ከንፎች የኾኑ መልክተኞች አድራጊ ለኾኑው አላህ ይገባው። በፍጥረቱ ውስጥ የሚሻውን ይጨምራል፤ አላህ በነገሩ ሁሉ ላይ ቻይ ነውና።» (4-ጢረ 1)

በአላህ ትዕዛዝ መሰረት አክሱ ከሚያከናውኗቸው ስራዎቻቸው ባወቅዳው ማመን። ከነርሱ መካከል፦

- መለኮታዊ ራዕይን ወደ መልክተኞች በማምጣት የተወከለ አለ። አሱም ጂብራል (ዐለ) ነው።
- ነፍስን በማውጣት የተወከለም አለ። አርሱም የሞት መልአከና ተባባሪዎቹ ናቸው።
- መልካምም ሆነ አኩይ፣ የባሮችን ስራ መዝግቦ በማቆየት ወይም በመጠበቅ የተወከለ አለ። አኩም የተከበሩ ወላጆች መላእክት ናቸው።

በመላእክት የማመን ፍሬ ወይም ጥቅም።

በመላእክት ማመን በሙሉሚን ሕይወት ውስጥ ትልቅ ጥቅም አለው። ከኖሪህ ጥቅሞች መካከል የሚከተሉትን እንጠቅሳለን።

- 1 የአላህን ልትና፣ ኃይል፣ ሙሉዕነትና ችሎታ ያሳውቃል። የፍጥረታት ትልቅነት የፈጣሪያቸውን ትልቅነት ያሳያል። በመሆኑም አንድ ሙሉሚን በመላእክት በማመን ለአላህ የሚሰጠው ደረጃና ለርሱ ያለው ከበሬታ ይጨምራል። አላህ (ሱወ) ብዙ ከንፎች ያሏቸው መላዕክትን ከብርሃን የፈጠረ ነው።
- 2 አላህን በመታዘዝ ላይ ጽናትን ያገናኛል። መላዕክት ስራዎቹን በሙሉ እንደሚፀፉ የሚያምን ሰው፣ ይህ እምነቱ የአላህ ፍራቻ እንዲያድርበት ያደርጋል። በይፋም ሆነ በድብት በአላህ ላይ እያምጽም።
- 3 አንድ እማኝ በዚህ ሰፊ ዓለም ውስጥ አላህን የሚታዘዙ መላእክት አብረው በተማለና ባማረ መልኩ እንዳሉ በአርግጠኝነት በሚረዳ ጊዜ አላህን የመታዘዝ ትዕግስትን ይለበሳል። መላመድንና መረጋጋትን ያንኛል።
- 4 ከመላእክት መካከል የሚጠብቁቸውና የሚከላከሉላቸው በማድረግ አላህ ለአደም ልጆች በቸረው ትኩረቱና ከትትሉ ማመሰገን።

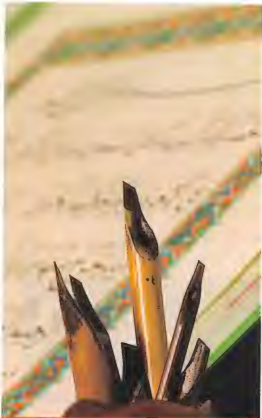

ነቢዩ (ሰ.ወ.) ሰማይ በውስጡ ዓለት ፍጥረታት እንደተወሰነች ተናግረዋል። በውስጡ የሸንዘር ያከል ቦታ እንኳን ቢሆን የቅመ ወይም ያንነበስ፣ ፍክሪ ያደረገ ወይም በግንባሩ የተደፋ፣ ሰፊድ ያደረገ መልአክ ቢኖር እንዴ ከፍት እንደማይሆን ተናግረዋል።

> በመጽሐፍት ማመን

በመጽሐፍት የማመን ትርጓሜ

አላህ (ሱወ) በመልክተኞቹ ላይ ወደ ባሮቹ ያወረዳቸው መጽሐፍት አንዳለው፤ እነኚህ መጽሐፍት በሙሉ የአላህ ቃልና ንግግር አንደሆኑ ማመን ነው። ለከብርና ልቅናው ተገቢ በሆነ መልኩ በርግጥ ተናግሯል። እነኚህ መጽሐፍት በውስጣቸው ለሰው ልጅ፤ ለሁሉቱም ዓለም የሚሆን መመሪያና ብርሃን የያዙ አውነቶች ናቸው ማለትን በቁርጠኝነት ማረጋገጥ።

የትክክለኛው ቁርኅን መጻፍ የማይቻለበት ራዮት ባሉ ስርዮቶች መሰረት፤ በላታትና በፒራት ነው።

በመጽሐፍት ማመን ከአማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ማዕዘን ነው። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በአላህና በመልክተኛው፤ በዚያም በመልክተኛው ላይ ባወረደው መጽሐፍ፤ በዚያም ከበፊቱ ባወረደው መጽሐፍ አመኑ።» (እል ኒሳሐ 136)

አላህ (ሱወ) በርሱ በመልዕክተኛው ላይ ባወረደው መጽሐፍ፤ በቁርኅን አንድናምን አዟል። ከቁርኅን በፊት በተወረዱ መጽሐፍት ማመንን አዟል።

ነቢዩ (ሰ.ወ) ኢማንን እስመልክተው አንዲህ ብለዋል፡- «በአላህ፤ በመላእክቱ፤ በመጽሐፍቱ፤ በመልዕክተኞቹ፤ በመጨረሻው ቀንና በከፉም በደገም በአላህ ውሳኔ ልታምን ነው።» (ሙስሊም 8)

በመጽሐፍት ማመን ምንን ያካትታል?

- 1 ከአላህ በትክክል የተወረዱ በመሆናቸው ማመን
- 2 የአላህ ቃል (ንግግር) መሆናቸውን ማመን
- 3 በነቢያችን (ሰ.ወ) ላይ አንድተወረደው ቁርኅን፤ በሙሳ(ዐ.ሰ) ላይ አንተወረደው ተውራት፤ በዲሳ(ዐ.ሰ) ላይ አንድተወረደው ኢንጂል ዓይነት አላህ በስም የጠራቸውን በስማቸው ማመን።
- 4 ከዚያምቻቸው፤ በትክክለኛ ዘገባ የደረሱንን በአውነተኝነታቸው ማመን።

የቁርኅን ልዩ መግለጫዎች

የትክበረው ቁርኅን በነቢያችንና በእርሳያችን በመጠመድ (ሰ.ወ) ላይ የተወረደ የአላህ ቃል ነው። በመሆኑም መንግሥት ይህን መጽሐፍ በእጅጉ ያልቀዋል። ድንጋጌዎቹን ለመተግበርና አንቀጾቹን እየሰተነተነ ለማንበብ ይጥራል።

ይህ ቁርኅን በኮርቢቱ ዓለም መመሪያችን፤ በመጨረሻው ዓለም የከከታችን ሰበብ መሆኑ ብቻ ልዩ ለመሆኑ ይበቃዋል።

የተከበረው ቁርኅን በርካታ መለያዎች አሉት። ከቀደመት መለኮታዊ መጽሐፍት የሚነጥሉት የርሱ ብቻ የሆኑ የተለያዩ መግለጫዎችም አሉት። ከሃኒህም መካከል፡-

የተከበረው ቁርኅን የአምላክን ደንጋጌ ማጠቃለያ የየዘ መሆኑ። በቀደምት መጽሐፍት ውስጥ ያለውን፤ አላሁን በብቸኝነት የመገዛት ትዕዛዝን የሚያጠናክር ኾኖ ነው የመጣው።

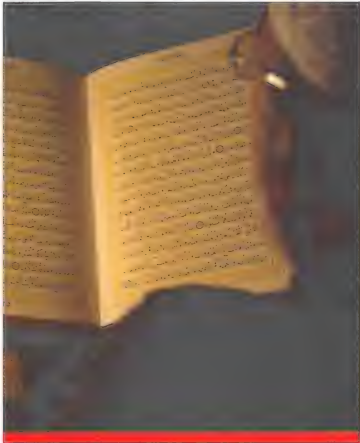
አላሁ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «ወደ እንተም መጽሐፍን ከበፊቱ ያለውን መጽሐፍ አረጋጋጃለሁና በርሱ ላይ ተጠባባቂ ሲኾን በውነት አወረድኑ» (አል ማሊዳ 48)

«ከበፊቱ ያለውን መጽሐፍ አረጋጋጃለሁ» ማለት በቀደምት መጽሐፍት ውስጥ ከተነገሩ ዜናዎች፤ ከተላለፉ የአምነት አመለካከቶችና ጉዳዮች ጋር የሚስማማና የማይቃረን ማለት ነው። «በርሱ ላይ ተጠባባቂ» የሚለው ደግሞ ከርሱ በፊት የነበሩ መጽሐፍት ላይ የሚመሰክርና በአደራ የሚጠብቅ ማለት ነው።

እነሆ የሰው ልጆች በመላቡ በቋንቋና በጥላ መለያየታቸው እንዳለ ሆኖ፤ ዘመናቸው ምንም እንኳ ከቁርኅን መመሪያ በኋላ የመጣ ቢሆንም አርሱን የመከተል፤ አርሱ ያቀፈውን የመተግበር ግዴታ አለባቸው። ቀደምት መጽሐፍት ግን የተወረዱት ከዚህ ተቃራኒ በሆነ መልኩ ለተወሰኑ ሕዝቦችና በተወሰነ ዘመን ላይ ነበር። አላሁ(ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «ይህም ቁርኅን እናንተንና የደረሰውን ሰው ሁሉ በርሱ ላስፈራራብኑ ወደኔ ተወረደ (በል)።» (አል አንዳም 19)

አላሁ (ሱወ) የተከበረውን ቁርኅን የመጠበቁን ኃላፊነት ለራሱ አድርጎታል። በመሆኑም የመቀየር፤ የመደለዝ፤ የመክለስና የመበረዝ እጅ አልተሰነዘረበትም። ወደፊትም ለመፍወጥም አይዘረጋበትም። አላሁ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «እኛ ቁርኅንን እኛው አወረድነው፤ እኛም ለርሱ ጠባቂዎቹ ነን።» (አል ሒጅር 9)

ሰላሆንም በውስጡ ያሉ ዜናዎች በመላሉ ትክክለኛ ናቸው። ልንተብሰውም የግድ ይላል።

ቅዱሳንን አስመልክቶ ያለብን ግዴታ ምንድን ነው?

* ቁርኣንን ልንወድ ይገባል። ደረጃውን ማላትና አሱን ማከበርም ይገባል። እርሱ የፈጣሪ ንግግር ነው። ከንግግርች ሁሉ ትክክለኛውና በላወጁ እርሱ ነው።

* ምልረፎቹንና አንቀጦቹን በማስተንተን እርሱን ዘወትር ማክበብ አለብን። የቁርኣንን ተግባራት፣ ዘናዎችና ታሪኮች ልናስተትን ይገባል። የአይወቃችንን ደካማና ጠንካራ ንግሥታዊ ሕይወታችንን ለቁርኣን መስጠት አለብን።

* ድንገጦቹን ልንከተል፣ ትዕዛዞቻቸውን ስርዓቶቹን ልንተገብር፣ እንዲሁም የአይወቃችን መመሪያ ልናደርገው ይገባል።

አሙኑ ዓሊሽ(ፈ.ወ)፣ ስለ ኑቦዩ (ሲ.ወ) ባህረ ቡተጠየኩ ጊዜ፣ «ባህረያቸው ቁርኣን ነበር። ። በማለት መልሰዋል። (አህመድ፡ 246)።/ሙሰሊም 746)

የኩሊሱ መልክት፡ ነቢዩ(ሲ.ወ)፡ በኑረቸውና በተግባራቸው የቁርኣንን ድንጋጌና ስጦታ በመደም የሚያሳዩ እንደነበሩ ይገልጻል። በርዕዮም ኑቢዩ (ሲ.ወ) ለቁርኣን መመሪያ ሙሉሰ ተከታይነታቸውን አስመስከረዋል። አላቸው ለአያንዳንዳችን ዓይነቶች ተምሳሌታችን ናቸው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡ «ለናኑኑ አላህንና የመጨረሻውን ቀን የሚከረክሩ ለጥሱ ሰው አላህንም ቡቡዩ ለሚያወሳ፣ በአላህ መልክተኛ መልካም መከተል አላቸው።» (አል ለሀዘብ 21)

በቀደምት መጽሐፍት ውስጥ ስላለ ነገር ሊኖረን የሚገባ አቋም ምንድን ነው?

አንድ መስለም፡ በነብዩህ መሳ(ዐሰ) ላይ የተወረደው ተውራት፡ በነብዩህ ሳሳ(ዐሰ) ላይ የተወረደው ኢንጂል፡ በትክክል ከአላህ ዘንድ የተወረዱ አንደነበሩ ያምናል፡፡ ሁለቱም በውስጣቸው ለሰው ልጆች ለዚች ዓለምና ለወዲያችው ዓለም ሕይወታቸው መመሪያና ብርሃን የያዙ፤ ተግላጾትን አንዲሁም ድንጋጌዎችንና ዜናዎችን አቅፈው የነበሩ መሆናቸውን ያምናል፡፡

ነገር ግን አላህ (ሱወ) በቁርአን ውስጥ የመጽሐፍት ባለቤት የሆኑት አይሁዶችና ክርስቲያኖች፤ መጽሐፍታቸውን አንደበረዙና አንዳበላሹ፤ ከመጽሐፍ ያልሆነን ነገር በውስጡ አንደጨመሩ፤ ከነበረውም አንደቀነሱ ነግሮናል፡፡ በመሆኑም በወረዱበት ይዘት ላይ አልቆዩም፡፡

አሁን ያለው ተውራት፡ በመሳ(ዐሰ) ላይ የተወረደው ተውራት ሊደረግም፤ ምክንያቱም አይሁዶች አጣመውታል፤ ለወጠውታል፡፡ በርካታ ድንጋጌዎችን ተጣውተውባቸዋል፡፡ አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «ከዚያ አይሁዳውያን ከሆኑት ሰዎች ንግግሮችን ከሰፈረዎቹ የሚያጣምሙ አሉ፡፡» (ኦል ኦላ 46)

አሁን ያለው ኢንጂልም ቢሆን በሳሳ(ዐሰ) ላይ የተወረደው ኢንጂል አይደለም፡፡ ክርስቲያኖችም ኢንጂልን አጣመውታል፡፡ በርካታ በውስጡ የነበሩ ድንጋጌዎችን ለውጠዋል፡፡ አላህ (ሱወ) ክርስቲያኖችን በማስመለከት አንዲህ ብሏል፡- «ከነሱም አርሱ ከመጽሐፍ ያላደለ ሲሆኑ ከመጽሐፍ መጽሐፍ አንድታስቡ በመጽሐፍ ምላሳቸውን የሚያጣምሙ ከፍሉት አሉ፡፡ አርሱ ከአላህ ዘንድ ያልሆነ ሲሆን አርሱ ከአላህ ዘንድ ነውም ይላሉ፡፡ አነርሱ የሚያውቁ ሲሆኑም በአላህ ላይ ወሽትን ይናገራሉ፡፡» (ኦል ዒምፋን 78)

«ከዚያም እኛ ከርስቲያኖች ነን ካሉት የጠበቀ ቃል ከዳናቸውን ያዘገቡ። በርሱም ከታዘዙበት ነገር ፈንታን ተዉ፤ ስለዚህ አስከትንላሌ ቀን ድረስ በመከላከቻው ጠብንና ጥላቻን ጣልንባቸው አላህም ይሰሩት የነበሩትን ሁሉ በአርግጥ ይገጣራቸዋል።» (አል ማሊዳ 14)

ባሬ በመጽሐፍት ባለቤቶች እጅ የሚገኘው፤ ተውራትንና ኢንጂልን አካቷል ብለው የሚያምኑበት መጽሐፍ ቅዱስ፤ በውስጡ በርካታ ብለሹ የእምነት አመለካከቶችንና ትክክለኛ ያልሆኑ ዜናዎችን፤ አንዲሁም የወሽት ትረካዎችን ይይዛል። ስለሆነም ከዚህ መጽሐፍ ውስጥ ቁርኣን ወይም ትክክለኛ የሐዲስ ዘገባ እውነትነቱን

ያጸድቀውን በስተቀር እውነት ብለን አናምንበትም። ቁርኣንና ሀዲስ ያስተባበሉትን ደግሞ እናስተባብላለን። ከዚህ ውጭ የሆነውን በዝምታ አናልፋለን። እውነት ብለን አናጸድቅም ወሽት ነው ብለንም እናስተባብልን።

እንዲህ ከመሆኑም ጋራ፤ እንድ መስለም እየኚህን መጽሐፍት እያንላስሰም፤ አያራከስም፤ ምክንያቱም ምናልባት በውስጣቸው ያልተበረዘና ያልተለወጠ የአላህ ንግግር ቅሬት ለኖር ይችላል።

በመጽሐፍት የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ

በመጽሐፍት ማመን በርካታ ጥቅሞች ወይም ፍሬዎች አሉት። ከነዚህ ጥቅሞች መካከል፡

- 1 | አላህ (ሱዉ) ከምእመናን ላይ አደጋን በጠቅላላ ይመከታል። ከመከራና ስታይ ውስጥ ያወጣቸዋል። ከጠላቶቻቸው ሲራም ይጠብቃቸዋል። አላህ (ሱዉ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ ከነዚያ ካመኑት ላይ ይከላከልላቸዋል።» (አል-ሐጅ፡ 38)
- 2 | አላህ በደንጋጌዎቹ ውስጥ ያለውን ጥበብ ወይም ምክንያታዊነት ማወቅ፡ ይኸውም ለያንዳንዱ ሕዝብ ተጨባጭ ሁኔታውን የሚመጥንና ከባህሪው የሚስማማ የሆነ የራሱ ልዩ ድንጋጌ የደንገለት መሆኑ ነው። አላህ(ሱዉ) እንዲህ ብሏል፡- «ከናንተ ለሁሉም ስርገዛ መዝገብ አደረግን።» (አል ማሊዳ 48)
- 3 | እየኚህን መጽሐፍት በማውረድ ለተከሰተው የአላህ ጸጋ ምስጋና ማቅረብ፡ እየኚህ መጽሐፍት በዱንያም በእኚራም ብርሃንና መመሪያ ናቸው። ስለሆነም እያንዳንዳችን ለዚህ ታላቅ የአላህ ጸጋ ምስጋና ማቅረብ ይጠበቅብናል።

> በመልዕክተኞች ማመን

የሰው ልጅ መለኮታዊ መልዕክት ያስፈልገዋል።

ለሰው ልጆች ሕግጋትን የሚያብራሩላቸውና ወደ ትክክለኛው ጎዳና የሚመራቸው ከጌታ የሆነ መልዕክተኛ ሊኖራቸው የሚችል ነው። መለኮታዊ መልዕክት የዓለም አስተንፋሰና የሕይወት ብርሃን ነው። መንፈስ፣ ሕይወትና ብርሃን የሌለው ዓለም እንዴት ዓይነት ሕልውና ሊኖረው ይችላል?

አላህ (ሱወ) መልክቱን ሩሕ ሲል የሰየመው ለዚህ ነው። ሩሕ ከሌለ ሕይወት የለም። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «እንደዚሁም ወደ እንተ ከተሰዘዘችን ሲኾን መንፈስን (ቁርአንን) አወረድን። መጽሐፉም እምነቱም ምን እንደሆነ የምታውቁ አልነበርኩም። ግን (መንፈሱን) ከባርያችን የምንሻውን ሰው በርሱ የምንመራበት ብርሃን አይረግዝው። እንተም ወደ ቀጥተኛው መንገድ በርግጥ ትመራለህ።» (አል ሹራ 52)

ይኸውም የሰው ልጅ አፅምሮ በጥቅሉ ጠቃሚና ጎጂ ነገሮችን መለየት የሚችል ቢሆንም፣ በመልዕክተኞች አማካይነት ካልሆነ በስተቀር በረቀቀ መልኩ መጥፎውንና መልካሙን የሚለይበት መንገድ አይኖረውም።

በሁሉም ዓለም ደስታም ሆነ ስኬት ሲገኝ የሚችልበት መንገድ በመልዕክተኞች እጅ የሚገኘው ብቻ ነው። ከፋና ደጉንም በረቀቀ መልኩ የሚለየው መንገድ የነርሱ መንገድ ብቻ ነው። ለዚህ፣ መልዕክተኞች ካስተላለፉት መልዕክት ጀርባውን የሰጠ ሰው ለመልዕክቱ ተቃራኒ በሆነበትና ጀርባውን በሰጠበት ልክ አለመረጋጋት፣ ጭንቀትና መረበሽ ያገኘዋል።

በመልዕክተኞች ማመን ከኢማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ነው።

በመልዕክተኞች ማመን ከሰድስቱ የኢማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «መልዕክተኛው ከጌታው ወደ እርሱ በተወረደው አመን። ምስመናንም (እንደዚሁ)፣ ሁሉም በአላህ፣ በመልዕክቱም፣ በመጽሐፍቱም፣ ከመልዕክተኞቹ በአንድም መካከል አንላያይም (የሚሉ ሲሆኑ) አመን።» (አልባባራ 285)

እንቁጹ፣ በመልዕክተኞች መካከል ምንም ዓይነት የሁሉም ማመን ግዴታ እንደሆነ ያስረዳል። አይሁዶችና ክርስቲያኖች እንዳይረጉት በከፊሎቹ አምነን በከፊሎቹ እንክድም።

ነቢዩ (ሲዐው) የኢማን ማዕዘናትን አስመልክተው እንዲህ ብለዋል፡- «በአላህ በመልእክት፣ በመጽሐፍቱ፣ በመልክተኞቹ፣ በመጨረሻው ቀንና በከፊትም በደጉም በአላህ ውሳኔ ልታምን ነው።» (መሲህም 8)

በመልዕክተኞች የማመን ትርጓሜ

አላህ (ሱወ) በእያንዳንዱ ሕዝብ ውስጥ ከነርሱው የሆኑ፤ አላህን በብቸኝነት ወደ መገዛት የሚጣፉና ለርሱ ተጋሪ አንደሌለው የሚያስተምሩ መልዕክተኞችን የላከ መሆኑን በቁርጠኝነት ማረጋገጥ ነው። መልዕክተኞች ሁሉም እውነተኛነትና እውነተኝነታቸው በእምላክ የተረጋገጠ ነው። አላህን በእጅጉ የሚፈሩና ታማኝነት ናቸው። ወደ ትክክለኛው ጎዳና የተመሩና የሚመሩ ናቸው። አላህ(ሱወ) አነርሱን የላከበትን ነገር በሙሉ አድርሰዋል። ከርሱ ምንም የደበቁትም ሆነ የቀየሩት ነገር የለም። ከራሳቸው ዘንድ አንዲትም ፊደል በውስጡ አልጨመሩም አልቀነሱምም። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «በመልዕክተኞቹም ላይ ግልጽ ማድረስ ብቻ እንጂ ሌላ የለባቸውም።» (አል ነሐል 35)

በመልዕክተኞች የማመን ምንን ያካትታል?

1 መልዕክታቸው በትክክልና በቀጥታ ከአላህ ዘንድ ነው የተላለፈው ብሎ ማመን። የመልዕክተኞች ሁሉ ጥሪ፤ አላህን ያለአጋር በብቸኝነት ወደ ማምለክ ነው። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «በየ ሕዝቡም ሁሉ ውስጥ አላህን ተገዙ ጣዖትንም ራቁ በማለት መልዕክተኛን በእርግጥ ልከናል።» (አል ነሐል 36)

በርግጥ የየብያቱ ደንብና ስርዓት ንዑስ በሆኑ ጉዳዮች ላይ ሊለያይ ይችላል። ከነጂያ ከተላኩባቸው ሕዝቦች አንጻር የተፈቀዱና የተከለከሉ ነገሮች ሊለያዩ ይችላሉ። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «ከናንተ ለሁሉም ህዝባች መንገድን አደረግን።» (አል ማሊዳ 48)

2 በትብያትና በመልክተኞች በሙሉ ማመን።

አላህ በሰማቸው የነገረንን ክስሰማቸው እናምንባቸዋለን። ለምሳሌ መጎሰሙድ፤ ኢብራኪም፤ መሳ፤ ዒሳ፤ ኑሕ (ዐለይሂሙ ሰላም) ... ክስሰ መካከል ስማቸውን የማናውቃቸውን ደግሞ በጥቁሉ እናምንባቸዋለን። ክስሰ መካከል አንዱን የካደ ሁሉንም ከደሏ።

3 በቁርአንና በሐዲስ የተጠቀሱ የመልዕክተኞችን ገድለና ተዓምራት እውነት ነው ብሎ መቀበል። ለምሳሌ ለነብዩላህ መሳ (ዐ.ሰ) ባሕሩ የተሰጠቀሳቸው መሆኑን ማመን።

4 ወደ እኛ የተላኩትን መልዕክተኛ ህግና ስርዓት መተግበር። እሳቸውም ከሁሉም በላይ መደመዳ የሆኑት መጎሰሙድ (ሰ.ዐ.ወ) ናቸው።

የመልዕክተኞች መግለጫ

መልዕክተኞች የሰው ዘር ናቸው።

በነሱና በሌሎች ሰው መካከል ያለው ልዩነት፤ አላህ (ሱው) በመለኮታዊ ራዕይና መልዕክት የመረጣቸው መሆኑ ነው። አላህ (ሱው) አንዲህ ብሏል፡- «ከአንተም በፊት ወደ አነሱ የምናወርድላቸው የኾኑ ሰዎችን እንጂ ሌላን አልላከንም።» (አል አንቢያ 7)

የጌትነትም ሆነ የአምላክነት ደረጃ የላቸውም።

ነገር ግን በወጫዊ ተከላ ሰውነታቸው ምንም እንከን የሌላቸው፤ የሙሉዕነትን ደረጃ የደረሱ ሲሆን በሱ-ነምጣባራቸውም በሙሉዕነት የመጨረሻውን ጣራ የነኩ ናቸው። በተጨማሪም በጎሳቸውም የተከበረ ጎሳ አባል ናቸው። አንዲሁም ብሩህ አዕምሮና ማራኪ ልሳን የተቸሩ ናቸው። ይህም የመልዕክቱን ውጣ ውረድ በአግባቡ እንዲሸከሙ አድርጓቸዋል። የኑባይነትን ፈተናም በብቃት እንዲወጡ አግዟቸዋል።

አላህ (ሱው) መልዕክተኞችን ከሰው ዘር ያደረገበት ምክንያቱ የሰዎች ተምሳሌቶች ከራሳቸው እንዲሆን ነው። በመሆኑም መልዕክተኞችን መከተልና እነርሱን በተመሳሌትነት መያዝ በሰዎች ሊከናወን የሚችልና በችሎታቸው ስር ያለ ጉዳይ ነው።

አላህ (ሱው) መልዕክቱን በማስተላለፍ ሰይቷቸዋል።

ከሌላው ሰው ነጥሎ አነርሱን መለኮታዊ ራዕዩን እንዲረክቡ መርጧቸዋል። አላህ (ሱው) አንዲህ ብሏል፡- «እኔ እምላካችሁ እንደ እምላክ ብቻ ነው ማለት ወደ እኔ የሚወረድልኝ ቢጠረኝሁ ሰው ብቻ ነኝ።» (አል ካሐፍ 110)

የኑባይነት ማዕረግም ሆነ መለኮታዊ መልዕክት፤ በመንፈሳዊ ምጥቀት ወይም በጮላነት ወይም በአዕምሮ ብስለት የሚያገኝ ነገር አይደለም።

እሱ የአላህ መምረጥና ማጪት ነው። አላህ (ሱው) ከሰዎች መካከል መልዕክተኞችን መርጦ አጭቷቸዋል። አላህ (ሱው) አንዲህ ብሏል፡- «አላህ መልዕክቱን የሚያደርግበትን ስፍራ ይዋቂ ነው።» (አል አንዓም 124)

እነርሱ ከአላህ በሚያስተላልፉት መልዕክት ከሰህተትና ከመርሳት የተጠበቁ ናቸው። ከአላህ በሚያስተላልፉት መልዕክት አይሳሳቱም። አላህ ወደ እርሱ የላከውንም በማስፈጸም አይሳሳቱም።

እውነተኝነት፡

መልዕክተኞች በንግግራቸውም በተግባራቸውም እውነተኛነት ናቸው። አላህ (ሱው) አንዲህ ብሏል፡- «ይህ እዛዥ ጌታ የቀጠረን፤ መልዕክተኞቼም እውነትን የነገሩ ነው።» (ያሲን 52)

ትዕግስት፡

መልዕክተኞች ወደ አላህ ሃይማኖት አብላሪና አስጠንቃቂ በመሆን በርግጥ ተጣርተዋል። በዚህም የተለያዩ ስቃዮችና መከራዎች ደርሰውባቸዋል። ሁሉንም የሚደርስባቸውን መከራና ስቃይ የአላህን ቃል የበላይ በማድረግ ጉዞ ላይ በትዕግስት ተሸከመው አልፈዋል። አላህ (ሱው) አንዲህ ብሏል፡- «ከመልዕክተኞቼም የቆራጥነት ባለቤት የነበሩት እንደታገሱ ሁሉ ታገሱ።» (አል አስታፍ 35)

የመልዕክተኞች ምልክቶችና ታዓምራታቸው

አላህ (ሱወ) መልዕክተኞቹን በማስረጃና ተያያዥነት ባላቸው የተለያዩ ነገሮች እውነተኛነታቸውንና ኮበደነታቸውን በማረጋገጥ ረድታቸዋል። ከዚህም መካከል በሰው ልጅ ችሎታ የማይከሰቱ በሆኑ ታዓምራትና ግልጽ በሆኑ ምልክቶች ያደረገላቸው አገዛ ወይም ድጋፍ አንዱ ነው። ይህም የሆነው እውነተኛነታቸውን ለማጽናትና ኮበደነታቸውን ለማጽናት ነው።

ታዓምራት የሚባለው ተለምዶን ጥሰው የሚከሰቱ ነገሮችን ነው። ይኸውም አላህ (ሱወ) በኮበደቱና በመልዕክተኞቹ አማካይነት ይፋ የሚያደርገው ሲሆን ሰዎች መስሉን ሊያመጡ ወይም ሊያስከሱት የማይችሉት እንደሆነ በመፎካከር መልክ የሚከሰት ነው።

ከኮበደት ተዓምራት መካከል፡

- ✦ የኮቡዩላህ ዓሳ(ዐሰ) በትር ወደ እባብነት መቶየር፡
- ✦ ኮቡዩላህ ዓሳ(ዐሰ) ሕዝቦቻቸው በቤቶቻቸው ውስጥ ስለሚመገቡትና ስለሚያከማቸው ምግብ መናገራቸው፡
- ✦ ለኮበደታችን መሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) ጨረቃ መስገጠቅ፡

በዒሳ(ዐሰ) ዙሪያ ያለው የመስሊም እምነት

① አርሱ ዒሳ(ዐሰ) ከታላላቅ መልዕክተኞች አንዱና ስብዕናው እጅግ የላቀ ነው። እነኚህ ከመልዕክተኞች መካከል ስብዕናቸው እጅግ የላቀ ነዚያት የቆፈጥነት ባለብብ በመባል ይታወቃሉ። እነርሱም መሐመድ ሊብራሂም ኩኩ መሳና ዒሳ ናቸው (አልደረመ፡ ሰላም)። አላህ (ሱወ) በሚከተለው ቃሉ ዘከሯቸዋል፡- «ከኮቡዩታም የጠቀ ቃልኪዳናቸውን በያዝን ጊዜ (አስታውስ)፡ ከአገተም፡ ከኩሕም፡ ከኢብራሂምም፡ ከመሳሞ፡ ከመርየም ልጅ ዒሳም(በያዝን ጊዜ አስታውስ)» (አል አኩዛብ 7) ይላል።

② ኮቡዩላህ ዒሳ(ዐሰ) የአደም ዝርያ ሰው ነው።

አላህ (ሱወ) ወደ ነገደ ሊስራኢል የላከው ሲሆን የተለያዩ ተዓምራት በርሱ እጅ እንዲፈፀሙ አድርጓል። ምንም ዓይነት የታነትም ሆነ የአምላክነት ደረጃ የለውም። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «እርሱ በርሱ ላይ የሕንጻት ለኢስራኢያም ልጆች ታምር ያደረግነው የሆነ ባሪያ እንጅ ሌላ አይደለም። » (አል ዙቸፋና 59)

ኮቡዩላህ ዒሳ(ዐሰ) ሕዝቦቹን፤ እሱንም ሆነ እናቱን ከአላህ ሌላ አማልክት አድርገው እንዲይዟቸው ፈፅሞ አላዘዙም። ለነርሱ ያላቸው አላህ ያዘዘውን ብቻ ነበር። «ጌታዬንና ጌታችሁን አላህን ተግዙ» (አል ማሊዳ 117)

③ እሱ የመርየም ልጅ ዒሳ ነው።

እናቱ መርየም፤ ዓድቅ፤ እውነተኛ፤ ለጌታዋ ፍፁም ታዛዥና ተገዢ፤ ጥብቅ፤ ጨዋና ደንግል ሲት ነች። ዒሳን(ዐሰ) የዐነሰችው ያለአባት በአላህ (ሱወ) ችሎታ ነው። የእርሱ አፈ/ጣጠር ዘልዓለማዊ ተዓምር ነው። ልክ እያደምን ያለአባት እና ያለእናት እንደፈጠረው ሁሉ አርሱንም ያለ አባት ፈጠረው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ ዘንድ የዒሳ ምላሳ እንደ አያም ብጤ ነው። ከዐፈር ፈጠረው ከዚያም ለርሱ (ሰው) ሁን አለው ህንም።» (አል ዒምራን 59)

④ በርሱ በዒሳ(ዐሰ) እና በኩቡዩ መሐመድ(ሰ.ዐ.ወ) መሐከል የተሳካ መልዕክተኛ የለም። ስለ ኮበደታችን መሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) ትንቢት ተናግሮ አብስሯል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «የመርየም ልጅ ዒሳም፡ የኢስራኢል ልጆች ሆይ! እኔ ከበፊቱ ያለውን ተውራትን የማረጋገጥና ከኔ በኋላ በሚመጣው መልክተኛ ሰላሙ አሕመድ በችን የማስበር በችን ወደ እናንተ (የተላኩሁ) የአላህ መልክተኛ ነኝ ባለ ጊዜ (አስታውስ) በግልጽ ታፅምራት በመጣቸውም ጊዜ ይህ ግልጽ ድግመት ነው እሱ።» (ሊሥ ሠፍ 6)

⑤ አላህ (ሱወ) በእርሱ እጅ እንዲፈፀሙ ባደረጋቸው ታዓምራት አናምናለን። ለምንምን ማዳኑን፤ አይን ስዉራን ማበራቱን፤ መታገን ማስሰክቱን፤ ሰዎች በቤታቸው ውስጥ ስለሚበደሉትና ስለሚያከማቸው መናገሩን አናምናለን። ሁሉም በአላህ ፍቃድ የተፈፀሙ ናቸው። አላህ (ሱወ) ይህንን ለኮበደትና ለመልዕክተኛነቱ ትክክል ለመሆኑ ግልጽ የሆነ ማስረጃ አድርጎታል።

⑥ ዒሳ(ዐሰ) የአላህ ባሪያና መልክተኛ ነው ብሎ እስከሚያምን ድረስ የአንድም ሰው አማን የተሟላ ሊሆን አይችልም። አይሁዶች እርሱን ከገለጹበት የቅጥፊትና ፀያፍ ነገሮች ሁሉ የጸዳና የጠራ እንደሆነም አናምናለን።

በዒሳ እውነተኛ ማንነት ዙሪያ የተሳሳቱትን የክርስቲያኖች አመለካከትም እናውግላለን። ይኸውም እሱና እናቱን ከአላህ ሌላ

አማልክት ማድረጋቸው ነው። ከፈላቸው አርሱ የአላህ ልጅ ነው ሲሉ ከፊሎሮ ደግሞ ከሰላሴዎች አንዱ ነው ብለዋል። አላህ እነርሱ ከሚሉት ሁሉ የላቀ ነው።

፳፭ አላህ (ሱወ) አይሁዎች ዒሳን(ዐሳ) ለገድሉት በፊለገ፡ ጊዜ ወደ ሰማይ ከፍ አደረገውና አሳረገው አንጂ እሱ አልተገደለም አልተሰቀለምም። አላህ (ሱወ) የአርሱ ምስል በሌለ ሰው ላይ እንዲሆን አደረገ እናም ያንን ሰው ዒሳ መስሏቸው ገደሉት ስቀሉትም። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡ - «እኛ የአላህን መልክተኛ የመርየምን ልጅ አልመሰሊኩ ዒሳን ገደልን በማለታቸውም (ረገምናቸው) አልገደሉትም አልስቀሉትምም ግን ለነሱ (የተገደለው ሰው በዒሳ) ተመስለ እነዚያም በርሱ ነገር የተለያዩት ክርሱ (መገደል) በመጠራጠር ውስጥ ናቸው። ጥርጣሬን ከመከተል በስተቀር በርሱ ነገር ምንም ዕውቀት የላቸውም በአርግጥም አልገደሉትም። ይልቁንስ አላህ ወደርሱ እነሳው አላህም አሸናፊ ጥበበኛ ነው። ከመጽሐፉም ሰዎች ከመሞቱ በፊት በርሱ (በዒሳ) በአርግጥ የሚያምን እንጅ (አንድም) የለም በትንሳኤም ቀን በነሱ ላይ መስካሪ ይኾናል። » (አል ኒሳካ 157-159)

አላህ (ሱወ) አርሱ ዘንድ ወደ ሰማይ እንዲያርግ በማድረግ ጥበቃ አድርጎለታል። በመጨረሻው ዘመን ወደ ምድር ይወርዳል። በነብዩ መሐመድ(ሰ.ዐ.ወ) ሕግና ስርዓት ይዳኛል። ከዚያም በዚያ ምድር ይሞታል፤ በዓም ውስጥ ይቀበራል። ሌሎች ሰዎች እንደሚቀሰቀሱት የትንሳኤ ቀን ይቀሰቀሳል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከርሷ (ከምድር) ፊጠርናችሁ በርሷም ውስጥ እንመልሳችኋለን ከርሷም በሌለ ጊዜ እናወጣችኋለን።» (ሞሃ 55)

የቤተሰብ ስላሳን በሰላሴዎች የሰማይ ወደ ሰማይ አደረገውና አሳረገው አንጂ እሱ አልተገደለም አልተሰቀለምም

በኑብዩ መገሐመድ፡ (ሲ.ወ.) ኑቢይትና መልዕክተኝነት ማመን

✦ መገሐመድ (ሲ.ወ.) የአላህ ባሪያና መልዕክተኛ መሆናቸውን አምናናለን። አርሳቸው የመጀመሪያዎቻቸው የኋለኞቻቸው አለቃና የኑብዩት መቼጫ ናቸው። ከርሳቸው ብኋላ የሚነሳ ኑቢይ የለም። መልዕክታቸውን አድርሰዋል። አደራቸውን ተወጥተዋል። ሕዝባቸውን መከረዋል። በአላህ መንገድ መታገል የሚገባቸውን ያከል ታግዠዋል።

✦ አርሳቸው የተናገሩትን በሙሉ አንቀበለን። ያዘዙትን አንተገብራለን። ከከለከሉትና ካስጠነቱት ነገር አንርቃለን። አርሳቸው በዘረገፊን መስመር መላረት አላህን አንገዛለን። ከርሳቸው ባሻገር ማንንም በአርዓያነት አንከተልም። አላህ (ሱ.ወ) አንዲህ ብሏል። «ለናኑተ አላህንና የመጨረሻውን ቀን የሚከፈል ለኾነ ሰው አላህንም በብዙ ለሚያወሳ በአላህ መልዕክተኛ መልካም መከተል አላችሁ።» (አል ኢባከ 21)

✦ ለወላጅ፣ ለልጅ፣ በአጠቃላይ ለሰዎች ካለን ወዲታ የኑብዩን (ሲ.ወ.) ወዲታ ቅድሚያ ልንሰጥ ይገባል። ኑቢዩ (ሲ.ወ.) አንዲህ ብለዋል። «አንዳችንም እኔ አርሱ ዘንድ ከወላጆቹ፣ ከልጆቹና ከሰዎች በሙሉ የበለጠ ወዳጅ እስካልሆንንኩ ድረስ አያምንም።» (አል ቡኸሪ 15/ መሰራም 44) አርሳቸውን በትክክል መውደድ ማለት ፈለጋቸውን መከተል፣ መመሪያቸውን መንገድ ማድረግ ነው። ትክክለኛ ደስታም ሆነ ሙሉሶ መመራት ሊረጋገጥ የሚችለው አርሳቸውን በመታዘዝ ብቻ ነው። አላህ (ሱ.ወ) አንዲህ ብሏል። «በትታዘዙትም ትመራላችሁ፤ በመልከተኛውም ላይ ግልጽ ማድረስ አንጂ ሌላ የለበትም።» (አል ኑር 54)

✦ ኑብዩ (ሲ.ወ.) ያስተላለፉትን በሙሉ መቀበል አለብን። ለፈለጋቸውም ታዘዝቶ መሆን ይኖርብናል። የአርሳቸውን መመሪያ ትልቅ ስፍራና ከብር ልንቸው ያስፈልጋል። አላህ (ሱ.ወ) አንዲህ ብሏል። «በጌታህም እምላላሁ በመከላከላቸው በተከራከሩበት ፍርድ እስከሚሰፈርዱ፤ ከዚያም ከፈረድከው ነገር በከፍተኛው ወሰን ጭንቅትን እስከማያገኙና ፍፁም መታዘዝንም እስከሚታዘዙ ድረስ አያምንም።» (አል ኒሳላ 65)

✦ የአርሳቸውን ትዕዛዝ ከመጀርና ከመቃረን ልንጠቀቅ ይገባል። ምክንያቱም የርሳቸውን ትዕዛዝ መቃረን ለፊተና፣ ለጥመትና ለአሳማማ ሕግነት ይዳርጋል። አላህ(ሱ.ወ) አንዲህ ብሏል። «እነዚያም ትዕዛዙን የሚጥሱ መከራ አንዳትደርሰባቸው ወይም አሳማሚ ቅጣት አንዳያገኝቸው ይጠንቀቁ» (አል ኑር 63)

የኑብዩ መገሐመድ(ሲ.ወ.) መልዕክት ልዩ ይዘት

የኑብዩ መገሐመድ መልክት ከቀደምት መልዕክቶች ለየት የሚያደርጉት በርካታ ይዘቶች አሉት። ከነዚህም መካከል፡-

✦ የኑብዩ መገሐመድ(ሲ.ወ.) መልዕክት የቀደምት መልዕክቶችን መልዕክት የሚቋቋም መሆኑ። አላህ (ሱ.ወ) አንዲህ ብሏል፡ - «መገሐመድ ከወንዶቻችሁ የእንድም ሰው ለባት አይደለም። ግን የአላህ መልዕክተኛና የኑብዩች መደምደሚያ ነው።» (አል ኢባከ 40)

✦ የኑብዩ መገሐመድ(ሲ.ወ.) መልዕክት ቀደምት መልዕክቶችን የተካ መሆኑ። ኑብዩ መገሐመድ(ሲ.ወ.) ከተላኩ ብኋላ አላህ (ሱ.ወ) አርሳቸውን ከመከተል ውጭ ምንም ዓይነት ሃይማኖትን አይቀበልም። በርሳቸው ጎዳና አንጂ አንድም ሰው ወደ ጆንት ጸጋ መድረስ አይችልም። አርሳቸው ከመልዕክተኞች ሁሉ የተከበሩ ናቸው። ሕዝባቸውም ከሕዝቦች ሁሉ ምርጥና በላቁ ሕዝብ ነው። ሕግጋታቸውም ከሕግጋት ሁሉ የተሻለና የተሟላ ነው። አላህ (ሱ.ወ) አንዲህ ብሏል፡- «ከእስላም ሌላ ሃይማኖትን የሚፈልግ ሰው ፈጽሞ ከርሱ ተቀባይ የለውም ለርሱም በመጨረሻይቱ ዓለም ከከሳሪዎቹ ነው።» (አል ዒምራን 85)

ነቢዩ (ሲ.ወ.) አንዲህ ብለዋል፡ «የመገሐመድ ነፍስ በእጄ በሆነችው ጌታ እምላላሁ፡ ከዚህ ሕዝብ ወሰን የሁድም ሆነ ከርስቲያን አንድም ሰው ስለኔ ሰምቶ በተላኩበት የማያምን አይኖርም ከላኩት ጻዊት ቢሆን እንጂ» (መሰራም 153 / አህመድ 8609)

✦ የኑብዩ መገሐመድ(ሲ.ወ.) መልክት ሁሉንም ፍጡሮች ማለትም አጋንንትንም ሰውንም የሚመለከት መሆኑ። አላህ (ሱ.ወ) ጅኖች ያሉትን ሲያወሳ አንዲህ ብሏል፡- «ወገኖቻችን ሆይ የአላህን ጠሪ ተቀበሉ።»

(አል ኢቃቃፍ 31) « አንተንም ለሰዎች ሁሉ በመሳሳተኛና አስፈራሪ አድርገን ቢኾን አንጂ አልአከንም። » (ሰበአ 28)

ነቢዩ (ሲ.ወ.) አንዲህ ብለዋል፡- «በሰድስት ነገሮች ከነብያት ተልፎያለሁ፡ ጥቅላዩ የግንግር ስልትን ተሰጥቻለሁ፤ ጠላትን በማስፈራራት ታማኝላለሁ፤ ምርኮ ተፈቅዶልኛል፤ ምድር ንዑሽና የጸሎት ስፍራ ተደርጋልኛለች፤ ወደ ፍጡሩን በመሉ ተልኬያለሁ፤ ኑቢዩት በእኔ ተደምድመዋል።» (አል ቡኸሪ 2815 / መሰራም 523)

> በመጨረሻው ቀን ማመን

በመጨረሻው ቀን የማመን ትርጓሜ

አላህ (ሱወ) ሰዎችን ከቀብር ይቀስቅሳል ከዚያም በስራዎቻቸው ይተሳሰባቸዋል፤ በዚያም ይመነዳቸዋል፤ በዚህም የጅነት ነዋሪዎች በማረፊያቸው ይረጋሉ፤ የአሳት ነዋሪዎችም በማረፊያቸው ይረጋሉ፤

ብሉ በቁርጠኝነት ማመን ነው፡፡

በመጨረሻው ቀን ማመን ከእማን ማዕዘናት መካከል አንዱ ነው፡፡ በርሱ ሳያምኑ እማን ትክክል ሊሆን አይችልም፡፡ አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ማን መልካም ሰራ በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ ሰው ነው» (እል ባቀራ 177)

ቁርአን በመጨረሻው ቀን በማመን ላይ ትኩረት ያደረገው ለምንድን ነው?

ቁርአን በመጨረሻው ቀን በማመን ላይ ለየት ያለ ትኩረት ሰጥቷል፡፡ በየአጋጣሚው ሁሉ ስለሱ አሳስቧል፡፡ በተለያዩ የዐረብኛ አገላለጾች የርሱን ተከሳችነት አጽንኦት ሰጥቶታል፡፡ በበርካታ ርዕሰ ጉዳዮች ላይ በመጨረሻው ቀን ማመንን በአላህ ከማመን ጋር አስተሳስቷል፡፡

ምክንያቱም በአላህና በፍትሃዊነቱ ማመን በመጨረሻው ቀን ማመንን ያስነድዳል፡፡ የዚህ ማብራሪያም አንደኛው ከተለው ይሆናል፡-

አላህ (ሱወ) በደልን አይቀበልም፡፡ በዳይን ሳይቀጣ፤ ተበዳይንም ሳይከስ አይተውም፡፡ መልካም ሰራን ሳይመነዳና ሳይከፍለው

አይቀርም፡፡ ሁሉንም ባለ መብት የሚገባውን መብት ይሰጣቸዋል፡፡ በዚች ዓለም ላይ በዳይ ሆኖ የሚኖር፤ በዳይ ሆኖ የሚሞት፤ ነገር ግን ምንም የማይቀጣ ሰው እንመለከታለን፡፡ በተቃራኒው ተበዳይ ሆኖ የሚኖር ተበዳይ ሆኖ የሚሞት ግን አንድም መብቱ የማይመለስበት ሰው አናያለን፡፡ ታዲያ አላህ በደልን አይቀበልም የሚለው ትርጓሜ ምንድነው? ትርጓሜው ከዚህ ሕይወት ሌላ አኛ ዳግም የምንኖርበት ሌላ ሕይወት አለ ማለት ነው፡፡ የግድ ሌላ የምላሽ ሕይወት ይኖራል፡፡ መልካም ሰራ የሚመነዳበት፤ መጥፎ የሰራም የሚቀጣበት፤ ሁሉም ባለ መብት የሚገባውን መብት የሚያገኝበት ዓለም ይኖራል፡፡

> ኢስላም ግማሽ የቴምር ፍሬን በመለገስ አንኳን ቢሆን ለሌሎች መልካም በመዋል ከአሳት አንድንርቅ ያዘናል፡፡

በመጨረሻው ቀን ማመን ምንን ያካትታል?

እንደ ሙስሊም በመጨረሻው ቀን ማመን በርካታ ጉዳዮችን በውስጡ ያካትታል። ከነዚህ ጉዳዮች መካከል፡-

1 በመታሰብና በመሰብሰብ ማመን፡- መታሰብን ከመታሰብ በታችው ወጥተው ሕይወት እንዲሆን ይደረጋል። ሩሳቸውም ወደየላዎቻቸው ይመለሳሉ። ሰዎች የላዎች ጌታ ፊት ይቆማሉ። ከዚያም ጫማ ሳይጫሙ እርታናቸውን ልክ መጀመሪያ ሲፈጠሩ እንደነበሩት ሆነው በአንድ ስፍራ ይሰበሰባሉ።

በመቀሰቀስ ማመን በቁርአንና በሐዲስ የተነገረ ጉዳይ ነው። ጤናማ አዕምሮና የተፈጥሮ ባህሪም ያጸደቁት ጉዳይ ነው። በእርግጠኝነት አላህ (ሱው) በተቀበሮች ውስጥ ያለን እንደሚቀሰቅስ፤ ነፍሶች ወደየላዎቻቸው እንደሚመለሱ፤ ሰዎች በጠቅላላ የዓለማችን ጌታ ፊት እንደሚቆሙ አምናለን።

አላህ (ሱው) እንዲህ ብሏል፡- «ከዚያም እናንተ ከዚህ በኋላ በእርግጥ ሚሮች ናችሁ። ከዚያም እናንተ በትንሳኤ ቀን ትቀሰቅላላችሁ።» (አልመዕሚን 15-16)

መለኮታዊ መጽሐፍት በሙሉ በዚህ ጉዳይ ላይ ይግለጻል። የአላህ (ሱው) ጥበበኝነት በውስጡ ያለውም ይህንን ነው። ይኸውም አላህ (ሱው) በተጣለባቸው በእያንዳንዱ ሃላፊነት ፍጡራን የሚመነጹበት የህን መመለሻ ሳላም እንዳዘጋጅ በመልክተኞቹ ልሳን መናገሩ ነው። አላህ (ሱው) እንዲህ ብሏል፡- «የፈጠርኛችሁ ለከንቱ መጥኑን፤ እናንተም ወደኛ የመጥመለሱ መጥናችሁን አስባችሁን? (ለከንቱ የፈጠርኛችሁ መላላችሁን?)» (አልመዕሚን 115)

መቀሰቀስን የሚያረጋግጡ የቁርአን ማስረጃዎች

+ የሰው ልጅን ያለ እንዳቸ ቀዳሚ ምሳሌ የፈጠረው አላህ ነው። ያለ እንዳቸ ቀዳሚ ምሳሌ የፈጠረ ደግሞ መልሶ ማስገኘት፤ ወደነበረበት መመለስ አይሰከውም። አላህ (ሱው) እንዲህ ብሏል፡- «እርሱም ያ መፍጠርን የሚያምር ከዚያም የሚመልሰው ነው።» (ሐል ሩም 27) አላህ (ሱው) አጥንቶች ከበሰበሱ በኋላ እንደነበሩ መመለሳቸውን ለሚያስተባብሩ ሰው ምሳሌ እንዲሰጥበት ሲሆን እንዲህ ብሏል፡- « ያ በመጀመሪያ ጊዜ ያስገኛች ሕይወት ያደርጋታል፤ እርሱም በፍጡሩ ሁሉ (ኹኔታ) ዐዋቂ ነው በለው።» (ያሲን 79)

+ ምድር ምንም ዓይነት ዛፍም ሆነ አረንጓዴ ተክል የማይታይበት ነፍ ከደረጃቸው ከዋጡት በኋላ፤ አላህ (ሱው)

ዝናብ ያወርድባታል። እንደ አዲስ በአረንጓዴ ትሸፈናለች። ከአያይነቱ በታያን ታስቅላለች። እናም ምድርን በዚህ መልኩ ሕይወት ማድረግ የቻለ ጌታ መታሰብም ሕይወት ማድረግ ይችላል። አላህ (ሱው) እንዲህ ብሏል፡- «ከሰማይም ብሩዝን ውሃ አወረደው፤ በርሱም አተከልቶችንና የሚታጨደን (እገመራ) ፍሬ አስቀልን። ዘምባባገም ረግቻገም ለርሷ የተደራረበ እንበጥ ያላች ስትሆን (አስቀልን) ለባሮቹ ሲለይ ገብን ዘንድ (አዘጋጅናን) በርሱም የሞታችን አገር ሕይወት አደረግንበት (ከመታሰብ) መውጣትም እንደዚሁ ነው።» (ታዋ 9-11)

+ ማንኛውም ማንኛዝብ የሚችል ሰው የሚረዳው ነገር ቢኖር እንደ ትልቅና ከባድን ነገር መከወን የቻለ ከሱ በታች የሆነን ነገር በሚገባ መከወን እንደሚችል ጥርጥር የለለው መሆኑን ነው። አላህ (ሱው) እጅግ በጣም ግዙፍ፤ ሰፊ፤ ውስብስብና ደንቅ ምርጥቶች ከመሆናቸው ጋር ሰማያትን ምድርንና ከዋክብትን ያለ እንዳች ቀዳሚ ፍጡሩ ፊጥጋቸዋል። በመሆኑም የበሰበሱ አጥንቶችን ሕይወት በማድረግ ቻይ መሆኑ ጥርጥር የለውም። አላህ (ሱው) እንዲህ ብሏል፡- «ያ ሰማያትንና ምድርን የፈጠረ ብጢያቸውን በመፍጠር ላይ ቻይ አይደለም?» ነው እንጅ እርሱም በብዙ ፈጣሪና ዐዋቂው ነው።» (ያሲን 81)

2 በምርመራና በሚሆን ማመን፡ አላህ (ሱው) ፍጡራንን በዱንያ ሕይወት ሲሰሩት በነበረው ስራቸው ይመረምራቸዋል፤ ይተሳሰባቸዋል። የአሃዳዊት፤ የተውሂድ አራማጆች የሆኑ፤ አላህን መልክተኛውን የሚታዘዙ፤ ምርመራቸው እጅግ በጣም ገር ነው። ከአራዊያ የሆነ አመጸኛ ደግሞ ምርመራው እጅግ በጣም ብርቱ ነው።

ስራዎች ትልቅና ከባድ በሆነ ሚሆን ይመዘናሉ። መልካም ስራዎች በአንድ ጎን፤ ከፍ ስራዎች ደግሞ በሌላኛው ጎን ይደረጋሉ። የመልካም ስራው ከብደት ከመጥፎው ስራው የበለጠና ሚሆን የደፋሉት ከጀነት ሰዎች ይሆናል። የመጥፎ ስራው ከብደት ከመልካም ስራው የበለጠና ሚሆን የደፋሉት ደግሞ ከላላት ሰዎች ይሆናል። ጌታህ ማንንም አይበልፅም።

አላህ (ሱው) እንዲህ ብሏል፡- «በትንሳኤው ቀን ትከክለኛ ሚዛኖችን እናቆማለን ማንኛውም ነፍስ ምንንም አትበደልም።» (ስራው) የሰናፍጭ ትንጣት ያክል ቢኾንም እርሷን አይመጣታለን ተቆጣጣሪዎችም በኛ በታ።» (አል አስቢያሌ 47)

ጆንናና አሳት፡ ጆን፣ የዘልዓለማዊ ጸጋዎች ዓለም ናት። ጆንት አላህ (ሱ.ወ) እርሱን ለማፈሩ፤ አሰና መልከተኛውን ለማታዘዙ ምዕመናን ያዘጋጃት ናት። በውስጧ ነፍሶች የማፈልገት ዘውታረ የሆኑ የጸጋ ዓይነቶች በሙሉ አሉ። በሷ ወተት የሚወድዱ ነገሮች ሁሉ የዓይን መርጊያዎች ሲሆኑ ይገኛሉ።

አላህ (ሱ.ወ) የጎን ሰፋቷ ብቻ የሰማያትና የምድርን ያክል የሆነችውን ጆንት ለመግባት በታዛዥነት ላይ ባሮቹ እንዲሸቀዳደሙ ሲያነሳሳና ሲያበረታታ አንዲህ ብሏል፡- «ከጌታችሁ ወደ ጉነትም ምስረትና ሰፋትዋ እንደ ሰማያትና ምድር ወደ ጉነት ገነት አላህን ለማፈሩ የተዘጋጀች ስትኾን ተቻቸላችሁ።» (አለ ዒምራን 133)

አሳት ደግሞ ዘልዓለማዊ መቀጫ ዓለም ናት። አላህ (ሱ.ወ) ለካሃዴያን፣ ለነዚያ በአላህ ለካዳና መልከተኞች ላይ ለሚጸ-ት መቀጫ ትሆን ዘንድ ያዘጋጃት ናት። በውስጧ በአዕምሮ ውልብ ብሎ የማያውቅ፤ እጅግ በጣም አሳማሚ ቅጣት፣ ስቃይ፣ ሰቅታና መከራ አለ።

አላህ (ሱ.ወ) ባሮቹን ከዚያ ለካሃዴያን መቀጫ ካዘጋጃት አሳት በማስጠንቀቅ መልክ ሲናገር እንዲህ ብሏል፡- «ያችን መቀጣጠያዎ ሰዎችና ደንጊያዎች የጉነትን አሳት ተጠበቁ፤ ለካሃዴዎች ተደግሳለች።» (አል በቀራ 24)

እምላካችን ሆይ ጆንትንና ከንግግርም ከስራም ወደርሷ የሚያቃርበውን አንድነትላንና አንጠይቅላን። ከአሳትና ወደርሷ ከሚያቃርብ ንግግርና ስራም ባንተ እንጠበቃለን።

የቀብር ስቃይና ድሉቱ፡ ሞት እውነት መሆኑን አናምናለን። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «በናንተ የተወከለው መልአክ ሞት ይገድላችኋል ከዚያም ወደ ጌታችሁ ትመለሳላችሁ።» (አል ሲጅዳ 11)

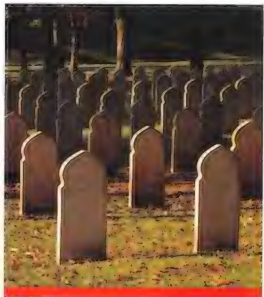
ይህ በተጨማሪ የሚመለከቱት፤ ጥርጥር የሌለው እውነታ ነው። የሞት ወይም የተገደለ ብቻ በማንኛውም ሁኔታ ሕይወቱ ያለፈ ሰው፤ ይህ ቀን ገደቡ እንደሆነና የሞተበት ሁኔታ ከዕድሜው ላይ ምንም እንደማያሳድል አናምናለን። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ለሕዝብም ሁሉ የተሰነ ጊዜ አላቸው። ጊዜያቸውም በመጣ ወቅት እንዲሉን ሰላት እይቆዬም (ከጊዜያቱም) እይቀድመም።» (አል አዕራፍ 34)

✦ እንድ የሞት ሰው ቀያማው ቆማበታላች። ወደ ወዲያኛው ዓለምም ተሸጋግሯል።

✦ ለካሃዴያንና ለአግጽያን በቀብር ውስጥ ቅጣት እንደተዘጋጀ፤ ለምእመናንና ለጻድቅ ባሮች ደግሞ የድሉት ጸጋዎች እንደተደገሱ የሚያረጋግጡ በርካታ ሐዲሶች ከነበሩ (ሱ.ወ) ተዘግበዋል። በመሆኑም በዚህ ጉዳይ እናምናለን። እንዴት እንደሆነ ለማወቅ እንፈለፈልም። ምክንያቱም ይህ የሰውና ዓለም ከስተትና አዕምሮ ተጨባጭ ሁኔታውንና በምን ዓይነት እንደሚከሰት ሊደርስበት ስለማይችል ነው። ልክ እንደ ጆንትና አሳት የሰውና ዓለም ከስተት እንጂ የዱላዊ ዓለም ከስተት አይደለም። አዕምሮ ሊቀይስ፤ ሊመረምርና ሊወሰን የሚችለው በነባራዊው ዓለም ተመሳሳይ ያለውንና የርሱን ስርዓት የሚከተልን ነገር ብቻ ነው።

✦ የቀብር ሕይወት በሰሜት ሕዋሳት የሚደረስበት አይደለም። ስውር ወይም ገደብ ሕይወት ነው። በሕዋስ የሚደረስበት በሆነ ኖሮ በስውር ወይም ከሕዋስ በራቀ ነገር ግምገማን ጥቅም አልባ ያደርገው ነበር። ኃላፊነት የተጣለበትንም ሚስጥር ፋርሽ ያደርጋል። ሰዎችም ባልተቀበሩ ነበር። ነዚሩ (ሱ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «እትቀባበሩም ማለትን ባልጋሪ ኖሮ አላህን እኔ የምሰማውን የቀብር ቅጣት እንዲያሰማችሁ እለምነው ነበር።» (መሰሊም 2868 /አል ነሳሊ 2958)

ከላይ የጠቀስነው ምክንያቶች በእንዳሳት ላይ ሰለሌሉ እነሱ ይህን እንዲሰሙ ተደርገዋል።

በመጨረሻው ቀን የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ

1 በመጨረሻው ቀን ማመን ሰዎችን በመልካም ስራ ላይ ስር ሳት ይዘው እንዲዘወትሩ አቅጣጫ በማስያዝ ረገድ እንዲሁም አላህን እንዲፈፉና ከሁሉ ለኔ ባህሪና ከይዩልኝ አንዲርቁ በማድረግ የጎላ ሚና አለው።

ኢብዛኛውን ጊዜ መልካም ስራ በመጨረሻው ቀን ከማመን ጋር ተያይዞ የሚቀርበውም ለዚህ ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «የአላህን መስጫዶች የሚሰራው በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ ነው።»

(አል ተውባ 18) «እነዚያም በመጨረሻይቱ ዓለም የሚያምኑት እነርሱ በሰላታቸው ላይ የሚጠበቁበት ሲኾኑ በርሱ ያምናሉ።» (አል አንዓም 92)

2 በሕይወት ውጣውረድ አራሳቸውን በመወጠር አላህን በመታዘዝ ላይ ከመሸቀዳደም ለተዘናጉ፣ ወጅ አላህ በመቃረብ ጊዜን ከመሻማት፣ እርሱን ከመታዘዝ፣ የዚህን ዓለም እውነተኛ ገጽታና አጭርነት ከማስተንተን፣ የወዲያኛውን ዓለም መርጊያነት ዘልዓለማዊነት ከማሰብ ለተዘናጉና ለረሱ ማሳሳቢያና ማስጠንቀቂያ አለበት።

አላህ (ሱወ) በዋርአን ውስጥ መልዕክተኞችን ስራቸውን በመጥቀስ ሲያወሳ፣ እነዚያን ስራዎችና የላይ ገድሎች እንዲፈጽሙ ሰበብ የሆናቸውን ጉዳይ በማግኘት ያወሳው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «እኛ ጥሩ በኾንች ጠባይ መረጥናቸው (እርሷም) የመጨረሻይቱን አገር ማስታወስ ናት።» ማለትም የነጅያ የቀከበሩ ስራዎቻቸው መንስኤ እነርሱ የመጨረሻይቱን አገር በማስታወስ ለየት ያሉ መሆናቸው ሲሆን ይህም ማስታወሳቸው እነዚያን ስራዎችና አቋማት እንዲኖራቸው ገፋፍቷቸዋል።

እነርሱን ለማሳሰብና ለማስጠንቀቅ እንዲህ አለ፡- «የቅርቢቱን ሕይወት ከመጨረሻይቱ ይበልጥ ወደዳችሁን? የቅርቢቱ ሕይወት በመጨረሻይቱ (አንጻር) ጥቂት እንጂ አይደለም።» (አል ተውባ 38)

የሰው ልጅ በመጨረሻው ቀን በትክክል በሚያምን ጊዜ ማንኛውም የዚህ ዓለም ጸጋ ከመጨረሻው ዓለም ጸጋ ጋር ሊንጻጸር እንደማይችል አርግጠኛ ይሆናል። በሌላ በኩል በወዲያኛው ዓለም ለእንዲት ቅጽበት የሚያገኘውን ቅጣት ምንም ሊያከለው አይችልም። በዚህም በዱንያ ላይ ያለ የቅጣት ዓይነትም ከመጨረሻው ዓለም ቅጣት ጋር ሊንጻጸር እንደማይችል ይገነዘባል። በሌላ በኩል እዚህ ያለ ተድላና ደስታ በወዲያኛው ዓለም ከሚያጋጥም የቅጽበት ጸጋ ወይም ድሎትና ደስታ ጋር አይስተካከልም።

3 የሰው ልጅ በመጨረሻው ቀን ከመን የሰራውን ምንጃ ማግኘቱ አይቀሬ እንደሆነ አርግጠኛ ስለሚሆን ይረጋጋል። ስለሆነም የሆነ የዚህች ዓለም ጥቅም ቢያመልጠው ወይም ቢያጣው ተስፋ በመቀረጥና በመባላጨት ነፍሱን በሐዘን አይገደልም። አንዳውም ታታሪ ሊሆንና አላህ (ሱወ) የመልካም ስራን ምንጃ በከገቱ እንደማይሸቀር አርግጠኛ ሊሆን ይገባል። የጎመን ዘር ቅጥጣትን የሚያህል ነገር ከርሱ በጣፍ ወይም ያለ አግባብ ቢወሰድበት ወይም ቢጭረበር የትንሳኤ ቀን እሷ አጅግ በምታስፈልገው ወቅት ላይ ያገኛታል። ፈንታው ያለምንም ጥርጥር በጣም በሚያስፈልገው ወቅት ላይ እንደሚሰጠው ያወቀ ሰው እንዴትስ ያዘናል? በእርሱና በጣሞቹ መካከል የሚገኝውና የሚፈርደው የፍትሃውያን ሁሉ ፍትሃዊ የሆነው ጥበበኛው ጻፍ አላህ(ሱወ) እንደሆነ ያወቀ እንዴትስ ይተከዛል?

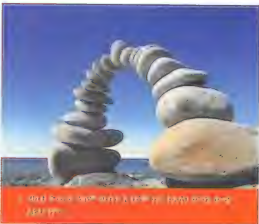

በእላህ ውሳኔ (በቀደር) ማመን

በእላህ ውሳኔ የማመን ትርጓሜ

ማንኛውም መልካምም ሆነ መቼፍ ነገር የሚከሰተው በእላህ ውሳኔና ፍርድ እንደሆነ በቁርጠኝነት ማረጋገጥ ነው። እርሱ ያሻውን ሰሪ ነው። በእርሱ ፍላጎት እንጂ የሚሆን እንደም ነገር የለም። ከሱ መሻት የሚወጣ ነገርም የለም። በዓለም ውስጥ ከርሱ ውሳኔ የሚወጣ ነገር የለም። ከርሱ ማዘጋጀት ወይም ማስተናበር ባሻገር የሚከሰትም ነገር የለም። ከዚህም ጋር ትዕዛዛትን እንዲፈፅሙ ባሮቹን አይሏል። ከልክላዎችንም ከልክሏቸዋል። ለሚሰሯቸው ስራዎቻቸውም የመምረጥ ነጻነት ሰጥቷቸዋል። አይገደዱም። ስራቸው የሚከሰተው እንደ ችሎታቸውና እንደ ፍላጎታቸው ነው። አላህ እነሱንም ችሎታቸውንም የፈጠረ አሱ ነው። በእነዚህ ያሻውን ያቀናል። በጥበቡ ያሻውን ያጠማል። እርሱ በሚሰራው አይጠየቅም እነርሱ ተጠያቂ ናቸው።

በእላህ ውሳኔ ማመን ከእሁዋን ማስዘናት መካከል አንዱ ማዕዘን ነው። ይኸው አውነት ነቢዩ (ሰ.ወ) ጅብረል ስለ እሁዋን ጠይቋቸው በሰጡት ምላሽ ላይ ተዘከሯል፡- « በእላህ፣ በመላእክቱ፣ በመጻሕፍቱ፣ በመልዕክተኞቹ፣ በመጨረሻው ቀንና በእላህ ውሳኔ በከፉውም በደጉም ልታምን ነው። » (መሰሊም 8)

«በእላህ ውሳኔ ማመን ከእሁዋን ማስዘናት መካከል አንዱ ማዕዘን ነው። ይኸው አውነት ነቢዩ (ሰ.ወ) ጅብረል ስለ እሁዋን ጠይቋቸው በሰጡት ምላሽ ላይ ተዘከሯል፡- « በእላህ፣ በመላእክቱ፣ በመጻሕፍቱ፣ በመልዕክተኞቹ፣ በመጨረሻው ቀንና በእላህ ውሳኔ በከፉውም በደጉም ልታምን ነው። » (መሰሊም 8)»

በእላህ ውሳኔ ማመን ምንን ያካትታል?

በእላህ ውሳኔ ማመን አራት ዋና ዋና ጉዳዮችን ያካትታል

- አላህ (ሱወ) በጥቅሉም ሆነ በዝርዝር ስለ ሁሉ ነገር ያውቃል ብሎ ማመን። እነሆ እርሱ ፍጡራን በመሉ በርግጥ ከመፈጠራቸው በፊት ያውቃቸዋል። ሲለያቸውን፣ ቆይታቸውን፣ ንግግራቸውንና ስራዎቻቸውን አስቀድሞ አውቆታል። ሁሉንም እንቅስቃሴያቸውንና መርገያቸውን፣ ሚስጥራቸውንና ይፋቸውን ያውቃል። ከነርሱ ውስጥ ማናቸው የጅነት ጓዶች እንደሆኑና ማናቸው የእሳት ጓዶች እንደሆኑ አስቀድሞ ያውቃል። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «እርሱ አላህ ነው። ያ ከርሱ በቀር ሌላ አምላክ የለል ሩቁንና ቅርብን ዐዋቂ የኾነ ነው። » (አል ሐሽር 22)

- አላህ(ሱወ) ተግባራትን ሁሉ አስቀድሞ በላውሕ አል-መሕፋዝ ላይ አስቆሯቸዋል። ስለዚህ ማስረጃ የሚሆነው የሚከተለው አላህ (ሱወ) ቃል ነው። በምድርም በነፍሳችሁም መከራ(ማንንም) አትነክም ሳንፈጥራት በፊት በመጽሐፍ የተመዘገበች ብትኾን እንጂ።ይህ በእላህ ላይ ገር ነው (አል ሐዲድ፡22) ነቢዩ(ሰ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ የፍጡራንን ችሮታ ሰማይትንና ምድርን ከመፍጠሩ ሃምሳ ሺህ አመታት በፊት ጽፏል።»(መሰሊም 2653)

- አርሷን የሚያስተጓጎላት ምንም ነገር በሌላት፣ ተፈጻሚ በሆነችው በእላህ መሻት አና ምንም በማይሳነው በእላህ ችሎታ ማመን። ማናቸውም ከስተት የሚከሰተው በእላህ መሻትና ችሎታ ነው። እርሱ የሻው ይሆናል እርሱ ያልሻው አይሆንም። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- « የዓለማት ጌታ አላህ ከልሻም አትሹም። » (አል ተከዊር 29)

- ማናቸውንም ነገር የሚያስነካውና የሚያስከስተው ወይም የሚፈጥረው አላህ (ሱወ) መሆኑን ማመን። እርሱ ብሻችን ፈጣሪ ነው። ከርሱ ሌላ ያለ ነገር ሁሉ ፍጡር ነው። እርሱ በሁሉ ነገር ላይ ቻይ ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ነገሩንም ሁሉ የፈጠረውና በትክክልም ያዘጋጀው ነው። » (አል ፉርቃን 2)

የሰው ልጅ ምርጫ፤ ቸሎታና ፍላጎት አለው።

በአላህ ውሳኔ ማመን የሰው ልጅ በምርጫው በሚፈጽማቸው ተግባሮቹ ላይ ፍላጎትና ቸሎታ አለው ከማለት ጋር አይቃረንም፤ አይጋጭም። ምክንያቱም የአስላማዊ ድንጋጌና ነባራዊ ተጨባጭ ክስተት ይህንን ለርሱ የሚያረጋግጡና የሚያጸድቁ ናቸው። ከአስላማዊ ድንጋጌ አንጻር አላህ (ሱወ) መሻትን አስመልክቶ እንዲህ ብሏል፡- «ይህ የተረጋገጠው ቀን ነው። የሻም ሰው ወደ ጌታው መመለስን ይይዛል።» (አል ነበሐ 39) ቸሎታን በማስመልከትም አላህ እንዲህ ብሏል፡- «አላህ ነፍስን ከቸሎታዋ በላይ አያስገድዳትም። ለርሰዋ የሰራቸው አላት። በርሰዋም ላይ የፈራቺው (ጎጠኦት) አለባት።» (አል በቀራ 286)

ከነባራዊ ተጨባጭ ሁኔታ አንጻር ደግሞ ማንኛውም ሰው ቸሎታና መሻት እንዳለውና በነርሱም የሚሰራውን እንደሚሰራ፤

የሚተወውንም እንደሚተው ያውቃል። እንደመራመድና መሰል እንትስታሊምች ያሉ በፍላጎቱ የሚከሰቱትን፤ እንደመንቀጥቀጥና እንደ ድንገተኛ መውደቅ ያሉ ያለፍላጎቱ ከሚፈጸሙት ለይቶ ያውቃል። ነገር ግን የፍጡር መሻትና መቻል በአላህ መሻትና ቸሎታ የሚከሰቱ ናቸው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከናንተ ቀጥተኛ መኾንን ለሻ ሰው (መገሰጫ ነው) ። የዓለማት ጌታ አላህ ካልሻም አትሹም።» (አል ተከዊር 28-29)

በአንቀጹ ላይ እንደምንመለከተው መጀመሪያ የሰው ልጅን መሻት አጸደቀ፤ ከዚያም በአላህ መሻት ውስጥ የሚከተት እንደሆነ አሳሰበ። ምክንያቱም ፍጥረተ-ዓለሙ በጠቅላላ የአላህ ይዞታ ነው። በርሱ ይዞታ ውስጥ ደግሞ ከርሱ ዕውቀትና መሻት ውጭ የሚሆን ነገር አይኖርም።

—እኛ ወደ ምክንያት ሳይሆን አንድ ሰው መሻትና መውደቅ መቻሉን ያሳያል።

በአላህ ውሳኔ የማመን ጥቅም ወይም ፍሬ

በአላህ ውሳኔ ማመን በሰው ልጅ ሕይወት ውስጥ ከፍተኛ ሚና አለው።

- 1 በአላህ ውሳኔ ማመን በዚህ የሕይወት ቆይታ ንቁ ሆኖ፣ አላህ የሚወደውን በመፈፀሙ፣ እንዲጥርና እንዲተጋ ከሚያደርጉ ነገሮች ጥንኛውና ትልቁ ነገር ነው።
ምእመናን በአላህ ላይ ከመመከታቸው ጎን ለጎን የከሰተት ሰበቦችን እንዲጠቀሙ ታዘዋል። ኢሆን ማለት ደግሞ በአላህ ፍቃድ እንጂ የከሰተት ሰበቦች ውጤት ሊያስገኙ እንደማይችሉ አርግጠኛ መሆን ነው። ምክንያቱም የከሰተት ሰበቦችን የፈጠረው አላህ ነው። ውጤታቸውንም የፈጠረውም አሉ ነው።
ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «በሚጠቅምህ ነገር ላይ ታታሪ ሁን። በአላህ ታገዝ። አትሰነፍ። የሆነ (መሰናከል) ነገር ሲገጥምህ አንዲህ አንዲህ ባደረግ ኖሮ አንዲህ አንዲህ ይሆን ነበር አትበል። ነገር ግን አላህ ወሰነ ያሻውንም ፈፀመ በል። እንዲህ ቢሆን ኖሮ ማለት የሽይጣንን በር ትከፍታለች።» (ሙስሊም 2664)
- 2 የሰው ልጅ የነፍሱን ልክ ማወቅ አለበት። ሊኮራም ሊኮፈስም አይገባም። ምክንያቱም አሉ በአላህ የተወሰነውን ነገርና ወደፊት የሚከሰተውን ከሰተት ማወቅ የማይቻል ደካማ ፍጡር ነው። በመሆኑም የሰው ልጅ ምንጊዜም በደካማነቱና ወደ ፈጣሪው ከጃይ መሆኑን ማመን አለበት።
የሰው ልጅ በተፈጥሮው መልካም ነገር ሲገጥመው ይኮራል በርሱም ይታሰሳል። መጥፎ ነገርና አደጋ ሲያጋጥመው ደግሞ ይባሰዳል፤ ይተከዛል። አናም የሰው ልጅን በአላህ ውሳኔ ከማመን በስተቀር መልካም ነገር ሲገጥመው ከመኮፈስና ድንበር ከማለፍ፣ አንዲሁም መጥፎ ነገር ሲገጥመው ከማዘዝና ከመተከገጥ ሊታደገው የሚችል ምንም ነገር የለም። ማናቸውም የተከሰቱና የሚከሰቱ ነገሮች የአላህ ውሳኔ የተላለፈባቸውና አላህ አስቀድሞ ያወቃቸው ናቸው።
- 3 በአላህ ውሳኔ ማመን ውግዝ ለሆነው ምቀኝነት አልባት ይሰጣል። አንድ ሙእመን አላህ ከችሮታው በሰጣቸው ነገር ሰዎችን አይመቀኝም። ለነርሱ የላሳቸውና ይህንን ነገር የወሰነላቸው አላህ (ሱ) ነው። እናም ሙእመን ሊሎችን ሲመቀኝ በአላህ ውሳኔና ፍርድ ላይ አያመጸ መሆኑን ወይም ውሳኔውን እየተቃወመ እንደሆነ ያውቃል፤ ስለሆነም አይመቀኝም።
- 4 በአላህ ውሳኔ ማመን በልብ ውስጥ ችግሮችን ለመጋፈጥ ጀግንነትን ይፈጥራል። ቁርጠኝነትንም ያጠናክራል። ምክንያቱ፣ በአላህ ውሳኔ ማመን የዱንያ ቆይታ (አጃል) ሲላይ በአላህ የተወሰነ እንደሆነና የሰው ልጅን የሚያጋጥመው የተጻፈው ነገር ብቻ መሆኑን አርግጦኛ እንዲሆኑ ስለሚያደርግ ነው።
- 5 በአላህ ውሳኔ ማመን በሙእመን ነፍስ ውስጥ የተለያዩ የሊማን ጭብጦችን ይከላል። እርሱ ምንጊዜም አገዛ የሚሻው ከአላህ ብቻ ነው። የከሰተት ሰበቦችን ከመፈፀሙም ጋር የሚነተራሰውና የሚመካው በአላህ ላይ ብቻ ነው። እንዲሁም ምንጊዜም ጌታውን ከጃይ ይሆናል። በጽናት ላይ እንዲያበረታው ከርሱ አገዛ የፈልጋል።
- 6 በአላህ ውሳኔ ማመን የመንፈስ አርጋታን ይፈጥራል። ሙእመኒን፣ የደረሰበት ነገር መጀመሪያውኑ ሊሰተው እንዳልነበረ፣ የሳተውም ነገር መጀመሪያውኑ ሊያገኘው እንዳልነበረ ያውቃል።

ՀԺՄԿՄ

2

አላህ (ሰ.ወ) እንደሙስሊም ውስጣዊ አካሉን-ልቦናውን ከማጋራትና እንደ ምቀኝነት፣ ከራትና ተንኮል ካሉ የልብ በሽታዎች፣ውጫዊ አካሉን ደግሞ ከነጃሳና ቆሻሻ ከሆኑ ነገሮች እንዲያፀዳ አይደለም፡፡ ይህን ከፊደል የአላህን ውደድ ይገናኝናል፡፡ አላህ (ሰ.ወ)፡-«አላህ (ከግጢአት) ተመላሾችን ይወዳል፡፡ ተጥራሪዎችንም ይወዳል፡፡» ይላል፡፡ (አል በቀራ 222)

የምዕራፉ ማጠቃለያ

የንጽህና ትርጉም

ከነጃሳ(ቆሻሻ) መጽዳት

- ከነጃሳ መጥራት
- የኢሉቲንጃና የመጸዳዳት ስርዓቶች

ሐደስ (ምናባዊ ቆሻሻ)

- ትግሎች ሐደስና ለርሱ ውዳላ ማድረግ

ውዳላ የማድረግው እንዴት ነው?

- ትግሎችን ሐደስ(ምናባዊ ቆሻሻ) ማስወገድ
- ትልቁ ሐደስና ትጥበት
- ሙስሊም ከጅናባ ወይም ከትልቁ ሐደስ የሚጠራው እንዴት ነው?
- ውሃን መጠቀም ያቃተው ወይም ያልቃለ ሰው

> የንጽህና ትርጉም

የንጽህና መሰረታዊ ትርጉም፡- መጥራት፣ መጽዳት ወይም መወልወል ነው፡፡

አላህ(ሱወ) እንድ መስሊም ላዩንም ውስጡንም እንዲያጠራ አዘታል፡፡

ላዩን ግልጽ ከሆኑ እርም ነገሮች፣እንዲሁም ከቆሻሻና ዐያፍ ነገሮች፣ ውስጡን ደግሞ ከግጋራት(ፕሮክ) እና፣ እንደ ምቀኝኘት፣ ኩራትና ቂም ከመሳሰሉ የቀልበ በሺታዎች እንዲያጸዳ አዘታል፡፡ ይህን ከፊወመ፣ የአላህን ውዴታ ይጎናጸፋል፡፡ አላህ(ሱወ)፡-አላህ (ከግጠላት) ተመላሾችን ይወዳል፡፡ ተጥራሪዎችንም ይወዳል፡፡ ይላል፡፡ (አል ቡቱራ- 222)

አላህ(ሱወ) ሠላት ከመስገድ በፊት ከቆሻሻዎች መጥራትን አዘዘል፡፡ ይህ፣ ሠላት ከአላህ ጋር የመገናኛ የመነጋገሪያ መንገድ በመሆኗ ነው፡፡ በተለምዶ እንደሚታወቀው እንደ ሰው ከአንድ ንጉሥ ወይም መሪ ጋር በሚገናኝበት ጊዜ ጸዳቃ ሆኖ የሚያምር ልብሰን ለብሶ ነው፡፡ ታዲያ የገንዞች ንጉሥ የሆነው ኃያሉ አምላክ ጋር የሚገናኝበት እንዴት ሊሆን ይገባል?

ስሙ፤ አላላላ የሚለው፣ግዳፍ እንደ ላይነቱ ነው፡፡

አላህ(ሱወ) እንድ መስሊም ሠላት ለመስገድ፣ ቁርኣን ለመንካት ወይም በተከበረው ካዕባ ዙሪያ ለመዛር በሚፈልግበት ጊዜ በእስላሞቹው ሕግ የተደነገገን ልዩና አራሱን የቻለ የመፀዳዳት ዓይነትን በቅድሚያ እንዲያከናውን ግዴታ አዘል ትእዛዝን አዘታል፡፡ በበርካታ ስፍራዎች ላይ ደግሞ ይህንኑ እንዲፈፅም በውዴታ ግዴታ (መስተሐብ) መልኩ አበረታቷል፡፡ ከነኚህ ስፍራዎች መካከል፣ በእጅ ሳይነካ በታል ቁርኣንን በሚያጥብ ጊዜ፣ ዱዓ ሲያደርግ፣ ሲተኛ፣ እና ወዘተ...

እንድ መስሊም ለመስገድ ሲፈልግ ከሁለት ነገሮች መጥራት ይገባዋል፡፡

1

ከነጃሳ(ከግልፅ ቆሻሻ)

2

ከሐደስ(ምናባዊ ቆሻሻ)

• Ինքնին (ՊԱԾ ԶԴՊ) անհրաժեշտ

- ነገሱ ማለቱ፡ ለምሳሌ ስንፈልም አሰላማዊው ድንጋጌ በቆየነትን የፈረጃቸውንና ከነሱ አንድንጠራ ትዕዛዝ የሰጠበትን ተጨማሪ ነገሮች የሚገልፅ ነው።
- ነገሮች መሰረታቸው የተፈቀደና ንጹህ ነው። ነገሱ ባዕድና በአጋጣሚ የሚከሰት ነገር ነው። ለምሳሌ፡ የአንድን ልብስ ንጹህነት ከተገራጠርንና ነገሱ አንድተገብትን አርግጠንኞ መሆን ካልቻልን፣ በመሰረቱ ንጹህ ነው አንላለን።
- ሁላችን ለመሰንደፍ ስንፈልግ ሰውነታችንን፣ ልብሳችንና የምንጠግድበትን ስፍራ ከነገሱ ነገሮች የማይቆዩት ግዴታ አለብን።

1	የሰው ልጅ ሽንትና ዓይነት ምድሩ
2	ደም፣ ትንሽ ጡብ፣ ደም ግን ቸግሮ የለውም
3	ስጋቸው የማይበል የማግኘትም አንስሳት ሽንትና 4-ንድያ (ገጽ 183 ተመልከት)
4	ውሻና አሳማ
5	ሙት አንስሳት (የሞቱ አንስሳትን ሁሉ የማይመለከት ሲሆን ስጋቸው የማይበልና በሽሪዓዊ መንገድ የኃረትን ግን አይመለከትም፡፡ ገጽ 184 ይመልከቱ) የሞተ ሰው አካል ንፍሳቶች ቢሞቱም ንጹህ ናቸው፡፡

ነጻሳ(ግልፅ ቆሻሻ) ከሰውነት፣ ከልብስ ወይም ከአንድ ቦታ፣ ወዘተ. ላይ ሲታጠብ፤አወጋገዳ፣ ውሃን ወይም ሌላን ነገር በመጥጥም፣ አለምም በሌላ መንገድ ቢገምገም፣ የነጻሳው ነገር መልኩና አካሉ ከቆሻሻበት ቦታ ላይ መወጋገም ብቻ በቂ ነው። ምክንያቱም አስላማዊው ድንጋጌ ነጻሳን ማስወገድን እንጂ ከውሻ ነጻሳ በስተቀር ነጻሳን ለማስወገድ በተወሰኑ ቀጥተኛ ማጠብቦች መስፈርት አለደረገም፣ የውሻ ነጻሳም ቢሆን ልጋጉን፣ሸንጉንና ዓይሲ-ምድሩን እንጂ አካሉን አያካትትም። የውሻን ቆሻሻ በተመለከተ የመጀመሪያንን በሰፈሩ አድርጎ ሰባት ጊዜ ማጠብብ እዟል። የተቀናጥኑ ነጻሳዎች ግን መልካቸውና አካላቸው መወጋገም ብቻ በቂ ነው። የመልኩ ፋና እና ሽታው መቅረቱ ትግር አይኖረውም። ነቢዩ (ሰ.ወ.)፤ ይመር አበባ ደምን በማጠብ ዙሪያ ለአንድትን ሠብሰቱ፡- «ደመኑን ማጠብሽ ይበታሻል 365ው መቅረቱ ትግር የለውም።» ብለዋታል። (አቡ ቶሞድ 45)

የኢትዮጵያ (ህፍረተ ገላንና አካባቢውን የማጠብ) እና የመጻዳዳት ስርዓት፡

- አንድ ሰው ሽንት ቤት ሲገባ፣ ግራ እግሩን ማስቀደምና «በሰማላህ፣አላሁመ» እኒ አፀዝቶ ቢከ ሚኒል ከብላ፣ ወል ከባሊሱ» - በአላህ ስም፣ አምላኬ ሆይ ከአርኩሱና ከአርኩሲቲ (ሰይጣን) በአንተ አጠባቃላሁ- ማለቱ ይወደዳል፡፡
- በሚወጣ ጊዜ ደግሞ ቀኝ አግርን በማስቀደም «ተፍራኝኩ» -ምህረትህን ለማሰን- ማለት ይወደዳል፡፡
- በሚጻዳዳበት ጊዜ ህፍረተ ገላውን ከሰዎች እይታ የመክለል ግዴታ አለበት፡፡
- ሰዎች በቆሻሻው በሚጎዱበት ስፍራ መጸዳዳት ከልክል ነው፡፡
- የሚጻዳዳው ከቤት ውጭ ባለ መስክ ውስጥ ከሆነ፣ እርሱ ሊጎዳቸው፣ እነሱም ሊጎዱት የሚችሉ እንስሳት አለያም አውሬዎች የሚኖሩበት በሆነ ጎሬ ውስጥ መጸዳዳቱም ከልክል ነው፡፡
- የሚጻዳዳው በሜዳ ላይ ከሆነና የሚከልለው ግርዶሽ የሌለ ከሆነ፣ ፊቱን ወደ ቂብላ ማዞር ወይም ለቂብላ ጀርባውን መስጠት አይገባውም፡፡ ነቢዩ(ሰ.ዐ.ው)፡- «በምትጸዳዳበት ጊዜ፣ ስትሸኑም ሆነ ዓይነምድር ስታስወግዱ፣ፈታችሁን ወደ ቂብላ አታዘሩ፣ ጀርባችሁንም ለቂብላ አትሰጡ፡፡» ብለዋል፡፡ (አል ቡኸሪ 386/ ሙስሊም 264)
- የሚፈናጠሩና የሚረጨ ነጃሳዎች ልብሱና ሰውነቱን እንዳይነኩት ጥንቃቄ ማድረግ፣ከነኩት ደግሞ የማጠብ ግዴታ አለበት፡፡
- ተጸዳድቶ ሲያበቃ ከሁለት አንድ ነገር መፈፀም አለበት

ከ

የሽንትና የዓይነምድር መውጫ አካላቶቹን በውሃ ማጠብ (ኢስቲንጃላ)

ወይም

በሶስት ወይም ከዚያ በላይ በሆኑ ደንጋዮች፣ለስላሳ የመጸዳዳ ማረፊያዎች፣ ወይም ሰውነቱን ከነጃሳ ሊያ ጸዳለት በሚችል መሰል ነገር ማጽዳት ነው፡፡

> ሐደስ(ምናባዊ ቶሻሻ)

■ ሐደስ፡ ማለት ምናባዊ የሆነ፤ ሰው ክርሱ ከመጥራቱ በፊት ሠላት መስገድን የሚከለክል ነገር ነው። እንደ ነጃሳ በግልፅ የሚነካ ነገር አይደለም።

■ ሐደስ ከአንድ ሙስሊም ላይ የሚወገደው ሊያጠራ በሚችል ውሃ ወዳድ ሲያደርግ ወይም ገላውን ሲታጠብ ነው። ሊያጠራ የሚችል ውሃ የሚባለው፤ ነጃሳ ያልተቀላቀለበት ውሃ፤ ወይም ነጃሳ ነክቶት፤ መልኩን ወይም ጣዕሙን ወይም ሽታውን ያልቀየረው ውሃ ነው።

ሐደስ በሁለት ይከፈላል።

አንድ ሰው አርሱን ከላዩ ላይ ለማስወገድ የግድ ውዳድ ሊያደርግ የሚገባው ዓይነት ሲሆን አሱም ትንሹ ሐደስ ይባላል።

አንድ ሰው አርሱን ከላዩ ላይ ለማስወገድ የግድ በውሃ ገላውን ሙሉ በሙሉ በማድረስ መታጠብ ያለበት ዓይነት ሲሆን ትልቁ ሐደስ በመባል ይጠራል።

ትንሹ ሐደስና ውዳድ

አንድ ሙስሊም ምናባዊ ጽዱፊነቱን እጥቶ ውዳድ ማድረግ የግድ የሚሆንበት ከሚከተሉት ነገሮች አንዱ በሚከሰበት ጊዜ ነው።

1 ሸንት፤ ዓይነምድርና ማንኛውም ከሁለቱ መጽዳጃ ብልቶች የሚወጣ ንፋስና መሳል ነገሮች ከወጡ። አላህ (ሱወ) ጽዱፊነትን የሚያፈርሱ ነገሮችን ሲዘከር፡ - «ወይንም ከፍንተ አንዱ ከዓይነምድር በመጣ» ብሏል። (ኒሳአ 43) ነቢዩ(ሲ.ወ) በሠላት ውስጥ ሆኖ ሐደስ እንደተከሰተበት የተጠራጠረን ሰው በማስመልከት፡- «ድምጽ አስካልሰማ ወይም ሽታ አስካለገኘ ድረስ አቋርጦ አይሂድ!» ብለዋል። (አል ቡኸሪ 175/ ሙስሊም 361)

2 ያለግርዶ በስሜት ብልትን መንካት፤ ነቢዩ(ሲ.ወ)፡ - «ብልቱን የነካ ሰው ወዳድ ያድርግ» ብለዋል። (አቡ ዳወድ 181)

3 የግመል ስጋ መብላት፤ ነቢዩ(ሲ.ወ)፤ «የግመል ስጋን በመብላቱ ውዳድ ላድርግን?» የሚል ጥያቄ ቀርቦላቸው፤ «አዎን» በማለት መልስ ሰጥተዋል። (ሙስሊም 360)

4 አእምሮ በእቅልና ወይም በአእምሮ ህምም ወይም በስካር መሳት

፡ ውዳላ የማደርገው እንዴት ነው?

ውዳላና ክቅሻ መጻዳዳት፡ ትሩፋት የሚያስገኙና የላቄ ተግባራት ናቸው። እንደ ባሪያ ዓላማውን ካሳመረና ለአላህ ካጠራ፡ እንዲሁም ከአላህ ምንዳን ከከጀለበት፡ አላህ በርሱ ወንጀሉንና ስህተቱን ያብሰላታል። ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ)፡-«እንደ ሙስሊም ባሪያ ውዳላ በሚያደርግበት ጊዜ፡ ፊቱን ሲታጠብ፡ በዓይኑ በመመልከት የሰራው የእይታ ወንጀል ከውሃው ጋር ከፊቱ ይወገዳል። እጁን ሲታጠብ፡ በእጁ የፈፀመው ወንጀል ከውሃው ጋር ይወገዳል። አግሮቹን ሲያጥብ፡ በአግሮቹ በመጓዝ የፈፀመው ወንጀል ከውሃው ጋር ከአግሮቹ ይወገዳል። በዚህ መልኩ ከወንጀል ጽቆፅ ሆኖ ይወጣል።» ብለዋል። (ሙስሊም 244)

ውዳሳት የማደርገው እንዴት ነው? ትንሹን ሐደስ የማስወግደውብ፡

እንደ ሙስሊም ውዳላ ማድረግ በሚፈልግ ጊዜ ውዳሳት ማድረጉን ሊያስብ ይገባል። ይኸውም በልቦናው ሐደስን እንደሚያስወግድ ማሰብ ነው። በልብ ማሰብ (ኒያ) ለማንኛውም ተግባር ተቀባይነት መስፈርት ነው። ነቢዩ(ሰ.ዐ.ወ)፡- «ስራዎች የሚለኩት እንደ ታሰባላቸው ዓላማ ነው።» ብለዋል። (አል ቡኸሪ 1/ ሙስሊም 1907) ከዚያም በሚከተለው ቅደም ተከተል መሰረት እንዲሁም በማስዘናቱ መሐከል ረዥም ቆይታ ሳይኖር ውዳላ ማድረግ ይጀምራል።

1

በአላህ ስም (ቢሰማላህ) ይላል።

2

መዳፎቹን ሶስት ጊዜ ይታጠባል። ይህ የተወደደ ተግባር(መስተካከብ) ነው።

3

በውሃ ይገመገመጣል። ይኸውም በእፉ ውስጥ ውሃን በማስገባትና ተግባሩን በመቅፋት ይሆናል። ይህን ሶስት ጊዜ ቢያደርግ የተወደደ ነው። ግዴታው ግን እንደ ጊዜ ማድረግ ነው።

4

ይሰረንታል። ይኸውም ውሃን በእፍንጫው በመላብ ከዚያም በእፍንጫ ገፍቶ ማውጣት ነው። ውሃውን የሚያስወጣው በእፍንጫው በሚያስወጣው እየር ነው። በርሱ ላይ ጉዳት ከሌለው በስተቀር ውሃን በሚገባ ወደ ውስጥ መላብ (መሰርንቅ) የተወደደ ነው። ሶስት ጊዜ ይህን ማድረግ ምስተሐብ ነው። ግዴታው ግን እንደ ጊዜ ብቻ ነው።

5

ፊቱን ይታጠባል። ከግንባሩ፣ ከፀጉር መብቀያው ጫፍ እስከ አገጨ፣ ሰር ድረስ፣ እንዲሁም ከአንዱ ጀሮ እስከ ሌላኛው ጀሮ ድረስ በመታጠብ የሚፈፀም ነው። ይህንንም ሶስት ጊዜ ቢፈፅም የተወደደ ነው። ግዴታው ግን አንድ ግዜ ብቻ ነው። ጀሮዎች የፊት አካል አይደሉም።

6

እጆቹን ከጣቶቹ ጫፍ እስከ ክርት ድረስ ያጥባል። ክርኝች በትጥብቱ ውስጥ ይካተታሉ። ሶስት ጊዜ መደጋገሙ ይወደዳል። ግዴታው እንደ ግዜ ብቻ ነው።

7

አራሱን(ፀጉሩን) ያብሳል። ይኸውም መዳሮቹን በውሃ በማራስ፣ ከግንባሩ በመጀመር፣ ከማጅራቱ ተጥሎ እስከለው የኋለኛው የራስ ጫፍ ድረስ ማበስ ነው። በመዳሮቹ አያበስ ወደ ፊትሰፊት መመለሱ ይወደዳል። እንደሌሎቹ የሰውነት ክፍሎች ሶስት ጊዜ መደጋገም የተወደደ አይደለም።

8

ጀሮዎቹን ያብሳል። ይኸውም ቡንቅላቱን ክበስ በኋላ ሁለቱን አመልካች ጣቶቹን ጀሮዎቹ ውስጥ በማስገባት በአውራጣቱ ደግሞ የላይኛውን የጀሮው ክፍል ማበስ ነው።

9

አጣሮቹን ከነቁርጭምጭማቶቹ ያጥባል። ሶስት ጊዜ ደጋግሞ ማድረጉ የተወደደ ነው። ግዴታው ግን አንድ ጊዜ ብቻ ነው። ካልሲ ከለበሰ መስፈርቶቹን ጠብቆ በላዩ ላይ ማበስ ይችላል። (ገጽ፡ 97 ተመልከት)

ትጥበትን ግድ የሚያደርጉ ነገሮች

እነኚህ ነገሮች፣ አንድ መስሊም ከተገበራቸው ሠላትን ከመስገድና ጠዋፍ ከማድረግ በፊት ገላውን መታጠብ ግዴታ የሚያደርጉ ነገሮች ናቸው። ይህ ሰው ከመታጠቡ በፊት ትልቁ ሐደስ አለበት ይባላል።

ትጥበትን ግድ የሚያደርጉ ነገሮች የሚከተሉት ናቸው፡

- 1 የፍቶት ፈሳሽ (የዘር ፍሬ - መኒይ)፡ በንቃት ሕሊናውም ሆነ በአንቅልፍ ውስጥ፡ በእርካታ መልክ እየተገፋተረ መውጣት።

የፍቶት ፈሳሽ (መኒይ) የሚባለው በጣም በስሜት ውስጥ ሲገባና እርካታ ሲሰማ ከብልት የሚወጣ ነጭ ትኩስ ፈሳሽ ነው።

- 2 የግብረ ስጋ ግንኙነት፡ ይህ የፍቶት ፈሳሽ (መኒይ) ባይፈስም፣ የወንድ ብልት ብቻ የሚጠቃም ድርጊት ነው። የወንዱ ብልት ሜፍ ሲታ ብልት ውስጥ መግባቱ ብቻ ትጥበትን ግዴታ ያደርጋል። አላህ (ሱው)፡-(ሴት ጋር በመጥናኘት ወይም በሌላ ምክንያት ጀናባ) ብትኾኑ (ገላችሁን) ታጠቡ። ይላል። (አል ማኢዳ 6)

- 3 የወር አበባና የወሊድ ደም መፍሰስ

• የወር አበባ ደም የሚባለው፣ በየወሩ ሴቶች የሚፈላቸው ተፈጥሯዊ ደም ነው። ለባት ቀን ወይም ከዚያ በላይ ይፈላል። አንደሴቶቹ ተፈጥሯዊ ልዩነት ከዚያም ያነሰ ሊሆን ይችላል።

• የወሊድ ደም ደግሞ በመውለዳቸው ምክንያት ከሴቶች የሚወጣ ደም ሲሆን ለተወሰነ ጊዜ ይቆያል።

የወር አበባና የወሊድ ደም ላይ ያሉ ሴቶች፣ ደሙ በማፈስባቸው ቀናት የጸምና የሠላት ግዴታ ይነሳላቸዋል። ከደሙ ሲጸዱ፣ ጸሙን ይከፍላሉ ሠላቱን ግን አይከፍሉም። በነኚህ ቀናት ውስጥ ባሉቻቸው ሲገኝቸው አይፈቀድላቸውም። ከግንኙነት መለስ ባል ነገር ግን መጠቃቸውን መደሰት ይችላሉ። ሴቶቹ ደሙ ከፍመላቸው በኋላ ገላቸውን መታጠባቸው የግድ ይሆናል።

አላህ (ሱው)፡- «ሴቶችንም በወር አበባ ጊዜ ራዳቸው። ንጹህ እስከሚኾኑም ድረስ አትቅረቧቸው። ንጹህ በኾኑም ጊዜ አላህ ከዘጠቅሁ ስፍራ ተገናኝቸው።» ይላል። (አል በቀራ 222) «ንጹህ በኾኑም ጊዜ » ማለት ገላቸውን በታጠቡ ጊዜ ማለት ነው።

አንድ ሙስሊም መጽዳትን በልቡ አስቦ ገላውን በሙሉ በውሃ ከታጠበ፤ ከትልቁ ሐደስ ይጽዳል።

- ይህ ትጥብን የተሟላ የሚሆነው ግን፤ ከተጽዳዳ በኋላ የሚያደርገውን ዓይነት አሳታኝ አድርጎ፤ ውዳኤን አስከትሎ፤ ከዚያም ሰውነቱን በጠቅላላ በውሃ አጽርሶ ሲታጥብ ነው። ይህ ዓይነቱ ትጥብ፤ ክትባዩ (ሰዐወ) የአስተጣጥብ ፈላጊ ጋር ስለሚገጣጠም ከምንዳ አንገር ከፍተኛው ነው።
- አንድ ሙስሊም ከጅናባ ሲታጥብ ትጥቡ ከውዳኤ ያብቃቃል። ከትጥቡ በተጨማሪ ውዳኤ ማድረግን አይገደድም። በላጩ ግን፤ በነስቶ (ሰዐወ) የአስተጣጥብ ፈላጊ መሰረት ወዳኤንም ያካተተ ትጥብ ትመታጥብ ነው።

በካልሲ ላይ ማበስ

ከአስላም ገርነት መገለጫዎች መካከል አንድ ሙስሊም ወዳኤ ሲያደርግ በውሃ በራሱ መዳፋ አግሮቹን ሙሉ ለሙሉ የሸፈነውን የላይኛውን የካልሲውን ወይም የጫማውን ከፍል አግሮቹን በመታጠብ ምትክ ማበስ የሚችል መሆኑ ነው። ይህን ለማድረግ ግን፤ ቀደም ሲል ውዳኤ እያለው ያጠሳታቸው ወይም የተጫማቸው መሆኑን አለበት። ሳያወልቅ ሊያበስ የሚችለው ደግሞ፤ ነዋሪ ከሆነ ከ24 ሰዓታት ላልበለጠ ጊዜ ሲሆን መንገደኛ ከሆነ ደግሞ ለ72 ሰዓታት ያህል ነው።

ከጅናባ ለመጽዳት በሚያደርገው ትጥብ ግን በፈለገው ሁኔታ ላይ ሲሆንም ሁለቱን አግሮቹን ማጠብ ግዴታ ነው።

ውሃን መጠቀም፤ ደረሰው ወይም ያልገኘበት ሲሆን፤

አንድ ሙስሊም በበሽታ፤ ውሃ በማጣት፤ ወይም ለመጠጥ ብቻ እንጂ ውሃ የማይገኝ በመሆኑ ምክንያት ውዳኤ ለማድረግ ወይም ሰውነቱን ለመታጠብ ውሃን መጠቀም ካልቻለ አለያም ካታተመ፤ ውሃ አግኝቶ መጠቀም አስከሚሻል ድረስ በአፈር ተየመም ማድረግ ይፈቀድሉታል።

የተየመም አደራረግ፤ በውስጠኛው መዳፎቹ አፈር ላይ አንድ ምት በመምታት በመዳፎቹ ላይ በቀረው አፈር ፊቱን ማበስ፤ ቀጥሎም የቀኝ እጁን የላይኛውን የመዳፍ ክፍል በግራው የውስጠኛ መዳፍ ማበስ፤ እንዲሁም የግራ እጁን የላይኛውን የመዳፍ ክፍል በቀኙ የውስጠኛ መዳፍ በማበስ ይፈፅማል።

ሠላትህ

3

ሠላት የሃይማኖት መሰረት ነው። ባሪያውን ከጌታው ጋር የሚያገናኝ መስመር ነው። ስለሆነም ከአምልኮዎች ሁሉ ታላቁና ደረጃውም እጅግ የላቀ ነው። አለህ (ሱወ)፣ እንደ መስሊም በማንኛውም ሁኔታ ውስጥ ሆኖ አርሲን እንዲጠብቅ አይደለም። ነዋሪም ሆነ መንገደኛ፣ ጤነኛም ሆነ ህመምተኛ፣ እንዲተገበራት አይደለም።

የጥያቄቱ ግብዓት

የሠላት ደረጃና ትፋፋት

የሠላት ትፋፋት

አምስቱ የግዴታ ሠላቶችና ወቅቶቻቸው

የሠላት ቦታ

የሠላት አፈፃፀም

የምስግደው እንዴት ነው?

የሰላት ማዕዘናትና ግዴታዎች

• ሠላትን የሚያገለግሉ ነገሮች

• በሠላት ውስጥ የሚጠሉ ነገሮች

የመታረቢያ ሰማዶች የትኞቹ ናቸው?

የህብረት (ጀመፀህ) ሠላት

እዛን (ጥሪ)

በሠላት ውስጥ መመስገጥ

የጽምዳ ሠላት

የመንገደኛ ሠላት

የታማሚ ሰው ሠላት

ሠላት

የሠላት መሰረታዊ ትርጉሙ፡ መማገን ወይም መለመን ሲሆን፡ ባሪያን ከፈጣሪው ጋር የምታገናኝ መስመር ነች፡፡ በውስጡ ወላኝ የሆኑ የባርነት መግለጫዎችን አቅፋለች፡፡ ወደ አላህ መሸሸና በርሱ መታገዝን አገልግላለች፡፡ በሠላት ውስጥ ባሪያው ጌታውን ይለምናል፤ በሚስጥር ያወራል፤ ያወሰዋል፤ ነፍሱ ትጸዳለች፡፡ ባሪያው አውነተኛ ማንነቱን ያስታውሰበታል፡፡ (በውስጡ)፤ እየኖረበት ያለችውን የዱጌያን ትክክለኛ ገጽታ ይገነዘባል፡፡ የዚህች ዓይነት ሠላት፡ ባሪያው በአላህ ሀሣብና ድንጋጌ ላይ ጽናት አንዳያረገው፡ ከማፍ፡ ከገዛመትና ከአመገኝነት አንዲርቅ ታደርግዋለች፡፡ አላህ (ሱወ)፡ - «ሠላትንም ደንበን ጠብቀህ ስንድ፤ ሠላት ከመጥፎና ከሚጠላ ነገር ሁሉ ትከላከለላለችና፡፡» ይላል፡፡ (እል አንከበት 45)

> የሠላት ደረጃና ትሩፋት

ሠላት ከአካላዊ አምልኮዎች ታላቋና ደረጃም የላት ነው፡፡ ቁልብን፡ አዕምሮንና ምልሰን በአንድነት የሚያሳትፍ አምልኮ ነው፡፡ የሠላት አንገብጋቢነትን ከብዙ አቅጣጫ መመልከት ይቻላል፡፡

ሠላት ከፍ ያሉ ደረጃዎች አሉት

1

ከኢስላም ማዕዘናት መካከል ሁለተኛው ማዕዘን ነው፡፡ ነብዩ(ሰ.ወ.)፡- «ኢስላም በአምስት መሰረታዊ ማዕዘናት ላይ ተገነባ፡- ከአላህ በሰተቀር በአውነት የሚገዛውን አምላክ የለም፤ መነሳሳት የአላህ መልክተኛ ናቸው፡ ብሎ መመስከር፤ ሠላትን ማቋቋም፤.....» ብለዋል፡፡ (እል በ'ክረ 8 ሥመስሊም 16) የአንድ ማንባታ ማዕዘን ወይም ምስል፤ ያለርሱ ማንባታው የማይቆምበት መሰረቱ ማለት ነው፡፡

2

ሽሪዓዊ መረጃዎች፤ በመስሊሞችና በካሃዲያን መካከል መለያ ነጥብ ያደረጉት ሠላትን ማቋቋም ነው፡፡ ነብዩ (ሰ.ወ.)፡- «በአንድ ሰውና በከሠደት መካከል ያለው ነገር ሠላትን መተው ነው፡፡» ብለዋል፡፡ (መስሊም 82) «በአንድ በአነርሱ መካከል ያለው ኪዳን ሠላት ነው፡፡ እርሷን የተወ በርግጥ ከይዷል፡፡» ብለዋል፡፡ (እል ቲርማዚ 2621/ እል ነሳኢ 463)

3

አላህ (ሱወ) ሠላትን በማንኛውም ሁኔታ ላይ ሆኖ እንዲተገብር አዟል፡፡ በመንገደኝነት፤ በነዋሪነት፤ በሰላም፤ በጦርነት፤ በጤንነት፤ በህመምም ላይ ሆኖም በሚቻለው መጠን ሁሉ ይተገበራል፡፡ አላህ (ሱወ)፡- «በሰላተኛ ተጠባቢቁ ይላል፡፡ (እልበቀራ 238) ምዕመናን ባረባቸው ደግሞ፡- «እነዚያም እነሱ በሰማይቶቻቸው ላይ የሚጠባበቁ የኾኑት፡፡» በማለት ይገልጻቸዋል፡፡ (እል ሙአዝኒን 9)

የሠላት ትፋፋት

የሠላትን ትፋፋት በማስመልከት በርካታ የቱርክንና የሐዲስ ማስረጃዎች ተላልፈዋል። ከነሱም መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 ሠላት ወንጀሎችን ታብሳላች። ነብዩ (ሲ.ወ.)፡- «እምስት ሠላቶችና ከጃምዳ አስከ ጃምዳ ትላልቅ ወንጀሎች አስካልተጣሱ ድረስ በመካከላቸው የሚፈፀሙትን ወንጀሎች ያብሳላሉ።» ብለዋል። (መጠሊም 233/ አል ቲርማዚ 214)

2 ሠላት፣ለአንድ ሙስሊም በመላው ሕይወቱ የምታበራሉት ብርሃኑ ናት። በመልካም ነገር ላይ ታግዘዋለች። ከመጥፎ ነገሮች ታርታዋለች። አላህ (ሱ.ወ.)፡- «ሳላት ከመጥፎና ከሚጠላ ነገር ሁሉ ትከላከላለችና።» ይላል። (አል ኦንከቡት 45) ነብዩ (ሲ.ወ.)፡- «ሠላት ብርሃን ነው።» ብለዋል። (መጠሊም 223)

3 ሠላት፣ የትንሳኤ ቀን ባረያው በመጀመሪያ የሚገመገምበት ጉዳይ ናት። እርሷ ከማረገች ተቀባይነት ካገኘች፣ የተቀረው ስራ ተቀባይነት ያገኛል። እርሷ ተመላሽ ከሆነች የተቀሩት ስራዎችም ተመላሽ ይሆናሉ። ነብዩ (ሲ.ወ.)፡- «የትንሳኤ ቀን ባረያው በመጀመሪያ የሚገመገምበት ነገር ሠላት ነው። እርሷ ከማረገች የተቀሩት ስራዎቹ ያምራሉ። እርሷ ከተባለች የተቀሩት ስራዎችም ይበላሻሉ።» ብለዋል። (አል መዕጃሙል አውሳጥ ሊጠበራ፤ 1859)

መጎማግጥ በጣም የሚፈክበት ቆይታ፣ በሠላት ውስጥ ጌታውን ሲያናግር ነው።

በዚህን ጊዜ፣ መገልጻዊ አረፍትን፣ መረጋጋትናና አጫዋችን ያገኛል።

ሠላት ለነብዩ (ሲ.ወ.) ታላቋ የዓይን ማረፊያ ነበረች። ክሊዩ(ሲ.ወ.) የሆነ ሲገልጹ፡-«የዓይኔ መርጊያ በሰላት ውስጥ ተደርጎልኛል።» ይላሉ። (አል ነሳኢ 3940)

ወደ ሠላት ለሚጣራው ሙአዚናቸው ቢላል፡- «ቢላል ሆይ በርሷ አሳርፈን» ይሉ ነበር። (አቡ ዳወድ 4985)

ነብዩ (ሲ.ወ.)፣ የሆነ ጉዳይ ካሳሰባቸው ወይም ካጨናነቃቸው ወደ ሰላት ይሸኙ ነበር። (አቡ ዳወድ 1319)

ሠላት ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?

ሠላት፣ በወር አበባና በወሊድ ደም ላይ ያሉ ሴቶች ሲቀሩ በማንኛውም ጤናማ አዕምሮ ባለው፣ ሃላፊነትን ለመሸከም በደረሰ ሙስሊም ሁሉ ላይ ግዴታ ነው። ሴቶች በወር አበባ ወይም በወሊድ ደም ላይ ሆነው እይሳግዱም። ከጸዱ ደሙ ከተቋረጠ በኋላም ሠላትን እይከፍሉም። (ገጽ 96 ተመልከት)

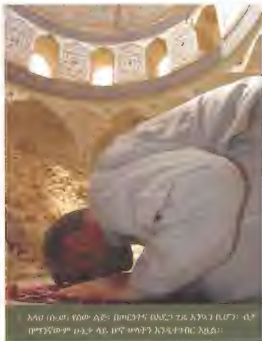
ለአቅመ አዳምና ሄዋን መድረስ የሚወሰነው ከሚከተሉት ምልክቶች አንዱ ሲሟላ ነው።

እስራ እምስት ዓመት መድረስ

በፊት ለፊት ወይም በኋላ ብልቶች ዙሪያ ከርደድ ያለ ጸጉር ማብቀቱ

በሕልም ወይም በንቃት ሕሊና የፍቶት ፈሳሽን ማፍሰስ

ለሴት፣ የወር አበባ መታየት ወይም ማርገጥ

አላህ (ሱ.ወ.) የሰው ልጅ፣ በመርኅተና በህይደት ጊዜ እንዲህ ይሆናል። ሲኖ በማንኛውም ሁኔታ ላይ ሆኖ ዓላትን እንዲታብር አይደለም።

> ለሠላት ሊሟሉ የሚገቡ መስፈርቶች ምንድን ናቸው?

1 ክሐደስና ከነጃሳ መጥራት። ዝርዝር ገለገውን እሳልፈናል (ገጽ፣ 91 ተመልከት)

2 ሀፍረተ ገላን መሸፈን

ሀፍረተ ገላን በአጭርነትና ወይም በስህት የሰውነት ክፍሎችን የማያጋልጥና የማያሳይ በሆነ ልብስ መሸፈን የግድ ነው።

ሀፍረተ ገላ ሦስት ዓይነት ነው።

ሰፊነት፡ ሰላት ለመስጠት የደረሰች ሰፊነት ሀፍረተ ገላ ከፊትና ከመጃፎቿ በስተቀር ሰውነቷ በሙሉ ነው።

ለሕፃን፡ ትንሽ ሕፃን ልጅ ሀፍረተ ገላው ሁለቱ ብልቶቹ ብቻ ናቸው።

ወንድ፡ የደረሰ ወንድ ሀፍረተ ገላ ከአምብርቱ እስከ ጉልበቱ ድረስ ነው።

አላህ (ሱወ)፡ «የእያም ልጆች ሀይ (ሀፍረተ ገላችሁን የሚሸፍነትን) ገጠቻችሁን በመስገኛው ሁሉ ዘንድ ያዙ።» ይላል። (አል አስፊዮ 31) ሀፍረተ ገላን መሸፈን ከመጭ ትንሹ ደረጃ ነው። «በመስገኛው ሁሉ» ማለት በየሠላቱ ማለት ነው።

መሳሊም ሴት፡ ዘመነት ሁሉን ከፊትና ከመጃፎቿ በስተቀር ሌላውን ሰውነቷን በሙሉ መሸፈን አለባት።

አላህ (ሱ.ው)፡- «ከየትም (ለጉዞ) ከወጣህበት ስፍራ ፊትህን ወደ ተከበረው መስጊድ አቅጣጫ፤ እዙር፡።» ብሏል፡፡ (አል ቡቀራ 149)

- የመስላሞች የሰማይት አቅጣጫ የተከበረው ካዕባ ነው፡፡ እሷን የገባት የካብያት አባት የሆነው ኢብራሂም(ዐ.ሰ) ነው፡፡ ነብያት ወደርሷ የአምልኮ ጉዞ (ሐጅ) አድርገዋል፡፡ አርሷ የማትጠቅም የማትጎዳም ድንጋይ እንደሆነች አናውቃለን፡፡ ግን አላህ (ሱ.ው) መስላሞች በሙሉ ወደ አንድ አቅጣጫ በመዘር አንድ እንዲሆኑ፡፡ ስንሰማድ ወደርሷ እንድንዘር ወይም እንድንቅጣጭ አዘናል፡፡ ስለሆነም፤ ወደ ካዕባ በመዘራችን የአላህ ባርነታችንን እንገልጻለን፡፡
- አንድ መስላም ሲሰማድ ካዕባን ፊት ለፊት የሚመለከታት ከሆነ ወደርሷ ፊቱን ማዘር ግድ ነው፡፡ ከርሷ በርቀት የሚገኝ ሰው ደግሞ ወደ መከ አቅጣጫ መዛዣ በቂ ነው፡፡ በሚቅጣጭ ጊዜ ከካዕባ አቅጣጫ ትንሽ ማዘንበሉ ወይም መዛዣ ችግር የለውም፡፡ ነብዩ (ሲ.ዐ.ው)፡- «በምስራቅና በምዕራብ መካከል ያለ በሙሉ የሠላት አቅጣጫ (ቂብላ) ነው፡፡» ብለዋል፡፡ (አል ቲርሚዚ 342)
- ልክ የተቀሩት ግዴታዎች በመጥገር ምክንያት ግዴታነታቸው እንደሚነሳ ሁሉ፤ በበሽታ ወይም በሌላ ምክንያት ወደ ካዕባ መዘር ላልፉም ግዴታነቱ ይነሳሉታል፡፡ አላህ (ሱ.ው)፡- «አላህንም የቻላችሁትን ያክል ፍሩት፡፡» ይላል፡፡ (አል ተጋብጥ 16)

ይህ ለሠላት ትክክለኛነት መስፈርት ነው፡፡ ወቅቷ ከመግባቱ በፊት የተሰገደች ሠላት ትክክለኛ አትሆንም፡፡ ከወቅቷ ማዘግየትም የተከለከለ ነው፡፡ አላህ (ሱ.ው)፡- «ሰላት በምእመናን ላይ በጊዜያት የተወሰነች ግዴታ ናትና፡፡» ይላል፡፡ (አል ኒሳላ 103)

ወቅት በመግባት ዙሪያ በተወሰኑ ነገሮች ላይ አርግጠኛ መሆን ያስፈልጋል፡፡

- ሠላትን በመጀመሪያው ወቅት ላይ መስገዳ በላጭ ነው፡፡
- ሠላትን በወቅቷ መስገድ ግዴታ ነው፡፡ በማገኛውም ምክንያት ቢሆንም ሠላትን ማዘግየት ከልከል ነው፡፡
- በእንቅልፍ ወይም በመርሳት ምክንያት ሠላት ያለፈው ሰው ባስታወሰ ጊዜ ፈጣኛ መስገድ አለበት፡፡

አላህ (ሱ.ው)፡- «ሰላት በምእመናን ላይ በጊዜያት የተወሰነች ግዴታ ናትና፡፡» ይላል፡፡ (አል ኒሳላ 103)

> አምስቱ የግዴታ ሠላቶችና ወቅቶቻቸው

አላህ (ሱወ) በመስለጃዎች ላይ በተገና በሌሊት ውስጥ አምስት ሠላቶችን ግዴታ አደርጓል። እነኚህ ሠላቶች የሃይማኖት ምላሶች ናቸው። ግዴታነታቸውም እጅግ አጽንኦት የተሰጠው ጉዳይ ነው። ለእርሱም የሚጠቀሙትን ወቅቶች አደርጎላቸዋል።

የፈጅር ሠላት፡ ሁለት ረከዓ ነው። ወቅቱ የሚጀምረው ጎሕ ከሚወጣበት ጊዜ ሲሆን፤ በአድማስ ላይ ብርሃን ሲፈነጥቅ ወይም ጨለማ መገፈፍ ሲጀምር ይከሰታል። የሚያበቃው ደግሞ ዐሐይ ስትወጣ ነው።

የዙህር ሰላት፡ አራት ረከዓ ነው። ወቅቱ የሚጀምረው ዐሐይ ከመሐል አናት በምታዘነብልበት ጊዜ ሲሆን የሚያበቃው ደግሞ የኢምንዳንዱ ነገር ጥላ ከራሱ ቁመት ጋር ሲስተካከል ነው።

የዐሥር ሠላት፡ አራት ረከዓ ነው። ወቅቱ የሚጀምረው የዙህር ወቅት ካበቃበት ጊዜ ጀምሮ ሲሆን ይኸውም የኢምንዳንዱ ነገር ጥላ ከራሱ ቁመት ጋር ሲስተካከል ነው። የሚያበቃው ደግሞ ዐሐይ ስትጠልቅ ነው። አንድ ሙስሊም ይህችን ሠላት፤ የዐሐይ ብርሃን ሮጫ መድከምና መገርገጥ ሳይጀምር ፈጠን ብሎ ሊሰማድ ይገባዋል።

የመግረብ ሠላት፡ ሦስት ረከዓ ነው። ወቅቱ የሚጀምረው ዐሐይ ከጠለቶችበትና ፍንጣቱም ከአድማስ ላይ ሲወገድ ወይም ሲደበት ነው። የሚያበቃው ደግሞ ከዐሐይ መጥለቅ በኋላ የሚታየው ቀዩ ወጋገን ሲጠፋ ነው።

የዲሻእ ሠላት፡ አራት ረከዓ ነው። ወቅቱ የሚጀምረው ቀዩ ብርሃን ከጠፋበት ቅጽበት ነው። የሚያበቃው እኩላ ሌሊት ላይ ነው። እስከጋሪ ሁኔታ በሚገጥምበት ጊዜ ሳህ እስኪ ቀድባለት ሰዓታቸው ውስጥ ሊሰገድ ይችላል።

አንድ ሙስሊም የሰላትን ወቅቶች በተመለከተ በወቅቶች ሰሌዳ መጠቀም ይችላል ነገር ግን ወደ ሰላት ለመግባት እሱን የመመልከት ግዴታ የለበትም

> የሠላት ቦታ (ስፍራ)

ኢስላም ሠላት በሁብረት ወይም በጀመጃ አንዲፈፀም አይችልም፡፡ ለመ-ስሊምታች መገናኛና መሰባሰቢያ መንገድ ይህን ዘንድም በመስጃድ ውስጥ አንዲፈፀም አበረታቷል፡፡ ይህን በሚድረግ፣ በመካከላቸው ወንድማማችነትና ፍቅር ይጨምራል፡፡ ኢስላም የጀመጃ ሠላትን አንድ ሰው ለብቻው ከሚሰግደው ሰላት በብዙ ደረጃዎች የሚበልጥ አድርጎታል፡፡ ነብዩ (ሲ.ዐ.ወ)፡- «አንድ ሰው በጀመጃ የሚሰግደው ሠላት በነጠላ ለብቻ ከሚሰግደው ሠላት በሃያ ሰባት ደረጃ ይበልጣል፡፡» ብለዋል፡፡ (አል ቡካሪ 619/ መ-ስሊም 650/ አህመድ 5921)

ሠላት በማንኛውም ስፍራ ቢሰገድ ትክክለኛ ነው፡፡ ይህም የአላህ አገኘት መግለጫ ነው፡፡ ነብዩ (ሲ.ዐ.ወ)፡- «ምድር መስገጃና ንጹህ ተደርጋልኛለች፤ ከህዝቦቹ፣ ማንም ሰው ሠላት ከደረሰበት፣ በደረሰበት ስፍራ ይሰገድ» ብለዋል፡፡ (አል ቡካሪ 328/ መ-ስሊም 521)

የሠላት ቦታ ይዘት

ኢስላም፣ ሠላት የሚሰገድበት ቦታ ንጹህ አንዲሆን በመስፈርትነት አስፋጭጧል፡፡ አላህ (ሱ.ወ)፡ «ወደ ኢብራኒምና ወደ ሊስማኒልም ቤቱን ለዘዋደጋቹና ለተቀማጭቹም፡ ለአንገሻሻች ስጋጅቹም አጥፋ፡ ስንል ቃል ከዳኝ ያገኘ፡፡» ይላል፡፡ (አል ቡሩ-125) የነገሮች መስረትን ንጹህ ነው፤ ነጃሳ ደግሞ ባዕድ/መጠኑ ነው፡፡ ስለሆነም፣ ነጃሳ ያለበት መሆኑን አርግጦኛ ባልሆነክበት ነገር ላይ ንጹህነትን ትወስድለህ፡፡ በመስገጃ ወይም ስለኔ ላይ እንጂ አለመስገድ የሚወደድ ተግባር አይደለም፡፡

ልንከተላቸው የሚገቡ በርካታ ስርዓት ደንቦች አሉ፡፡ የሚከተሉት ይገኙበታል፡፡

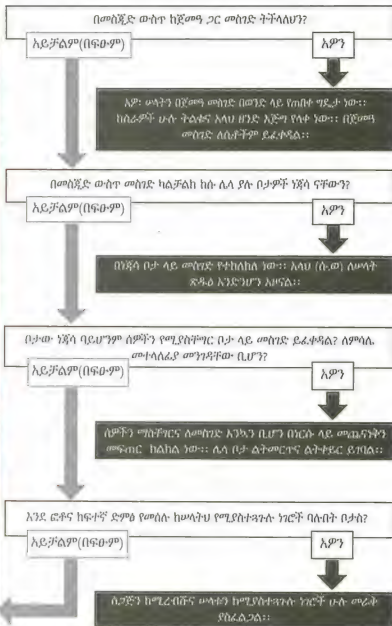
1. በመስገጃ ስፍራ ላይ ሰዎችን አለማስቸገር፡፡ ለምሳሌ፡ የመተላለፊያ መንገድ ላይ መስገድ፤ እንዲሁም ግፊያና መጨናኚነት በሰዎች ላይ የሚፈጥር ስፍራ ላይ መቆም፡፡ ነብዩ (ሲ.ዐ.ወ) ሰዎችን ማስቸገርና በነሱ ላይ ጉዳት ማድረግን ሲከለክሉ፡- «መተዳትም መንዳትም

(በኢስላም) ቦታ የለውም፡፡» ብለዋል፡፡ (ኢብኑ ማጃህ 2340/ አህመድ 2865)

2. በመስገጃ ቦታ ላይ፣ አንድ ሰዕል፣ ከፍ ያለ ድምጽና መዝቢታ ያለ፣ ስጋጅን የሚረብሸና ትኩረቱን የሚበትን ነገር መጥር የለበትም፡፡
3. የመስገጃው ስፍራ ለሸፈኑትና ለፊገ የሚያጋልጥ መሆኑ የለበትም፡፡ ለምሳሌ፡ ስካራጦች በተሰበሰቡበት ወይም ጽንፈኞች በሚያዘውትሩበት ስፍራና በመሳሰሉት ቦታዎች፣ መስገጃ መሆን የለባቸውም፡፡ አላህ (ሱ.ወ) የካሃዲያንን አማልክት መሳደብን የከለከለው አነሱ ባለማወቅ አላህን አንዳይሰድቡ ለመከላከል ሲል ነው፡፡ እንዲሁም ይላል፡- «እነዚያንም ከአላህ ለላ የሚገዟቸውን (ጣታት) አትሰድቡ፤ ድንበርን በማለፍ ያለ ዕውቀት አላህን ይሰድባሉና፡፡» (አል አንዛም 108)
4. የመስገጃ ቦታ፣ እንደ ዳንስና ጭፈራ ቤት ያለ፣ አላህን ለማመል የተዘጋጀ መሆኑ የለበትም፡፡ በዚህ መሰሉ ስፍራ ሠላት መስገድ የተባለ ነው፡፡

የሠላት ለታ

የሠላት ገጽታ

1 ማለብ (ኒያ)

ኒያ ሰላላት ትከክለኛንት መስፈርት ነው። ለምሳሌ፡ የመግራብ ወይም የዲሻሊ ሠላት መሆኑን ለይቶ፣ በልቦናው በሠላት አላህን መገዛት ማለም፣ ሠላት ኒያን ይገልጻል። ደምዕን ከፍ በማድረግ ሐሳቡን በንግግር መግለጽ እይፈቀድም። የሚፈለገው በልቦናውና በሕሊናው ማለም ብቻ ነው። ይህን ድምፅ በማውጣት መግለጽ ስህተት ነው። ምክንያቱም፣ ኒያን በንግግር መግለጽ ከነብዩም (ሰ.ዐ.ወ) ሆነ ከተከበሩት ባልደረቡቻቸው ስላልተላለፈ ነው።

2 ሰላላት እንደቆመ አላሁ አክበር (አላህ ትልቅ ነው።)

ይላል። በዚህን ጊዜ፣ የውስጥ መጻፍን ወደ ቴብላ እቅጣጫ በማዘር፣ እጁን በትክክል ልከ ወይም የበለጠ ከፍ ያደርጋል።

አላሁ አክበር ከሚለው ቃል ውጭ ሌላ ዓይነት ቃልን መጠቀም አይቻልም። ትርጉሙም፡ ከብር፣ የበላይነትና ቃያልነት ለአላህ የተገባ ነው ማለት ነው። አላህ ከርሱ ሌላ ካለ አካሎች ሁሉ ታላቅ ነው። ከዱንያና በውስጡ ካሉ ፍላጎቶችና መርከያዎች ሁሉ የበለጠ ነው። ስለሆነም ስንሰማድ በልቦናችንና በሕሊናችን ተመስጠን ሁሉን ነገር ወደ ጎን በመተው ወደ ታላቁ አላህ አንዝር።

3 አላሁ አክበር ካለ በኋላ፣

ቀኝ እጁን በግራ እጁ ላይ በማንባበር በደረቱ ላይ ያከቀምጣል። ምንጊዜም ሲቆም ማድረግ ያለበት ይሆን ነው።

4 የመከፈቻያ ዱዳ ቢል የተወደደ

ነው። እሱም፡- «ብሉክነት አላሁ መ ወጊላምዲክ፣ ወተባረክነሰመክ፣ ወተሳላ ጆዱክ፣ ወላ አላሃ ገይተኩ» የሚለው ሲሆን፣ ትርጉሙ፣ «እምላክችን ሆይ ከምስጋና ጋር ጥራት ይገባህ ። ስምህ የተባረከ ነው። ልዕልናህ የላቀ ነው። ካንተ ሌላ እምላክ የለም።» ማለት ነው።

5 አወካቢ ለላሂ ሚን ሽይጫኒ ረጃም (ከአርጉሙ

ሰይጣን በአላህ አጠቃላሪ) ይላል። ጥበቃን መፈለግ ይህ ነው ። ትርጉሙ፣ «ወደ አላህ በመጠጋት ከሰጣን ተገኝቶ አጠቃላሪ» ማለት ነው።

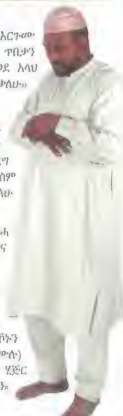
6 በስመላህን፣(ቢስሚላሂ ራሕማኒ

ረሒም) - (በአላህ ስም እጅግ ርኅሩኅ በጣም አሁን በሆነው።) የሚለውን ሐረግ ያነባል። የበስመላህ መልዕክቱ፣ በአላህ ስም የምታገዝና የምባረክ ስሆን እጅምራለሁ ማለት ነው።

7 የፋቲሐን ምዕራፍ ያነባል። ፋቲሐ

በአላህ መልኩፍ ውስጥ ባለው ከብርና ደረጃ ታላቁ ምዕራፍ ነው።

+ አላህ (ሱወ) ይህን ምዕራፍ ማውረዱን በረሱል (ሱዐወ) ላይ ውላታ አድርጎ ቆጥሮታል። አላህ (ሱወ)፡- «ከሚደጋገመው የጥንት ሰባትንና ታላቁንም ቁርኣን (በመሉሉ) በርግጥ ሰጠንህ። ይላል። (አል ሂጅር 87) «ከሚደጋገመው የጥንት ሰባትን»

የተባለው ፋቲሓን ነው። በዚህ ስያሜ የተሰየመችው የእንቀጻጽ ብዛት ሰባት ስለሆነ ነው።

- + መስሊም ሁሉ ይህንን ምዕራፍ መማር አለበት። ምክንያቱም፡ ብቻውን ወይም ኢማሙ ድምጹን ከፍ አድርጎ በማያንብባችው ሠላቶች ውስጥ ተከታይ ሆኖ የሚሰማድ ሰው፤ በሠላቱ ውስጥ እሷን ማነብበት ከሠላት ማስዘናት መካከል እንዳይታይ በመሆኑ ነው።

8 ፋቲሓን ካነበበ ወይም ኢማሙ ሲያነብ እያዳመጠ ከቆየ በኋላ፤ አሜን ማለት ይወደድለታል። ትርጉሙም እምላካችን ሆይ ተቀበለን ማለት ነው።

9 በመጀመሪያዎቹ ሁለት ረከዓዎች ላይ ከፋቲሓ እስከተሉ ሌላ ምዕራፍን ወይም እንቀጻጽን ያነባል። ሦስተኛና አራተኛ ረከዓ ላይ ማን ፋቲሓን ብቻ በማንበብ ይገደባል።

- + በፈጅር፤ በመማሪብና በዓሻእ ሠላቶች ላይ፤ በመጀመሪያዎቹ ሁለት ረከዓዎች፤ ፋቲሓንም ከሱ ቀጥሎ የሚነበበውንም ከፍል፤ ድምጽ ከፍ ተደርጎ ይነበባል። በዙህርና በሶሞር ሠላት ላይ ማን ድምጽ ከፍ አይደረግም። የተቀሩት በሠላት ውስጥ የሚባሉ ውዳሴዎችና መግሳዎችም ሲነበቡ ድምፅ ከፍ አይደረግም።

- + ሌሎች የሰላት ዚክርያት በልቦና ይባላሉ።

ፋቲሓን፤ የሠላት ውስጥ ውዳሴዎችንና መግሳዎችን በቃሉ ያልያዘ ወይም ያልሸመደደ ሰው ምን ማድረግ አለበት?

በትርቡ የሰለመና ፋቲሓን፤ የሠላት ውስጥ ውዳሴዎችንና መግሳዎችን በቃሉ ያልያዘ ወይም ያልሸመደደ ሰው የሚከተለውን መፈጸም ይኖርበታል፡

- + ግዴታ የሆኑ የሠላት ውስጥ ውዳሴዎችንና መግሳዎችን በቃሉ ለመያዝ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ ያስፈልጋል። የሚከተሉት ውዳሴዎች በዐረብኛ ቋንቋ መሆን አለባቸው።

ፋቲሓና ተክቢር፤ ሱብሐኑ ረቢያ ዐዘም፤ ሰሚዐህሊ ለመን ሐመዲህ፤ ረቢና ወለከል ሐምድ፤ ሱብሐኑ ረቢያል አዕላ፤ ረቢማፈርሊ፤ ተሸከራ፤ ሠላት ዐለ ነቢይ፤ አሰላሙዐለይኩም ወራሽመቱላህ።

- + እንደ መስሊም እነዚህን ውዳሴዎችንና መግሳዎችን በቃሉ እስከማይዝ ወይም እስከማሸመድ ድረስ በሠላት ውስጥ የሚገኘውን ተሰቢክ (ሱቡክሳህ)፤ ተሰማድ (አልሐምዳሊህ) እና ተክቢር (አላህ አክቢር) ደግሞ ማለት፤ ወይም በቃሉ የያዘውን የክርእን አንቀፅ እየደጋገመ ማንበብ አለበት። ምክንያቱም አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏልና ነው። «አላህም የቻላችሁትን ያክል ፍሩት።» (አል ተሃብን 16)

- + ይህ ሰው በዚህ ቆይታው ሠላቱን በተማሊል መልኩ ለመከናወን ይረዳው ዘንድ በጀመጃ መስገድን ላይ ከፍተኛ ትኩረት ሊሰጠው ይገባል። ይህም ኢማሙ በተከታዩ ሰው በኩል የሚከሰቱ ከፍተኞችን ስለሚያሟላ ነው።

የፋቲሐ ትርጓሜ በሚከተለው መልኩ ይገለጻል፡

«ምስጋና ለአላህ ይገባው የዓለማት ጌታ ለሽነው። አላህን በባሕሪያቱ፤ በተግባራቱ፤ በግልጽና ስውር ፀጋዎቹ በመሉ ከውዴታና ከማላት በመነጨ መልኩ አመሰግናለሁ ማለት ነው።

ጌታ(ረብ)፡ የሁሉ ፈጣሪ፤ ባለቤት፤ አስተናባሪና ባለ ጸጋ የሆነ አካል ማለት ነው። ዓለማት፡ የሚባለው ደግሞ ማንኛውም ከአላህ ባሻገር ያለ፤ የለው፤ የጅን፤ የመላእክት፤ የእንስሳትና የተቀናት ፍጡራንን የሚገልጽ ቃል ነው።

«እጅግ በጣም ርኅሩኅ በጣም አሆኝ።» እነኚህ ከአላህ የተዋበ ስሞች መካከል ሁለት ስሞቹ ናቸው። «ርኅሩኅ» ማለት ሁሉን ነገር የሚያዳርስ የሆነ ርኅራኄ ባለቤት ማለት ነው። «አሆኝ» የሚለው ቃል ደግሞ ምስመሩን ባረጃጅ ብቻ የሚደርስ በሆነ የርኅራኄ ባህሪ የሚገለፅ ማለት ነው።

«ፍርዳ» ቀን ባለቤት ለሽነው። የፍርዳና የጥምማው ቀን ባለቤትና አስተናባሪ ማለት ነው። ይህ አንቀጽ የመጨረሻውን ቀን ያስታውሳል፤ በመልካም ሰራ ላይም ያበረታታል።

«አንተን ብቻ አንገነዘብን፤ አንተንም ብቻ አርዳታን እንለምናለን።» ጌታችን ሆይ! እኛ አምልኮን ላንት ብቻ እንስጣለን፤ በየትኛውም የአምልኮ ዓይነት ካንተ ጋር ሌላን አካል እናጋራም፤ በማንኛውም ጉዳያችን ላይ ካንተ ብቻ አርዳታና እገዛን እንፈልጋለን፤ እያንዳንዱ ጉዳያችን በአንተ እጅ ነው፤ ከርሱ የቅንጣት ታክልም ሌላ አካል ባለቤትነት የለውም። ማለት ነው።

«ቀጥተኛውን መንገድ ምረን።» ቀጥተኛውን መንገድ አመለከተን፤ አሳጣጪን፤ ግጥመን፤ ካንተ አስከምንገናኝ ድረስ በርሱ ላይም አጽናን ማለት ነው። ቀጥተኛው መንገድ አሰላም ነው። አርሱም ግልጽ፤ ወደ አላህ ወድታል፤ ወደ ጆነት የሚያደርስ ወይም የሚወስድ መንገድ ነው። አርሱ ያ የተበያረገና የመልዕክተኞች መደምደሚያ የሆኑት ነብዩ መሐመድ (ሰ.ወ) የጠቀሙት መንገድ ነው። በርሱ ላይ በመጽናት እንጂ ለሰው ልጅ ስኬት ደስታ ሊገኝ አይችልም።

«የእነዚያን በነርሱ ላይ በነ የዋልክላቸውን መንገድ። የእነዚያን ቀጥተኛውን መመሪያ ያደልካቸውንና በሰም ላይ ያጸናቸውን ሰዎች፤ ማለትም የተበያረገና የገድቃንን መንገድ ምረን ማለት ነው። እነሱ በርግጥ አውነትን አውቀው የተከተሉ ናቸው።

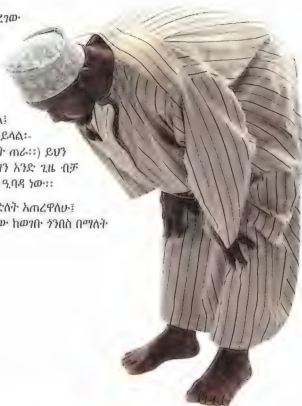
«በእነሱ ላይ ያልተቆጣጠረውንና ያልተሳሳቱትንም ሰዎች መንገድ።» እንተ ከተቆጣጠሩትና ከተናደደከባቸው ሰዎች መንገድ አርቀን፤ ሰውረን፤ ማለት ነው። ምክንያቱም እነርሱ ሐሳብን አውቀው እልተግበሩትም። እነኚህ የሁዶችና መስሎቻቸው ናቸው። ከተሳሳቱት ሰዎችም መንገድ ሰውረን፤ አርቀን፤ ማለት ደግሞ፤ ካለማውቃቸው የተነሳ ወደ አውነት ያልተመፋ ሰዎችን፤ ከርስቲያኖችንና መሰሉቻቸው የሚጠብም ነው።

10 ከዚያም፡ ልክ በመጀመሪያው ተከቢራ ላይ አንዳደረገው፡
እጆቹን በትከሻዎቹ ትከክል ወይም ትንሽ ከፍ አድርጎ
በማንሳትና የመዳፎቹን ውስጣዊ ክፍል ወደ ቁብላ
በማትጣጨት ለሩኩብ «አላሁ አከበር» ይላል፡፡

11 በመዳፎቹ ጉልበቶቹን በመያዝ ወደ ቁብላ
እንደተቀጣጨ ከወገቡ ጎንበስ በማለት ሩኩብ ያደርጋል፤
ጭንቅላቱና ወገቡ ወጣ ገባ መሆን የለበትም፤ አንዲህም ይላል፡-
«ቡብላነ ረቢያል ዐዚም» (ታላቁ ጌታዬ ከእንክንና ከጉድለት ጠራ፡፡) ይህን
ውዳሴ ሦስት ጊዜ መደጋገም የተወደደ ነው፤ ግዴታው ግን አንድ ጊዜ ብቻ
ማለት ነው፡፡ ሩኩብ አላህን የሚያልቁበትና የሚያወድሰበት ዓቢዳ ነው፡፡

«ቡብላነ ረቢያል ዐዚም» - «ታላቁን አላህ ከእንክንና ከጉድለት አጠረዋለሁ፤
እቶድሰዋለሁ፡፡» ማለት ሲሆን፤ አንድ ሰጋጅ ይህንን የሚለው ከወገቡ ጎንበስ በማለት
ለአላህ ያንበደደና የተዋረደ ሆኖ ነው፡፡

12 ልክ እንደ ከዚህ በፊት እጆቹን በትከሻዎቹ ትከክል ከፍ በማድረግና
የመዳፎቹን ውስጠኛ ክፍል ወደ ቁብላ በማትጣጨት ካንበስበት ቀጥ ብሎ
ይቆማል፡፡ ኢማም ወይም ብቻውን የሚሰጣድ ከሆነ ደግሞ፤ «ሰሚዐላሁ
ሊመን ሐሚደህ» - (አላህ ያመሰገነውን ሰው ሰማው) ይላል፡፡ ከዚያም
ሁሉም፡ «ሐምደን ከሲረን ጠይብን መብረክን ፊሂ ሚልላሰማኢ ወል አርዲ
ወሚልኦ ማሺኦተ ሚን ሸይኢን በዕድ» - (በርካታ፡ መልካምና በውስጡ
በረከት ያለው፤ በሰማያት ሙሉ፤ በምድር ሙሉ፤ ከነዚህም ሌላ አንተ
በምትሻው ነገሮች ሙሉ የሆነ ምስጋና ይድረስህ) ይላሉ፡፡

13 በማስከተል፤ በሰባት የሰውነት ክፍሎች መሬት ላይ በመደፋት ሱጁድ ያደርጋል። እየኚህም የሰውነት ክፍሎች ግንባር ከአፍንጫ ጋር፤ ሁለት መዳፎች፤ ሁለት ጉልበቶች እና ሁለት አግሮች ናቸው። ሱጁድ ሲያደርግ አጃቹን ከጎኖቹ ማራራት፤ ሆዱንና ጭናቹን አለማግናኘት አለማግባቱን እንዲሁም ጭናቹንና ባቶቹን አለማግናኘት ይወደድለታል።

14 በሱጁድ ውስጥ፤ «ሰብሐክ ረቢየል አዕላ» - (ከፍ ያለው ጌታዬ ከእንክንና ከጉድለት ጠራ) ይላል።) ይህንን እንድ ጊዜ ማለት ግዴታ ሲሆን ሦስት ጊዜ መደጋገም ደግሞ ተወዳጅ ተግባር ነው።

ሱጁድ፤ አላህን ከመለመኛ ስፍራዎች ሁሉ በላይ ነው። ስጋጅች በሱጁድ ውስጥ መባል ያለባቸውን ውዳሴዎችን ካሉ በኋላ የሚፈልጉትን የዱንያም ሆነ የእጌራ ጉዳዮችን መለመን ይችላሉ። ነብዩ (ሲ.ወ.) እንዲህ ብለዋል፡- «እንድ ባረዶ ለጌታው እጅግ ቅርብ የሚሆንበት ስፍራ ሱጁድ ነው። ስለሆነም በርሱ ውስጥ ዱዳን አብዙ።» (መቀለም 482)

«ሰብሐክ ረቢየል አዕላ» የሚለው ሐረግ ትርጓሜ፡- «የላቀው አላህ፤ በትልቅነቱና በችሎታው የተቀደሰና ከሰማያት በላይ የላቀ ነው፤ ከማንኛውም ጉድለትና እንክንዳ የጠራ ነው።» ማለት ነው። በተጨማሪም ይህ ቃል አራሱን ገዢ በማድረግና በመመለስ፤ በመሬት ላይ በመደፋት ሱጁድ ለሚያደርግ ሰው ሁሉ፤ በርሱና በጌታው መስከል ያለን የማይነፃፀር ልዩነት እንዲያስታውስ የሚያደርግ የሆነ ማሳሰቢያ ነው። በመሆኑም ለጌታው በተመስጦና በመተናነስ ይሰማዳል።

15 ከዚያም «አላህ አከበር» በማለት ከመጀመሪያው ሱጁድ ቀኝ ብሎ ይቀጥላል። አለማመጣም ግራ እግሩን በማጠፍና ቀኝ እግሩን በመቸከል በሆነ ተወዳጅ ነው። መዳፎቹን ከጉልበቱ ቀጥሎ ባለው የጭኑ ጠረፍ ወይም ጫፍ ላይ ማድረግ ይኖርበታል።

✦ ስጋጅች በሠላት ውስጥ በሚቀመጡበት በየትኛውም ጊዜ ከላይ በተጠቀሰው መልኩ መቀመጣቸው የተወደደ ነው። ግን ለመጨረሻው ተሸሁድ በሚቀመጡበት ጊዜ በተጠቀሰው መልኩ ቀኝ አግሮን በመቸከል፤ ግራ እግሮን በማሸለክ፤ በእግር ላይ ሳይሆን በመሬት ላይ ተመቻቸው መቀመጥ ይኖርባቸዋል።

✦ ጉልበቱ ሀመም የሚሰማው ወይም ልምድ በማጣት ምክንያት ለመጀመሪያው ተሸሁድ ወይም ለሁለተኛው ተሸሁድ በተነገረው መሰረት መቀመጥ ያልቻለ ሰው ሳይጨናኘት ለተጠቀሰው አቀማመጥ የቀረበ በሆነ መልኩ መቀመጥ ይችላል።

16 በሁለቱ ሱጁዶች መካከል ሲቀመጥ፤ «ረቢ እግፊር ሊ፤ ወርሐምኒ፤ ወሳፊኒ፤ ወርዙቅኒ፤ ወጅብርኒ፤ ወዳፊኒ፤» - (ጌታዬ ሆይ ምሕረትህን ስጠኝ፤ አዘገፈኝ፤ ምሬኝ፤ ሲሳይህን ለግሰኝ፤ ጠግኝ፤ ጤናማ አድርገኝ፤) ማለት ይኖርበታል።

17 ከዚያም ልክ በመጀመሪያው ሱጁድ መልኩ ለሁለተኛ ጊዜ ሱጁድ ያደርጋል።

18 በመቀጠልም ከሁለተኛው ሰቆይ፡ «አላሁ አከበር» በማለት ተነስቶ ይቆማል፤

19 ልክ እንዲሁ የመጀመሪያውን ረከዓ በሰገደው መልኩ ሁለተኛውንም ረከዓ ይሰማዳል ወይም ያስከትላል፡፡

20 ከዚያም በሁለተኛው ረከዓ፣ ከሁለተኛው ሰቆይ ቀኝ ካለ በኋላ ለመጀመሪያው ተሸህድ ይቀመጣል፡፡ ቀመጦ ባለበት እንዲህ ይላል፡- «አትተሐይይኛቱ ሊልላሂ፣ ወሥሠላሞቱ፣ ወገጠህባቱ፣ አስሰላሙ፣ ዐለይክ አይቼህ ንነቢይዬ ወረከመቱልላሂ ወበረካቱህ፣ አስሰላሙ፣ ዐለይኛ ወዓለ ዲባዲልላሂ አሣለሐኑ አሽሐዱ አን ላ አላሃ አልለ ላህ ወአሸሃዱ እንነ መገመድን ዐብዱሁ ወረሱሉሁ፡፡»

21 ከዚህ በኋላ እንደ ሰላቱ ዓይነት ባለ ሶስት ወይም አራት ረከዓ ሰላት ከሆነ የቀረውን የሰላት ከፍል ለመመለስ ይቆማል፤ ነገር ግን በሰላተኛም ሆነ በአራተኛ ረከዓምቸ ላይ የሚነበበው ፋቲሓ ብቻ መሆን አለበት፡፡

* የሚሰገደው የሰላት ዓይነት እንደ ፊጅር ሰላት ባለ ሁለት ረከዓ ከሆነ ከዚህ በታች በተጠቀሰው መልኩ የመጨረሻውን ተሸህድ ይከውናል፡፡

22 ከዚህ በኋላ በመጨረሻው ረከዓ፣ ከሁለተኛው ሰቆይ በኋላ፣ ለማጠናቀቂያ ተሸህድ ይቀመጣል፡፡ በመጀመሪያው ተሸህድ የሚባለውን በሙሉ ካለ በኋላ በሚከተለው መልኩ ለነብዩ(ሲዐወ) ዱዓ ያደርጋል፡ «አላሁምመ ሠላ ዐላ መገመድ ወዓለ አሊ መገመድ፣ ከማ ሠልለይተ ዓላ አብራሂመ ወዓለ አሊ አብራሂመ ኢንነክ ሐሚዱን መጃድ፣ ወባሪክ ዐላ መገመዱን ወዓለ አሊ መገመድ፣ ከማ ባሪክተ ዓላ አብራሂመ ወዓለ አሊ አብራሂመ ኢንነክ ሐሚዱን መጃድ፡፡»

በማስከተልም፡ «አዑዙ ቢላሂ ሚን ዐዛቢ ጁሐነመ ወሚን ዐዛቢል ቀብር ወሚን ፊትነቲል ማሕያ ወል መማት ወሚን ፊትነቲል መሲሐ ደጅጃል፡፡» በማለት ዱዓ ማድረግ ይወደድለታል፡፡ በተጨማሪም የሚሻውን ነገር መለመን ይቻላል፡፡

23 በመጨረሻም ወደ ቀኙ በመዞር «አሰላሙ» ወለድኩም ወረሕመቱላህ» ይላል፤ ወደ ግራውም በመዞር ይሆኑ ይደግማል። አንድ ሲጋጅ በዚህ መልክ በማሰላመት ስማድቱን ይጠናቅቃል። ነብዩ(ሲ.ወ) ሠላትን አስመልክተው፡ «በተከቢር ይታሰራል፡ በተሰሊም ይፈታል» ብለዋል። (አቡ ዳውድ 6/ ኦቲርማዚ 3) ክሉዲስ፡ አንደኛውን ራዳው ወደ ሠላት የሚገባው በመጀመሪው ተከቢራ ሲሆን ክርሱ የሚወጣው ወይም አርሱ የሚጠናቀቀው ደግሞ በተሰሊም ወይም በሰላምታ መሆኑን ነው።

24 አንድ መስሊም የግዴታን ሠላቶች ከሰነደ በኋላ የሚከተሉትን ውዳሰና የመግሳ ቃላትን ማለት ይወደድሉታል።

1. ሦስት ጊዜ «አስተማፊኛላህ» (የአላህን ምስክርነት አማፀናሰሁ)
2. «አላሁምመላ አንተ ስሰላም መሆኑን ስሰላም ተባረክተ ያ ዘል ጀላሊ ወል ኢክራም» - (አምላካችን ሆይ አንተ ሰላም ነህ፡ ሰላምም ካንተ ነው፤ አንተ የልቅናና የልግስና ባለቤት ሆይ ከሁሉ በላይ ነህ።) «አላሁምመላ ማኒዐ ሊማ አዕጠይተ ወላ ሙዕጢየ ሊማ መነዕተ ወላ የንፈው ዘል ጀድዲ ማኒክል ጀድዲ» - (አምላካችን ሆይ፤ አንተ ለዕጠኸው ከልካይ፤ ለከለከልከውም ሰጪ የለም፤ የዝምድና ባልተቢትም ዝምድናው ካንተ የሚያበቃታው አይደለም) ይላል።
3. ሰላሳ ሦስት ጊዜ «ሱብሐኑላህ»፤ ሰላሳ ሦስት ጊዜ «አልሐምዱሊላሂ»፤ ሰላሳ ሦስት ጊዜ «አላሁ አከብር» በማለት ለመቶኛው ማሟያ «ላ ኢላሃ ኢሊላሁ፤ ወሕድሁ ላ ሸራ...ከ ለሁ ለሁል ሙልኩ ወለሁል ሐምዱ ወሁው ዓለ ኩልሊ ሸድሊን ቀዲ...» - (ከአላህ ባሻገር በአውነት የሚመለከ አምላክ የለም፤ በአምላክነቱ ብቸኛ ነው፤ አጋር የለውም፤ ግጥና ሁሉ የርሱ ነው፤ ምስጋናም ሁሉ የርሱ ነው፤ አርሱ በሁሉ ነገር ላይ ቻይ ነው።) ይላል።

> የምስጢርው እንዴት ነው? (ቂያም፣ ሩኩዕ፣ ሱጁድ)

1

ቀጥ ብሎ በመቆም
እጆቹን በትከሻውና
በጆሮው መካከል ከፍ
በማድረግ «አላሁ»
አከበር» ይላል።

2

ቀኝ እጁን በግራ እጁ ላይ
ደርቦ በማጣመር ደረቱ
ላይ ያደርጋል፤ የፋቲካን
ምዕራፍና ኩቱርን የገራለትን
እንቁጽ በመጀመሪያውና
በሁለተኛው ረከዓ ላይ
ያንባል።

3

ከዚያም እጆቹን ከፍ
በማድረግ «አላሁ» አከበር»
ይላል፤ በቁብላ እጃቸውን
ከመገቡ ጎንበስ በማለት
ጉልበቱን በእጁ በመያዝ
ሦስት ጊዜ ደጋግሞ
«ሱብሐኑ ረቢየል ዐዚም»
ይላል።

4

ከፋኩሶ ቀና በማለት ቀጥ ብሎ ይቆማል፤ በዚህን ጊዜ አጁን በተከቢራ ላይ እንደሚያደርገው ከፍ ያደርጋል፤ እራሱም ሆኖ ወይም ብቻውን የሚሰግድ ሰው ከሆነ ደግሞ «ለሚወላሁ ሊመን ሐሚደሁ» ይላል፤ ከዚህ በኋላ ሁሉም «ረበና ወለከል ሐምድ» ይላሉ።

5

«አላሁ አከበር» እያለ ወደ ሱጁ ይወርዳል፤ አጁን ግን ከፍ አያደርግም፤ ሱጁ የሚያደርገው በሰባት የሰውነት ክፍሎቹ ነው፤ እነርሱም ግንባናና አፍንጫው፤ አጃቹ፤ ጉልበቶቹና አግሮቹ ናቸው፤ በሱጁ ላይ ሆኖ ሦስት ጊዜ «ሱብሰነ ረቢየል ዐዚም» ይላል።

6

በሁለቱ ሱጁዶች መካከል፤ ቀኝ አግፋን በመቸከል፤ በግራ አግፋ ላይ ይቀመጣል፤ አጁን በጭኖቹ መጀመሪያ ላይ ያስቀምጣል፤ ከዚያም «ረቢግፊርሊ ወርሐምኒ» ይላል፤ ቀጥሎ ቀደም ሲል እንዳደረገው ለሁለተኛ ጊዜ ሱጁ ያደርጋል።

> አንዴት ነው የምስግደው? (ሁለተኛ ረከዓ፣ ተሸሁድ፣ ሰላምታ)

7

ከሱኛድ ቀና በማለት ወደ ሁለተኛ ረከዓ ይቆማል፤ ከዚያም በመጀመሪያ ረከዓ ላይ ያከናውነውን ደግሞ ያከናውናል፤ ይኸውም መቆም፤ ቅርሱን ማንበብ፤ ሩኩሶ ማድረግ፤ ከሩኩሶ ቀና ማለትና ሱኛድ ማድረግ ነው።

8

ከሁለተኛው ረከዓ ሁለተኛ ሱኛድ ቀና ካለ በኋላ ለመጀመሪያው ተሸሁድ ይቀመጣል፤ አቀማመጡም በሁለቱ ሱኛዶች መካከል በሚቀመጠው መልኩ ነው፤ እንዲሁም ይላል፡ «አትተሐይይያቱ ሊልላሂ፤ ወሥሠለቀቱ፤ ወጥጦይባቱ፤ እስሰላሙ፤ ዐለይከ አይዩህ ንነቢይዩ ወረትመቱልላሂ ወበረካቱሁ፤ እስሰላሙ፤ ዐለይና ወዓላ ዒባዲልላሂ ሠማሊሐ...ን አሸሐዱ እን ላ ኢላሃ ኢልለ ላህ ወአሸሃዱ እንን መፈመድን ዐብዱሁ ወረሱሉሁ።»

9

የሚሰግደው ሁለት ባለ ሦስት ወይም ባለ አራት ረከዓዎች ከሆነ ወደ ሦስተኛ ረከዓ ይቆማል፤ ከዚያም በመጀመሪያውና በሁለተኛው ረከዓ ላይ የሰራቸውን ስራዎች በሙሉ ደግሞ ይሰራል፡ ፡ ግን ከፋቴኦክ በኋላ ሌላ ምዕራፍ አያነበም። የተቀሩት ስራዎችና ንግግሮች ካለፉት ረከዓዎች ጋር አንድ ዓይነቶች ናቸው።

10

በመጨረሻው ረከዓ ከሰዓድ በኋላ ቁጭ ብሎ የመጀመሪያውን ተሸሁድ ይላል፤ በተጨማሪም በነብዩ(ሲዐወ) ላይ ሠለፉት ያወርዳል፤ አባባሉም በሚከተለው መልኩ ቢሆን ይመረጣል፡ «ለላሁምመ ሠሊ ዐላ መጎመድ ወዓላ አሊ መጎመድ ከማ ሠልለይተ ዓላ ኢብራሂመ ወዓላ አሊ ኢብራሂመ ኢንነክ ሐሚዱን መጃድ፤ ወባሪክ ዐላ መጎመዱን ወዓላ አሊ መጎመድ ከማ ባረከተ ዓላ ኢብራሂም ወዓላ አሊ ኢብራሂመ ኢንነክ ሐሚዱን መጃድ፡፡»

11

ከዚያም «አሰላሙ-ዐለይኩም ወራሕመቱላህ» በማለት ወደ አንገቱን ቀኝ አጎጣጫ ያዞራል፤ ከዚያም ወደ ግራውም በመዞር «አሰላሙ-ዐለይኩም ወራሕመቱላህ» ይላል፡ ፡ በዚህ መልክ ሠላቱን ያጠናቅቃል፡፡

> የሠላት ማዕዘናት ግዴታዎች

የሠላት ማዕዘናት የሚባሉት የሠላት ዋና ዋና ክፍሎች ሲሆኑ ታውቆም ሆነ በመርሳት ከተተዉ ሠላት የሚበላሸባቸው ነገሮች ናቸው፡፡

እነርሱም የሚከተሉት ናቸው፡

+ ተከቢራቱል ኢሕራም (የመግቢያ ተከቢራ ወይም «አላሁ አከበር») + መቆም ለሚችል ሰው መቆም + ከተከታይ ወይም ማእመም በስተቀር ፋቲሐን ማግብብ፤ + ሩኩዕ፤ + ከፋኩዕ ቀና ማለት፤ + ሱጁድ፤ + በሁለት ሱጁዶች መሐከል መቀመጥ፤ + የመጨረሻው ተሸሁድ፤ + ለመጨረሻው ተሸሁድ መቀመጥ፤ + መረጋጋት ወይም ጠመክኒና እና ማሰላመት ናቸው፡፡

የሰላት ግዴታዎች ማለት በሰላት ውስጥ ግዴታ የሆኑ አካላት ማለት ሲሆን እነዚህ ግዴታዎች ሲሆን ተብሎ ከተተዉ ሰላቱ ይበላሻል። ነገር ግን አንድ ሰው ረስቶ ወይም ዘንግቶ ከተዋቸው የጎደለውን ለመመላት የመርሳት ሱጁድ የመውረድ ግዴታ አለበት። ይህም ወደፊት በሚወጣው ርዕስ የምንመለከተው ይሆናል።

የሰላት ግዴታዎች ደግሞ የሚከተሉት ናቸው፡፡

+ ከተከቢራቱል ኢሕራም ውጭ ያሉት ሁሉም ተከቢራዎች፤ + ሩኩዕ ላይ እያሉ አንድ ጊዜ «ሰብሐኒረቢዩል ዐዚም» ማለት፤ + ብቻውን ለሚሰግድና አሁም ሆኖ ለሚያሰግድ «ሰሚዐላሁ ሊምን ሐሚደሁ» ማለት፤ + ለሁሉም ሰጋጅ «ረቢና ወላከልሐምዳ» ማለት፤ + ሱጁድ ውስጥ አንድ ጊዜ «ሰብሐኒረቢዩል አዕል» ማለት፤ + በሁለቱ ሱጁዶች መሐከል ሲቀመጡ አንድ ጊዜ «ረቢግፊርሊ» ማለት፤ እና + የመጀመሪያው ተሸሁድ፤ ናቸው፡፡ እነኚህ ግዴታዎች በመርሳት ምክንያት ከተተዉ ግዴታነታቸው ይቀራል። እነርሱም የአርሳና ሱጁድ ወይም ሱጁድ ሰህው በማድረግ ይጠናቃሉ፡፡

የሠላት ውስጥ ሱናዎች፣ ማገኛውም የሠላት ማዕዘን ወይም ግዴታ ውስጥ የማይመደብ ንግግርም ሆነ ተግባር የሠላት ውስጥ ሱና ይባላል። ሠላትን የሚያስወብና የሚያሟላ ነው። በመሆኑም አርሱን በዘውታራት መፈጸም ተገቢ ነው። ነገር ግን አርሱን በመተዉ ሠላት አይበላሸም።

ሱጁድ ሰህው

ሱጁድ ሰህው፤ ሁለት ሱጁዶችን ማድረግ ሲሆን በሠላት ውስጥ ለሚከሰቱ ጉድለቶችና ክፍተቶች ማካካሻና መጠናኘት የተደነገገ ነው።

ሱጁድ ሰህው ማድረግ የሚፈቀደው መቼ ነው?

በሚከተሉት ሁኔታዎች ውስጥ ሱጁድ ሰህው ይደረጋል፡

1 እንደ ሰጋጅ በመርሳትና በሰህተት ምክንያት በሠላት ውስጥ ተጨማሪ ሩኩዕን ወይም ሱጁዱን ወይም መቆም ወይም መቀመጥን ከጨመረ ሰጅደተ ሰህው ይሰግዳል።

2 ከሠላት ማዕዘናት መካከል አንዱን ማዕዘን ካጎደለ፤ ያንን ያጎደለውን ማዕዘን ያሟላና በሠላቱ ማብቂያ ላይ ሰጅደተ ሰህው ይሰግዳል።

3 እንደ ተሸሁድል አወል(የመጀመሪያው መቀመጥ) ዓይነት ከሠላት ግዴታዎች መካከል አንዱን ረስቶ ከተዉ ሰጅደተ ሰህው ይሰግዳል።

4 የሰገዳቸውን የረከዓት ቁጥር ከተጠራጠረ፤ መጀመሪያ አርግጠኛ የሆነውን፤ እስከተኛውን ቁጥር ይይገና ካሟላ በኋላ ሰጅደተ ሰህው ይሰግዳል።

የእስጋጌዳ ዓይነት፡ በመደበኛ ሠላቱ ውስጥ አንዳለው ሱጁድና መቀመጥ ዓይነት፡ በሱጁዶቹ መሐከል የሚቀመጥ ሆኖ ሁለት ሱጁዶችን ይሰግዳል።

ሱጁድ የማድረጊያው ጊዜ፡ ሱጁድ ሰህው ሁለት ጊዜዎች አሉት፤ ሰጋጅ ከሁለቱ በአንዱ በፊላግው ጊዜ ሊሰግደው ይችላል።

+ ከመጨረሻው ተሸሁድ በኋላ ይሰግዳትና ከዚያም ያለላምታል።

+ ሠላቱን በሰላምታ ካሰናበተ በኋላ ሁለት ሱጁዶችን ስግደ፤ ለሁለተኛ ጊዜ በሰላምታ ያሰናብታል።

ሠላትን የሚያበላሹ ነገሮች

- 1 ሠላት፣ አንድ ሲጋጅ መተግበር የሚችለው ሆኖ፣ ሲታወቀውም ይሁን በስህተት ማዕዘንን ወይም የሠላት መስፈርትን ከተወ ሠላቱ ትበላሻለች።
- 2 ሲታወቀው ከሠላት ግዴታዎች መካከል አንዱን ግዴታ ከተወ ትበላሻለች።
- 3 ሲታወቀው ከተናገረ ትበላሻለች።
- 4 ሠላት ድምጽ ባለው ላት፣ በማሸካከት ትበላሻለች።
- 5 በማያሰንድዱ ሁኔታዎች ውስጥ በሚደረጉ ተከታታይና በርካት በሆኑ እንቅስቃሴዎች ትበላሻለች።

— የአድ ልቅ ወለድ በግድግዳ — የአሳዳጅ ልቅ ወለድ ከግድግዳ ከፊት ለፊት የግድግዳ ልቅ ወለድ ከግድግዳ ከፊት ለፊት

ወላድ ውስጥ ፈትን ወይም አፍን ለገንዘብ መግባት ይጠላል።

በሠላት ውስጥ የተጠሉ ነገሮች።

እነዚህ ነገሮች፣ የሠላትን ምንዳ የሚታገሉ፣ ለሠላት መተናነስን የሚያጠፉ፣ እና የሠላትን ግርማ ሞገስ የሚሰልቡ ናቸው። እነርሱም እንደሚከተሉት ናቸው።

- 1 በሰላት ውስጥ መጠሪያ የተጠላ ተግባር ነው ምክንያቱም ነቢዩ(ሰ.ወ.) በሰላት ውስጥ መጠሪያን (አየሚ መመልከትን) አስመልክቶ ጥያቄ ሲቀርብላቸው «አርሱ ሰርቆት ነው(ሸይጧ የአላህ ባሪያ ከሰላቱ ይሰርቀዋል)» ብለዋል።(ቡ-ካሪ፡ 718)
- 2 በሠላት ውስጥ በእጆች፣ በፊት፣ ጣቶችን በማጣመርና በማንጫጫት መጫወት ይጠላል።
- 3 አንድ ሰው፣ ልቡ በሸንት ሐሳብና በምግብ ከጃሱት ሐሳብ ልቡ ተጠምዶ ወደ ሠላት መግባቱ ይጠላል። ነገሩ ነቢዩ (ሰ.ወ.) አንዳሉት ነው። «ምግብ ቀርቦ፣ ሁሉቱ ቀሻሽ፣ እየገፈተሩትም ሠላት የለም» (መ-ሰሊም 560)

፡ የተወደዱ ሠላቶች የሚባሉት ምንድን ናቸው?

በሙስሊም ላይ፣ በቀንና በሌሊት ግዴታ የሚሆኑት ሠላቶች አምስት ናቸው፡-

አንዲህ ከመሆኑ ጋር፣ ኢስላማዊው ድንጋጌ ለአንድ ሙስሊም ከነገሩ አምስት ሠላቶች በተጨማሪ የውዴታ ሠላትን አንዲሰግድ ደንግሳለታል፡፡

እነዚህ ሠላቶች የአላህን ውዴታ የማግኘያ ሰበቦች ናቸው፡፡ ከግዴታ ሠላቶችም የንደለውን የሚያሟሉ ናቸው፡፡

የውዴታ ሠላቶች ብዙ ናቸው፤ ከነርሱ መካከል ዋነኞቹ የሚከተሉት ናቸው፡፡

- 1 የተዘወተዙ ሰናዎች (አር ረዋቱበ)፤ይሄንን ስያሜ ያገኙት ከግዴታ ሠላቶች ጋር ተቆራኝተው ስለሚመጡ፤ አንዲህም አንድ ሙስሊም የማይዘጋገቡ በመሆኑ ነው፡፡

ነቢዩ(ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «ማንም ሙስሊም ግዴታ ሳይሆን በውዴታ የሆኑ እስራ ሁለት ረከዓዎችን አይሰግድም አላህ በጀነት ቢትን ቢገነባለት አንጂ» (ሙስሊም 728)

እነርሱም የሚከተሉት ናቸው፡፡

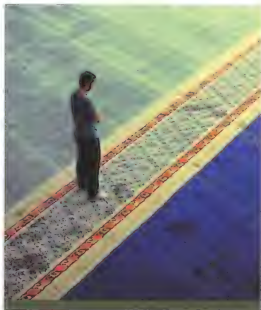
1	ክፈጅር (ከጎሳ መቅደድ) ሠላት በፊት ሁለት ረከዓ፡
2	ከዙሀር ሠላት በፊት አራት ረከዓ፤ በየሁለት ረከዓው ያሰናብታል፡፡ ከዚያን ደግሞ ከዙሀር በኋላ ሁለት ረከዓዎችን ይሰግዳል፡፡
3	ከመግራብ ሠላት በኋላ ሁለት ረከዓ
4	ከዓሽእ በኋላ ሁለት ረከዓ

- 2 የዊትር ሠላት፡ በዚህ ስያሜ የተጠራችው የረከዓዎቿ ቁጥር ኢ-ተጋማሽ ስለሆነ ነው፡፡ ከውዴታ ሠላቶች ሁሉ በላጭ ነች፡፡ ነቢዩ (ሰ.ወ)፡- «አናንተ የቁርአን ባለቤቶች ሆይ ዊትርን ስንዳ» ብለዋል፡፡ (አፎፎግ 453/ ሊብኑ ማሻሻ 1170)

የዊትር ሠላት ተመራጩ ጊዜ በሌሊት ማብጪያ እካባቢ ነው፡፡ እንደ ሙስሊም ከዓሽእ ሠላት በኋላ ጎሳ እስኪቀድ ድረስ በየትኛውም የሌሊት ከፍል ሊሰግዳት ይችላል፡፡

የዊትር ሠላት የረከዓዎች ቁጥር ገደብ የለውም፡፡ ትንሹ ቁጥር እንድ ረከዓ ነው፡፡ ተመራጩ ቁጥር ሦስት ረከዓ ነው፡፡ በዚህ ላይ የፈለገውን መጪመር ይችላል፡፡ የአላህ መልዕክተኛ (ሰ.ወ) አስራ አንድ ረከዓ እድርገው ይሰግዳል ነበር፡፡

የውዴታ ሠላቶች መሰረታዊ ፈለግ ባለ ሁለት ረከዓ ሠላት መሆኗ ነው፡፡ ሁለት ረከዓዎችን ይሰግድና ያሰግዳል፡፡ አንዲህ እያለ ይቀጥላል፡፡ የዊትር ሠላትም አንዲህ ነች፡፡ ግን ሠላተን ማግባደድ ሲፈልግ አንድ ረከዓ ይሰግድና በርሷ ያጠናቅቃል፡፡ በዊትር ሠላት ውስጥ፣ ከፍተኛ ቀና ካለ በኋላ፣ ሰዓድ ከማድረግ በፊት በሐዲስ የተወረዱትን ውዳሴዎች ማንበብ ይወደድለታል፡፡ ከዚህም በኋላ፣ ሁለት መዳጮችን ወደ ላይ በመዘርጋት አላህን ይለምናል፡፡ ይህ ዱዓ፡ ዱዓአል ቁትት በመባል ይታወቃል፡፡

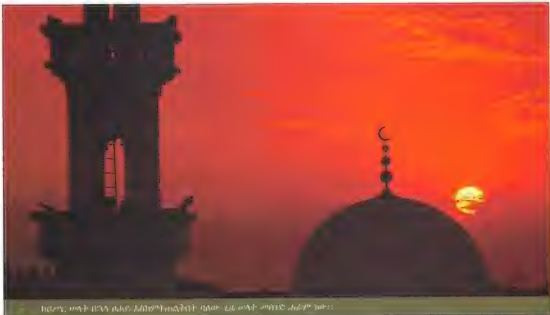

በፈቃድኝነት የሚሰገዱ ሠላቶች የሚከለክሉበት ወቅት፡

አሰላም ሠላት በውስጣቸው አንዳይሰገድ ነጥሎ ከጠቀሳቸው ወቅቶች በስተቀር የተቀሩት ወቅቶች በሙሉ አንድ ሰው የውዴታ ሠላቶችን ያለ ገደብ ሊሰግድ ይችላል። እነዚህ የተከለከሉት ወቅቶች የከሃዲያን ማምለኪያ ሰዓታት ስለሆኑ ያለፈን የግዴታ ሠላት አለያም አንድ ተገዢ የተል መስጂድ ያሉ ሰብ በየላቸውን ሠላቶች ካልሆነ በስተቀር የውዴታ ሠላቶችን መስገድ አይቻልም። ይህ ሠላትን በተመለከተ ያለው ፍርድ ሲሆን አላህን ማወደስና(ዚከር) እና አላህን መለመን(ዱዓአ) ግን በየትኛውም ሰዓት ሊታገበር ይችላል።

የተከለከሉት ወቅቶች የሚከተሉት ናቸው፡፡

1	ጎሕ ከተደደበት ጊዜ ጀምሮ ፀሐይ ወጥታ የጦር ዘንግን ያህል ትንሽ ከፍ አስከምትል ድረስ ያለው ወቅት፤ የምድር ወገብ አካባቢ ላሉ አገሮች ከ20 ደቂቃ በኋላ ይህ ወቅት ይደርሳል።
2	ፀሐይ በሰማይ መሳካከል ሆኖ ወደ መጥለቂያዋ እስከትዘነበል ድረስ መስገድ አይቻልም። ይህ የዙሀር ሰላት ወቅት ከመግባቱ በፊት ያለ ትንሽ ጊዜ ነው።
3	ከዐሥር ሠላት በኋላ ፀሐይ እስከምትጠልቅበት ያለው ጊዜ።

ከዐሥር ሠላት በኋላ ፀሐይ እስከምትጠልቅበት ያለው ጊዜ ሠላት መስገድ አይቻልም ነው።

ሠላተል ጀማዳ (በሕብረት መስገድ)

አላህ(ሱ.ወ) ወንዶችን በሕብረት እንዲሰግዱ አዟቸዋል። ሠላተል ጀማዳ ትልቅ ምንዳ እንዳለውና ልቅናውን የሚናገሩ ሐዲሶች ወርደዋል። ነቢዩ(ሲ.ወ)፡- «የሕብረት ሠላት ከነጠላ ሠላት በሃያ ሰባት ደረጃ ይበልጣል።» ብለዋል። (አል ቡቫሪ 619 / ሙስሊም 650)

የሠላተል ጀማዳ ትንሽ ቁጥር ኢማምና አንድ ተከታይ ነው። የጀመዳው ቁጥር በበዛው ልክ አላህ ዘንድ ያለውም ተወዳጅነት ይጨምራል።

የመከተል ትርጉም፡

መከተል ማለት፡ አንድ ተከትሎ የሚሰግድ ሰው ሠላቱን በኢማሙ ማሰሩ ነው። ተከትሎ የሚሰግደው ሰው ኢማሙን በሩኩው፣ በሰጁዱ ይከተለዋል። የቁርአን ንባቡን ደግሞ ያዳምጠዋል። ኢማሙን ሊቀድመው ወይም ክርሱ ወደ ኋላ መቅረት አይገባውም፤ ይልቁንም ኢማሙ የሚሰራውን ነገር በቶሎ እየተከተለ ይተገብራል።

ነቢዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «እነሆ ኢማም የተደረገው ሊከተሉት ነው። አላሁ አከበር ሲል አላሁ አከበር በሉ፤ አላሁ አከበር እስኪልም ቀድሞችሁ አላሁ አከበር አትበሉ፤ ሲያንብስ አንንብሱ፤ እስኪያንብስ ድረስም አታንንብሱ፤ ሰሚዐላሁ ሊመን ሐሚደሁ ሲል፤ ረበና ወለክል ሐምዱ በሉ፤ ሲሰግድም ስጉዱ፤ እስኪሰግድ ድረስም አትሰጉዱ።» (አል ቡቫሪ 701/ ሙስሊም 414 / አቡዳወድ 603)

ለኢማምነት የሚቀድመው ማን ነው?

የአላህን መጽሐፍ በቃሉ የሸመደደ ሰው ለኢማምነት ይቀድማል። ከርሱ በመለስ ያለው ይከተለዋል እንዲህም እያለ ይቀጥላል። ነቢዩ(ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የአላህን መጽሐፍ ይበልጥ አሳምሮ የሚያንብ ሰው ለኢማምነት ይቀድማል። በንባብም የሚስተካከሉ ከሆነ ደግሞ ይበልጥ ፈለጊነ(ሱናን) የሚያውቀው ይቀድማል።» (ሙስሊም 673)

ኢማሙና ተከታዮቹ የመጻፍውት የት ነው?

ኢማሙ ከፊታቸው መሆን አለበት። ተከታዮቹ ደግሞ፣ የመጀመሪያውን ሠፍ ብሎ የሚታጥለውን አያሟሉ ተስተካክለው መቆም አለባቸው። ተከታዩ አንድ ከሆነ ደግሞ ከኢማሙ በስተቀኝ በኩል ይቆያል።

ኢማም ተከትሎ ሲሰግድ ያመለጠውን ሠላት እንዴት ይሞላዋል?

ከሠላት የተወሰነ ክፍል እምልጦት ኢማሙን የተከተለ ሰው፣ ኢማሙ እስኪያሰናብት ተከትሎ ይሰግድና ከዚያም ቀሪውን ይሞላል።

ከኢማሙ ጋር ያገኘውን የሠላት ክፍል እንደ ሠላቱ መጀመሪያ፣ቀጥሎ የሚሰራውን ደግሞ እንደ ሠላቱ መጨረሻ አድርጎ ይቆጥረዋል።

ረከዓ በምን ትገኛለች?

ሠላትን የምንቆጥረው በረከዓዎች ቁጥር ነው። ከኢማሙ ጋር ሩኩብ ላይ የደረሰ ሰው ሙሉ ረከዓን እማኝቷል። ሩኩብ ያመለጠው ሰው ደግሞ ኢማሙን ተከትሎ ወደ ሠላት ይገባል ነገር ግን ከዚያች ረከዓ ያመለጠው ስራና ንግግር ከረከዓዎቹ አይቆጠሩም።

ብሉይ ኮግራገድ ሰው (መስጊዱ)፣ ኢማሙን በጋላቱ ቢገኝውም ነገሩን ከግል ውስጥ ተከትሎ መግባት አለበት።

ከፈጅር ሠላት፣ ከኢማሙ ጋር ሁለተኛዋን ረከዓ ያገኘ ሰው፣ ኢማሙ ካሰለሙት በኋላ ቆሞ ያለፈችውን እንድ ረከዓ ማመገልት አለበት። አጠናቆ አስኪሰግድ ድረስ ማሰለሙት የለበትም፤ ምክንያቱም የፈጅር ሠላት ረከዓ ቁጥር ሁለት ነው፤ እርሱ ደግሞ ያገኘው እንደገና በመሆኑ የተቀረውን ማመገልት አለበት።

ከኢማሙ የመጀመሪያው የሠላት ክፍል ያመለጠው ሰው ምሳሌ።

ኢማሙ ከመግራብ ሠላት በመጨረሻው ተሸሁድ ላይ ሆኖ ያገኘው ሰው፣ ኢማሙ ካሰለሙት በኋላ ሦስት ሙሉ ረከዓዎችን መስገድ አለበት። ይህ የሆነበት ምክንያት፣ እርሱ ኢማሙን ያገኘው በመጨረሻው ተሸሁድ ላይ ነው፤ ረከዓን ማግኘት የሚቻለው ግን ከኢማሙ ጋር ሩኩብ ላይ በመድረስ ስለሆነ ነው።

የዙሀር ሠላት ላይ፣ በሦስተኛዋ ረከዓ፣ ኢማሙን ሩኩብ ላይ ያገኘው ሰው፣ ከኢማሙ ጋር ሁለት ረከዓዎችን እማኝቷል። ይህ ማለት ለተከትሎ ሰጋጅ ከዙሀር ሠላት የመጀመሪያዎቹን ሁለት ረከዓዎች ሰገደ ማለት ነው። ኢማሙ ካሰናበተ በኋላ ቆሞ የተቀረውን ማመገልት አለበት። ዙሀር ባለ አራት ረከዓ ስለሆነ፣ ቆሞ የሚሞላቸው ረከዓዎች ሦስተኛዋንና አራተኛዋን ይሆናል ማለት ነው።

አዛን በአላህ ዘንድ ከላቀ ተግባራት መካከል አንዱ ነው።

አላህ ለሙስሊሞች አዛን ያደረገው ሰዎችን ወደ ሰላት ለመጥራትና የሰላት ወቅት መግባቱን እንዲሁም የሰላቱን መጀመር ማሳወቁያ ይሆን ዘንድ ነው። ሙስሊሞች ለሰላት እየተጠራሩ ይሰባሰቡ ነበር። ግን አንድ ለሁሉ የሚጠራ አልነበረም እንዳንዶች የክርስቲያኖችን መስል ደውል እድርጉ ሲሉ ተወስኑት ደግሞ

እንደ አይሁዳዊያን ቀንድ ይሁን አለ ዑመር ወይም ለሰላት የሚጣራ ሰው እድርጉ አሉ የአላህ መልዕክተኛ (ሰ.ወ) እንደህ አሉ። ቢላል ሆይ! ተነስና ለሰላት ጥሪ እድርግ።» (በ-ቫሪ 579 ሙስሊም 377)

የአዛንና የአቃም መገለጫ

- * በአዛንና በአቃም ስነ-ስርዓት በግለሰብ ሳይሆን በቡድን ላይ ግዴታ ነው። አውቀው የተወጡ ከሆነ ሃጢአት ኖሮባቸውም ቢሆን ሰላታቸው ትክክል ነው።
- * አዛን ለሚድረግ በመልካምና በሚሰማ ድምጽ ሆኖ ሰዎች ሰላት እንዲመጡ የሚጣራ መሆን አለበት።
- * ለአዛንና ለአቃም የተለያዩ የተረጋገጡ አኳኋኖች ከነቢዩ (ሰ.ወ) ተዘግበዋል።

አዛን

- 1 አላ...ሁ አከበር፤ አላ...ሁ አከበር፤ አላ...ሁ አከበር አ...ላሁ አከበር!
- 2 አሽሐዱ አን ላኢሊሂ አላላ...ህ፤ አሽሐዱ አን ላኢሊሂ አላላ...ህ!
- 3 አሽሐዱ አን መካከመደን ረሱ...ሉላ...ህ፤ አሽሐዱ አን መካከመደን ረሱ...ሉላ...ህ!
- 4 ሐይየ ዐለ ሠላ...ህ፤ ሐይየ ዐለ ሠላ...ህ!
- 5 ሐይየ ዐለልፈላ...ሕ፤ ሐይየ ዐለልፈላ...ሕ!
- 6 አላ...ሁ አከበር አላ...ሁ አከበር
- 7 ላኢሊሂ አላላ...ህ!

ኢቃም (የሠላት መጀመሪያ ጥሪ)

- 1 አላ...ሁ አከበር፤ አላ...ሁ አከበር!
- 2 እሸሐዱ እን ላ...ላ...ሃ አላላ...ህ!
- 3 እሸሐዱ እነ መገመድን ረሱ...ሉላ...ህ!
- 4 ሐይየ ዐለ ሠላ...ህ!
- 5 ሐይየ ዐለልፈላ...ሕ!
- 6 ቀድታመቲ ሠላ...ህ ቀድታመቲ ሠላ...ህ!
- 7 አላ...ሁ አከበር፤ አላ...ሁ አከበር!
- 8 ላ...ላ...ሃ አላላ...ህ!

መካከሉን ተከትሎ መድገም

እዛን ለሰማ ሰው፤ መካከሉን ተከትሎ እርሱ የሚለውን በሙሉ መልሶ ማለት ይወደዳል። መካከሉ ሐይየ ዐለሠላ...ህ እና ሐይየ ዐለልፈላ...ሕ በሚል ጊዜ ግን፤ ሐይየሁ ወላ ቁጥት አላ ቢላሂል ዐለዩል ዐዘም፣ ማለት አለበት።

በመቀጠልም፤ ሐላሁም ረቢ ሃዚሂ ዳዕውቲታማ ወሠላቲል ቃኢማ ካቲ መገመድን ወሰ...ሉተ ወል ፈዴ...ሉተ ወብዐስሁል መቃመል መሸመድኒ ለዚ ወዐድተሁ ይላል።

አንድ ሙሉ ሰው መካከሉን ተከትሎ መድገም ሲሆን ሐይየ ዐለሠላ...ህ ይላል።

> በሠላት ውስጥ መመስገን

በሠላት ውስጥ መመስገን የሠላት እውነተኛ መገለጫና አንጻሩ ነው። መመስገን ማለት፡ አንድ ሰጋጅ፣ በሠላት ውስጥ የተናነሰና እራሱን ዝቅ ያደረገ ሆኖ፣ የሚያነበውን የቀርኦን አንቀጽ፡ ጸሎቱንና ውዳሴን በሕሊናው እያስተካከለ አላህ(ሱ) ፊት መቆሙ ነው።

መመስገን፣ ከአምልኮዎች ሁሉ በላጩና የላቀ የታዛዥነት መገለጫ ነው። አላህ (ሱ)፣ በመፅሐፉ ውስጥ መመስገን የምእመናን ባህሪ መሆኑን ትኩረት ሰጥቶ የተናገረው ለዚህ ነው ። አላህ (ሱ)፡ - «ምእመናን ፍላጎታቸውን ሁሉ በእርግጥ እገኙ (ዳኑ) እነዚያ እነሱ በስጋዳቸው ውስጥ አላህን ፈሪዎች (የሆኑት)፣ ይላል። (አል ሙኦሚኑን 1-2)

በሠላት ውስጥ መመስገን የቻለ ሰው፣ የእማንና የአምልኮን ጣዕም ማጣጣም ይችላል። ነቢዩ (ሲ.ወ)፡ - «የዓይን መርጊያዬ በሠላት ውስጥ ተደርጋልኝላችኋል። ያለት ለዚህ ነው። (አል ነሳኤ 3940)

ባልቻው ለእውነት በጣም ቅርብ የሚገኝው ጸሐፊ ላይ ነጥ ነው።

የዐይን መርጊያ ማለት፣ ከዳር የደረሰ ደስታ፣ ስኬትና እርካታን ማግኘት ነው።

በሠላት ውስጥ ለመመስገን የሚረዱ መንገዶች

በሠላት ውስጥ ለመመስገን የሚረዱ መንገዶች አሉ። ከነሱም፡-

1 አስቀድሞ ለሠላት መዘጋጀት

ገዢዎች ማለት፡ ወንዶች፣ የሚያምር ልብስ በመልበስና ወደ ሠላት በተረጋጋና በሰከት መገፈስ በመራመድ እስቀድሞ ወደ መስጂድ በመምጣት፣ ከሠላት በፊት የሚከናወኑ ነብዩዊ ፈለጎችን በማከናወን የሚረጋገጥ ነው።

2 አዕምሮን የሚያጠምዱ፣ አዘናጊና አንቅፋት የሆኑ ነገሮችን በቅድሚያ ማስወገድ

አንድ ሰው፣ ከፊት ለፊቱ ሐሳቡን የሚሰርቁ ምስሎች፣ ልብ የሚያንጠላጥሉ ጨዋታዎችና ሐሳቡን የሚሰርቁ ድምጾች ባለበት መስጊድ የለበትም። እንዲሁም፣ ሽንት ቤት መግባት እያስፈለገው፣ ተርቦ ወይም ተጠምቶ፣ ምግብና መጠጥ በቀረበበት ቅጽበት ሠላት መጀመር የለበትም። ይህ ሁሉ ያስፈለገው ሰጋጅ አዕምሮው ነፃ እንዲሆንና ከባድ ጉዳይን በማስተናገድ እንዲጠመድ ለማድረግ ነው። ይህ ሲሆን ከፊት ለፊቱ የሚያገኘው ሠላቱን ይሆናል። ሠላት ደግሞ ከጊታው ጋር የሚነጋገርበት ወላጅ ነገር ነው።

3 በሠላት ውስጥ መረጋጋት

ነቡዩ (ሲ.ወ) ሠላትን ሲሰግዱ፣ በፍኩዳቸውም በሰጁ ዳቸውም ውስጥ፣ አያንዳንዱ መግጠሚያቸው ወደ ቦታው እስኪመለስ ድረስ በመረጋጋት ነበር። ሠላቱን ማሳማር ያልቻለውን ሰውዬ፣ በሠላቱ ውስጥ በሚፈጠሩት ተግባሮችን በመሉ በአርጋታና በገጣታ እንዲፈጸም አዘውታል። መቻኮልን ከልከለዋል፣ችኮላን ከአሞራ ውሃ አጠጣጥ ጋር አመሳሰለውታል።

ነቡዩ (ሲ.ወ)፡- «በስርቆት አደገኛው ሰው ማለት ከሠላቱ ላይ የሚሰርቅ ነው። ሲሉ፣ ሠላቦች፣ «ከሰላኑ ላይ የሚሰርቀው አንዴት ነው?» በማለት ጠየቁ። እሳቸውም፡ «ፍኩዳንም ሱጃጂንም በማጓደል ነው፣ በማለት መለሱላቸው (አህመድ 22642)

በሠላት ውስጥ የማይረጋጋ ሰው፣ በሠላቱ ሊመሰጥ አይችልም። ምክንያቱም መፍጠን መመስጥን ስለሚጸረር ነው። አንድ አሞራ ጎንበስ ቀና ማለት ምንዳን ያሳጣል።

4 ፊት ለፊቱ የሚቆመውን አካል ኃያልነት ማሰብ

በሠላት ውስጥ ሆኖ የፈጣሪን ኃያልነትና ልቅና፣ የነፍሱን ደክማነትና ወራዳነት፣ እንዲሁም ጌታው ፊት በመቆም አየተማፀነውና አያናገረው አንደሆነ ያሰብ፣ ለርሱ በመዋደቅና በመዋረድ ፈጣሪውን ይለምን። ከዚህም ባሻገር፣ አላህ (ሱ.ወ) በወዲያኛው ዓለም ለምእመናን ያዘጋጀውንና የደገሰውን፣ እንዲሁም አጋሪያን የሚጠብቃቸውን ቅጣትና ውርደት ያስተንትን። በወዲያኛው ዓለም ጌታው ፊት የሚቆምበትን ጊዜ ያስታውሰ።

አንድ መለሚን በሠላት ውስጥ ሆኖ ይህን በስዕምሮው መሳል ከቻለ፣ አላህ በመፀሐፉ ውስጥ፣ «ጌታቸውን አንደሚገናኙ አርግጠኝኝ ናቸው» ብሎ ከዘከራቸው ሰዎች ይሆናል። አላህ (ሱ.ወ)፡- «(ሠላት) በፈሪያዎች ላይ አንጅ በሌለው ላይ በአርግጥ ከባድ ናት። አነዚያ አነርሱ ጌታቸውን የሚገናኙ አነሱም ወደርሱ ተመላሾች መኾናቸውን የሚያረጋግጡ በኾነት ላይ አንጅ ከባድ ናት፣ ይላል። (አል በቀራ 45-46)

አንድ ሰጋጅ በሠላቱ ውስጥ መመስጥን የሚያገኘው፣ አላህ (ሱ.ወ) እንደሚሰማው፣ የጠየቀውን እንደሚሰጠውና ለልመናው ምላሽ እንደማይነፍገው በሕሊናው መሳል በሚችለው ደረጃ ልክ ነው።

5 የሚነበቡ አንቀጾችን፣ የሠላት ውዳሴና መግሳዎችን ማስተንተንና ክነሱ ጋር በሕሊና መጓዝ

ቁርአን የተወረደው ሊያስተንትኑት ዘንድ ነው። ይህ ወዳንተ ያወረድነው ብሩክ መጽሀፍ ነው አንቀጾቹን እንዲያስተንትኑና የአዕምሮዎች በሊቤቶችም እንዲገሰጹ አወረድነው። አንድ ሰው የሚያባባቸውን አንቀጾች፣ የሚላቸውን ውዳሴዎችና ዳዎች ትርጉም ካለውቀ ሊያስተንትን አይችልም። ትርጉሙን መረዳት ሲቸል፣ በአንድ በኩል እርሱ ያለበትን ሁኔታና ተጨባጭ ነገር፣ በሌላ በኩል ደግሞ የአንቀጾቹን፣ የውዳሴና ልመናዎቹን ትርጉም ማስተንተን ይችላል። ከዚህም፣ መመስጥ፣ እንዲሁም ለጌታው መዋረድና መዋደቅ ይችላል። ጥልቅ ስሜት ይሰማዋል። ምናልባትም ዓይኖቹ ሊያነቡ ይችላሉ። አንድም አንተጽ ጫና ሳያሳድርበት አያልፍም። አላህ (ሱ.ወ)፡- «አነዚያም በጌታቸው አንቀጾች በተገሰጹ ጊዜ (የተረዱ ተቀባዮች ኾነው አንጅ) ደንቆሮችና ዕውሮች ኾነው በርሷ ላይ የማይደፉት ናቸው። ይላል። (አል ፋርቃ 73)

➤ የጁምባ ሠላት

አላህ (ሱወ) በጁምባ ዕለት፣ በዙህር ሠላት ወቅት አጅማ በጣም የላቀ የአሰላም መገለጫና ከግዴታዎቹ ሁሉ የጠበቀ ሠላትን ደንግጓል፡፡ ይህ መስሊሞች በሰምንት አንዴ የሚሰባሰቡበት ዕለት ነው፡፡ በዚሁ ዕለት የጁምባው አማም የሚያቀርቡላቸውን ምክርና ተግሳጽ ያጻምጣሉ ከዚያም የጁምባን ሠላት ይሰጣሉ፡፡

የጁምባ ዕለት ትሩፋት

የጁምባ ዕለት ከሰምንቱ ቀናቶች ትልቁና የላቀ ክብር ያለው ዕለት ነው፡፡ አላህ (ሱወ) ከቀናቶች መካከል መርጦታል፡፡ ከተቀሩት ወቅቶች በበርካታ ልዩ ነገሮች አብልጦታል፡፡ ከሃኚህም መካከል፡-

— ሲጋጁ የጁምባን ኩባባ በጥምጥም ከርሱ ከሚሰሩት ጋር ተገናኝተው ነገር መፈቅ አለባቸው፡፡

* አላህ (ሱወ)፡ ይህን ሕዝብ ከሌሎች ሕዝቦች ነጥሎ በዚህ ዕለት አልቆታል፡፡ ነብዩ (ሲዐወ)፡- «አላህ (ሱወ) ከኛ በፊት ያለትን የጁምባን ዕለት አስቲቸዋል፡፡ ለአይሁዶች የቅዳሜን ዕለት፣ ለክርስቲያኖችም የአሁድን ዕለት አደረገላቸው፡፡ አላህ እኛን አመጣና ለጁምባ ዕለትም መራን፡፡» ብለዋል፡፡ (መስሊም 856)

* እያም የተፈጠረው በዚሁ ዕለት ነው፡፡ የምዕዳት ዕለትም የምትከሰተው በጁምባ ዕለት ነው፡፡ ነብዩ (ሲዐወ)፡ - «ዐሐድ ከምትወጣቸው ቀናቶች በላፌ የጁምባ ቀን ነው፡፡ አደም የተፈጠረው በሱ ውስጥ ነው፡፡ ጆንት አንዲገባ የተደረገውም በሱ ውስጥ ነው፡፡ ከሷም እንዲወጣ የተደረገው በዚሁ ዕለት ውስጥ ነው፡፡ ሰዓቲቱም በጁምባ ዕለት እንጂ አትከሰትም፡፡» ብለዋል፡፡ (መስሊም 854)

ጁምባ ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?

የጁምባ ሠላት የሚከተለውን መገለጫ በሚላ ሰው ላይ ግዴታ ነች፡፡

- 1 ወንድ፡ በሴት ላይ ግዴታ አይደለም
- 2 ለአቅመ አዳም የደረሰ፡ በባሪያና ባልደረሰ ሕፃን ላይ ግዴታ አይደለም፡፡
- 3 ነዋሪ፡ በመንገደኛ፣ አንዲሁም ከከተማና ከመንደር ርቆ በቆር በሚኖር ሰው ላይ ግዴታ አይደለትም፡፡

የጁምዓ ሠላት አፈፃፀምና ድንጋጌዎች

1 ከጀመሩ ሠላት በፊት ገላን መታጠብ፤ ሽጉጣ ከመጀመሩ ቀደም ብሎ በጊዜ ወደ መስጊድ መምጣትና ጥሩ ልብስ መልበስ የተወደደ ነው።

2 መጠላለሻ ጁምዓ በሚሰነድበት ትልቅ መስጊድ ወይም መስጊድ ጃሚድ ውስጥ ይሰበሰቡና፤ ኢማም በመድረክ ላይ በመውጣት ፊቱን ወደ ሲጋጆቹ በማዞር በሠላት ክፍል የተከፈለ ሽጉጣ/ዳስኩር ያደርጋላቸዋል። በሠላቱ ሽጉጣዎች መሐከል፤ ለመለያ ያለባት ትንሽ ጊዜ በመቀመጥ አረፍቶ ያደርጋል። በሽጉጣው ውስጥ፤ አላህን እንዲፈሩ ያስታውሳል። የቁርአን አንቀጾችን እያጣቀሰ የተለያዩ ምክሮችና ተግባራትን ያስተላልፋል።

3 ሲጋጆቹ ሽጉጣውን በጥቅም ማጻመጥ አለባቸው። መነጋገር ወይም ከሽጉጣው ተጠቃሚ እንዳይሆኑ በሚያደርጉ ነገሮች አራስን ማጥመድ ከልከል ነው። መስገጃ መነካካት ወይም እሸዋና አፈር እያነሱ መበተን እንኳን ከልከል ነው።

4 ከዚህ ቀጥሎ፤ ኢማም ሽጉጣውን ሲጨርስ ከመድረኩ ይወርዳል። ኢቃም ይደረግና በቁርአን ንባቡ ድምፁን ከፍ በማድረግ ሠላት ረከወዎችን ያስግዳቸዋል።

5 የጁምዓ ሠላት የተደነገገው የተወሰነ ያለል ሰው ለሚገኝበት ሁኔታ ነው። ስለዚህ፤ የጁምዓ ሠላት ያመለጠው ወይም በሆነ ምክንያት ከጁምዓ ሠላት የቀረ ሰው፤ በሱ ምትክ መስገድ ያለበት ዙህርን ነው። ብቻውን የሚሰግደው ጁምዓ ተቀባይነት የለውም።

6 ከጁምዓ ሠላት የዘገየና ከኢማሙ ጋር ከረከዓ ያነሰውን ከፍል እንጂ ያልደረሰ ወይም ያላገኘ ሰው የሚሞለው ሠላት በዙህር መልክ ነው።

7 ጁምዓ ግዴታ የማይሆንባቸው፤ ሴቶችና መንገደኛ የመሳሰሉት በሙሉ ከመጠላለሻ ጋር በመሆን ቢሰግዱ ሠላታቸው ተቀባይነት ያገኛል። በዚህም የዙህር ሰላት ግዴታ ይወርድላቸዋል።

ከጁምዓ ለመቅረት የሚፈቀድለት ማን ነው?

ኢስላማዊው ድንጋጌ፤ የጁምዓ ሠላት ላይ መገኘት ግዴታ በሆነባቸው ሰዎች ላይ ሁሉ በበታው መጣጥ ግዴታ መሆኑን አጥብቆ አሳስቧል። በኅሊማዊ ጉዳይ ክርስ መዘናጋትን አጥብቆ አስጥንቅቋል። አላህ (ሱው)፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ በዐርብ ቀን ለስግደት ጥሪ በተደረገ ጊዜ ወደ አላህ ማውላት ሽዱ መሸጥንም ተዉ፤ ይሃችሁ የምታውቁ ብትኹት ለናንት በጣም የተሻለ ነው።» ይላል። (አል ጁምዓ 9)

ያለ ህጋዊ ምክንያት ክርስ የሚቀርን ሰው በልዩነት ላይ መናፍቅነት መታተምን አስጥንቅቋል። ነብዩ (ሲ.ወ.)፡- «ያለ ምንም ምክንያት በመዘናጋት ሦስት ጁምዓን የተወ ሰው፤ አላህ (ሱው) በቀልቡ ላይ ያትምበታል። ብለዋል። (አቡ ዳወድ 1052 አሀመድ 15498) «በቀልቡ ላይ ያትምበታል» ማለት ይጋርደዋል፤ ይሸፍኑዋል፤ በውስጡ እንደ መናፍቃንና አመጸኞች ልብ መሃይምትንና ድርቀትን ያበቅልበታል ማለት ነው።

ከጁምዓ ለመቅረት የሚያስችል ምክንያት፤ ድንገተኛና ያልተለመደ፤ አጅግ በጣም አስቸጋሪ ሁኔታ ወይም በነሮ አለያም በጤና ላይ አስገና አደገኛ ሁኔታ መከሰት ነው።

በስራና ሃላፊነት ላይ ለመገኘት ሲባል ከጁምዓ መቅረት እንደ ህጋዊ ምክንያት ይታያል?

በመሰረቱ፤ በስራና ሃላፊነት ላይ ለመገኘት ሲባል ከጁምዓ ሠላት መቅረት ህጋዊነት ወይም ተቀባይነት ያለው አይደለም። አላህ (ሱወ) በዚህ ወቅት ስራችንን ትተን ለሠላት ገግጃ እንድንሆን፤ ጸሐፊው ያመናችሁ ሆይ በፀርብ ቀን ለስግደት ጥሪ በተደረገ ጊዜ ወደ አላህ ማውሳት ሺዱ መሸጥንም ተወደዳችሁ የምታውቁ ብትሹ፤ ለናንተ በጣም የተሻለ ነው።። በማለት አዘናል፡፡ (አል ጁምዓ 9)

አላህ (ሱወ)፡- ሐላህንም የሚፈራ ሰው ለርሱ መጠጫን ያደርግላታል። ከሚሰበሰቡም በኩል ሰላይን ይሰጠዋል። በአላህ ላይ የሚጠጋ ሰው እርሱ በቁጥ ነው።። ይላል። (አጠላቅ 2-3)

አላህ ዘንድ ያለው ጥጋ ከግራም ከተገደም በላይ ነው።

ስራ፡ ከጁምዓ ሠላት ለመቅረት ህጋዊ ምክንያት የሚሆነው ምን ጊዜ ነው?

ቁጥሉው ከተጠቀሱት፡ ከሁሉኑ በአንዱ ሁኔታ ካልሆነ በስተቀር ተደጋጋሚና ዘውታራ ስራ ከጁምዓ ሠላት ለመቅረት እንደ ምክንያት ሊቆጠር አይችልም።

1 አርሱ በቦታው ላይ በመኖሩና ከጁምዓ በመቅረቱ እንጂ ሊከሰት የማይችል ትልቅ ህዝባዊ ጥቅም ካለና ይህን ስራ እርሱ ከተወው ከፍተኛ ጉዳትና አደጋ የሚደርስ ከሆነ እርሱን ሊታዘው የሚችል ማንም ከለለ።

ምሳሌ

- በድንገተኛ ክፍል የሚሰራ ዶክተር ድንገተኛ አደጋ የደረሰባቸው ቁስለኞችንና በሽተኞች የሚያከም ከሆነ
- ዘበኛና ፖሊስ የሰዎችን ንብረት በሊቦችና በወሮበሎች እንዳይዘረፍ በመጠቀሱና በመከላከል ላይ ከተሰማና
- በትላልቅ ኢንዱስትሪ ውስጥ የማሸናጊያ መሳሪያዎችን ሂደት የሚከታተልና የሚቆጣር ቱክኒሻን ከሆነ ከትትል ለሴኮንዶች መቆረጥ የማይችል ከሆነ

2 ስራው ብቸኛ የገቢ ምንጩ ከሆነ እስራሊያል የዕለት ወጪዎችን ምግብን መጠጠንና ወሳኝ ጉዳዮችን ለራሱና ለቤተሰቦቹ የሚያስፈልግበት ከዚያ ስራ ውጭ ምንም ከለለው ሌላ ስራ አስከሚያገኝ ያለበት ችግር እስኪወገድለት ድረስ በዚያ ስራ ላይ በመቆየት ጁምዓ ሳይሰማድ በቀር ይፈትድላታል። ወይም ምግብን መጠጠንና እስራሊያል ጉዳዮችን ለራሱና ለቤተሰቦቹ የሚያስፈልግበት አስከሚያገኝ ድረስ ይፈትድላታል። ይሁን እንጂ ሌላ ስራና የገቢ ምንጭ ማስገኛ መገንድ የማይላለግ ግድታ አለበት።

> የመንገደኛ ሰላት

* መንገደኛ ከቦታ ቦታ በሚዘዋወርበት ወይም ከአራት ቀን ላነሰ ወቅት ጊዜያዊ ቆይታ በሚያደርግበት ስፍራ ሆኖ ባለ አራት ርዕዝ ሰላቶቹን ሁለት ርዕዝ አድርጎ መስገድ ይወደድሉታል። ዙህር ዐሰርና ዒሻን የአገሬ ነዋሪ የሆነ አማምን ተከትሎ ካልሰገደ በስተቀር በአራት አራት ርዕዝ ምትክ ሁለት ሁለት አድርጎ ይሰግዳል። አንዲያ ከሆነ ግን አማሙን ሊከተልና እንደሱ አራት ርዕዝ ሊሰግድ ይገባል።

* ከፈጅር ሰና በስተቀር የተቆሩትን ተቀጥሎ ሰና ሰላቶችን ቢተው ወይም ባይሰግድ ይቻላል።

* ዙህርና ዐሰርን በአንድነት መግራብና ዒሻን በአንድነት አቆራኝቶ መስገድ ይቻላል። በተለይ በሚዘዋወርበትና በሚሰግድበት ወቅትና ሁኔታ ላይ ከሆነ የአላህን ህግ ገራገርነት እንደሆነ ማጨናኘት የለለው መሆኑን የሚያሳይ ነው።

> የታማሚ ሰው ሰላት

አዕምሮውን አስካልሳተና አራሱን አስካወቀ ድረስ በፈለገው ሁኔታ ላይ ቢሆንም ሰላት በሙስሊም ላይ ግዴታ ነው። ነገር ግን አስልምና የሰዎችን ሁኔታና ያለባቸውን ጉዳይ ከግምት አስገብቷል። ከነዚህ ሁኔታዎች አንዱ ህመም ነው።

ይህን ለማብራራት ያከል፡

* መቆም የማይቻል ወይም መቆም የሚያስቸግረው ወይም ለመቆም የሚያስችለው ፈውሳ የሚዘገይበት የሆነ ህመምተኛ ቆሞ መስገድ ይሻርለታል። አርሱ የሚሰግደው ቁጭ ብሎ ነው። ቁጭ ማለትም ካልቻለ በጎ አንድተጋይመ ይሰግዳል። ነብዩ (ሲ.ዐ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡ ቆመህ ስገድ። ካልቻልክ ቁጭ ብለህ ስገድ። ካልቻልክ በጎህ ተጋድመህ ስገድ አል ቡኻሪ 1066

* ማሃንበስ (ፋኩስ) ወይም ሱጃድ ማድረግ ያልቻለ ሰው በሚቻለው ልክ ምልክት በማድረግ ይሰግዳል።

* በመሬት ላይ ቁጭ ማለት የሚቸገር ሰው በወንበርና በመሰል ነገሮች ላይ ቁጭ ብሎ መስገድ ይቻላል።

* በህመም ምክንያት ለአያንዳንዱ ሰላት መጥራራት ወይም ዉዳኦ ማድረግ የሚቸገር ሰው ዙህሪና ዐሰርን በአንድነት መግራብና ዒሻን በአንድነት በማቆራረጥ መስገድ ይቻላል።

* ሰላት ለመስገድ በህመም ምክንያት ውሃን መጠቀም የማይቻል ሰው በአፈር ተየመው ማድረግ ይቻላል።

290

4

አላህ (ሱዉ) ሙስሊሞች በአመት አንድ ወርን እንዲጸሙ ግዳጅ አድርጎ ደንግጓል። እሱም የተባረከውን የረመዳንን ወር ነው። አራተኛ የኢስላም ማዕዘንና ታላቅ መሰረት አድርጎታል። አላህ (ሱዉ)፡ - «እናንተ ያመናችሁ ሆይ ጾም በነዚያ ከናንተ በፊት በነበሩት (ሕዝቦች) ላይ እንደተገፈ በናንተም ላይ ተገፈ (ተደነገገ) ልትጠኑቱቱ ይከጃለልና።» ይላል። (አል ቡቀራ 183)

የጾም ስራዎች

የጾም ትርጉም

የረመዳን ወር ትሩፋት

የጾም ሚስጥር

የጾም ትሩፋት

ጾምን የሚያበላሹ ነገሮች

እንዳይጸሙ አላህ ፍቃድ የሰጣቸው ሰዎች

- ✦ ኢመሞቶች
- ✦ ደክማ
- ✦ መንገደኛ
- ✦ በወር አበባና በወሊድ ጾም ላይ ያሉ ሴቶች
- ✦ እርንገና አጥቢ ሴት

የውያኔታ ጾም

የተባረከው የጾም ፍቺ በዓል (ዒዱል ፊጥር)

- ✦ በጾም ፍቺ በዓል ቀን የሚፈቱዱ ነገሮች

የረመዳን ጾም

የጾም ትርጉም

ጾም በኢስላም ያለው ትርጉም፡ ጎረቤት ከቀደደበት ሰዓት ጀምሮ፤ ፀሐይ እስከትጠልቅ (የመግራት ሠላት እየገኘ የሚባልበት ወቅት) ድረስ ከምግብ፤ ከመጠጥ፤ ከግብረ ስጋ ማግኘትና ከሌሎችም ጾምን ከሚያበላሹ ነገሮች አራትን በመቆጠብና በማገድ እላህን መግዛት ነው።

> የረመዳን ወር በላጭነት

የረመዳን ወር፤ በኢስላማዊው ቀመር ዘጠነኛው ወር ነው። ረመዳን ከዓመቱ ወራት ሁሉ በላጩ ነው። እላህ (ሱወ) ከተቀሩት ወራት በበርካታ ነገሮች አልቅታል። ከነዚህ ብልጫዎች መካከል የሚከላተሉት ይገኙበታል።

1 እላህ (ሱወ) የተከበረውንና እጅግ የላቀነን መጽሐፍ ቅርጽ እንደሰጠ በማወረድ የመረጠው ወር ነው። እላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል። «(አንድትጾም የተገደባችሁ) ያ በርሱ ውስጥ ለሰዎች መሪ፤ ከቅን መንገድና (ውትንን ክውሻች) ከሚለዩም ገላጮች (አንቀጾች) ሲሆን ቁርኣን የተወረደበት የረመዳን ወር ነው። ከናትም ወሩን ያገኘ ሰው ይጸመው።» (አል ቦቀራ 185)

2 ነብዩ (ሲዐወ) አንዲህ ብለዋል። «ረመዳን ሲገባ የጅነት በሮች ይከፈላሉ፤ የጀህንም በሮች ይዘጋሉ፤ ሰይጣናት ይታሰራሉ።» (አል ቡካሪ 3103/ መስሊም 1079) እላህ (ሱወ) መልካምን በመሥራትና ከመጥፎ በመራቅ ባሮቹ ወደርሱ የሚመለሱበትን ሁኔታ አመጾቸታል።

3 ቀኑን የጸመና ሌሊቱን በመስገድ ቆሞ ያሳለፈ ሰው ያለፉት ወንጀሎቹ ይማሩለታል። ነብዩ (ሲዐወ) አንዲህ ብለዋል። «በአምነትና እላህ ዘንድ ያለውን ምንዳ በማሰብ የረመዳንን ወር የጸመ፤ ቀደም ሲል የሠራው ወንጀል ይማርለታል።» (አል ቡካሪ 1910)

(/መስሊም 760) «በአምነትና እላህ ዘንድ ያለውን ምንዳ በማሰብ በረመዳን ወር (ተራዊትና ተገዳሪን በመስገድ) የቆመ ሰው ቀደም ሲል የሰራው ወንጀል ይማርለታል።» (አል ቡካሪ 1905/ መስሊም 759)

4

በረመዳን ውስጥ የዓመቱ ትልቅ ሌሊት ይገኛል።

ይህች ሌሊት እላህ (ሱወ) በመጽሐፉ፤ በዚች በርሷ ውስጥ የሚሠራ መልካም ሥራ፤ ለረዥም ዓመታት ከሚሠራ መልካም ሥራ እንደሚሻልና እንደሚበልጥ የተናገረላት ነች። እላህ (ሱወ)። «መወሰኛይቱ ሌሊት ከሺህ ወር በላጭ ናት።» ብሏል (አል ቀድር 3) እናም ይህችን ሌሊት በአምነትና እላህ ዘንድ ያለውን ምንዳ በማሰብ በመስገድ ቆሞ ያሳለፈ ሰው ቀደም ሲል የሰራው ወንጀል ይማርለታል። እርሷ በረመዳን ወር በመጨረሻዋና አስርት ሌሊቶች ውስጥ የምትገኝ ነች። ይህችን ሌሊት፤ ማንም ሰው በአርግጠኝነት በዚህ ልሊት ትሆናለች ብሎ መወሰንና መናገር አይችልም።

የረመዳን ወር በኢስላማዊው ቀመር ዘጠነኛው ወር ነው።

> የጾም ሚስጥር

አላህ ሱዊ፡ በበርካታ ዓለማዊ መንፈሳዊ ምክንያቶች ጾምን ግዴታ አድርጓል። ከነዚህ መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 የአላህን ፍራጅ ማጽናት

ጾም፡አንድ ባሪያ የሚወዳቸውን ነገሮች ወይም ፍላጎቶቹን በመተው፡ ስሜቱን በመጫን፡ አላህን የሚገባበት አምልኮ በመሆኑ፡ በሁሉም ስፍራና ወቅት፡ በድብቅም ሆነ በይፋ ነፍሱን በአላህ ፍራጅ አንዲያንጽና የአላህን ምርመራ አንዲያስተነትን ያደርገዋል። አላህ (ሱዊ)፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ ጾም በነዚያ ከናንተ በፊት በነበሩት (ሕዝቦች) ላይ እንደተጻፈ በናንተም ላይ ተጻፈ ልትጠነቁቁ ይከፈላልና።» ብሏል (አል በቀራ 183)

2

ከወንጀልና ከሃጢአት በመራራ ላይ ስልጠና ወይም ልምምድ መስጠት

አንድ ጾመኛ ሐላል ነገሮችን በመከልከል የአላህን ትዕዛዝ ማከበር ከቻለ፡ የወንጀልና የሃጢአት ስሜቱን በመለሳመና አላህ

> የጾም ትሩፋት

ጾም በአላማዊው ሕዋ የተደነገጉ በርካታ ትሩፋቶች አሉት። ከነዚህም መካከል፡-

1

በአላህ አምና፡ ትዕዛዙንም አከበረ፡ በረመዳን ትሩፋት ዙሪያ የተላለፉ ጉዳዮችን እውነት ብሎ ተቀብሎ እንዲሁም አላህ ዘንድ የሚያገኘውን ምንዳ በመከፈል ረመዳንን የጸመ፡ ቀደም ሲል የሰራው ወንጀሉ ይማርለታል። ኑቡዩ (ሲዐዉ) እንዲህ ብለዋል፡- «ረመዳንን፤ በአላህ አምና የሚያስገኝለትን ምንዳ እስከና ከጅሎ የጸመ ሰው ቀደም ሲል የሰራው ወንጀል ይማርለታል።» (አል ቡኸሪ 1910 / ሙስሊም 760)

2

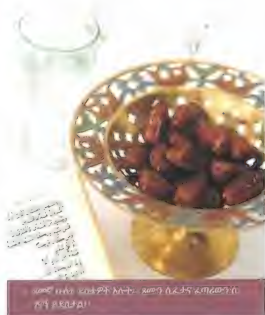
ጾመኛ፡ ከአላህ ጋር ሲገናኝ በመጸመ ምክንያት በሚያገኘው ላቅ ያለ ምንዳና ጸጋ ይደሰታል። ኑቡዩ (ሲዐዉ) እንዲህ ብለዋል፡- «ጾመኛ ሁሉን ደስታዎች አሉት። በሚያፈጥርበት ጊዜ የሚደሰተውና ከጌታው ጋር ሲገናኝ የሚደሰተው ደስታ ነው።» (አል ቡኸሪ 1805 / ሙስሊም 1151)

ከገደበው ወሰን በመጠበቁ፤ በስህተት ላይ ባለመዘወተር የበለጠ ቻይ ይሆናል። ኑቡዩ (ሲዐዉ) እንዲህ ብለዋል፡- «የሐሰት ንግግርና በሰም መሥራትን ያልተወ ሰው፤ አላህ (ሱዊ) ምግብና መጠጠን ከመተዉ ጉዳይ የለውም።» (አል ቡኸሪ 1804) ውሸት ማውራትና በውሸት መሥራት ያልተወ ሰው፤ ለጾም የተደነገገለትን ዓላማ በስራ ላይ አላዋለም ማለት ነው።

3

ኑግረኞችን ማስታወስና መደገፍ

ጾም፡ የተራብና የተቸገሩ ሰዎችን ሕይወት የሚከፈሉበትና ዓመቱን መላ በችግርና በሰቆቃ የሚያላልፉበትን ድሆች ሁኔታ የሚያስታውሱበት የአምልኮ ዘርፍ ነው። ትክክለኛ የአላህ ባሪያ፡ ድሃ ወንድሞቹ ምን ያህል በረሃብና በጥማት እንደሚቸገሩ ያስታውሳል፤ በመሆኑም ለእርሱ የአርባታ እጁን በመዘርጋት የሚያለውን ሁሉ ያደርጋል።

ጾመኛ ሰዎች በወቅቱ አሉት። ጾመኛ ሰዎች ፈጣሪውን ጥንቃቄ ይደረግ

3 በጄኔት ውስጥ ከጸመኞች በስተቀር ማንም የማይገባበት የሆነ ረያን የሚባል በር አለ። ነብዩ (ሰ.ወ.) እንዲህ ብለዋል፡- «በጄኔት ውስጥ ረያን የሚባል በር አለ። የትንሳኤ ቀን ጸመኞች ይገቡበታል። ከነርሱ ለላ ማንም በርሱ በኩል አይገባም። የት አሉ ጸመኞች ይባላል። ወዲያውም እነሱ ወደረሱ ይነሳሉ። ከነርሱ ለላ ማንም በርሱ በኩል አይገባም። እነሱ ጉበተው ሲያበቁ ይዘራል። ማንም በሱ በኩል አይገባም።» (አል ቡኻሪ 1797/ መስሊም 1152)

4 አላህ (ሱ.ወ) የጸምን ምንዳ ወደራራ አስጠግቶታል። እናም ከፍያውና ምንዳው፣ ከቸፍ፣ ከሊጋሱና ከታያሉ ጌታ ዘንድ የሆኑለት ሰው ሊደሰት ይገባል። አላህ ዘዘጋጀለትም ሽልማት ይበሰር። አላህ (ሱ.ወ) በነብዩ (ሰ.ወ.) እንደበት ሲነግረን፡- «ም ሲቀር ሁሉም የእደም ልጆች ስራ ለራሳቸው ነው፤ እርሱ ግን የኔ ነው ምንዳውን የምክፍለው አኔው ነኝ።» ይላል። (አል ቡኻሪ 1805 /መስሊም 1151)

> ጸምን የሚያበላሹ ነገሮች

ጸምን የሚያበላሹ ነገሮች፣ አንድ ጸመኛ ሊከለከላቸውና ሊቆጠባቸው የሚገቡ ነገሮች ናቸው። እነሱም የሚከተሉት ናቸው።

1 መብላትና መጠጣት፡- አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ከጎህ የኾነው ነጭ ከርም ከጥቁሩ ከር (ከሌሊት ጨለማ) ለናንተ እስከመገለጽላችሁ ድረስ ብሉ ጠጡም ከዚያም ጸምን እስከ ለሊኩ ድረስ መሉ።» (አል በቀራ 187)

ረስቶ የበላ ወይም የጠጣ ሰው ጸሙ አይበላሽም፤ ወንጀልም የለበትም። ነብዩ (ሰ.ወ.)፡- «ጸመኛ መቸኑን ረስቶ የበላ ወይም የጠጣ ሰው ጸሙን ይቀጥል። ያበላውና ያጠጣው አላህ ነው።» ብለዋል። (አል ቡኻሪ 1831/መስሊም 1155)

2 ምግብና መጠጥን የሚተካ ነገር።

→ በሰውነት ውስጥ የተጓደለን የጨውና የምግብ መጠን ለመጠጥን የሚወሰዱ ምግብ ነክ የሆኑ መርፈዎችና መድሃኒቶች ጸምን ያደርሳሉ። ምክንያቱም የምግብና የመጠጥን ቦታ ስለሚተኩ፣ በምግብና መጠጥ ላይ ያለፈው ሕግ ይመለከታቸዋል።

* ለህመምተኛ የሚሰጥ ደም። ምክንያቱም ደም የምግብና የመጠጥ የመጨረሻው መዳረሻ በመሆኑ ነው።

* በማንኛውም መልክ ማጨሳት። ጭስን ወደ ሰውነት እያማጉ ማስገባት፣ ሰውነትን በመመረዝ እንዲጠናከር ያደርገዋል።

3 የፍቶት ጠብታ ቢፈሰም በፊፈሰም፣ የወንዱ ብልት በሴቷ፣ ብልት ውስጥ እንዲሰምጥ በማድረግ የተፈፀመ ጥበብ ስጋ ግንኙንት.

4 በፍላጎትና በምርጫ በመተሻሸት ወይም በአጅ በማባበልና በመሳሰሉት መንገዶች የፍቶት ጠብታን (የዘር ፍሬ ፈሳሽን) ማፍሰስ

በአንትልፍ ልብ የሚከሰት የዘር ፍሬ መፍሰስ ጸምን አያበላሽም።

አንድ ሰው ጸምን የሚያበላሹ ነገሮችን እንዳይፈጽም መጠንቀቅና ስሜቱን መቆጣጠር የሚችል ከሆነ ሚስቱን መሳም ይችላል።

5 እውቆ ማስታወክ። ከቁጥጥር ውጭ በሆነ መልኩ ትውክት በራሱ ከወጣ ጸምን አያደርስም። ነብዩ (ሰ.ወ.) እንዲህ ብለዋል፡- «ትውክት ያሸንፈው ጸመኛ፣ ጸሙን መክፈል አይጠበቅበትም። በፊታዱ ያሰታወክ ሰው ጸሙን ይከፈል።» (አል ቲርሚዝ 720 /አቡ ዳውድ 2380)

6 የወር አበባና የወሊድ ደም መፍሰስ።

የወር አበባ ወይም የወሊድ ደም በቀኑ የመጨረሻ ክፍል ላይም ቢሆን ከፈሰሰ ሲታ ደሞ ይበላሻል። በሌላም በኩል፣ በወር አበባ ደም ላይ ቆይታ ጎሕ ከፈንጠቀ በኋላ ብትጻፍና የዚያ ቀን ብትጸም፣ ደሞ ትከክል አይሆንም። ያንን ቀን መጸም የለባትም። ነብዩ (ሰ.ወ.) እንዲህ ብለዋል፡- «የወር አበባ ላይ በምትሆንበት ጊዜ አትሰግድም እትጸምም አይደል እንዴ?» (አል ቡኻሪ 1850)

አንዲት ሴት ከተለመደው የወር አበባና የወሊድ ደም ውጭ በበሽታ ምክንያት ደም የሚፈላት ከሆነ ከመጸም አትከለክልም።

> አላህ እንዲፈጸሙ ፍቃድ የሰጣቸው ሰዎች

አላህ (ሱወ) ከሰዎች መካከል ለተወሰኑ ሰዎች በረመዳን ወር አለመጸም እንዲችሉ ፍቃድ ሰጥቷል። ይህንንም ያደረገው ለእርሱ ከማዘን፣ ከማግራትና ከማቅለል አንፃር ነው። እኚህ ሰዎች የሚከተሉት ናቸው፦

1

በመጸሙ የሚጎዳ ታማሚ፡- ለርሱ ማፍጠር ይፈቀድለታል። ከረመዳን በኋላ ሲሻለው ያፈጠረውን ይከፍላል።

2

በሽምግልና ወይም ይድናል ተብሎ በማይከጀል በሽታ ምክንያት መጸም የማይችል ደካማ ማፍጠር ይፈቀድለታል። ለእያንዳንዱ ቀን እንደ ሚስኪን ያበላል። ይኸውም፡ በሀገሩ ከሚበላ የምግብ ዓይነት አንድ ኪሎ ተክል በመስጠት ይሆናል።

3

ተጓዥ መንገደኛ በጉዞው ላይ አያለ ከአራት ቀን ለማይበልጥ ጊዜ ሲያርፍ ማፍጠር ይችላል። ያንን ጾም የረታበትን ቀን ከረመዳን በኋላ ሀገሩ ሲመለስ ይከፍላል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «በሺተኛ ወይም በጉዞ ላይ የሽንም ሰው ከሌሎች ቀኖች ቁጥሮችን (በልኩ) መጸም አለበት። እላህ በናኑተ ገሩን (ይሻል) በናኑተም ቸግሩን አይሻም።» (አል በቀራ 185)

4

የወር አበባና የወሊድ ደም ላይ ያሉ ሰቶች፡ በየኚህ ሁለት ሁኔታዎች ላይ ያሉ ሰቶች መጸም በነሱ ላይ እርም ነው። መጸማቸው ትክክለኛ አይደለም። ከረመዳን በኋላ መክፈል ይፈርሳቸዋል። (ገሉ፡ 96 ተመልከት)

5

እርጉዝና አጥቢ፡- በራሳቸው፡ ወይም በልጃቸው ላይ ጉዳትን ከሰጉ ወይም ከፈሩ፡ ማፍጠርና ቀጥጥ መክፈል ይችላሉ።

በረመዳን ጾሙን ያበላሸ ሰው ፍርዱ ምንድን ነው?

ማንኛውም ያለ በቂ ምክንያት ጾሙን ያበላሸ ሰው፣ ከባድ ወንጀል ፈጽሟል የፈጣሪውን ትዕዛዝ ጥሷል። ስለዚህም፣ በተወቀት ወደ አላህ መመለስ ይኖርበታል። ጾሙን ያበላሸው በግብረ ስጋ ግንኙነት ካልሆነ፣ ከዚህ ከተወቀቱ በተጨማሪ ያንን ጾም የፈታበትን ቀን መክፈል ይጠበቅበታል። ጾሙን የፈታው በግብረ ስጋ ግንኙነት ከሆነ ግን፣ ያንን ቀን መክፈል፣ እንዲሁም ለሠራው ወንጀል ማበሻ፣ ባሪያን ነፃ ማውጣት አለበት። ይህም፣ ሙስሊም ባሪያን በመግዛትና ከባርነት በማላቀቅ ይተግበራል። እናስተውላለን፤ እስላም፣ በተገኘው አጋማሪ ሁሉ ለሰው ልጅ ከባርነት ቀንበር ነፃ መውጣት ትኩረት ይሰጣል። ለምሳሌ አሁን እንዳለንበት ዘመን ዓይነት ባሪያን ነፃ ማውጣት የማይቻል ከሆነ፣ ሁለት ወርቅን በተከታታይ ይጾማል። ይህንንም ካልቻለ ስልሳ ሚሊዮኖችን ያበላል።

> የውዴታ ጾም

አላህ (ሱወ) እንዲጾም ግዴታ ያደረገው በዓመት አንድ ወርን ብቻ ነው። ይሁን እንጂ የቻለና ፍላጎት ያለው፣ ከአላህ ተጨማሪ ምንዳን ለማግኘት የሚከፈል ሰው፣ ሌሎች ቀናትንም እንዲጾም ያበረታታል። ከነኚህ ቀናት መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል፡-

- 1 የወሽራን ቀንና ከርሱ በፊት ወይም በኋላ ያለው ቀን።

የወሽራ ዕለት የሚባለው በእስላማዊው ቀመር መሰረት፣የወርሃ መነሐረም አስረኛው ቀን ነው። ይህ ዕለት፣ አላህ(ሱወ) ነብዩላህ ሙሳን(ዐ.ሰ) ከፊርዮን የጎላገላቸውና፣ ፈርዮንን በባሕር ውስጥ ያሰጠመበት ዕለት ነው። ሙስሊሞች አላህ (ሱወ) ነብዩላህ ሙሳን(ዐ.ሰ) ነፃ ሰላወጣ፣ እርሱን ለማመስገንና የነብዩን (ሱወወ) ፈለግ ለመከተል ሲሉ ይጾሙታል። ነብዩ (ሱወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ቀን ከፊቱ ወይም አንድ ቀን ከኋላው ጾሙ» (አህመድ፡ 2154)

ነብዩ(ሱወወ) ስለዚህ ዕለት ጾም ተጠይቀው፣ «የሰፊውን ዓመት ወንጀል ያስምራል።» ብለዋል። (ሙስሊም 1162)

- 2 የዐረፋ ቀን፡

ዐረፋ፣ የወርሃ ዙፈሐኢኛ ዘጠነኛው ቀን ነው። ዙፈሐኢኛ፣ በእስላማዊ ቀመር መሰረት አስራ ሁለተኛው ወር ነው። ይህ ቀን ሐጃኞች ዐረፋ በሚባል ቦታ ላይ በመስብሰብ አላህን ሲለምኑና ሲማጽኑ የሚውሉበት ዕለት ነው። ከዓመቱ ቀናት ሁሉ የላቀና የበለጠ ቀን ነው። ሐጃ ላይ ላልተሳተፈ ሰው ይህን ቀን መጾም

ይወደድለታል። ነብዩ (ሱወወ) ስለ ዐረፋ ዕለት ጾም ተጠይቀው ሲመልሱ፡- «ያሰፊውንና የመጨውን ዓመት ወንጀል ያስምራል።» ብለዋል (ሙስሊም 1162)

- 3 ስድስቱ የሸዋል ቀናት፡

ሸዋል አስረኛው ወር ነው። ነብዩ (ሱወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ረመዳንን የጾመ፣ ከዚያም ከሸዋል ስድስት ቀናትን አስከትሎ የጾመ ሰው፣ አንድ ዓመት ሙሉውን እንደጾመ ይቆጠርለታል።» (ሙስሊም 1164)

> የተባረከው የጾም ፍቺ በዓል

በዓላት፣ ከሃይማኖት መገለጫዎች ውስጥ ይመደባሉ። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ወደ መዲና በመጡበት ወቅት አንጻሮችን ከዓመቱ ቀናት በሁለት ቀናት ውስጥ ሲፈንገዝ፣ ሲጫወቱና ሲፈሰቱ አጥኝተዋቸው ነበር። እናም፡ «እነዚህ ሁለት ቀናት የምን ቀናቻችሁ ናቸው?» በማለት ጠየቁቸው። አነሱም፡ «ከኢስላም መምጣት በፊት፣ በጨለማው ዘመን እንደሰትባቸው የነበሩ ቀናት ናቸው።» በማለት መለሱ። ነብዩም (ሰ.ዐ.ወ)፡ «አላህ እነዚህን ቀናት ከነርሱ በተሻሉ ሁለት ቀናት ተክቶላችኋል። የእርድ ዕለትና የፍስክ ዕለት» አሏቸው። (አቡ ዳወድ ህ34) ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፣ በዓላት የሃማኖች መገለጫ እንደሆኑ ሲያበራራ እንዲህ ብለዋል፡ «እያንዳንዱ ሕዝብ በዓል አለው። ይህ ደግሞ በዓላትን ነው። (አል ቡኸሪ 909 /መስሊም 892)

በዓል በኢስላም

በኢስላም ውስጥ፣ በዓል እንደ የአምልኮ ዘርፍን ስላጠናቀቁ ደስታን የሚገልጹበትና አላህ(ሱ.ወ) ለዚህ አምልኮ ስለመራቸውና ስለገጠማቸው እሱን የሚያመሰግኑበት አጋጣሚ ነው። በዓድ ቀን፣ የሚያማምሩ ልብሶችን በመልበስ፣ ለከጃየት መልካም በመቀል በሰዎች ልቦና ውስጥ ደስታን መፍጠር እስፊላ፣ እንደሆነ ኢስላም ያስተምራል። በማንኛውም የተፈቀዱ መንገዶች፣ የሁሉም ልቦና የደስታ ስሜት እንዲሰማውና የአላህን ጸጋ የሚያስታውስ እንዲሆን ማድረግ ተገቢ ነው።

የመስሊሞች በዓል

በዓመት ውስጥ መስሊሞች የሚያከብሯቸው ሁለት በዓላት አሉ። ከሁለቱ ቀናት ውጪ ሰዎች እንደ በዓል አድርገው የሚያከብሯቸውን ቀናቶች ማከበር አይፈቀድም። እየኚህ በዓላት፣ የጾም ፍቺ በዓል (የወርሃ ሸዋል የመጀመሪያ ቀን) እና የእርድ በዓል (የወርሃ ዙፊሊጃ አስረኛ ቀን) ናቸው።

የጾም ፍቺ በዓል

የጾም ፍቺ በዓል፣ የረመዳን የመጨረሻው ሊሊት ካለፈ በኋላ የሚከተለው የወርሃ ሽዋል የመጀመሪያው ቀን ነው። የጾም ፍቺ በዓል በመባል የሚጠራውም ለዚህ ነው። ይህ ቀን፣ ሰዎች ጾማቸውን በማጠናቀቃቸው፣ በጾማቸው አላህን ይዝቡት አንደነበረው፣ በመደሰት አላህን የሚያመሰግኑበት ዕለት ነው። መስሊሞች ይህን በዓል የሚያከብሩት፣ አላህ ጸጋውን በላሚያላቸውና የረመዳንን ወር በመሉ ለመጾም ስለደላቸው፣ አላህን እያመሰገኑ ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ቁጥሮችንም ልትሞሉ አላህንም ቅኑን መንገድ ስለመረችሁ ታከብሩትና ታመሰግኑት ዘንድ (ይህን ደንገግንላችሁ)» (አል በቀራ 185)

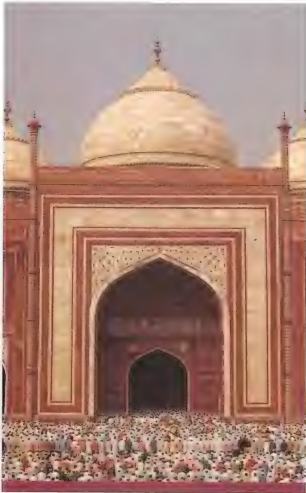
በኢስላማዊው ሕግ የተደነገገና በዲዲ ዕለት የሚከናወኑ ነገሮች እንዴት ያሉት ናቸው?

1 የበዓል ሠላት (የዲድ ሠላት)፡ ኢስላም፣ መስሊሞች ከሰቶችና ሕፃናት ጋር በመሆን በእንድነት ወጥተው ይህን ሠላት እንዲሰግዱ ልዩ ትኩረት ሰጥቶ አስተምሯል። የመስገኛ ጊዜው፣ ዐሐይ ወጥታ የጦር ዘንግ ያከል ከፍ ካልችበት ቅጽበት ጀምሮ ከሰማይ መሐከል እስከምታዘነብልበት ጊዜ ይረዝማል።

አፈፃፀሙ፡ የዲድ ሠላት ሁለት ረከዓ ነው። አማመ ሲያሰግድ ቁርኣን የሚያነበው ድምፁን ከፍ አድርጎ ሲሆን ከሠላተ በኋላም ሁለት ሽጉባዎችን ያደርጋል። በዲድ ሠላት «አላህ አከበር» የሚለውን ቃል በአያንዳንዱ ረከዓ መጀመሪያ ላይ ይጋግሞ ማለት ያስፈልጋል። በመጀመሪያው ረከዓ ላይ ፋራክን ማንበብ ሳይጀምር በፊት፣ ከመጀመሪያው የሠላት መግቢያ ተከብራ ሌላ ስድስት ጊዜ «አላህ አከበር» ይላል። በሁለተኛው ረከዓ ላይ ደግሞ ከመጨረሻው ሰዓድ ሲላክ ሲቆም ከሚለው ተከብራ ሌላ አምስት ጊዜ «አላህ አከበር» ይላል።

2 የጾም ፍቺ ምጽዋት (ዘዋተል ፊጥር)፡ አላህ (ሱወ) በዲድ ዕለት፣ ቀንና ሊሊቱን ከሚበላው የሚተርፍ ነገር ያለው ሰው እንጂ ወይም ከሚመገበው ሩዝ ወይም ስንዴ ወይም ተምር እንድትቆይ ለመስሊም ድሆችና ችግሮችን እንዲሰጥ ግዴታ አድርጓል። ይህም ድሆችና ችግሮችን በዲድ ዕለት ተቸግረው እንዳይውሉ ያደርጋቸዋል።

የዘዋተል ፊጥር መስጫ ጊዜ፡ የመጨረሻው የረመዳን ቀን ዐሐይ ከጠለቀችበት ሰዓት ጀምሮ፣ የዲድ ሠላት እስከሚሰድድበት ወቅት ድረስ ነው። ከዲድ አንድ ወይም ሁለት ሊሊት ቀደም ብሎ መስጠትም ይቻላል።

ዓይነትና መጠኑ፡ ከህገሬው ምግብ የሆነ አንድ ቁፍ ሩዝ ወይም ተምርና የመሳሰሉ ነገሮች ናቸው፡፡ ቁፍ የመስፈሪያ ልክ ነው፡፡ ነገር ግን በዘመናዊ የሚዛን ልኪት መሆኑ የተሻለ ነው፡፡ በግምት ሦስት ኪሎግራም ይሆናል፡፡

ለራሱ፡ ለሚስቱ ልጆቹ፡ እንዲሁም ቀለብ ለሚሰፍርላቸውና ለሚያስተዳድራቸው ሰዎች የመከፈል ግዴታ አለበት፡፡ በእናቱ ማህፀን ውስጥ ላለ ፅንሰ ማውጣትም ይወደዳል፡፡ ለአያንዳንዱ ሰው ካገሬው ምግብ አንድ ቁፍ ይወጣለታል፡፡

ነቢዩ (ሲዐወ) ይህን ስደትግን፡ ምጽዋቱ፤ ጸመኛ፤ በማላገጥና በመጫወት ምዝንያት የሚደገፍውን ወንጀል እንዲያበስሉተና ለችግረኞች ቀለብ ይሆን ዘንድ ነው፡፡ ከሠላት ቤሬት ላይረሰት፤ ተቀባይነት ያላት ምጽዋት ትሆናለች፡፡ ከሠላት በኋላ ላይረሰት ደግሞ እንደማገኘውም ሠደቃ፤ ሠደቃ ነች ብለን እንወስደዋለን፡፡ (አቡ ዳውድ 1607)

በተፈቀዱ መንገዶች ሁሉ በመጠቀም፡ በተቻለ መጠን፡ በቤተሰብ ውስጥ፡ ትልቁንም፡ ትንሹንም፤ ወንድንም፡ ሴቱንም፡ እንዲደሰትና እንዲገናና ማድረግ በአስላም የተደነገገ ተወዳጅ ተግባር ነው፡፡ የሚያምር ልብስ መልበስም እንዲሁ የተወደደ ነው፡፡ በዓዲ ቀን መጽም

ክልክል ነው፡፡ በዓዲ ቀን የሚወደደው፤ በመብላትና በማፍጠር አላህን መግዛት ነው፡፡

በኢድ ሞህማ ለሊቲን፤ እንዲሁም ወደ ዓዲ ሠላት ሲወጣ፡ «አላሁ አክበር» በማለት አላህን ማላቅ አስላም የደነገገው ተግባር ነው፡፡ የዓዲ አልፈጥር ሠላት ተሰግዶ ሲያበቃ የተከበረው ጊዜ ይጠናቀቃል፡፡ ይህ የሚደረገው፡ አላህ(ሱወ) ወደ ጾም በመምራት፤ የተባረከውን የረመዳንን ወር ጾም ለማጠናቀቅ ስለበቃና፤ ለዋለልን ጾጋ አርሰን ለማመስገንና ደስታችንን ለመግለጽ ነው፡፡ አላህ ሱወ እንዲህ ይላል፡- «ቱጥሮችንም ልትግጡ፤ አላህንም ትኩን መንገድ ስለመራችሁ ታከቡናትና ታመስግኑት፤ ዘንድ (ይሆንን ደነግግላችሁ)» (አል በቀራ 185)

የተከበራ አባባል፡ «አላሁ አክበር፤ አላሁ አክበር፤ ላላላህ አላላህ፤ አላሁ አክበር፤ አላሁ አክበር፤ ወላላላሁላሁድ» የማለት ነው፡፡

እንዲሁም፡ «አላሁ አክበር፡ ከቢራ ወልሐምዓላላሃ ከሰራ ወሰ-ቤካላሃ በኩረተን ወአሰላ» ይባላል፡፡

ወንዶች፤ ድምፃቸውን ከፍ በማድረግ፤ ሰዎችን በማይረብሽ ወይም በማያስቸግር መልኩ ተከቢራን መመላለሳቸው የተደነገገ ተግባር ነው፡፡ ሴቶች ግን ድምፃቸውን ገዞ ማድረግ አለባቸው፡፡

» መስላሞት ከዓዲ ሠላት እየነሱዱ የሚያሳድ ያሳል

ምጽዋትህ (ዘካህ)

5

አላህ (ሱወ) ምጽዋትን ግዴታ አድርጎ ደንግጓል። ከኢስላም ማዕዘኖች መካከል ሦስተኛው አድርጎታል። አሁን የማይፈፅም ሰውን ብርቱ በሆነ ቅጣት ዝቅብታል። ኢስላም፣ ንስሃ መግባትን፣ ሠላት ማቋቋምንና ምጽዋት መስጠትን ከመስላምታ የወንድማማችነት ትስስር ጋር አቆራኝቶታል። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «በፀፀቱም፣ ሠላትንም በሰግዱ፣ ዘካንም በሰጠ፣ የሃይማኖት ወንድሞቻችሁ ናቸው።» (አል ተውባ 11)

ኑበዩ (ሲዐወ)፡- «ኢስላም በአምስት መሰረታዊ ጉዳዮች ላይ ተገነባ።» «.....ሠላትን ማቋቋም፣ ምጽዋትን መስጠት» ብለዋል። (አል ቡኻሪ 8 / መስሊም 16)

የምጽዋት ድንጋጌ ግዴታ

የምጽዋት ድንጋጌ ዓላማዎች

ምጽዋት ማውጣት ግዴታ የሚሆንባቸው ጉዳዮች

- ወርቅና ብር
- ንብረትና ተቃማኑ ገንዘብ
- ሰሸያው የተረበፀ ልቃዎች
- የምድር በቆልቶች
- የአንስሳት ሁባት

ምጽዋት የሚሰጠው ለሰማን ነው?

ምጽዋት

ዘከ ማለት አላህ በሙስሊሞች ላይ ግዴታ ያደረገው ቀለል ያለ ገንዘብ መጠን ነው። የድሆችንና የምስኪኖችን ችግር ለማቅለልና ለሌሎች ዓላማዎች ባለሀብቶች የሚሰጡት ነው።

የምጽዋት ዓላማዎች

አላህ (ሱወ) ምጽዋትን በሙስሊሞች ላይ ግዴታ ያደረገበት ከባባድ ዓላማዎች አሉት። ከፊሎፔን እንደሚከተለው እንጠቅሳለን፡

1 ገንዘብን መውደድ የሰው ልጅ ተፈጥሯዊ ባህሪ ሲሆን፤ ይህ ባህሪው ገንዘብን በመያዝና በመጠበቅ ላይ ከፍተኛ የሆነ ጉጉት እንዲኖረው ያደርገዋል። አስላማዊው ሕግ ነፍስ ከዘቀጠ የስሰታዎችና ልክ የሰሰ የገንዘብ ጥግት ባህሪዎች እንድትጸዳና እንዲሁም ከኮሎክስ ፍቅር እንድትላቀቅ ምጽዋትን በግዴታነት ይነገን። አላህ (ሱወ) እንዲሁ ብሏል፡- «ከገንዘቦቻቸው ስትኾን፤ በርሷ የሚታጠሩትና የሚታፋፋቸው የኾነች ምጽዋትን ያዝ። (አልተወባ 103)

2 ምዕቀት መስጠት በማግበረሰቡ መካከል የመደገፍና የመዋደድ መስራትን ይጥላል። የሰው ልጅ ነፍስ ውሳኔ የዋለላትን አካል በመውደድ ላይ የተራራች ናት። በምጽዋት አማካይነት የሙስሊሙ ማግበረሰብ ለባላት ልክ እንደ አንድ ግንብ ከፊሉ ከፊሉን የሚደግፍና አርስ በርሳቸው የሚዋደዱና የሚደገፉ ሆነው ይኖራሉ። በመገኘታቸው ስርቆች፤ ዘረፋና ማጭበርበር በብዛት የማይታየውም በሀሊህ ምክንያት ነው።

3 በምጽዋት፤ ለዓለማት ጌታ ሙሉ ለሙሉ መማረክና ፍጹም ታዛዥ መሆን ይረጋገጣል። አንድ ባለ ሃብት፤ ከንብረቱ ላይ ምጽዋትን በሚያወጣ ጊዜ የአላህን ሕግጋት በመተግበርና ትዕዛዙን በመፈጸም ላይ ሲሆን በተሰጠው ጸጋ ላይ የጸጋውን ባለቤት እያመሰገነም ነው። አላህ (ሱወ)፡- «በታመሰግኑም አጨምርላችኋለሁ።» ይለናን። (ኢብራሂም 7)

4 ምጽዋትን በመተግበር ማግበራዊ ዋስትና ይረጋገጣል፤ እንዲሁም በተለያዩ የማግበረሰቡ ክፍሎች መካከል እንዲራዊ የሆነ የኢኮኖሚ መመጣጠን ይከሰታል። በተጨማሪም ምጽዋትን ለሚገባቸው የማግበረሰቡ ክፍሎች መስጠት፤ ሀብት በተወሰኑ የማግበረሰቡ ክፍሎች ውስጥ የተገደበና የተከማቸ እንዳይሆን ያደርጋል። አላህ (ሱወ)፡- «ከነገሩ ውስጥ በሀብታማዊ መካከል ተዘዋዋሪ እንዳይሆን።» ይላል።

ምጽዋት ሊወጣለት ግዴታ የሚሆን ንብረት የትኛው ነው?

አንድ ሰው ለራሱ በሚጠቀምበት ንብረቱ ላይ ምጽዋት የማውጣት ግዳጅ የለበትም፡፡ ለምሳሌ፡ ቂጋው ምንም ያህል ቢወደድም የሚኖሪያ ቤቱ፤ እንዴትም ያለ ዘመናዊና የቅገጦት ቢሆንም ከበታ ቦታ የሚንቀሳቀሱበት መኪናው ላይ፤ ምጽዋት የማውጣት ግዴታ የለበትም፡፡ በሚሉበት፡ በሚባለውና በሚጠባውም ነገር ላይ እንዲሁ የማይታ ምጽዋት የለበትም፡፡

እላህ (ሱወ) ምጽዋትን ግዴታ ያደረገው በግል ጉዳይ ላይ ግልጋሎት የማይሰጡ በሆኑ የተለያዩ ንብረቶች ላይ ሲሆን እነዚህ ንብረቶች በባሕሪያቸው እየጨመሩና እየፋፉ የሚሄዱ ናቸው፡፡ እነሱም የሚከተሉት ናቸው፡፡

1

ለጌጥነትና ለውበት የማይለበስ የሆነ ወርቅና ብር

የወርቅና የብር ከምችትም ሆነ ማንኛውም ንብረት፤ ሊሰማዋው ሕግ የገደበውን መጠን (ሂሳብ) ካልሞላ፤ እንዲሁም ሳይቀንስ አንድ የጨረቃ ዓመት ማለትም፡፡ 354 ቀናት ካልዞረበት በስተቀር ምጽዋት(ዘካ) ሊወጣበት ግዳጅ አይሆንም፡፡

በሁለቱ ማዕድናት ምጽዋት የማውጪያ መጠን (ሂሳብ)

ሂሳብ፤ ለወርቅ 85 ግራምና ከዚያ በላይ ለብር ደግሞ 595 ግራምና ከዚያ በላይ ነው፡፡

አንድ መስለም ይህን መጠን የሚደርስ ወርቅ ወይም ብር ካለውና አንድ ዓመት ከዞረበት፤ ከንብረቱ 2.5 ፐርሰንቱን ይመጸውታል(ዘካ ያወጣል)፡፡

2

ተቀማጭ ገንዘብና የተለያዩ የመገበያዮ ፍቶች እንደ ዓይነታቸው በክሽ በአጁ ያለ ወይም በባንክ አካውንት ውስጥ የሚገኝ ገንዘብ ዘካ ይወጣሉታል፡፡

የግዴታ ምጽዋት(ዘካ) አወጣጥ፡

የገንዘቡንና የመገበያዮውን ነገር ሊገዛ ከሚችለው የወርቅ መጠን ጋር በመነሳት፤ መጠኑ ወርቅ ዘካ ከሚወጣበት ሂሳብ ጋር አኩል ከሆነና ከዚያም ከበለጠ ዘካ ያወጣሉታል፡፡ ገንዘቡ ከ85 ግራም ወርቅ ጋር ከተሰተካከለ ወይም ከበለጠ፤ እንዲሁም በሰውቁው ይዞታ ስር ኾኖ ሳይቀንስ አንድ የጨረቃ ዓመት ካሊፈበት፤ የንብረቱን 2.5 ፐርሰንቱን ዘካ ያወጣል፡፡

የወርቅ ዋጋ ከፍተኛ ገዛ ሊል፤ ሊወዋወጥ ይችላል፡፡ በአንድ ሰው ላይ ዘካ ማውጣት ግዳጅ በሚሆንበት ወቅት የአንድ ግራም ወርቅ ዋጋ 25 ዶላር ነው ብለን ብናስብ፤ በዚያ ወቅት የዘካ ማውጫ መጠን ወይም ሂሳብ የሚከተለው ይሆናል፡፡

25 ዶላር/ግራም X 85ግራም = 2125 ዶላር ይሆናል፡፡ 85ግራም ምጽዋት ማውጣት ግዳጅ የሚሆንበት የወርቅ መጠን ሲሆን ይህ ቋሚ፤ የማይለወጥ ነው፡፡ 2125 ዶላር በተረጋገጠው ምላሽ መሰረት ዘካ ግዳጅ የሚሆንበት የገንዘብ መጠን(ሂሳብ) ነው፡፡ ስለዚህ የዘካው መጠን- 2.5% X 2125 ዶላር = 53.125 ዶላር ይሆናል፡፡

3 ለንግድ የቀረቡ ዕቃዎች

ለንግድ የተዘረጁ፣ እንደ ሪል ኢስቴቶች፣ ቤቶች፣ ሽንግዎች ያሉ የማይንቀሳቀሱ ንብረቶች፣ ወይንም ምግብ ነክ እና አላቂ ሽቀጦች በዚህ ስር ይገባሉ።

የዘዛው አወጣጥ፡ ነጋዴው ለንግድ ዕቃዎቹን በሙሉ ዓመት ዞሮባቸው ከሆነ ዋጋቸውን ያሰላል። የሚያስላበት ዋጋም ዘዛውን ሊያወጣ በተሳበት ዕለት ባለው የገበያ ዋጋ መሰረት ነው። የቃዎቹ ዋጋ የዘዛ ማውጫ መጠን (ሂሳብ) ከደረሰ፣ ከሱ ላይ 2.5 ፕሮሰንት ዘዛ ያወጣለታል።

4 ከምድር የሚበቅሉ፣ አገመራ፣ ፍራፍጆችና የአህል አይነቶች

አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ ካፈራችሁትና ከዚያም ለናንተ ከምድር ካወጣንላችሁ ከመልካሙ ለግሉ።» (እል በቀራ 267)

ዘዛ ማውጣት ግዴታ የሚሆነው በተወሰኑ የአዝርዕት ዓይነቶች ላይ እንጂ በሁሉም አይደለም። ይህም በኢስላማዊው ድንጋጌ መሰረት ዘዛ የሚወጣለትን መጠን ከደረሰ ብቻ ነው።

የለዎችን ልፋትና ድካም ከግምት ውስጥ ከማስገባት እንጾር፣ ዘዛ የሚወጣው ብዛት በዝናብና በወንገ ውሃ በለመና በሰው ኃይል ወይም መስኖ በለመት መካከል ልዩነት አለው።

5 እንደ ላም፣ ግመልና ፍየል ያሉ የእንስሳት ሃብት፣ ባለሃብቱ፣ እነሱን በመቀላቀል የማይቸገርና የማይለፉ ከሆነ እንዲሁም በግጥሥ ላይ ተሰማርተው ውለው የሚገቡ ከሆነ ዘዛ ይወጣላቸዋል።

የሚወጣበትን መጠን (ሂሳብ) የሚወጣለትን መጠንና የመሳሰሉትን ዝርዝር መረጃዎች ከፊቂህ መጽሐፍት ላይ የምናገኘው ይሆናል።

ምጽዋት የሚሰጠው ለነማን ነው?

ኢስላም ዘካ የሚሰጣቸውን ክፍሎች ገድቦ አስተምክላል። አንድ መስሊም ከነኚህ ክፍሎች መካከል ለአንዱ ብቻ ወይም ከአንድ በላይ ሊሆኑ አካሎች ዘካውን መስጠት ይችላል። ለማረጋገጥ ክፍሎች ሊያከፋፍሉላት ለሚችሉ በጎ አድራጎች ድርጅቶችና ማህበሮች መስጠትም ይችላል። ዘካን በሀገር ውስጥ ማከፋፈሉ በላይ ነው።

ዘካ የሚገባቸው ክፍሎች የሚከተሉት ናቸው፡

- 1** ድሀዎችና ችግሮች፡ አንገቢጋቢና መሰረታዊ ፍላጎቶቻቸውን ለማሟላትና ለመሸፈን በቂ አቅም የሌላቸው ናቸው።
- 2** ዘካን በመሰብሰብና በማከፋፈል ስራ ላይ የተሰማሩ የዘካ ሰራተኞች
- 3** ከአላዳረው አራሱን በመምዘት ነፃ ለመውጣት ለሚገባ ሳይኒ፡ ይህ ሰው ዘካን በመውሰድ ነፃነቱን ያውቋል።
- 4** ብድር ተበድሮ መክፈል ያታተው ሰው፡ የተበደረው ብድር ለሰዎች በጎ ለመዋልና ለሕዝባዊ ጥቅም ወይም ለግል ጉዳይ ቢሆንም ልዩነት አይኖረውም።

5 በጦር ግንባር በአላህ መንገድ ላይ ለሚፋለም ጀግና፡ አነኚህ ደግሞ ከሃይማኖታቸውና ከእግራቸው ጠላትን በመመስከትና በመጋረጥ ላይ ያሉ ተዋጊዎች ሲሆኑ ማንኛውም ኢስላምን ለማስፋፋትና ለማስረጨት፡ የአላህን ቃል ክፍ ለማድረግ የሚሰራ ስራም በዚሁ ስር የሚከተት ነው።

6 ልቦናቸው ከኢስላም ጋር በመላመድ ላይ ላሉ አዲስ መስሊማዊት፡ አነኚህ፡ ከሃይማኖት የነበሩ፡ በጎርብ ኢስላምን የተተበሉ፡ ወይም ይሰልማሉ ተብሎ የሚከፈሉና ተሳፋ የሚገባላቸው ሰዎች ናቸው። ለአነኚህ ዘካ የሚሰጧቸው ግለሰቦች ሳይሆኑ፡ መንግሥታዊ ክፍሎችና ጠቃሚነቱን ሊያገኙበትና ለመደምሩ የሚችሉ የበጎ አድራጎች ድርጅቶች ናቸው።

7 ስንት ያላቀቡት መንገዶች፡ ይህ ሰው በአገሩ ከፍተኛ ካረቃል ወይም ንብረት ያለው ቢሆንም ባለበት ሁኔታ፡ ስንት ካላቀቡት፡ ከተቋረጠበትና ገንዘብ ካስፈለገው ዘካ ይሰጠዋል።

አላህ (ሱወ) ዘካ የሚገባቸውን ክፍሎች ሲያበራራ አንዱህ ብሏል፡- «የግዴታ ምጽዋቶች (የሚከፈሉት) ለድሀዎች፡ ለሚስኪኖችም፡ በርሷም ላይ ለሚሰሩ ሰራተኞች፡ ለቦታቸውም (በኢስላም) ለሚሰማመዱት፡ ጫንታዎችንም ነፃ በማውጣት፡ በባለ ዕዳዎቻቸው፡ በአላህ መንገድም በሚሰሩ፡ በመንገደኛቸው ብቻ ነው።» (አል ተውባ 60)

፪ኛው ግለት ለአሊጠና መሠረታዊ ፍላጎቶችን የሚሟላበት አቅዋ የሌላው ግለት ነው።

የእንሰሳት ሃብት ዘካ

የእንሰሳት ሃብት፤ ሰዎች የሚገለጡባቸው የቤት እንሰሳት ማለት ነው። እነሱም ማመል፤ ላምና ፍየል ወይም በግ ፍቸው።

እላህ (ሱወ) እነዚህን እንሰሳት በመፍጠር ለሰዎች ትልቅ ውሳኔ ውሰታ ውሰላላቸዋል። ሰዎች ስጋዎቻቸውን ይመገባሉ፤ ከቆዳዎቻቸው ልብስን ይላብሳሉ፤ በመንገድ ሲጓዙና ከቦታ ቦታ ሲዘዋወሩ እነሱንና ጓዳቸውን ይሸከሙላቸዋል። እላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፦ «ማመልን፤ ከብትን፤ ፍየልንም፤ በርሷ (ብርድን መከላከያ) መቀት፤ ጥቅሞችንም ያሉባት ስትኾን ለናንተ ፈጠረላችሁ ከርሷም ትባላላችሁ። ለናንተም በርሷ ወደ ማረፊያዋ በምትመልሷት ጊዜ፤ በምታሰማሩዋትም ጊዜ ውበት አላችሁ። ጓዳችሁንም በነፍሶች ቸግሮ እንጂ ወደማትደርሱባት አገር ትሸከማለች ጌታችሁ በአርማጥ ርኅሩኅ አየኝ ነውና። (አል ነሐል 5-7)

የእንሰሳት ዘካ ጥቅላዊ መስፈርቶች

በእነዚህ እንሰሳት ላይ ዘካ ግዴታ የሚሆነው የሚከተሉት መስፈርቶች ሲሟሉ ነው።

① ብዛታቸው የእስላማዊውን ዘካ የማግ-ጫ መጠን (ሂሳብ) መድረስ፤ ምክንያቱም ዘካ በባለሃብቶች ላይ እንጂ በሌላው ላይ ግዴታ አይደለም። ለግል ጉዳያቸው የሚጠቀሙባቸው ቁጥራቸው ጥቂት የሆኑ እንሰሳት ያሉት ሰው የዘካ ግዴታ የለበትም። ከግመል ዘካ የሚወጣው ቁጥራቸው እምስት ሲደርስ ነው። ለፍየል አርባ፤ ለላም ደግሞ ሰላሳ ነው። ቁጥራቸው ከዚህ ቁጥር በታች ከሆነ የዘካ ግዴታ የለበትም።

② በይዘታነት ባለሀብቱ ዘንድ እንደ ሙሉ ሳይጨረታ ዓመት ሊዞርባቸው ወይም ሊያስቆጥሩ ይገባል።

③ በግጦሽ ላይ ተሰማርተው የሚበሉ መሆን አለባቸው። እንሰሰዎቹ በግጦሽ ላይ የሚኖሩ፤ ድርቆሽና ግጦሽ በማቅረብ ባለንብረቱ ወጪ የማያደርግባቸው መሆን አለበት።

④ እንሰሳቱ በስራ የተጠመዱ መሆን የለበትም። ባለቤቱ ማሳውን የሚያርስበት ወይም ዕቃ የሚያጓጉባቸው ወይም እራሱ የሚጓጓዝበት መሆን የለበትም። ይህ ከሆነ ዘካ የማውጣት ግዳጅ የለበትም።

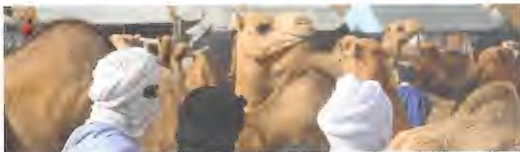

የጋማ ከብቶች የዘካ አወጣጥ

1 ግመል

ሁሉም የግመል ዓይነቶች ባለ አንድ ሻንጃ ወይም ባለ ሁለት ሻንጃ ቢሆኑም ብዙታቸው አምስት ክድረሰ ዘካ ማውጣት ግዴታ ነው፡፡

ብዛት		ግዴታ የሚሆንበት መጠን	ብዛት		ግዴታ የሚሆንበት መጠን
ከ	እስከ		ከ	እስከ	
5	9	አንድ ሲት ፍየል	46	60	ሒቃህ (የሦስት ዓመት አድሚዋን ጨርሰ አራተኛ አድሚዋን የጀመረች ሲት ግመል)
10	14	ሁለት ሲት ፍየሎች	61	75	ጀዝቦህ (የአራት ዓመት አድሚዋን ጨርሰ አምስተኛ አድሚዋን የጀመረች ሲት ግመል)
15	19	ሦስት ሲት ፍየሎች	76	90	ሁለት ቢንት ለበን (የሁለት ዓመት አድሚዋን ተጨርሰው የሦስተኛ ዓመት አድሚዋን የጀመሩ ሲት ግመሎች)
20	24	አራት ሲት ፍየሎች	91	120	ሁለት ሒቃህ (የሦስተኛ ዓመት አድሚዋን ተጨርሰው የአራተኛ ዓመት አድሚዋን የጀመሩ ሲት ግመሎች)
25	35	ቢንት መኸድ (የአንድ ዓመት አድሚዋን ጨርሰ ሁለተኛ ዓመት አድሚዋን የጀመረች ሲት ግመል)	ብዙታቸው ከ120 በላይ ሲሆን በየ40ዎቹ ተጨማሪ ግመሎች	አንድ ቢንት ለበን (የሁለት ዓመት አድሚዋን ጨርሰ የሦስተኛ ዓመት አድሚዋን የጀመረች ሲት ግመል) ከላይ ከተቀመጠው ቁጥር ላይ ይጨመራል፡፡	
36	45	ቢንት ለበን (የሁለት ዓመት አድሚዋን ጨርሰ ሦስተኛ አድሚዋን የጀመረች ሲት ግመል)	በየ50ዎቹ ተጨማሪ ግመሎች	አንድ ሒቃህ የሦስተኛ ዓመት አድሚዋን ጨርሰ የአራተኛ ዓመት አድሚዋን የጀመረች ሲት ግመል ከበላይ ከተቀመጠው ቁጥር ላይ ይጨመራል	

2 ክብት

ከክብት ላይ ዘካ ግዴታ የሚሆንው የክብቶቹ ቁጥር ከ30 በላይ ሲሆን ነው።

ብዛት		ግዴታ የሚሆንበት መጠን
ከ	እስከ	
30	39	አንድ ጥጃ (አንድ ዓመት የሞላው ጥጃ)
40	49	አንድ መሲናህ (የሁለት ዓመት እድሜዋን የጨረሰች ላም)
60	69	ሁለት ጥጆች (ሁለት ዓመት የሞላቸው)
70	79	አንድ መሲናህ (ሁለት ዓመት የሞላት ላም) እና ተቢዕ (አንድ ዓመት የሞላው ጥጃ)
80 እና ከዚያ በላይ በየ30ዎቹ		አንድ ተቢዕ (አንድ ዓመት የሞላው ጥጃ) ከላይ ከተጠቀሰው ቁጥር ላይ ይጨመራል።
በየ40ዎቹ		መሲናህ (ሁለት ዓመት የሞላት ላም) ከላይ ከተጠቀሰው ቁጥር ላይ ይጨመራል።

3 በግና ፍየል

የበጎችና የፍየሎች ቁጥር ከ40 በላይ ሲሆን ዘካ ማውጣት ግዴታ ይሆናል።

ብዛት		ግዴታ የሚሆንበት መጠን
ከ	እስከ	
40	120	አንድ በግ (ፍየል)
121	200	ሁለት በግ (ፍየል)
201	399	ሦስት በግ (ፍየል)
400	499	አራት በግ (ፍየል)
500	599	አምስት በግ (ፍየል)
ከ600 በላይ ከሆነ በአያንዳንዱ 100 ተጨማሪ በግና ፍየል አንድ በግ ወይም ፍየል ተጨማሪ ይደረጋል		
600		6 በግ (ፍየል)
700		ሰባት በግ (ፍየል)

የእገርዕትና የጥራጥሬዎች ዘክ

የእገርዕትና የጥራጥሬዎች ዘክ ግዴታ የሚሆንባቸው መስፈርቶች፡-

1 ምርቱ የዘክ ማውጫ መጠን (ሂሳብ) የደረሰ መሆኑ

ኑበዩ (ሲወደ) ዘክ ማውጣት ግዳጅ የሚሆንበትንና ክርሱ በታች ከሆነ ዘክ ማውጣት ግዳጅ የማይሆንበትን መጠን (ሂሳብ) ወሰን አስጅተውሉታል፡፡ ይህንኑ ሲገልጹ አንዲህ ብለዋል፡- «ከአምስት አውሳሽ በታች የሆነ የተምር ምርት፣ የዘክ ግዳጅ የለበትም፡፡» (አል ቡኸሪ 1405 / መስሊም 979)

አውሳሽ ማለት የስፍር መስለህ ሲሆን፣ ከ580 እስከ 600 ኪሎግራም የሚደርስ የስንዴና የሩዝ መጠንን ይመዝገባል፡፡ ስለዚህም፣ መጠኑ ከዚህ በታች በሆነ ፍሬ ላይ ዘክ ግዴታ አይሆንም፡፡

2 እገርዕቶቹ ዘክ ግዴታ የሚሆንባቸው የእገርዕት ግዴታዎች የትኞቹ ናቸው?

የሰው ልጅ እንደምግብነት በምርጫው የሚጠቀምባቸውና በከምቶች መልክ ለረዥም ጊዜ ሳይበላሹ ሊቀመጡ የሚችሉ፣ እንደ ስንዴ፣ ጉብስ፣ ዘቢብ፣ ታምር፣ ሩዝና ቡቆሎ የመሳሰሉ እገርዕቶች ናቸው፡፡

ለመሰረታዊ ምግብነት የማይገለግሉና ሳይበላሹ፣ ሊከማቹ የማይችሉ የሆኑ ፍራፍሬዎችና አትክፊቶች ላይ የዘክ ግዴታ የለም፡፡ እንደ ሩማን፣ እሾሎኒና የመሳሰሉትን ማለት ነው፡፡

3 ምርቱ ሙሉ ለሙሉ የተሰበሰበ ወይም የተላቀመ መሆን አለበት

በእገርዕትና በጥራጥሬዎች ላይ ዘክ ግዴታ የሚሆነው ምርቱ ሙሉ ለሙሉ ከተሰበሰበና ከተላቀመ በኋላ ነው፡፡ ዓመት መቆጠሩ መካፈሪያው አይሆንም፡፡ ምርቱ በተሰበሰበበት ወቅት የማፈጸም ይሆናል፡፡ በዓመት ውስጥ ሁሉን ጊዜ ምርቱ የሚሰበሰብ ከሆነም በእያንዳንዱ የምርት ሰቶማ ወቅት ዘክ ማውጣት ግዴታ ይሆናል፡፡ በዚሁ መልክ በየ ምርት ሰቶማ ወቅት ዘክ ይወጣል ማለት ነው፡፡ ዘክ አውጥተላት ለረዥም ዓመታት በጽኑማቸው በዚህ ከምድቱ ላይ ዘክ የማውጣት ግዴታ የለበትም፡፡

ግዴታ የሚሆነው የዘክ መጠን

ኢስላም፣ በዝናብና በወንዝ በሚለመው የእገርዕት ምርቶችና በሰው ጉልበት ወይም በመስኖ የሚለመው የእገርዕት ምርቶች መካከል የሚወጣውን የዘክ መጠን አበላልጧል፡፡ በዝናብና በወንዝ የሚለመው የእገርዕት ምርቶች ላይ ዐሥር በመቶ

እንዲወጣ፣ እንዲሁም ገበሬው በመዝራቱ፣ በማጠጣቱና ውሃ ወደ ማላው እንዲደርስ በማድረጉ፣ ከምንጩና ከጉርጓድ ውሃ በማውጣት መስፍን በማዘጋጀት ለፍቶና ደከሞ ያመረታቸውን ደግሞ እምስት በመቶ ዘክ እንዲያወጣ አዟል፡፡

ኑበዩ (ሲወደ) እንዲህ ብለዋል፡- «ዘናብና ምንጮች ባጠገኑቸው ምርቶች ላይ እንደ አስረኛ፣ በመስኖ በጠጠጥ ምርቶች ላይ ደግሞ የእንድ አስረኛ ሞማን ዘክ አለበት፡፡» (አል ቡኸሪ 1483)

ሐይህ

6

የሐጅ አምልኮን ለመፈጸም ወደ መካ መጓዝ ከኢስላም ማዕዘናት መካከል አምሱተኛው ማዕዘን ነው። ሐጅ፡ በአካል፣ በቀል፣ በገንዘብ የሚከናወኑ የአምልኮ ዓይነቶች የሚሰባሰቡበት አምልኮ ዘርፍ ነው። በአካሉና በገንዘቡ ይህን አምልኮ መፈጸም በቻል ሰው ላይ ሁሉ በዕድሜው አንድ ጊዜ መፈጸም ግዴታ ነው።

አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «ለአላህም በሰዎች ላይ ወደርሱ መኸድን በቻለ ሁሉ ላይ በቱቱን መጎብኘት ግዴታ አለባቸው። የካደም ሰው አላህ ከዓለማት ሁሉ የተበቃቃ ነው።»

(አለ ዒምራን 97)

የመካ እና የተከበረው መስጃድ (መስጃደል ሐራም) ብልጫ

የሐጅ ትርጉም

አንድ መስሊም ሐጅ የመቻሉ ሁኔታ

ለሴት ልጅ ሐጅ መሀረም (የቅርብ ተጠሪዋ ወንድ) አብሯት መኖር መስፈርት ስለመሆኑ

የሐጅ ትሩፋት

የሐጅ ዓላማዎች

ዑምራ

የተባረከው የእርድ በዓል

- በበዓል ቀኑ ምን ምን ይሰራል?
- የሚታራዱ አንስላት ሊያሟሏቸው የሚገቡ መስፈርቶች
- የእርድ አራጃዎች

የኑበዩን (ሲወወ) ከተማ፣ መዲናን መጎብኘት

የመከላከያና የመስጃድራ ሐራም ትሩፋት

መስጃድራ ሐራም የሚገኘው በዐረብ ደሴት፤ በስተምዕራብ በኩል፤ በቅድስቷ የመከላከያ ውስጥ ነው። በኢስላም፤ ከፍተኛ ስፍራ የሚሰጠውና በርካታ ትሩፋት ያሉት ሲሆን ከነዚህም መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 በውስጡ የተከበረው ክብር የሚገኝ መሆኑ ካዕባ፡ ማለት ወደ ሬከታግልነት ያደላ ማንባታ ሲሆን በቅድስቷ መከላከያ ውስጥ በመስጃድራ ሐራም መሐል ላይ የሚገኝ ነው። መከላከያው አላህ ያዘዘውን ሠላት ሲሰማና ሌሎችንም እምልኮምቶ ሲፈፅም የሚቆጣጠሩት ወይም ፊታቸውን የሚያዞሩት የእምልኮ አቅጣጫ ነች። ለመጀመሪያ ጊዜ በአላህ ትዕዛዝ የገባች ነብዩ ኢብራሂምና ልጃቸው ነብዩ ኢስማኤል ናቸው። ከዚያ በኋላ ለበርካታ ጊዜ በተደጋጋሚ እድላት ተደርጎለታል። አላህ (ሰ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ኢብራሂምና ኢስማኤልም ጌታችን ሆነ ዘኛ ተቀበል አንተ ሰሜውና ዐዋቂው አንተ ነህ የሚሉ ሲኾኑ ከቤቱ መሰረቶቻችን ክፍ ባደረጉ ጊዜ (አስታውስ)።» (አል በቀራ 127) ነብዩ መሐመድም (ሰ.ወ) የቅድስቷ መከላከያን ነዋሪዎች የነበሩ ጎሳዎች አፍርሰው በድጋሚ በሰሯት ጊዜ ጥፋናን ድንጋይ ወደ ቦታው በመመለስ ላይ ተሳትፈዋል።

2 በምድር ላይ የመጀመሪያው መስጃድ መሆኑ ታላቁ ሠላጣይ አቡ ዘር አልጊፋራ(ረ.ወ)፤ ነብዩን (ሰ.ወ)፤ «የአላህ መልክተኛ ሆይ በምድር ላይ ለመጀመሪያ ጊዜ የተሰራው መስጃድ የቱ ነው። ብሎ በጠየቃቸው ጊዜ ፡ «መስጃድ ሐራም ነው።» በማለት መልስወለታል። ከዚያ በኋላ ሲሆኑ፤ «መስጃድ አቅሲ ነው።» ብለውታል። «በመከላከያው ስንት ዓመት አለ? ሲሆኑ ደግሞ፤ «አርባ ዓመት» ካለት በኋላ፤ «የትም ቢሆን ሠላት ከደረሱበህ ስንድ በሰ ውስጥ ትሩፋቱ አለና» አለች። (አል ቡካሪ 3186/ መስሊም 520)

3 በሰው ውስጥ የሚሰጥ ሠላት ምንዳው አጥፍ ድርብ መሆኑ ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በዚህ መስጃድ (በመዲና መስጃድ ውስጥ) የሚሰጥ ሠላት፤ ከመስጃድ ሐራም ውጭ ባሉ መስጃዶች ከሚሰጥ አንድ ሺህ ሠላቶች ይበልጣል። በመስጃድ ሐራም ውስጥ የሚሰጥ ሠላት ደግሞ ከርሱ ውጭ ባሉ መስጃዶች ከሚሰጥ አንድ መቶ ሺህ ሠላቶች ይበልጣል።» (ኢብኑ ማጃቢ 1406/ አህመድ 14694)

1

አለህና መልከተኛው የከለሷት መሆኗ
 አለህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «የታዘዝኩት የዚህችን
 አገር ጌታ ያንን ከልል ያደረጋትን አንድዝ ብቻ ነው፡፡
 ነገሩም ሁሉ የርሱ ነው፡፡ ከሙስሊሞችም አንድኾን
 ታዝዝለህ (በል)፡፡» (አል ሃምል 91)
 አለህ (ሱወ)፤ መካኑ ሰዎች በውስጡ ደም
 እንዳይፋሰሱባት፤ ማንንም እንዳይበድሉባት፤ እድን
 እንዳያድኑባት፤ ዛፎቻችንና ተከለሳቸው እንዳይቆርጡ
 እርም አድርጓታል፡፡
 ነብዩ (ሱወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አለህ (ሱወ)
 መካኑ እርም አድርጓታል፤ እርም ያደረጓት ሰዎች
 አይደሉም ፤ እናም በአለህና በመጨረሻው ቀን
 የሚያምን ሰው በውስጡ ደም ሊያፈስም ሆነ ዛፎቹን
 ሊቆርጥ አይፈቀድለትም፡፡» (አል ቡኾሪ 104/
 ሙስሊም 1354)

2

አለህና መልከተኛው ዘንድ ከሀገራት ሁሉ በጣም
 ተወዳጅ መሆኗ
 ከሠሐቦች መካከል እንዱ እንዲህ ብሏል፡- «ነብዩን
 (ሱወወ) በመጓጓዣቸው ላይ ሆነዋ መንደር
 (በመካ ውስጥ ያለች መንደር ናት) እንዲህ አያሉ
 ተመልከቻቸዋለሁ፡ «ወላሂ አንቺ በላጭ የአለህ መሬት
 ነሽ፤ አለህ ዘንድም ተወዳጅ የአለህ መሬት ነሽ፡፡ ካንቺ
 አንድወጣ ባልደረግ ኖሮ አልወጣም ነበር፡፡» (አል
 ቲርመዚ 3925 / አል ነሳኢ ፊል ኩብራ 4252)

3

አለህ (ሱወ)፤ በይተል ሐራምን መጎብኘት በቻለ ሰው
 ላይ መጎብኘትን ግዴታ ያደረገ መሆኑ
 ነብዩ ኢብራሂም(ዕ.ሰ)፤ ሰዎች ሐጅ እንዲያደርጉ
 ተጣርቷል፡፡ ሰዎችም ከየበፍራው ወደተከበረው
 የአለህ ቤት መጡ፡፡ ነብዩ ወደረሱ በመምጣት ጅሐ
 እንዳደረጉ ነብዩ (ሱወወ) ነግረውኛል፡፡ አለህም
 ኢብራሂምን በዚህ አይነቱ አንደከበረ ሲናገር እንዲህ
 ብሏል፡- «(አልነውም) በሰዎችም ውስጥ በሐጅ
 ትዕዛዝ ጥራ፤ አግረኞች፤ ከየሩቅ መንገድ በሚመጡ
 ከሲታ ግመሎችም ሁሉ ላይ ኾነው ይመጡሃልና፡፡»
 (አል ሐጅ 27)

ሐጂህ

፡ የሐጅ ትርጉም

ሐጅ ማለት የተወሰኑ አምልኮች ተግባራትን ለመፈፀም ወደተከበረው አላህን ማምለኪያ ቤት ብይቱላሂል ሐራም(ካዕባ) በማሰብ መጓዝ ነው። ከዚያም፣ ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የተላለፉ ተግባሮችና ንግግሮችን ማከናወን ነው። ሊሐራም መታጠቅ፣ በካዕባ ዙሪያ ሰባት ጊዜ መዞር፣ በሠፋና በመርዋ ኮረብታዎች መሐል ሰባት ጊዜ መመላለስ፣ በዐረፋ መቆም፣ በሚና ጠጠሮችን መወርወርና ሌሎችንም ተግባራት መፈፀምን ያጠቃልላል።

ሐጅ በወሰጡ ለአላህ ባሮች ከበባድ ጥፋቶችን ይቃያል። ከነኚህም ጥፋቶች መካከል፣ የአላህን አሃዳዊነት ለይፋ መጠየቅ፣ ሐጅደች የሚታገዱት ላቅ ያለ ምህረት፣ የመከላከያ መታጠቅ፣ የሃይማኖት ድንገገዎችን በተግባር መመርኮ፣ ሌሎችም ይገኛሉ።

የሐጅ ወቅት፣ የሐጅ ተግባራት የሚፈፀሙት ከዘፈከጃ ወር ስምንተኛው ቀን እንስሶ አስከ አስራ ሶስተኛው ቀን ድረስ ነው። ዘፈከጃ፣ በጨረቃ ቀመር (አሰላማዊ አቆጣጠር) መሰረት አስራ ሁለተኛው ወር ነው።

ሐጅ ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው፡

ሐጅ ግዴታ የሚሆነው፣ በአንድ ለኃላፊነት በደረሰ ሙስሊም ላይ ሲሆን አርሱም የሚችል ከሆነ ነው።

የመቻል ትርጉም

መቻል ስንል፡ ሕጋዊና ትክክለኛ በሆነ መንገድ ወደ ቤተሰብ ሐራም መድረስ መቻልና የሐጅን ሥርዓት ከተለመደው በገዛ ላይ ከሚያጋጥም መንገላታት ውይይት ምንም ዓይነት መንገላታትም ሆነ ቸግር ሳይገጥመው መፈፀም መቻል ነው። በተጨማሪም ለነፍሱና ለኩባሪው ዋስትና የሚኖረው መሆን፣ ሌሐጅ የሚያስፈልጉትን ነገሮች ለማሟላት ወጪ የሚያደርገው ገንዘብ፣ መሰረታዊ ፍላጎቶቹን ከሚሸፍንበትና በርሱ ስር ከሚተላለፍ ሰዎች ወጪ የተረፈ ሲሆን ነው።

> አንድ መስሊም ሐጅ ማድረግ የመቻል መግለጫዎች፡

1 በራሱ ሐጅ ማድረግ መቻሉ፡ አንድ መስሊም፣ በቂ ገንዘብ ያለው ከሆነና ከተለመደው የዝነ እንግልት በተጨማሪ ምንም ዓይነት እንግልት ሳይደርስበት በራሱ ወደ በይተል ሐራም መድረስ ከቻለ የግዴታን ሐጅ በራሱ የማድረግ ግዳጅ አለበት፡፡

2 በራሱ ሳይሆን በሌላ ሰው ሐጅን ማስፈፀም የሚችል መሆኑ፡ ዕድሜው የገፋ አዛውንት በመሆኑ ወይም ህመምተኛ በመሆኑ ምክንያት ሐጅ ማድረግ የማይችል፣ ነገር ግን እርሱን ወክሎ ሐጅ ሊያደርግለት የሚችልን ሰው የሚያገኝ ከሆነና እርሱን ወክሎ ሐጅ እንዲያደርግለት ወጪውን መሸፈን ከቻለ፣ የወኪሉን ወይታ ሸፍኖ ሐጅ የማስደረግ ግዴታ አለበት፡፡

3 በራሱም ሆነ በሌላ ሰው አማካይነት ሐጅ ማድረግ የማይችል፣ ይህ ዓይነት ሰው የማይችል አስከሆን ድረስ ሐጅ የማድረግ ግዴታ የለበትም፡፡

ፍላጎቱን ከሚያማለበትና የበተሰበን ወጪ ከሚሸፍንበት የሚተርፈው ሐጅ ሊያደርግበት የሚችል ምንም ዓይነት ገንዘብ የሌለው ሰው በምሳሌነት ይጠቀሳል፡፡

ሐጅ ማድረግ የሚያስችለው ገንዘብ ለማግኘት ገንዘብ የማሰባሰብ ግዴታ የለበትም፡፡ በቻለ ጊዜ ግን ሐጅ ግዳጅ ይሆንበታል፡፡

> አንዲት ሴት ሐጅ ለማድረግ መሳሪያም (የቅርብ ተጠሪዋ) አባሪት መኖሩ መሳሪያው ነው።

በሴት ላይ ሐጅ ግዴታ ሊሆን የሚችለው መሕረማ (የቅርብ ተጠሪዋ) ካለ ብቻ ነው። መሕረማ አብሯት ከሌለ በሴት ልጅ ላይ ሐጅ ግዴታ አይሆንም። ለአንዲት ሴት መሕረም የሚሆኗት ባለቤቷ ወይም አርሷን ፈፅሞ ማግባት የማይቻልባቸው፤ እንደ አባት፤እያት፤ልጅ፤የልጅ ልጅ፤ ወንድሞችና የወንድም ልጆች፤ አጎቶች፤ ..... (ገጽ 200 ተመልከቱ) ናቸው።

በራሱዋ የምትተማመን ሁኔታ ያለመህሪም ሐጅ ካደረገች ሐጁዋ ትከክል ነው፤ ምንዳም ያስገኛታል።

> የሐጅ ትናፋቶች

ሐጅ የሚያስገኘውን ትናፋቶችና መልካም ነገሮች በማስመልከት ብዙ ተነግሯል። ከዚህም መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 ሐጅ ከሥራዎች ሁሉ በላይ ሥራ ነው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከሥራዎች በላይ፤ ሥራ የትኛው ነው? ተብለው በተጠየቁ ጊዜ፡

«በአላህና በመልከተኛው ማመን ነው» አሉ።

ከዚያስ? ተባሉ

«በአላህ መንገድ ላይ መታገል» አሉ።

በድጋሚ ከዚያስ? ተባሉ

«ተቀባይነት ያገኘ ሐጅ» ብለው መለሱ (አል ቡኻሪ 1447 / መስሊም 83)

2 ሐጅ ሰፊ ምህረት የሚገኝበት አጋጣሚ ነው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሐጅ ያደረገ፤ በሐጁም ውስጥ ከማላገጥና ከማፈንገጥ የራቀ ሰው፤ ልክ እናቱ እንደወለደችው ዕለት ከወንጀል የጸዳ ሆኖ ይመለሳል።» (አል ቡኻሪ 1449 / መስሊም 1350)

3 ከአሳት ነፃ ለመውጣት ታላቅ አጋጣሚ ነው። ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ከዐረፋ ዕለት የበለጠ አላህ (ሱወ) ሰዎችን ከአሳት ነፃ የሚያወጣበት ዕለት የለም።» (መስሊም 1348)

4 የሐጅ ምንዳ ጀነት ነው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ተቀባይነትን ያገኘ ሐጅ ከጀነት ሌላ ለርሱ ምንዳ የለውም።» (አል ቡኻሪ 1683 / መስሊም 1349)

እንኳንና ሌሎች ትናፋቶች የሚሰጡት ሃሳብ (ኒያው) ለማረፊያ፤ ከልቡ ለሚሰራ፤ ውስጡ ጽዕል ለሆነና የነቢዩን (ሰ.ዐ.ወ) ፈለግ ላልሳተ ሰው ብቻ ነው።

> የሐጎች ዓላማዎች

ሐጎች በግሉብም ሆነ በማኅበረሰብ ደረጃ የሚረጋገጡ ላት ያሉ ዓላማዎችና ግቦች አሉት። አላህ (ሱወ) በእርሱ ፋን ሐጎች አድራጊ ሊሰጥዎት ስለሚገባው እርሱ ካወሰ በኋላ፡- «አላህን ስጋዎቻም ደግሞቻም ፈጽሞ አይደርሱዎትም፡፡ ማን ከኛንተ የኾነው ፍራታ ይደርስዋል፡፡» ይላል፡፡ (አል ሃጅ 37) ነብዩ ሲዐወ አንዲህ ብለዋል፡- «በካሰብ ዙሪያ መሠር፡በሠፋና በመርዋ መካከል መመላለስ፤ ጠጠር መወርወርም የተደረገው አላህን ለማውሳት ብቻ ነው፡፡» (አቡ ዳውድ 1888)

ከነኚህ ዓላማዎችና ግቦች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል፡፡

1 ለአላህ መዋረድና አራሱን ገዥ ማድረግን መግለጽ

ሐጎች ላይ ያለ ሰው የድሎችና የመንፈሳስ ገጽታዎች አይንጸባረቁበትም። የኢሕራም ትጥቁን በመልበስ የፈጣሪውን ደጅ የሚጠና መሆኑን ይገልጻል፡፡ ጥርት ባለ ልብ ወደ ፈጣሪው መጠቃለልን ከሚከለክሉትና ከሚያጠምዱት ዓላማዊ ስንክሳሮች አራሱን ያጸዳል፡፡ በዚህም የፈጣሪውን ምህረትና እገዛት ያገኛል፡፡ ከዚያም፡ በበረፋ የፈጣሪውን ጸጋና ውሉታ አመስሯች፤ ጌታውን አዋጋሽ፤ ለወንጀሉና ለስህተቱ ምህረትን ለማን ገና ፈጣሪውን እየተማጸነ ይቆማል፡፡

2 የጸጋ ምስጋና

አላህ (ሱወ) ባርቹን ካንናጸፋቸው ጸጋዎች መካከል፤ በሐጎች የሁለት ጸጋዎች ምስጋና ይረጋገጣል፡፡ እነሱም የሁለት እና ለጤናማነት ጸጋ ምስጋና ናቸው፡፡ ሁለቱም የሰው ልጅ በዚህች ዓለም ውስጥ ከሚጣጥምባቸው ጸጋዎች ሁሉ በላጮቹ ናቸው፡፡ በሐጎች ላይ ለነዚህ ሁለት ታላላቅ ጸጋዎች ምስጋና ይቀርባል፡፡ ሰዎች ነፍሳቸውን ታግለው አላህን ለመታጠፍ ወደርሱ ለመቃረብ ገንዘባቸውን ያወጣሉ፡፡ ለተጣቅመባቸው ጸጋ ምስጋና ማቅረብ ደግሞ አልምሮ የሚያጸድቀው፤ አንዲሁም የሃይማኖት ስማና መመሪያ የሚያዘው ግዳጅ ለመሆኑ ጥርጥር የለውም፡፡

3

የመቅባሊዎች መሳባሰብና መግናኘት

ከተለያዩ የዓለም ክፍል የማጡ መሳባሊዎች በሐጎች ላይ ይገኛሉ፤ ይተዋወቃሉ፡፡ በዚህ ስፍራ ላይ በሰዎች መካከል ያሉ ልዩነቶች ይወገዳሉ፡፡ የሁለት፣ የያታና የሃላም፣ አንዲሁም የጽንድ ልዩነቶች ይወገዳሉ፡፡ የመቅባሊዎች ቃላት አንድ ይሆናል፡፡ በዚህ የሰው ዘር በተሳበሰበች ቃላት ስብሰባ፤ በመልካም ማዘዝ፤ አላህን በመፍራትና በሐሰት ላይ በመመካከር እና በትራግነት ላይ በመተዋወስ ላይ ያለው የታዳማዎች እጅግ አንድ ይጥራል፡፡ ጎልቱ ዓላማውና ግቡ የሕይወት ግቦችን ከመለካታዊ ግባት ጋር ማቆራረጥና ማስተሳሰር ነው፡፡

ሐጎች

የመጨረሻውን ቀን ማስታወስ

ሐጅ፣ አንድን መስሊም የመገናኛውን ዕለት ያስታውሰዋል። ሐጅ የሚያደርግ ሰው፣ ልብሶቹን አውልቆ፣ ለሐጅ በመታጠቅ አቤት(ለባደክ) እያለ በዐረፋ ሚዳ ላይ ቆሞ የሰዎችን ብዛትና የልብሳቸው አንድ መሆንን ሲያይ ከከፈን ጋር አንድሚመሳሰል ያስተውላል። በዚህን ጊዜ አዕምሮው፣ አንድ መስሊም ከሞተ በኋላ ስለሚያጋጥመው የቅብር ሕይወት ያስባል። ይህም ከአላህ ጋር ከመገናኛቱ በፊት ዝግጅት እንዲያደርግና ሰንቅ እንዲቋጥር ይጋብዘዋል።

በንግግርም በስራም አላህን በብዥናነት በመግዛት የአላህን አሃዳዊነት ይፋ ማድረግ

የሐጃጆች መለያዎች ተልቢያ ነው። (ለባደክላህ መለባደስ፣ ለባደክ ላ ሸራክ ለክ ለባደክ እኒል ሐምደ ወኒዕመተ ለክ ወልመልክ ላሸራከለክ) «አላህ ሆይ! ጥሪህን አክብረን መጥተናል፤ እንተ እጋር የለህም፣ እቤት ብለናል፤ ምስጋናም፣ ጾጋም፣ ንግሥናም ያንተ ነው፤ እንተ እጋር የለህም።» ይላሉ። ታላቁ ሁኔቢይ፣ የነብዩን(ሰ.ዐ.ወ) ተልቢያ በማስመልከት፣ ሓሐዳዊነት ገላጭ ነው። ያለው ለዚህ ነው። (መስሊም 1218) ግልጽ በሆነ መልኩ በተግባር፣ በንግግርና እንዲሁም በየሐጅ ሥራዎች ሁሉ የአላህ አሐዳዊነት ይረጋግጣል ማለት ነው።

ዕምራ

ዕምራ፣ የኢስራም ልብስ በመልበስ በካዕባ ዙሪያ ሰባት ጊዜ በመዛር፣ በሠፋና መርዋ መሐከል ሰባት ጊዜ በመመላለስ እና ከዚያም ጸጉርን በመላጨት ወይም በማሳጠር የሚጠናቀቅ የእምልኮ ተግባር ነው።

እስላማዊ ፍርድ፣ ማድረግ በሚችል ሰው ላይ በዕድሜ አንድ ጊዜ መስራቱ ግዴታ ነው። ደጋግሞ መስራቱ ይወደዳል።

ጊዜው ዓመቱን መሉ ዕምራ ማድረግ ይቻላል። ነገር ግን በረመዳን ወር ውስጥ የሚደረግ ዕምራ አጥፍ ድርብ የሆነ ምንዳ አለው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ «በረመዳን ውስጥ የሚደረግ ዕምራ (በምንዳ) ከሐጅ ጋር ይስተካከላል።» (አል ቡኻሪ 1764/መስሊም 1256)

መታዘዝ በባደክ ላይ በሐጃጆች ላይ

የተባረከው የእርድ በዓል

ዓዲ አልአድሐ፣ በወርሃ ዙልሒጃ አስረኛ ቀን ላይ የሚከበር ሁለተኛው የመጋቢት በዓል ነው። ይህ ወር በእስላማዊው ቀመር አስራ ሁለተኛው ወር ነው። በዚህ ዕለት በርካታ ትሩፋቶች ይገኛሉ። ከነኚህም ትሩፋቶች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1. የዓዲ አልአድሐ ቀን በመቼ መጥ ዘል በሃይወት ምጥ፡ ከዓመቱ ቀናት በሙሉ በላሮቹ ቀናት የወርሃ ዙልሒጃ የመጀመሪያዎቹ አስር ቀናቶች ናቸው። ነብዩ (ሰ.ወ.)፡- «ከነዚህ አስርት ቀናት ይበልጥ አላህ ዘንድ በውስጣቸው የሚሠሩ መልካም ሥራዎች ተወዳጅ የሚሆኑበት ቀን የለም።» ብለው ሲናገሩ ባልደረቡቻቸው።

«በአላህ መንገድ ላይ የሚደረግ ትግልም ቢሆን። በግለት ጠየቁ፤ ነብዩም (ሰ.ወ.)፡- «አዎ»! ነፍሱንና ንብረቱን ይዞ የወጣ፤ ከዚያም እንዲያው ይዞ ያልተመለሰ ሰው ካልሆነ በስተቀር፤ በአላህ መንገድ ላይ የሚደረግ ትግልም ቢሆን (አይበልጥም) አለ። (አል በ-ኻሪ 926 / አት ቲርግዚ 757)

2. የዓዲ አልአድሐ ቀን የሚከበርበት ሰዓት፡ አንገብጋቢውና የተከበረው ሥራ ይገኛል። ያም፡ በካዕባ ዙሪያ መዘር፤ እርድን መፈፀም፤ ጀምረተል ዐቀባ ላይ ጠጠር መወርወርና ሌሎች ተግባራት ይከናወኑበታል።

በአርዱ ቀን(የውሳኔ ነሐሴ) የሚሠሩ ሥራዎች

ሐጅ ላይ ላልሆነ ሰው፤ በዓዲ አልአድሐ ዕለት ከዘካተል ፊጥር ውጭ በጾም ፍች በዓል ላይ የሚተገበሩ ነገሮችን በሙሉ መተግበር ይፈቀድለታል። ዘካተል ፊጥር(የጾም ፍች ምጽዋት)፤ በጾም ፍቺ በዓል ላይ ብቻ የሚተገበር ነው። እነኚህን ተግባራት ከዚህ በፊት ጠቅሰናቸዋል።

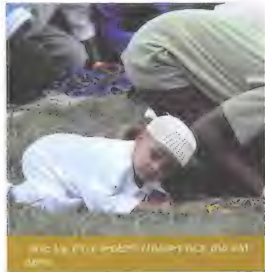
የእርድ በዓል (ዓዲ አልአድሐ)፤ ወደ አላህ መታረቢያ እርድ (ቁርባን) የሚቀርብበት ዕለት መሆኑ ለየት ያደርገዋል።

እርድ(አ-ዱሒያ)፡

እርድ(አ-ዱሒያ)፤ በእርድ ቀን ከዓዲ ሠላት መልስ ወደ አላህ ለመታረብ የሚሰጥ ወይም የሚታረድ ግመል፤ ከብት፤ ወይም ፍየልና በግ ሲሆን የወርሃ ዙል ሒጃ አስራ ሦስተኛ ቀን ዐሐይ አስከትጠልቅ ድረስ ሲተገበር ይችላል። አላህ(ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ስለዚህ ለጌታህ ስገድ (በስሙ) ሰዋም።» (አል ከወሰር 2) አንቀጽ በዓዲ ሠላትና በዓዲ ዕለት በሚፈፀሙ እርዶች ተተርጉሟል።

እስላማዊ ፍርድ፤ እርድ፡ በሚችል ሰው ላይ ጠበቅ ያለ ሱና ነው። አንድ ሙስሊም ለራሱና ለቤተሰቦቹ ማረድ አለበት።

ለማረድ ያቀደ ሰው ከወርሃ ዙልሒጃ የመጀመሪያ ዕለት ጀምሮ እርዱን እስኪፈጽም ድረስ፤ ዐገሩን መላጩት፤ ጥፍሩንም መቁረጥ የለበትም።

ለአርድ የሚቀርበው አንስሳ ማግኘት ያለበት መስፈርት

1 ከቤት አንስሳት መሆን አለበት። አነሱም፡- ፍየል፣ በግ፣ ኩብትና ግመል ናቸው። ከነዚህ ሌላ ያሉ አንስሳት ወይም በራሪ አሳዋቂት ለአርድ አይቀርቡም።

አንድ ፍየል ወይም በግ ለአንድ አባወራ ከነቤተሰቡ ይበቃዋል። በአንድ በሬ (ላም) ወይም ግመል ላይ ሰባት አባወራ ሲሳተፍ ይችላል።

2 የሚፈለግበት የዕድሜ ገደብ ላይ የደረሰ መሆን አለበት። የሚፈለገው የዕድሜ ገደብ፡- ለበግ ስድስት ወር፣ ለፍየል አንድ ዓመት፣ ለበሬ (ላም) ሁለት ዓመት፣ እና ለግመል አምስት ዓመት ነው።

3 አንስሳው ግልጽ ከወጣ ነውርና ጉድለት የጸዳ መሆን አለበት። ነብዩ (ሲ.ወ) አንዲህ በለዋል፡- «ሠራት ዓየንት አንስሳት ለአርድ ብቁ አይደሉም፡- ጠንጋራነቷ ግልጽ የሆነ አንስሳ፤ ሀመሟ ይፋ የሆነ አንስሳ፤ አንካሳነቷ ግልጽ የሆነ አንስሳ እና መረቅ የማይወጣት በጣም የከላች አንስሳ » (አል ነሳኢ 4371 እት ቲርሚዚ 1497)

የበዓል አርዱ ምን ይደርጋል?

* ከአርድ ስጋ ላይ መሸጥ አይፈቀድም።

* አርድ የሚፈጽም ሰው፣ ስጋውን ሦስት ቦታ ከፍሎ፣ አንድ ሦስተኛውን ራሱንና ቤተሰቡን ይመግብበታል፤ ሌላኛውን አንድ ሦስተኛ (ለጓደኛና ቤተ ዘመድ) ስጦታ ያደርገዋል፤ የተቀረውን አንድ ሦስተኛ ደግሞ ለድህች ይመጸውታል።

* አንድ ሰው፣ ለአርድ ሌላ ግለሰብን ቢወክል፤ አለያም አርድ በመፈጸምና ስጋውን ለችግረኞች በማከፋፈል ሥራ ላይ ለተሰማሩ ታማኝ በጎ አድራጎች ድርጅቶች የአርድ ገንዘቡን ሊሰጥ ይችላል።

ሐጅህ

አሰላዋ፣ የሚፈጽም
አንድ ሰውና ቤተ
የሰው መግቢያ ለአርድ
የመገኘት ማህበረ
አዳርጋል።

የነብዩን(ሰ.ዐ.ወ) ከተማ (መ.ዲናን) መንብኘት

መዲና፤ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የመካ ጣዖታዊያን ሲያንገላቷቸው ከመካ ወጥተው የተሰደዱበት ከተማ ነች።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) መዲና እንደደረሱ መጀመሪያ ያከናውኑት ሥራ የተከበረውን መስጂዳቸውን መገንባት ነበር። ይህ መስጂድ የዕውቀትና የኢስላማዊ ጥሪ ማዕከልና በሰዎች መካከል መልካም ነገርን ማስራጨያ ጣቢያ ሆኗል።

በሐጅ ስነሥርዓትም ሆነ በሌላ አጋጣሚ የነብዩን(ሰ.ዐ.ወ) መስጂድ መንብኘት እጅግ የተወደደ ነው።

ይህ ጉብኝት ከሐጅ ሥርዓት ጋር ምንም ግንኙነት የለውም፤ ለሱ ብቻ የተለየ ወቅትም የለውም።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ወደ ሦስቱ መስጂዶች ካልሆነ በስተቀር ጓዝ ተጭና ጉዞ አይደረግም፤ መስጂደል ሐራም፤ይህ መስጂዴና መስጂደል አቅሷ።» (አል ቡኸሪ 1139 /መስሊም 1397 /አቡ-ዳውድ 2033)

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ከመስጂደል ሐራም በስተቀር በዚህ መስጂዴ ውስጥ የሚሰጥ ህላት ከሱ ባሻገር ባሉ መስጂዶች ውስጥ ከሚሰጥ ህላት ባላንድ ሺህ ይበልጣል።» (አል ቡኸሪ 1133/ መስሊም 1394)

በመዲና ውስጥ ሊኃሰቱ የሚገቡ ነገሮች ማናቸው?

እንደ መስሊም መዲናን ሲታገኝ፣ ዓላማው አድርጎ መጎላት ያለበት፣ የኑቡዩን(ሲዐወ) መስጂድ መታጠንትና በውስጡም ሠላት መስገድን ነው። ይሁን እንጂ፣ መዲናን መምጣቱ ካልቀረ የሚከተሉትን ጉዳዮች መፈጸም ይፈቀድላታል።

1 በተከበረው ረውዳ ውስጥ ሠላት መስገድ፣ ይህ ስፍራ በኑቡዩ (ሲዐወ) መስጂድ ውስጥ የሚገኝ ውስን ቦታ ሲሆን፣ በኑቡዩ (ሲዐወ) ቤትና በሚንበራቸው መሐከል የሚገኝ ቦታ ነው። በሱ ውስጥ መስገድ ታላት ትሩፋት አለው። ኑቡዩ (ሲዐወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በቤቴና በሚንበራ መሐከል ያለው ስፍራ ከጀነት ጨፌዎች አንዱ ጨፌ ነው።» (አል ቡኻሪ 1137 /መስሊም 1390)

2 ለነቢዩ(ሲዐወ) ስላምታ ማቅረብ፣ ወደ ኑቡዩ (ሲዐወ) መካነ መታብር በመሄድ፣ ከቀበሩ ፊት ፊት በመቆም፣ ፊትን ወደ ቀብሩ በማዞር፣ ለቂብላ ጀርባን በመስጠት፣ በስርዓትና ድምጽን ገዛ በማድገረግ፣ «አሰላሙ ዐለይክ ያ ረሱ...ለላህ ወራህመሐላሂ ወበረካቱህ አሸሃዱ እነከ በሉግቱ ርሪላላ ወኦይሮተል አማና ወነሠክተል አማ ወጃሃድተ ፈላሂ ሐቀ ጂሃዲሂ ፈጃዝከላህ ሆን አመረከ አፍደል ማጀዝ ነቢየን እን አመረከ» - (አንቴ የላላህ መልከተኛ ሆይ! ስላምና የላላህ እገነት

እንዲሁም በረከቱ በርስዎ ላይ። እርሱ መልክትም እንዳሉት ላለፉ፤ አደራምን እንደተወጡ፤ ለሕዝብም መልካሙን ሁሉ እንደመከሩ፤ በአላህ መንገድ ላይ አውነተኛውን ትግል እንደታገሉ፤ አመሰግናለሁ። አላህ አንድ ነብይ ለሕዝቦቹ በዋላው ውሊታ ከሚከፍለው ምንዳ በላይ የሆነውን ምንዳ ለሕዝብም በዋሉት ውሊታ ይከፈልዎት።) ይላል። ነብዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ (ሱ.ወ) አስትንፋሲን መልሶኛን እኔ ለሰላምታው አጸፋውን ብመለስላት እንጂ አንድም ሰው በኔ ላይ ሰላምታን አያቀርብም።» (አቡ ዳውድ 2041)

ከዚያም በቀኝ አቅጣጫ ትንሽ ፈቃቅ ይልና የረሱል ሲ.ወ ውታቃሚ ምትክ በሆኑት ከሰላምታ ሁሉ በላይ በሆኑት አቡበከር ላይ ሰላምታ ያቀርባል።

ከዚያም ጥቂት ወደ ቀኙ ፈቃቅ ይልና በሁለተኛው የነብዩ (ሲ.ወ) ኸሊፋ(ምትክ)፤ በአቡበከር አሲዲቅ(ረ.ወ) ላይ፤ በመቀጠልም ከአቡ በከር ቀጥሎ ከሠላሞች ሁሉ በላይ በሆኑት በወርድ አልፋናቅ(ረ.ወ) ላይ ሰላምታን ያቀርባል።

ነብዩ (ሲ.ወ) ከሰው ልጅ ሁሉ በላይ ሰው ናቸው። ይሁን እንጂ ምንም ዓይነት ጥቅምም ሆነ ጉዳትን ማስከሰት አይችሉም። ስለሆነም አርሳቸውን መለመን ወይም ድረሱልኝ ብሎ መጣራት ፈልጎ አይፈቀድም። ሁሉም የአምላክ ዘርፎች መፈጸም ያለሳቸው፤ ለርሱ ምንም አጋር ለሌለው ለአላህ(ሱ.ወ) ብቻ ነው።

3

የቀበሌ መስጂድ ጉብኝት፤ በኢስላም ታሪክ ነብዩ (ሲ.ወ) መስጂዳቸውን ከመሰራታቸው በፊት የተሰራ የመጀመሪያው መስጂድ ነው። መዲና የመጣ ሰው የቀበሌን መስጂድ መገኘት ይወደድለታል። ነብዩ(ሲ.ወ) ይጎብኙት ነበር። እንዲሁም ብለዋል፡- «ከቤቱ ተጻዳድቶ በመውጣት፤ ከዚያም ወደ ቀበሌ መስጂድ በመምጣት ሠላትን የሰገደ ሰው የዐምራን ምንዳ ያገኛል።» (ኢብኑ ማጃህ 1412)

DA 6530522

BV 1668631

ፌዴራል

የኢትዮጵያ ብሔራዊ
National Bank of Ethiopia

607

የምርመራ
Payable to the bearer

አንድ ሺህ አንድ ሺህ
አንድ ሺህ

የገንዘብ ግንኙነት

ONE RUPEE

7

አሰላም፣ አንድ ግለሰብ ሃብታምም ቢሆን ድሃ፣ ንብረቱን፣ ገንዘቡንና ሞያዊ መብቱን የሚያስከብሩና የሚያስጠብቁ ሕግጋትና ሥርዓቶችን አስቀምጧል። አንዲሁም ማኅበረሰቡ አርሱ በርሱ በሚተሳሰርበትን ተደጋግፎ የሚያድግበትንና የሚበለጽግበትን የሕይወት ዘርፍን በማመቻቸትም ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያደርጋል።

የጥላቻ ጥበቃ

መጠቃቀሚያ ነገሮች መሰረታቸው የተፈቀደ(ሐላል) ነው።

በራሱ እርምጃ የተደረገ ወይም እርምጃ የሆነ

ከተገኘበት ምንጭ አንጻር እርምጃ የተደረገ

አራጣ ወይም ወለድ

- የአፍ አገድ ወለድ   • የቤድፎ ወለድ
- የወለድ ፍርድ   • የወለድ አድገኛነት

ማታለልና አለማሳወቅ

የሰዎችን ገንዘብ ያለ አግባብ መውሰድና መበደል

ቁማር

- ቁማር በማኅበረሰብና በግለሰብ ደረጃ የሚያስከትላቸው ጉዳቶች

አሰላም ገንዘብ ነክ በሆኑ ግንኙነቶች ላይ ትኩረት የሰጠባቸው ስን ምግባራዊ ስርዓቶች አደራን መጠበቅ

- ታማኝነት፡   • አውነተኛነት
- ሥራን፣ ኃላፊነትን በጥራትና በብቃት መወጣት

ገንዘብ ነክ ትስስር

አላህ (ሱወ) በምድራዊ የሕይወት ቆይታ ሲሳይን ለመፈለግ መልሱትን ደንግጓል፡፡ አበረታቷል፡፡ ይህም እንደሚከተለው ተብራርቷል፡፡

■ እንደ ግለሰብ፣ ስራ የመስራትና በአቅሙ የመንቀሳቀስ ብቃት ካለው ሰዎችን መለመንን አሳላም ከልክሎታል፡፡ መስራት እየቻለ፣ የመንቀሳቀስ ብቃት እያለው ሰዎችን የሚለምን ሰው፣ ልመናው አላህ ዘንድም ሆነ ሰዎች ዘንድ ያለውን ክብርና ደረጃ እንደሚያሳጣው አስተምሯል፡፡ ነቡዩ (ሲወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በፍርዱ ዕለት በፊቱ ላይ ቁራጭ ስጋ የሌለ ሆኖ አላህን እስከሚገናኝ ድረስ አንዳችሁ ሰዎችን ከመለመን አይወገድም፡፡» (አል ቡቫሪ 1405 መሰሌም 1040)

ነቡዩ (ሲወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ትግር ገጣሚነት፣ ትግናን እንዲቀርብላት ለሰዎች ያቀረበ፣ ትግዳ፣ አትወገድም፣ ትግናን ለአላህ ያቀረበ ግን አላህ ሊያከብረው ይከዳላል፡፡» (ላህመድ 3869 / አቡ ዳውድ 1645)

■ አሳላም በፊቀደው ክልል ውስጥ የሚከናወኑ አስከሆኑ ድረስ፣ ኢንዱስትሪያዊ፣ የልማትና የአገልግሎት መስጠት ስራዎች በመሉኑ ነውር የለባቸውም፡፡ ነቢያት፣ በሕገባቸው ውስጥ ይታወቁ የነበሩት፣ የተፈቀዱ ወይም ሐላል ስራዎችን የሚሰሩ በመሆናቸው ነበር፡፡ ነቡዩ (ሲወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የየል የጠበቀ ቢሆን እንጂ እንደም ነቢይ አልተላከም፡፡» (አል ቡቫሪ 2143)

«ነቡዩላህ ዘከሪያ አንጸ ነበር፡፡» (መሰሌም 2379) የተቀሩት ነቢያትም እንዲሁ በመሰል መያዎች ላይ ተሰማርተው ይሰሩ ነበር፡፡

■ በስራው ላይ ኒያውን እሳምሮ፣ ራሱን እንዲሁም ቤተሰቡን የሰው እጅ እንዳይከጅሉ ለማድረግ እና ትግረኞችን ለመርዳት ያቀደ ሰው፣ በሚሰራው ስራና በልፋቱ ምንዳን ያገኛል፡፡

በማበራዊ ግንኙነትና በመጠቃቀሚያ ነገሮች ዙሪያ ያለው መሰረታዊ መመሪያ

ሰዎችን አንዱን ከሌለው በሚያገናኙና ከባለጉዳይ ጋር በሚከናወኑ ማናቸውም ገንዘብ ነክ ጉዳዮች ዙሪያ መሸጥ፡

መግዛት፣ ማከራየትና ሌሎችንም ስራዎች አስመልክቶ አሳላም ያስቀመጠው መሰረታዊ መመሪያ የሚከተለው ነው፡፡

እንደ ነገር በራሱ እርም (ሐራም) መሆኑ፣ አለያም ከመጣበት ምንጭ እንጻር እርም (ሐራም) መሆኑ ተነጥሎ ከተነገረው ውጭ፣ ነገሮች ሁሉ የተፈቀዱ ናቸው፡፡ እና እነርሱን ማከናወንም ይቻላል፡፡

በተግባሩ በራሱ እርም የተደረገ፡

ይህ፣ አላህ (ሱወ) እካሉን እርም ያደረገው ነገር ሲሆን፣ እርሱን መነገድ፣ መግዛትም ሆነ መሸጥ፣ ማከራየት፣ በማምረትና ለሰዎች ማስፋፋልና ማስራጨት አይፈቀድም፡፡

የሚከተሉት አሳላም በቀጥታ አካላቸውን እርም ያደረጋቸው ነገሮች ናቸው፡፡

- ውሻና እሳማ
- የሞቱ አንስሳት ወይም የአካላቸው ከፋይ
- አስከሪና አልኮል መጠጦች
- አደንዝቶ አጽና ማንኛውም ጤና ላይ ጉዳት የሚያስከትል ነገር
- በሰዎች መካከል ገመትና መሰል እኩይ ተግባራትን የሚያስፋፋ መሳሪያዎች፣ ክሊቶች፣ የሊንጉርኔት ድህረ ገጾች፣ የገመት ማስፋፋይ መልካሞች
- ጣኦታትና ማንኛውም ከአላህ ሌላ የሚዘዙ ነገር

ከተገኙበት ምንጭ አንጻር እርምጃ የተደረገ ነገሮች

እነኚህ መሰረታቸው የተፈቀደ ገንዘብና ንብረቶች ሆኖ አርምነታቸው ከተገኙበት ምንጭ አንጻር የሆነ ነገሮች ናቸው። ምንጫቸው ማህበረሰቡንና ግለሰቦችን የሚጎዱ በመሆናቸው ምክንያት እርምጃ የተደረገ ናቸው። በማህበራዊ ግንኙነቶች ውስጥ ነገሮችን እርምጃ የሚያደርጉ ምክንያቶች፡

- ወለድ ማጭበርበር፣ አለመታወቅ፣ በደል፣ ቀማር
- እነኚህን ጉዳዮች በሚከተለው መልኩ እናበራረቻቸዋል።

> ወለድ

በወለድ ውስጥ በደልና በላላው ላይ ጉዳት ማድረስ የሚገኝበት በመሆኑ በኢስላማዊው ሕግ እርምጃ የተደረገ ጭማሪ ገንዘብ ነው።

የወለድ ዓይነቶች ብዙ ናቸው። ታዋቂዎቹና እርምነታቸው በጣም የጠበቀው፡ የብድርና የእዳ ወለድ ነው። ይህ በአንድ ገንዘብ ላይ ያለ ሽያጭ ወይም በሁለቱ ጠረፎች መካከል የአቃ ልውውጥ ሳይኖር የሚገኝ ጭማሪ ሲሆን ሁለት መልክ አለው።

■ የእዳ ወለድ

የብድሩ መከፈያ ወቅት ደርሶ ተበዳሪው በቃሉ መሰረት መከፈል ሳይቻል ሲቀር በብድሩ መጠን ላይ የሚደረግ ጭማሪ ነው።

ለምሳሌ፡ አቶ ሰዓድ ከአቶ ኻሊድ ከአንድ ወር በኋላ ለመከፈል 1000 ዶላር ተበደሩ አንበል። ወሩ ሲያልፉና የመከፈያው ወቅት ሲደርስ፣ አቶ ሰዓድ መከፈል ሳይችሉና በታላቸው መገኘት ቢያቅታቸው፣ አቶ ኻሊድ በተስማሙበት ወቅት ላይ ማለትም ወሩ አንዳለቀ የሚከፍሉት ከሆነ ያለምንም ጭማሪ ገንዘቡን ሊከፍሉት፣ ከተጨማሪ አንድ ወር በኋላ የሚከፍሉት ከሆነ ደግሞ 1100 ዶላር አንዲከፍሉት፣ ደግሞም መከፈል ካልቻሉ ከሁለት ወር በኋላ ደግሞ 1200 ዶላር አድርገው ይከፍሉት ዘንድ አንድ ቅድመ ሁኔታ ቢያስቀምጡ፣ እነኚህ ጭማሪዎች የእዳ ወለድ ይባላሉ።

■ የብድር ወለድ

ይህ ደግሞ ከአንድ ግለሰብ ወይም ባንክ የሆነ ያከል ገንዘብ ሲበደር በስምምነታቸው መሰረት ብድሩን እስኪከፍል ድረስ በየዓመቱ ወይም ከዚያ በታች ወይም ከዚያ በላይ በሆነ ወቅት በስምምነቱ መሰረት (ለምሳሌ 5 ፕሮሰንት) አየተጨመረ ታስቦበት የሚከፍለው ጭማሪ ገንዘብ ነው።

ለምሳሌ፡ አንድ ሰው የሆነን የመኖሪያ ቤት በመቶ ሺህ መግዛት ይፈልግና በቂ ገንዘብ አይኖረውም። ከዚያም ወደ ባንክ ያመራና ለቤቱ መግዢያ ከባንኩ አንድ መቶ ሺህ ይበደበልድ። ይኸውም ለአምስት ዓመታት በየወሩ አየተቆራረጠ የሚከፈል ሲሆን መጠኑም አንድ መቶ ሃምሳ ሺ ብር በሚል ስምምነት ነው።

ይህ ዓይነት ወለድ የብድር ወለድ ይባላል።

ወለድ ከከባድ ወንጀሎች መካከል አንዱ ነው። አባዳሪ በማበደሩ ቀላቂ ጥቅም ለማግኘት ከሆነም በዚህ ስር የሚከተሉት ነው። ብድሩ የንግድ ዘርፍ ለማጠናከር፣ ኢንዱስትሪን ለማስፋፋት፣ መሰረታዊ ፍላጎቶችን ለማሟላት፣ ቤት ለመግዛት፣ ወይም የልሳት ተዕለት ፍጆታዎችን ለመግዢያ የሚውል ቢሆንም ወለድ ካለው የተከለከለ ነው።

ዕቃዎችን ዋጋቸውን ከተመናቸው በላይ በየዚህው በካሽ በመክፈል መግዛት ግን ወለድ አይደለም።

ለምሳሌ፡ አንድ መዳረግያ መሣሪያን ወዲያው በሚከፈል አንድ ሺህ ዶላር መግዛት ወይም ይህንኑ መሣሪያ ለዕቃው ባለቤት፣ ለሻጩ በየወሩ መቶ ዶላር በመክፈል በአንድ ሺህ ሁለት መቶ ዶላር መግዛት ዓይነት ነው።

የግዴታ ግንኙነት

የወለድ ፍርድ

ወለድ በጥብቅ የተከለከለ እርምጃ(ሐራም) ነው። እርምጃቱም በግልጽ የዌርኦን አንቀጾችና ሐዲሶች ላይ ሰፍሮ ይገኛል። ወለድ ከትላልቅ ወንጀሎች መካከል አንዱ ነው። እህህ (ሱወ) ከወንጀሎች መካከል ጦርነትን አንዳወጀበት የቀጠለ ወለድን በሚበላና በርሱ በሚገለግል ሰው ላይ ብቻ ነው። የወለድ እርምጃት በእህህም ብቻ ሳይሆን በቀደምት መለኮታዊ መመሪያዎችም ጭምር የተደነገገ ነው። ነገር ግን ከቀርኦን ውጭ ባሉ መመሪያዎች ውስጥ ያሉት ሕግጋት ድህነና ክልላ እንደተደረገባቸው ሁሉ የወለድ ስጦታም ተመሳሳይ ነገር እጋጥሞታል።

እህህ (ሱወ) የመጽሐፍት ባለቤት የሆኑትን ሕዝቦች የቀጣበትንና በነርሱ ላይ የተቆጣበትን ምክንያት ሲገልጽ እንዲህ ይላል፡- «ከርሱ በርግጥ የተከለከሉ ሲሆኑ አራጣንም በመያዛቸውና የሰዎችን ገንዘቦች ያለ አግባብ በመብላታቸው ምክንያት (ረገምናቸው)።» (አል ኒሳሊ 16i)

የወለድ ቅጣት

በወለድ የሚገለገል ሰው ከእህህና ከመልከተኛው ጋር ጦርነት በማወጅ አራሱን እጋፍጧል። በዚህም የእህህ እና የመልከተኛው ተዋጊ ጠላት ይሆናል። እህህ (ሱወ) አራጣን የሚባሉ ሰዎችን እንዲህ ይላል፡- «(የታዘዙትን) ባትሰሩም ከእህህና ከመልከተኛው በኾነች ጦር (መወጋታችሁን) ዕውቁ። ብትጸጹትም ለናንተ የገንዘቦቻችሁ ዋናዎች እሷችሁ አትበደሉም አትበድሉም።» (አል በቀራ 279)

ይህ ጦርነት መንፈሳዊና አካላዊ ጫናዎች አሉት። በአሁኑ ሰዓት ሰዎችን ያጋጠማቸው አለመረጋጋት፣ ጭንቀት፣ የሃላብና የቅካሌ ፈተና፣ በዚህ ጦርነት ምክንያት የመጣ አንጂ በሰላ አይደለም። የእህህን ትዕዛዝ በጣስ ወይም ወለድ በሰላ ወይም በወለድ ላይ በተባበረ ሰው ምክንያት የመጣ ጣጣ ነው። ይህ የዱንያ ወጠቱ ሲሆን ታዲያ የእኚራው የጦርነት ውጤትስ ምን ይሆን?

በወለድ የሚገለገል ወለድን የሚበላ፣ እንዲሁም በዚህ ላይ እገዛ የሚያደርግ ሰው ከእህህ እገዛው የተባረረና የተረገመ ነው። ጃበር(ፈ.ዐ) እንዲህ ይላሉ፡- «የእህህ መልከተኛ ወለድ የሚበላን፣ ወኪሉን፣ ጸሐፊውን፣ ምስክሩንም ጭምር ረግመዋል።» «ሁላቸውም እነሱ

(በወንጀሉ) እኩል ናቸው።» ሲሉም ተናግረዋል። (መ-ሰሊም 1598)

3 ወለድ የሚበላ ሰው የጎንጎላ ቀን የሚቀሰቀሰው እጅግ ዘግናኝና እስከፊ በሆነ ሁኔታ ነው። የአውድቅ በሽታ አንዳለበት፣ በጅን አንድተላከፈ ሰው እየተወላከፈና እየወደቀ ይገኛል። እህህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «እነዚያ አራጣን የሚበሉ ያ ሰይጣን ከመንከቱ የተገላ የሚጥለው ሰው (ከአውድቅ) እንደሚነሳ ቢጤ እንጂ (ከመታብራቸው) አይነሱም።» (አል በቀራ 275)

4 የወለድ ገንዘብ ምን ቢሆን ከበረከት የተሟጠጠ ነው። በወለድ እረፍትን፣ ስኬትንም፣ እርኩታና እርጋታንም ማግኘት አይቻልም። እህህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «እህህ አራጣን (በረከቱን) ያጠፋል ምጽዋቸውንም ያፋፋል።» (አል በቀራ 276)

ወለድ በማህበረሰብና በግለሰቦች ላይ የሚያስከትለው ጉዳት

እሱላም በማህበረሰብና በግለሰብ ደረጃ በሚያስከትለው ጉዳትና ከስረት የተነሳ በወለድ ዙሪያ ጠቅሶ ያለ እዳም ይዟል።

1 በሀብት መከፋፈል ተግባር ላይ በሀብታሞችና በድሆች መካከል ልዩነትን ይፈጥራል

ወለድ ገንዘብ ከማህበረሰቡ ውስጥ በተወሰኑ ሰዎች እጅ ብቻ አንዲኖር የሚያደርግ ሲሆን በርካቶችን የገንዘብ ተጠቃሚ እንዳይሆኑ ያደርጋል። ይህ ደግሞ በገንዘብ ከፍጥል ላይ ትልቅ ከፍተኛ የሚፈጥር ነገር ነው። በመሆኑም እንደ ማህበረሰብ ድንበር ባለፈ መልኩ ሃብትን ያከበቱ የጥቂት ግለሰቦች ወይም ቡድኖች መፈንጨያ ይሆናል። የጥቂቱን ስራ አጠኝ፣ ድሆችና ችግረኞች ይሆናሉ ማለት ነው። ይህ ደግሞ በማህበረሰቡ ውስጥ ቂምን፣ ምናንነትንና ወንጀልን ከሚያስፋፋ ምክንያቶች ዋነኛው ነው።

2 ገንዘብን አለመቆጠብና የእባካኝነት ልማድ

ለሰባዳ በሚገኝ ጥቅም ላይ የተመሰረተ የብድር ስርዓት እንዲሰፋፋ ነገሮችን ማግራራት ብዙዎች ገንዘብን እንዲቆጣጠሩ የእባካኝነት ልማድን እንዲያዳብሩ ያበረታታል። ምክንያቱም ተሰዳሪ ባስፈለገው ጊዜ ገንዘብን በቀላሉ ያሸናፈ። በመሆኑም ስለሰለጠነ ስለወደራቴ እያስብም። የተበደረውን ገንዘብ በመዘናኛነት በትርፍ

ነገሮች ላይ ወሰን ባለፈ ሁኔታ ያባከናል። ብለው፤ ከፍተኛ የሆነ የብድር ዕዳ ይከማችበትና ሕይወቱ ይጨናነቃል። ዕድሜ ልኩን በወሰደው ብድርና በተሸከመው እዳ እንደተሸማቀቀ ይኖራል።

3 ወለድ፣ ባለ ሃብቶች ሀገርን በሚጠቅም ነገር ላይ እንዳይላተፋ የሚከለክል እንቅፋት ነው።

በወለድ ስርዓት ውስጥ አንድ ባለ ሃብት በገዝቡ ላይ ተጨማሪ የወለድ ገዝብ የሚያገኝበት አጋጣሚ ይመቻቸላታል። ይህ ደግሞ ለማህበረሰቡ ምን ያካል ጥቅም የሚያስገኝ ቢሆንም፣ ገዝቡን በኢንዱስትሪ፣ በግብርናና በንግድ ዘርፎች እንዳያውል ያደርጋል። ምክንያቱም፣ እነዚህ ስራዎች ልፋትና ድካምን የሚፈልጉና እንዲሁም የተወሰነ ያካል አደጋ ወይም ከስራት ይኖራቸዋል።

ስለዚህ በመሰራት ፋንታ ገዝቡን አበድሮ አራጣን መሰብሰብን ይመርጣል።

4 ወለድ የገዝብ በረከት እንዲወገድ፣ የኢኮኖሚ ውድቀት እንዲከሰት ያደርጋል።

ማንኛውም ባንክና ቢሮዎች ወይም በግለሰቦች ላይ የሚከሰት የኢኮኖሚ ውድቀትም ሆነ ከፍተኛ ኪሳራ መገስጸው በተከለከለው ወለድ ላይ መዘውተር ነው። ይህ ደግሞ አላህ (ሱወ) የተናገረው የበረከት መወገድ አንዱ ውጤት ነው። ምጽዋትና ለሰዎች መልካም መዋል ግን ገዝብ እንዲባረክና እንዲጨምር ያደርጋል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «አላህ አራጣን (በረከቱን) ያጠፋል ምጽዋቸውን ያፋፋል።» (አል በቀራ 276)

አንድ ሰው ቀደም ሲል በወለድ የሚገልገል የነበረ ቢሆንና ኢስላምን ቢቀበል፣ የሚገባውን ብድር በወይም ፍርድ ምክንያት ነው።

አንድ በወለድ ውል በመገልገል ላይ የነበረ ሰው ኢስላምን ከተቀበለ፣ ፍርዱ ሁለት መልክ የኖረዋል።

1- እርሱ ጭማሪውንና የሚገኘውን ጥቅም የሚወስድ አበዳሪ የነበረ ከሆነ፣ ኢስላምን ሲቀበል፣ ዋናውን ብቻ ነጥሉ በመውሰድ ጭማሪውን ይተዋል። አላህ እንዲህ ይላል፡- «በትጽጽቱም ለናንተ የገነበበቻችሁ ዋናዎች አሏችሁ። አትበድሉም አትበደሉም።» (አል በቀራ 279)

2- ጭማሪውን የሚከፍል (ተበዳሪ) ከነበረ ደግሞ፡-

* ከባድ የሆነ ጉዳት የማያደርስበት ከሆነ ውሉን በማፍረስ ከዚህ ልልመት መውጣት አለበት።

* ውሉን ማፍረሱ ትልቅ ኪሳራን የሚያደርስበት ከሆነ ግን፣ ደግሞ ላይመለስበት ቁርጥ ውሳኔ በማድረግ ውሉን አስከተዋልለበት ጊዜ ድረስ ይቀጥላል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «ከጊታውም ግዳዬ የመጣለትና የተከለከለ ሰው ለርሱ (ከመከልከሉ በፊት) ያለፈው አለው። ነገሩም ወደ አላህ ነው (አራጣ ወደ መብላት) የተመለሰው ሰው እነዚያ የአላት ጓዶች ናቸው እነርሱ በውስጡ ዘውታሪዎች ናቸው።» (አል በቀራ 275)

→ ሰውን ማታላልና አለማወቅ

ይህ ሐረግ ማንኛውንም በውስጡ የተወሰነ የማይታወቅ ከፍተኛ ያለው ነገርን ያዘለ፤ በሁለቱ ውል ፈፃሚዎች (ሻዎና ፕቭ) መካከል ጭቅጫቸውን መግት አንዲከሰት፤ አለያም አንዱ ለላኛውን አንዲበድል ምክንያት የሚሆን ተግባርን የሚገልጽ ነገር ነው።

እስላም፤ መግትን ወይም በደልና ጉዳትን አስቀድሞ ለመከላከል ሲል ማታላልንና ግልጽ አልባባትን አርም አድርጓል። ይህ ነገር ሰዎች ቢስማሙበትና ቢወዱትም ከልከል ነው። ነብዩ (ሰ.ወ) ማታላል ያለበትን ሽያጭ ከልከለዋል። (መስሊም 1513)

ማታላልና ግልጽ አልባባት ያለበት ሽያጭ ምሳሌ

- 1 አንድን ፍሬ ጥፋና መጥፎንቱ ሳይለይ፤ በዛፍ ላይ አያለ ለመቆረጥ ባልተዘጋጀበት ሁኔታ ላይ ሳለ መሸጥ። ነብዩ (ሰ.ወ) ከመብሰሉ በፊት የመባላቸውን አደጋ ሊደርስበት ስለሚችል ይህ ዓይነቱን ሽያጭ ከልከለዋል።
- 2 በውስጡ ያለው ነገር ውድ ይሁን ርካሽ፤ የሚጠቅም ይሁን አይሁን ከመረጋገጡ በፊት አንድ ሳጥንን ወይም አሸግ ዕቃን ለመመዝገብ የሆነ ያከል ገዝብ አስቀድሞ መክፈል ከልከል ነው።

የአንድ እቃ ምንነት አለመታወቅ በግብይቱ ውስጥ ታላቢነት የሚያገኘው መቼት ነው?

ከውሉ ጋር ብዙ ተያያዥነት ባላቸው ጉዳዮችና በውሉ መሰረታዊ ጉዳዮች ላይ ካልሆነ በስተቀር ሽንገላና ምንነቱን አለማሳወቅ የአንድን ውል ፍጥጫ የተከለከለ ለማድረግ አይችሉም።

ለምሳሌ፤ ለአንድ መስሊም አንድን ቤት ለመገንባትና ለማሳመር የተጠቀመውን የዕቃ ዓይነት ሳይገልጽ ቤቱን መሸጥ ይችላል። ምክንያቱም ምንነቱን አለማሳወቅ ዋናው ነገር ባለመሆኑ ነው። አንዲሁም የተከሰተው በውሉ መሰረታዊ ጉዳይ ላይ ሳይሆን ከውሉ ጋር ተያያዥነት ባለው ጉዳይ ዙፋኑ በመሆኑ ነው።

በደልና የሰዎችን ገንዘብ አላማባብ መውሰድ

በደል ሊሰላም ካስጠነቀቃቸው አኩይ ተግባራት መካከል አንዱ ነው። ነብዩ (ሲ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «በደል የንግድነት ቀን ጽልመት ነው።» (አል ቡኸሪ 23215 / ሙስሊም 2579)

ትንሽ ቢሆንም፤ የሰዎችን ገንዘብ ያለ አማባብ መውሰድ ከልክል ነው። ይህ አላህ (ሱ.ወ) ፈጣሪዎቻችን በመጨረሻው ዓለም ላይ ጠንካራ ቅጣት እንደሚገጥማቸው ከወዲሁ በመንገር ከዛተባቸው ከከባቢድ ሃጢአቶችና ወንጀሎች መካከል ነው። ነብዩ ሲ.ወ አንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ሰንገር ያከል መሬት የበደለ ሰው በትንሳኤ ቀን ከሰባቱ ምድር (በአገገቱ) ይጠላቅሳል።» (አልቡኸሪ 2321 / ሙስሊም 1610)

በማህበራዊ ግንኙነቶች ውስጥ ከሚከሰቱ የበደል ምሳሌዎች፡

1 ማስገደድ፡ በየትኛውም የማህበራዊ ግንኙነት ውስጥ፤ ማስገደድና በኃይል ማገዝከክ አይፈቀድም። በነፃ ምርጫና በስምምነት ካልሆነ በስተቀር በማስገደድ የሚፈፀም ማንኛውም ውል ተቀባይነት የለውም። ነብዩ (ሲ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «ሽያጭ (የሚፀድቀው) በስምምነት ነው።» (ሊቡኸሪ ማጃህ 2185)

2 የሰዎችን ገንዘብ በሐሰት ለመብላት ማታለልና ማጭበርበር፡ ይህም ከከባቢድ ወንጀሎች መካከል ነው። ነብዩ (ሲ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «አኝን ያታለል ከኝ አይደለም።» (ሙስሊም 101)

ነብዩ (ሲ.ወ) ይህን ሐዲስ የተናገሩበት ምክንያቱ፡ በአንድ ወቅት ወደገበያ ወጣ ባለቤት፤ አሁል የያዘ ከፈጠራ ተመለከቱ፤ ከዚያም እጃቸውን ወደታች ዘለቅ አድርገው በከፈጠራ ውስጥ ሲሰዱት ከታች እርጥበትን አገኙ፤ ወዲያውም ለሻጩ «አት ባለ አሁል ይህ ምንድነው?» አሉት፤ እሱም፡ «ዝናብ አማኝቶት ነው የአላህ መልከተኛ» አላቸው፤ አሳቸውም፡- «ሰዎች አንዲያዩት ከላይ አታደርገውም ነበር? አኝን ያታለል ከአኝ አይደለም።» አሉት። (አል ቴርሚዝ 1315)

3 የሰዎችን ገንዘብ ያለ አማባብና በግፍ ለመውሰድ በሕግና ደንብ መቀለድ፡ አንድ ሰው የርሱ ያልሆነ ገንዘብን በሕጋዊ መንገድና በፍርድቤት አስወስኖ የመውሰድ ሮሌነትና ፍጥነት ሊኖረው ይችላል። ነገር ግን የአንድ ዳኛ ፍርድ ስህተትን አውነት ሊያደርገው አይችልም። ነብዩ (ሲ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «አኔ የሰው ልጅ ነኝ፤ እናንተ ደግሞ እኔ ዘንድ በመምጣት ትካሳላችሁ፤ ምናልባት አንዳችሁ ማስረጃ ከማቅረብ አኳያ ከሌላኛው የበለጠ ይሆንና በሰማህት መሰረት ለርሱ ልፈርድላት እችላለሁ። እናም ከወንጀሉ መብት ለርሱ የፈረድኩለት ሰው አንዳይወስድ፤ እኔ ለርሱ የቆፋጥኩለት ከእሳት የሆነ ቀረጭን ነውና።» (አል ቡኸሪ 6748 / ሙስሊም 1713)

ጉብ:

ጉብ ማለት፣አንድ ሰው የርሱ ያልሆነን ንብረት ለማግኘት ሲል ገንዘብ ወይም የሆነ አገልግሎት መስጠቱ ሲሆን፤ ይህ ተግባር ከበደል ዓይነቶች ሁሉ አደገኛው በደልና ከባዱ ወንጀል ነው። ነብዩ (ሲ.ወ) ጉብ ሰጪውንም ተቀባዩንም ረግመዋል። (አል ቴርግዚ 1337)

በአንድ ማህበረሰብ ውስጥ ጉብ ከተስፋፋ፡ ስርዓት የለሽነት ይሰፍናል፤ ስርዓት ይንኮታኮታል። እድገቱና ስልጣኑም ይቆማል።

የብድር ሰጪውን ጉብ፣ የሚያስጠይቅ ጉብ የተባለው ረግመዋል።

ቁማር

ቁማር ማለት ምንድን ነው?

ቁማር ሁለት ተጨዋቾች ወይም ተወዳዳሪዎች ወይም ተወራራጆች እንዳቸው ካተረፈ (ከሸነፈ) ከከሰረወ (ከተሸነፈው) ላይ ገንዘብ እንዲወስድ ቅድመ መስፈርት በሚታወጥለት ውድድርና ጫታ ላይ ይከሰታል። በዚህ ላይ የሚሳተፉት ሁለቱም ወገኖች ገንዘብን ከሌለው ወገን በሚያገኙበት ወይም ለሌላው በማስረከብ በሚከሰርበት መሀል የሚሸከርከሩ ናቸው።

የቁማር ሽርዓታዊ ፍርድ:

ቁማር አርም ነው። በቀርአንና በነብዩ (ሲ.ወ) ሱና ውስጥ አርምነቱ በግልፅ ተነግሯል።

1. ለህ (ሱ.ወ) በቁማር ምክንያት የሚከሰት ወንጀልና ጉዳት በርሱ ከሚገኝ ጥቅም እጅግ የገዘፈ መሆኑን አስቀምጧል። ለህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ሐይምር» ከሚታወቅ (አስከራ) መጠጥና ከቁማር ይጠይቁሃል፤ በሁለቱም ውስጥ ጥቅሞች አሉባቸው ግን ሃጠኦታቸው ከጥቅማቸው በጣም ትልቅ ነው በላቸው።» (አል በቀራ 219)

በካሃዲነቱ ዘመን ያለ አማባብ ገንዘብ ይወስድ የነበር ሰው ሊሰላምን ሲታበል ፍርዱ ምንድነው?

አንድ ሰው አማባብ ባልሆኑ መንገዶች በግፍ ድንበር በማለፍ በስርቆት ወይም በመሸወድና ወዘተ ከሰዎች የወሰደው ገንዘብ አሉ ዘንድ እያለ ከሰላም የሚያውቃቸው ከሆነና ምንም ዓይነት አደጋ ሳይከሰት ለእርሱ ማስረከብ የሚችል ከሆነ ለባለቤቶቹ የመመለስ ግድታ አለበት።

ይህን ገንዘብ፤ ምንም እንኳን ሊሰላምን ከመቀበሉ በፊት ያገኘው ቢሆንም ይህ በግፍ ድንበር በመተላለፍ የተወሰደ ገንዘብ በእጁ ያለ ገንዘብ ነው። እናም ከቻለ ይህን ገንዘብ መመለስ ይገባዋል። ለላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ላህ አደራዎችን ወደ ባለቤቶቻቸው እንድታደርሱ ያስቸኳል።» (አል ኒሳላ 58)

ባለቤቱን ለማወቅና ለማግኘት የሚችለውን ያክል ከጣረ በኋላ ማወቅ ካልቻለ ገንዘቡን በመልክም ስራዎች ላይ በማዋል መጽዳት አለበት።

2. ለላህ (ሱ.ወ) በግለሰቦችና በማህበረሰብ ላይ ከሚያስከትሉት መጥፎ ጉዳዮች አንጻር ቁማርን ስውር ወይም ረቂቅ እርኩስ በሚል ፍርድ ስጥብሉታል። ክርሱ በሚፈቅድ አሁል፤ የልዩነትና የጥላቻ መንስኤ ከሠላትና ለላህ ከማወቅ የመዘናጊያ ምክንያት መሆኑንም ተናግሯል። ለላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ የሚያስከር መጠጥ ቁማርንም ጦኦታትም አገለግም (የመጠንቆያ አገልግሎት) ከሰይጣን ስራ የገኙ እርኩስ ብቻ ናቸው። (እርኩስን) ራሳትም ልትድኑ ይከጅላልና። ስይጣን የሚፈልገው በሚያስከር መጠጥና በቁማር በመካከላችሁ ጠብገና ጥላቻን ሊጥል ለላህን ከማወቅና ከሰግደትም ለቁማላችሁ ብቻ ነው ታዲያ እናንተ (ከነዚህ) ተከልክሩኝ ናችሁን? (ተከልከሉ)» (አል ማሊዳ 90-91)

ቁጣር በማህበረሰብና በግለሰቦች ላይ የሚያስከትላቸው ጉዳዮች፡

ቁጣር በማህበረሰብና በግለሰቦች ላይ የሚያስከትላቸው ጉዳዮች አጅግ በጣም በርካታ ናቸው፡፡ ዋና ዋናዎቹም፡

1 በለምቶ መካከል ጠብንና ጥላቻን ይፈጥራል፡፡ አብዛኛውን ጊዜ ቁጣር ተጫዎቹና ዳደሮችና የነበሩ ይሆናሉ፡፡ ከዚያ በኋላ፡አንደኛው አሸናፊ ሆኖ ገንዘቡን በሚወስድ ጊዜ፡ ሌሎቹ እንደሚፈታሉትና ቁም እንደሚፈታሉት፡ በነፍሳቸው ውስጥም ለርሱ ጥላቻንና ምሳኝነትን እንዲያበቃሉ ጥርጥር የለውም፡፡ አርሱ በነሱ ላይ ከላረጉ እንዳይረረሰባቸው ሁሉ እነሱም እርሱን ለመጥፋትና ለመተናከል የተለያዩ ዘዴዎችን መጠቀማቸው አይቀርም፡፡ ይህ፡ ሁሉም የሚያውቀውና የሚያስተውለው ተጨባጭ እውነት ነው፡፡ አላህ (ሱወ)፡- «በደግነ የሚፈልገው በሚያስከር መጠጥና በቁጣር በመከላከትሁ ጠብንና ጥላቻን ሊጥል ነው፡፡» ይላል፡፡

በተጨማሪም ታልልነትን ከመወጣት፡ ሠላትን ከመሰጠት፡ እንዲሁም አላህን ከማወቅ፡ የሚያዘናጋ ነገር ነው፡፡ አላህ (ሱወ) ሰይጣን ሰዎች፡ ቁጣርን እንዲጫወቱ፡ የሚያስማማርበትና የሚገፋፋበትን ሁኔታ ሲጠቅስ እንዲህ ብሏል፡- «አላህን ከማውሳትና ከስግደትም ሊያገዳችሁ ብቻ ነው፡፡»

2 ቁጣር ገንዘብ የሚጣጥፍ፡ ሃብትንም የሚያከስም ነው፡፡ በቁጣርተኞች ላይ በርካታና ከፍተኛ ክስረቶችን ያደርስባቸዋል፡፡

3 ቁጣርን የሚያዘውር ሰው በሱሉ ይጠመዳል፡፡ ቁጣርተኛ ሲያሸንፍ በቁጣር ላይ ያለው ጉጉትና ምኞት ይጨምራል፡፡ በመሆኑም ይህን የሐረም ገንዘብ በመሰብሰብ ላይ ይቀጥላል፡፡ ሲሸንፍም፡ ምናልባት ያጣሁትን ገንዘቢን አስመልሳለሁ በሚል ጉጉትና ምኞት መጫወቱን ይቀጥላል፡፡ ሁሉም የሰራዊ የልማት ጸረኞች፡ የማህበረሰብ ውድቀት ምንጮች ናቸው፡፡

የቁጣር ዓይነቶች

በቀደምት ዘመናትም ሆነ በአሁኑ ጊዜ ያሉት የቁጣር ዓይነቶች በርካታና የተለያዩ ናቸው፡፡ በዘመናችን ከሚገኙ የቁጣር ዓይነቶች መካከል የሚከተሉት አሉበት፡፡

1 ማንኛውም አሸናፊው በማሸነፉ ከተሸናፊው ገንዘብ ሲወስድ ቅድመ መስፈርት የሚቀመጥበት ጫወታ፡፡ ለምሳሌ፡ የሆኑ ሰዎች ተሳባስበው ካርታ ሲጫወቱ በቅድሚያ ሁላቸውም የሆነ ያክል ገንዘብ ያስይዛሉ ወይም ያስቀምጣሉ፡፡ ከነሱ መካከል አሸናፊው የሁሉንም ገንዘብ ይወስዳል፡፡

2 የሆነ ክሊብ፡ ወይም ቡድን፡ ወይም ተጫዋች ያሸንፋል አያሸንፍም በሚል መወራረድ፡፡ የሚወራረዱት ሁላቸውም ቅድሚያ ገንዘብ በማስያዝ ሲሆን አያንዳንዳቸው ያሸንፋል ብለው በሚገምቱትና በሚያምኑበት ቡድን ወይም ተጫዋች ስም ገንዘብ ያስይዛሉ፡፡ ከዚያም የተወራረደበት ቡድን ካሸነፈ የተወራረጀቹን ገንዘብ ይወስዳል፡፡ የተወራረደበት ቡድን ከተሸነፈ ገንዘቡን ይከስራል፡፡

3 ዕድልና ዕጣ፡ ለምሳሌ ዕጣው ሲወጣ የአንድ ሺህ ዶላር አሸናፊ ልሆን እችላለሁ በሚል አሳቢ በላጣው ላይ ለመስተፍ የሆነ ካርድ በሆነ ያክል ዶላር ይገዛል፡፡

4 ተንቀሳቃሽ የሆኑ በኤክስፔሪክስ መሳሪያ የሚሰሩ ወይም በኢንተርኔት ድህረ ገጽ ላይ የሚሰሩ የቁጣር ጨዋታዎች፡፡ በነዚህ ጨዋታዎች ላይ ተጫዋቹ ሁለት ግምቶች ይኖሩታል፡፡ አለም ገንዘብ ማማትን ወይም መከሰር ነው፡፡

ኢስላም፣ ገንዘብ ነክ ጉዳዮችን በተመለከተ መመሪያና ደንብ አንደዘረጋ ሁሉ፣ በዚህ ዘርፍ የተሰማሩ ሰዎችም ሊሰበሱባቸው የሚገቡትን በርካታ ስነምግባሮችና ስርዓቶችን በመዘርዘር ልዩ ትኩረት ችሯቸዋል። ከነዚህም መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል፡-

ታማኝነት፡

ታማኝነት፣ ከሌሎች ሰዎች ጋር በሚኖረን የንግድ ግንኙነት ወሳኝ ስነ ምግባር ነው። አንድ መስሊም፣ ለመስሊሞቹም ሆነ ለካህናት ያለልዩነት ታማኝ መሆን አለበት። ታማኝነት፣ የአላህን ድንጋጌ ለሚከተል መስሊም ዋነኛ መግለጫ ባሕሪው ወይም ስነምግባሩ ነው። በዚህ ላይ ኢስላም ልዩ ትኩረት አንዳደረገ የሚከተሉትን መረጃዎች መመልከት አንችላለን፡-

■ አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ አደራዎችን ወደ ባለቤታቸው አንድታደርሱ ያዛቸኝል።» (አል ኒላላ 58)

■ ኑቡዩ (ሲወወ) የአንድ ሰውን አደራ አለመጠበቅን በታመነበት ነገር ላይ ማጭበርበርን ከመናፍቅነት ባህሪ ቆጥረውታል። «የመናፍቅ መግለጫ ወይም ምልክቶች ሦስት ናቸው፤ ሲናገር ይዋሻል፤ ሲቀጥር ያፈርሳል፤ ሲታመን ይከፋል።» (አል ቡራክ 33 /መስሊም 59)

■ ታማኝነት የመገላገላቸው ዋነኛ መግለጫቸው ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ምእመናን ፍላጎታቸውን ሁሉ በአርግጥ እገኙ(ዳኑ)»..... «እነዚያ አነርሱ ለአደራዎቻቸውና ለታል ዜዳናቸው ጠባቂዎች (የገኙት)» (አልመ-ሰሚኑን 1-8) ኑቡዩ (ሲወወ) አደራን የሚከፋን ወይም የሚያጭብረ-በርን ሰው ሊማኑን ውድቅ ያደረጉት ለዚህ ነው። ኑቡዩ (ሲወወ) እንዲህ ብለዋል፡ «አማና የሌለው ሰው ሊማን የለውም።» (አሕመድ 12567)

■ ኑቡዩ (ሲወወ) በኑቡዩነት ከመሸማቸው በፊት በመካከል ሳሉ፣ «አውነተኛው፣ ታማኝ» በሚል ቅፅል ስም ይታወቁ ነበር። ይህም ከሰዎች ጋር በነበራቸው ግንኙነትና ትስስር የታማኝነት ተምሳሌት ስለነበሩ ነው።

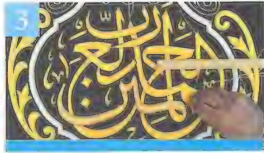
ገጠናዊ ምርት

አውነተኝነትና ግልጽነት፤ እሰላም ልዩ ትኩረት ከቸፈቸው ጉዳዮች መካከል ዋነኞቹ ናቸው።

● ኑቡዩ (ሰ.ዐ.ወ) ሻጮና ገዢ በማስመልከት እንዲህ ብለዋል፡- «አውነተኝነት ከሆኑና ግልጽ ካደረጉ ግብይታቸው ይበረከላቸዋል። ከሸሸጉና ከዋሹ ደግሞ የግብይታቸው በረከት ይነሳል።» (አልቡኸሬ 1973 / ሙስሊም 1532)

● ኑቡዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አውነተኝነትን አደራ፤ አውነተኝነት ወደ መልካም ነገር ይመራል፤ መልካም ነገር ደግሞ ወደ ጅነት ይወስዳል፤ አላህ ዘንድ አውነተኛው ተብሎ እስከ መዘገብ ድረስ አንድ ሰው አውነት ከመናገርና አውነትን ከመጠበቅ አይወገድም።» (ሙስሊም 2607)

● እሰላም፤ ዕቃውን ለማዳከምና ለማሻሻል ሲል በሐሰት የሚገምል ሰው ከባድ ወንጀል ውስጥ እንደተዘፈቀ ያስተምራል። ኑቡዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «ሦስት ዓይነት ሰዎችን የትግላኤ ቀን አላህ አያናግራቸውም፤ ወደነርሱም አይመለከትም፤ እያጠራቸውምም፤ እሳማሚ ቅባትም አለላቸው፤፤ ካሏቸው መካከል «በሐሰት መሐላ ዕቃውን የሚያሻሽጉ» ብለው ጠቅሰዋል።» (ሙስሊም 106)

ታሪካዊ ምርትና የጥራትና የዘርፍ መለኪያ

ማንኛውም ፈብራኬ ወይም ሰራተኛ ሙስሊም፤ ሰራውን በጥራትና በብቃት፤ እንዲሁም ባማረ መልኩ የመስራት ግዳጅ አለበት። ይህ የሙስሊም ቋሚና የማይለወጥ መግለጫው ነው።

● አላህ (ሱ.ወ) በማንኛውም ጉዳይ ላይ ጥራትና ማሳመርን ደንግጓል። በሁሉም የሕይወት ዘርፎች ላይም ተግባራዊ እንዲሆን አዟል። እንደ አደንና አርድ ያለ መጀመሪያ ሲመለከቱት በብቃትና በጥራት ለመስራት አስቸጋሪና የማይቻል በሚመስል ጉዳይ ላይ ሳይቀር ይሆነኑ አስቀምጧል። ኑቡዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ በሁሉም ነገር ላይ በጥራት መስራትን ወይም ማሳመርን ደንግጓል። ስትግድሉ አገዳደልን አሳምና። ስታርዱም አስተራረፍን አሳምና። እንዳችሁ ማረጃ ካራውን ይላሰው። አርዱንም በቶሉ ያሳርፈው» (ሙስሊም 1955)

● ኑቡዩ (ሰ.ዐ.ወ)፤ የአንድ ሰው አስከሬን ላይ ለመሰንድ በተገኙበት አጋጣሚ ባልደረቦቻቸውን የአስከሬኑን ማረፊያ ጉድድድ አስተካከለው እንዲያዘጋጁና አቀባበሩን እንዲያሳምሩ መመሪያ ይሰጣቸው ነበር። ከዚያም ወደነሱ በመጣ አንዲህ አሉ፡- «ይህ አናንተ የሰራችሁት የጭተውን ሰው የሚጠቅመው ወይም የሚጎዳው ነገር አይደለም። ነገር ግን አላህ እንድ ሥራ ሲተገበር በሚያምር መልክ መስራቱን ይወዳልና ነው።» (አል በይሃቲ ፊ ሽቪል ኢማን 5315) በሌላ ዘገባ ደግሞ፤ «አላህ (ሱ.ወ)፤ እንዳችሁ አንድን ነገር ሲሰራ በብቃት እንዲሰራው ይወዳል።» ብለዋል። (አቡ ያዕላ ሽቪል ኢማን 4386)

(ገጽ፡ 213 ተመልከት)

გოგონა მონა

8

ሐላል ምግብ በኢስላም ክፍተኛ ቦታ ይሰጠዋል። ዱዓ ተቀባይነት እንዲያገኝ፣ ገንዘብና ቤተሰብ የተባረኩ እንዲሆኑ ሐላል መመገብ የግድ ነው።

ሐላል ምግብ በሚለው ቃል የተፈለገው ትርጓሜ፣ የተፈቀደ፣ በተፈቀደ መንገድ የተዘጋጀ፣ በሌሎች መብት ላይ ድንበር ሳይታላፍ፣ ግፍ ሳይፈፀም የተገኘና በንፁሕ ገንዘብ የተዘጋጀ ምግብ ለማለት ነው።

የምግብና የመጠጥ ስርዓት

በምግብና መጠጥ ዙሪያ ያሉ መሰረታዊ መመሪያዎች

አገርዕቶችና ፍሬዎች

አስካሪ መጠጦችና አልኮል

አደጋዊና አጽ

የባሕር ምግቦች

የየብስ አንስሳት

• እስላማዊ አስተራረፍ

• በየዓይኑ ምግብ በትና ማዘጋጀያ የሚገኝ ስጋ ብሆኑ

ኢስላማዊ አደጋ

የምግብና የመጠጥ ስነ ስርዓቶች

ምግብህና መጠጥህ

ምግብህና መጠጥህ በተመለከት ያለው መሰረታዊ መመሪያ፡ የሰው ልጅን በጤናው፤ በስነ ምግባሩና በሃይማኖቱ ላይ ጉዳት የሚያስከትሉ የሆኑ፤ በክልከለነታቸው ለብቻ ተነጥለው የተጠቀሱት ነገሮች ሲቀሩ ሌሎች ሁሉ የተፈቀዱ መሆናቸውን የሚያሳይ ነው። አላህ (ሱወ) እርም ካደረጋቸው ነገሮች በስተቀር በምድር ላይ ያሉ ነገሮችን ሁሉ ለሰው ልጆች የፈጠረላቸው መሆኑ አላህ በሰው ልጅ ላይ ከዋለው ውሳኔ እንደሆነ ተናግሯል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «እርሱ ያ በምድር ያለውን ሁሉ ለናንተ የፈጠረ ነው።» (አል ቡቀራ 29)

አንድ አስካሪ መጠጥ

አንድ አስካሪ መጠጥ ወይም አደንዛዥ ዕጽ ዓይነት አካልና ጤንነት ላይ አደጋ የሚያደርሱ ወይም አዕምሮን የሚሸፍኑና የሚያሰቱ ካለሆኑ በስተቀር፤ ከበረሃና ከጫካ ዛፎች፤ ስራ ስሮችና በተፈጥሮ የበቀሉ፤ እንዲሁም ሰዎች የሚዘሯቸው ተክሎች ሁሉም በዓይነታቸው ሊበሉ የሚፈቀዱ ናቸው። አስካሪ መጠጥ ወይም አደንዛዥ ዕጽ ግን ለአደጋና ለአዕምሮ መመረግ ሰበብ ስለሆኑ እርም ናቸው።

ማንኛውም አዕምሮን የጋረደ ወይም ከርሱ ተቀላቅሎ የሸነፈው ወይም ሸፍኖት ተጽእኖ ያሳደረበት ነገር በሙሉ ሽምር ወይም እስካሁን መጠጥ ነው።

ነቢዩ (ሲዐወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ማንኛውም አስካሪ ነገር ሽምር ነው። ማንኛውም ሽምር ደግሞ ሐራም ነው።» (ሙስሊም 2003) አስካሪ መጠጡ፤ እንደ ወይን፤ የቴምር እሾች፤ በለስና ዘቢብ ባሉ ፍራፍሬዎች፤ አለያም እንደ ሰንዴ፤ ገብስ፤ በቆሎ ወይም ሩዝ ባሉ አገርዕቶች፤ ወይም እንደ ማር ባሉ ጣፋጭ ነገሮች የተሰራ ቢሆንም ፍርዱ እንድ ዓይነት ነው።

ማንኛውም አዕምሮን የጋረደ ነገር፤ በየትኛውም ስም ቢጠራም በየትኛውም መንገድ ቢዘጋጀም ሽምር ነው። ከጭማቂዎች ጋር ወይም ከጣፋጮችና ቸክሊቶች ጋር ተቀላቅሎ የተዘጋጀ ቢሆንም እንኳ ሽምር ነው።

አዕምሮን መጠጥ

ይህ ታላቅ ሃይማኖት፤ በቅርቡም ሆነ በወዲያኛው ዓለም የባሮችን ጥቅም በማረጋገጥና በማስጠበቅ ላይ ትኩረት የሰጠ ሃይማኖት ነው። ከነዚህም ጥቅሞች መካከል እጅግ አንገብጋቢና አስፈላጊ ለሆኑ አምስት ነገሮች ልዩ እንከብካቤና ጥበቃ አድርጎላቸዋል። እነሱም ሃይማኖት፤ ነፍስ፤ አዕምሮ፤ ጉበረትና ዘር ናቸው።

አዕምሮ የኃላፊነት መሰረት ነው። የሰው ልጅ መለኮታዊ ኩባርና ምርጫን የተተናጸፈበት አካል ነው። በመሆኑም ኢስላማዊው ድንጋጌ አርሱን ከሚያበላሽና ከሚያዳክም ማናቸውም ነገር ልዩ እንከብካቤና ጥበቃ አድርጎለታል።

የሽምር ማሳሰቢያ

ሽምር መጠጣት ከከባድ ወንጀሎች መካከል የሆነ ወንጀል ነው። በቀርእንና በኑብዩ(ሲዐወ) ሐዲሶች ላይ የሽምርን እርምጃን የሚያውቃና የአሷን ጉዳይ አጥብቀው የሚያወግዙ መልኩዎች ተላልፈዋል። ከነኚህም መካከል፡

— እላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ የሚያሰክር መጠጥ፤ ቁማርም፤ ጣኦትም፤ እነላምም፤ ከሰይጣን ስራ የኾኑ አርኩስ ብቻ ናቸው። (አርኩስን) ራቁትም ልትድኑ ይከጃላልና።» (አልማሊዳ 90)

እላህ (ሱወ) ሽምርን የገለጸት በነጃሳነቷ ነው። የሰይጣን ተግባር መሆኗን ከገለጸም በኋላ መዳን የምንፈልግ ከሆነ ከእርሷ እንድንርቅም አዘዛል።

ነቢዩ (ሲዐወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ማንኛውም አስካሪ መጠጥ ሽምር ነው። ማንኛውም ሽምር ደግሞ ሐራም ነው። በዱንያ ላይ ሽምርን የጠጣና አሱን እዘውታሪ ሆኖ የሞተ በእኹራ አይጠጣም።» (ሙስሊም 2003)

ነብዩ (ሲዐወ) ሽምር መጠጣት ከኢማን ጋር የሚቃረንና አሱን የሚያጸድል እንደሆነ ሲገልጹ እንዲህ ብለዋል፡- «አንድም ሰው በሚጠጣበት ቅጽበት ላይ መጋራትን ሽምርን አይጠጣም።» (አል ቡካሪ 5256 / ሙስሊም 57)

አስላም ኸምርን በሚጠጣ ሰው ላይ ቅጣትን በይዟል። ኸምርን የሚጠጣ ሰው ከብሩ ይጎድፋል። በማህበረሰቡ ውስጥ ታሚኖኑቱ ይወገዳል።

በተጨማሪም አላህ (ሱወ) አስከሚሞት ድረስ ኸምርን በመጠጣት ላይ የዘወተረኝና በመሰል ተማባር ላይ የተሰማራን ሰው አሳማሚ ቅጣት እንደሚጠብቀው ዝቷል። ነብዩ (ሲወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ (ሱወ) የሚያስከርን ነገር የሚጠጣ ሰውን የመግል እንጥፍጣፈን ሊያጠጣው ቀጠሮ ዝቸበታል።» (መስሊም 2002) ይህ መግል የጀህም ሰዎች ቁስል እገዥ ነው።

ከቅርብም ሆነ ከሩቅ ኸምርን በመጠጣት ላይ የተሳተፈም ሆነ የረዳ ሰው በዘቻው ውስጥ ይካተታል።

ነብዩ (ሲወወ) በኸምር ዙሪያ ተሳታፊና ተያያዥንት ያላቸውን አስር ሰዎች ረግመዋል። ጠማቂውን፣ አስጠማቂውን፣ ጠፊውን፣ ተሸካሚውን፣ አሸካሚውን፣ ቀጂውን፣ ሽፌን፣ ዋጋውን የሚበላውን፣ አሱን ገዢ፣ ጋባዥን፣ እና የሚገዛለትን ወይም ተጋባዥን ረግመዋል። (አል ቲርሚዝ 1295)

የባሕር ምግብ

የባሕር ምግቦች ሲባል የሚጠቀመው በውሃ ውስጥ እንጂ የማይኖሩትን እንስሳት ነው።

ባሕር ደግሞ ብዙ ውሃ ያለው ሲሆን እንደ ሐይትና የመሳሰሉት ብዙ ውሃ ያለባቸው የውሃ ዓይነቶችም በዚሁ ስር ይካተታሉ።

እነኚህ የባሕር ምግቦች፣ እንስሳት ወይም እጽዋቶች ቢሆኑም የታደኑ ወይም ሞተው የተገኙ ሆነው በጤንነት ላይ ጉዳት የማያስከትሉ ከሆነ እነሱን መመገብ የተፈቀደ ነው።

አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «የባሕር ታዳኝና ምግብ ለኛንተም ለመንገደኞችም ተፈቀደ።» (አልማሊኢዳ 96)

ታዳኝ ማለት ከነነፍሱ የተያዘ ማለት ነው። ምግቡ የተባለው ደግሞ ከሞት በኋላ ባሕር የተፋው ማለት ነው።

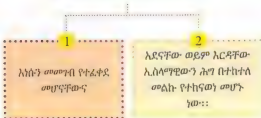
የሚበቅልም

የሚበቅልም ይሁን በፋብሪካ የተመረተ አደንዝኝ አጽን በአፍንጫ በመሳብም ሆነ በመዋጥ፣ ወይም በመርፌ መልክ በመውጋት መጠቀም ወይም መውሰድ ከታላላቅ ወንጀሎችና ሃጢአቶች መካከል ነው። አሱ አዕምሮን የሚጋርድ ከመሆኑም በተጨማሪ የሰው ልጅን ነርሾች ያበላሻል። አደንዝኝ አጽን የሚያዘውትር ሰው በተለያዩ የነርቲና የመንፈስ በሽታዎች ይጠቃል። ምናልባትም ለሞቱ ምክንያት ሊሆን ይችላል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ነፍሱን ሆኑንም አገግደሉ አላህ ለኛንተ አዘኝ ነውና።» (አል ኔላክ 29)

የጥገና ልማት

የየብስ አንሰሳትን መብላት የሚፈቀደው ሁለት መስፈርቶች ከተሟሉ ነው።

የሚፈቀዱ አንሰሳት የጥገና ልማት

ሐራምነታቸው ከቁርአንና ከሱና ማስረጃ ከተገኘላቸው ውጭ ያሉ ሁሉም አንሰሳት መስረታቸው የተፈቀደ ነው።

የተከለከሉት የሚከተሉት ናቸው።

1. አሳማ

በእስላም ውስጥ አሳማ እርምጃ የተደረገና አርኩስ ነው። አያንዳንዱ ገላውና አካሉ ከርሱም የሚወጣ ማንኛውም ነገር እርምጃ ነጃሳ ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «በከት፣ ፈሳሽ ደምም፣ የአሪያ (አሳማ) ሲጋም ... በናኑተ ላይ እርምጃ ተደረገ።»

(አል ማሊዳ 3)

አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «የአሳም ሲጋ አሱ አርኩስ ነውና።» (አል አንዓም 145) አርኩስ ማለት ነጃሳ ማለት ነው።

2. ማንኛውም አዳኝ ጥርስቶ ያገባት አመሬ

ይህ ማለት ማንኛውም ሲጋ በሊታ አውሬ ለማለት ነው። እንደ አንበሳና ነብር ያሉ ትላልቆችና ግዙፎች ቢሆኑም እስያም እንደ ድመትና የመሳሰሉ ትናንሾችም ቢሆኑ ፍርዱ ልዩነት የለውም። ውሻም በዚሁ ስር የሚከተት ነው።

3

ማንኛውም አዳኝ ጥርስቶ ያገባት አመሬ

ይህ ሲጋ በሊታ የሆኑ አዳኞችን በሙሉ የሚመለከት ነው። ቁራ፣ ንስር አምራንና የመሳሰሉትን ያካትታል።

4

ነባሳቸው

ማንኛውም በየብስ የሚኖሩ ነፍሳትን መብላት አይፈቀድም ምክንያቱም እነርሱ ለመታረድ አይመክሩም። ከነሱ መካከል አንበጣ ለብቻው ተነጥሎ ይወጣል። እሱን መብላት ይፈቀዳል። ነብዩ (ሲወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሁለት መቶ ነገሮች ተፈቅደውልናል፤ ለሳና አንበጣ።» (ሊብኮ ማጃህ 3228)

5

አባባ፣ በጥገና ልማት

እነኚህን መብላት ከልከል ነው። እንደገላቸው ታዘናል። ነብዩ ሲወወ እንዲህ ብለዋል፡- «አምስት ነገሮች አጥፈዎች ናቸው። በሐጅ ፣ጥቅ ላይ ሆኖም፣ ተፈቅዶ እነሱን መወገድ ይፈቀዳል። እነሱም፡ አባባ፣ ጥቁር አምራ፣ አይጥ፣ ተናካሽ ውሻና ቀርጮ።» (አል ቡሻሪ 3136 / መሰሊም 1198)

6

የዘገባ ልማት

ዕቃን ከቦታ ቦታ ለመጓጓዣና ለመጫን የሚገለገሉበት አሀያ ነው።

የተፈቀዱ እንስሳት ዓይነት

ከነዚህ መካከል አላህ የፈቀዳቸው በሁለት ይከፈላሉ።

በበረሃ የሚኖሩ፣ ከሰው ልጅ የሚሸሹ፣ ሰዎች ይዘውት ለማረድ የማይችሉትን የዱር እንስሳ ሕጋዊ በሆነ መንገድ ልናድነው ይፈቀድልናል።

ለላው ዓይነት ደግሞ ለማዳና በተላሉ ሊያዝ የሚችል ነው። ይህ ዓይነቱ ደግሞ በኢስላማዊ አስተራረድ ካልታረደ በስተቀር መመገቡ አይፈቀድም።

ኢስላማዊ አስተራረድ

ኢስላማዊ መስፈርቶችን ያሟላ አርድ ማለት ነው።

የኢስላማዊው አስተራረድ መስፈርቶች

የሚያርደው ግለሰብ ለማረድ ብቃት ያለው መሆን አለበት። አሱም ሙስሊም ወይም የመጽሐፍት ባለቤቶችን፣ ከርስቲያንና አይሁዳውያንን የሚያካትት ሲሆን አርዱን መምረጥ የሚችልና ስለ አርድ የሚያውቅ መሆን አለበት።

የሚያርድበት መሳሪያ እንደ ቢላዋ ያለ የሚቆርጥ፣ ደም የሚያፈስና ለማረድ ብቃት ያለው መሆን አለበት። እንስሳቱን በከብደቱ በማዳን መሳሪያ፣ ወይም የእንስሳቱን ጭንቅላት በመግጨት ወይም በአሌክትሪክ ንግረት በማቃጠል መግደል አርም ነው። አይፈቀድም።

አሹን ለማረድ በሚያንቀሳቅሱ ጊዜ «ቢስላሚሊ» በማለት የአላህን ስም ማውሳት።

በአርድ ላይ መቆረጥ ያለባቸውን ከፍሎች መቆረጥ። እነርሱም የአየር ቧንቧ፣ ጉርሮና ሁለቱ የደም ጋዳች ናቸው። እነኚህ በአንገት ግራና ቀኝ ያሉ የደም ስርዓት ናቸው። ከነኚህ እራት አካላት መካከል ሦስቱን ቢቆርጥ በቂ ነው።

እነኚህ ጉዳዮች ከተሟሉ አርዱን መብላት ይበቃል። ነገር ግን ከእነኚህ መስፈርቶች መካከል አንዱ ከተጓደለ አርሱን መብላት አይፈቀድም።

የሰው እንስሳት በማህበረ ቤተክርስቲያንና በሃይማኖት የሚችሉ ሰው

1. በሰው ሰውም የሚጠቀሙ ባለቤት የሚፈቀዱ በላይሲቶች፣ ሂንዶዎች፣ እንዲሁም ሃይማኖት የለሹት ያረዷቸው፣ ያልተፈቀዱና አርም የተደረጉም ናቸው። በዙሃኑ ነዋሪዎች ሙስሊም ወይም የመጽሐፍ ባለቤቶች ባልሆኑት ህገር ውስጥ የሚገኙ ምግብ ቤቶችና ልኳንዳዎችም በዚህ ስር ይካተታሉ። ተቃራኒ የሆነ ብይን እስካልተረጋገጠለት ድረስ ይህ ዓይነት ሐራም ነው።

2. መብላት ወይም የሚጠቀሙ ባለቤት የሆነ አራዊ እንዲሁም ሕግ በተከተለ መልኩ ያረደውን መብላት በአንድ ድምፅ የሚፈቀድ ወይም ሐላል መሆኑ የጸደቀ ነው።

3. አንድ ሙስሊም ወይም የሚጠቀሙ ባለቤት የሆነ ሰው ኢስላማዊውን ሕግ ባልተከተለ መንገድ እንስሳው እራሱን ስቶ እንዲሞት፣ ወይም ውሃ ውስጥ ሰጥሞ እንዲሞት የተደረገ እንስሳ ስጋ። ይህን ዓይነትን መብላት ከላከል ነው።

4. አንድ አስተራረድ በማህበረ ቤተክርስቲያንና በሃይማኖት የሚጠቀሙ ባለቤት ሰው ግለሰብ ወይም ምግብ ቤትና ልኳንዳ ውስጥ የታረደ። በመሰረቱ ይህ ዓይነቱም ከነሱ አርድ ውስጥ የሚካተት ነው። አናም ምንም እንኳ ሐላል መሆኑ ግልጽ የሆነ ስጋ ፈልጎ መመገብ በላዊ ቢሆንም፣ እንዲህ ያለውን አርድ መመገብ የተፈቀደ መሆኑን የሚያጸድቅ አስተያየት ትክክል ነው። ሲመገቡ ግን የአላህን ስም ማውሳት መገንጋት የለበትም።

ሽሪሳዊው አደን የሚፈቅደው፣ ሲጋቸው የሚፈቀድ፣ ነገር ግን እነርሱን በቁጥጥር ስር አውሎ መባረዝና ማረድ የማይመቻ የሆኑ እንስሳትን ነው። ለምሳሌ፡ ሲጋ በሊቃ ከሆኑት በጫካና በዳረ የሚገኙ አዕዋፍ፣ እንዲሁም ሚዳዳ፣ ጥንቅልና የመሳሰሉት ይገኙበታል።

ለአደን መስፈርቶች አሉት። ከእርሱም መካከል፡

- 1 አዳኝ፡ ጤናማ አዕምሮ ያለው፣ አደንን እስከ የወጣ፣ ሙስሊም አለያም ከመጽሐፍት ባለቤት የሆነ መሆን አለበት። ጣዖት እምላኪ ወይም አዕምሮን የሳተ ሰው ያደነው አይፈቀድም።
- 2 እንስሳው በመበርገጥና ከሰው በመራቁ ምክንያት ተባሮ ሊያገዝና ሊታረድ የማይችል መሆን አለበት። አንደ ዶሮ፣ ፍየልና በግ፣ እንዲሁም ኩብት አይነት ከሆነ ማደን አይቻልም።
- 3 እንስሳው የሚገደልበት መሳሪያ አንደ ቀለት፣ ጥይትና የመሳሰሉ መሳሪያዎች ዓይነት በሰላ፣ የሚገደል መሆን አለበት። አንደ ድንጋይና መሰል በከብደቱ የሚገደል ዓይነት፣ ሰውፍው እንስሳው ከመጥቀስ በፊት ደርሶ የሚባርከውና የሚያርደው ካልሆነ በስተቀር መመገብ አይፈቀድም።
- 4 ማደኛ መሳሪያውን ከመተኮሱ ወይም ከመልቀቁ በፊት፣ «ቢስሚላህ» በማለት የእሳህን ስም ማውሳት አለበት።
- 5 እንስሳውን ወይም በራሪውን ካደነው በኋላ ሳይሞት በሕይወት ካገኘው በማረድ ሐላል ሊያደርገው ይገባል።
- 6 ለመብላት ካልሆነ በስተቀር እንስሳትን ማደን እርም ነው። ያደኑትን ላይበሉ፣ ለመገናኛትና ለሌላ ጥቅማ ጥቅም እንስሳትን ማደን ከልከል ነው።

የሰላም ጋራ የሰላም ጋራ

አላህ ለሰው ልጆች የዋለውን ጸጋ ለማስታወስ፣ ከበሽታዎች ለመከላከል፣ ማሳከንን እና፣ ድንበር ከማለፍ መጠበቅን ይመስል ዓላማንና እምነትን ጥበብን ለማረጋገጥ፣ አላህ (ሱወ) በምግብና መጠጥ ውስጥ ብዙ ስርዓቶችን ይገኛል።

ከነኚህ ስርዓቶች መካከል የሚከተሉት ይገኛቸዋል።

1 በመርቅና ብር ልታዎቹ፣ ወይም የህልውና ትብ በሆኑ ልታዎች ላይ መመገብ ከልክል ነው። ይህ የሆነበት ምክንያት፣ በዚህ ውስጥ ብክነት፣ ድንበር ማለፍ፣ እና የድህችን ቀልብ መስበር ስላለበት ነው። ነቢዩ (ሱወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በመርቅና ብር ዋንጫዎች አትጠጡ፤ በነርሱም ትራዎች ላይ አትመገቡ፤ እርሷ በዚህች ዓለም የነርሱ (የከሃዲያን)፣ በወዲያኛው ዓለም ደግሞ የኛ ነች።» (አል ቡቫሪ 5110 / ሙስሊም 2067)

2 ከምግብ በፊትና በኋላ እጅን መታጠብ። በእኛ ላይ ቆሻሻና የምግብ ቅሬት ካለበት ደግሞ መታጠቡ የጠበቀ ይሆናል።

3 መብላት መጠጣት ከመጀመሩ በፊት፣ «ቢሰማለሁ» ማለት። ትርጉሟ፡ በአላህ ስም በረከትን እፈልጋለሁ፤ በርሱም እታገዛለሁ፤ ማለት ነው። ከረሳና በምግቡ መላክል ካስታወሰ፣ «ቢሰማለሁ ፊ አወሊሂ ወእቺራሂ» (መጀመሪያውንም መጨረሻውንም በአላህ ስም) ይላል።

ነቢዩ (ሱወወ) የመመገብ ስርዓትን የማያውቅና የማያሰምርን አንድ ትንሽ ሕፃን ልጅ አይተው ሊያስተምሩት እንዲህ አሉት፡- «አንተ ልጅ ሆይ! የአላህን ስም አውሳ፤ በቀኝ እጅህ ብላ፤ ከአጠገብህም ብላ።» (አል ቡቫሪ 5061 / ሙስሊም 2022)

4 በቀኝ እጅ መብላትና መጠጣት። ነቢዩ (ሱወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በግራ አጃችሁ አትብሉ፤ ሽይጣን የሚበላው በግራ እጁ ነው።» (ሙስሊም 2019)

5 ቆሞ ባይበላና ባይጠጣ ይወደድለታል።

6 እንደ ሰው እርሱ አጠገብ ካለ ምግብ መብላትና ሰዎች ፊት ለፊት ካለው አለመብላት ከአደብ ነው። ከሰዎች ፊት አያሳሱ መብላት፣ ስርዓት ማጣት ነው። ነቢዩ (ሱወወ) ለልጁ፣ «ከአጠገብህም ብላ።» ብለውታል።

- 1 ጉርሻ ከወደቀ ማግኛትና ያለባትን ቅጣት ማስወገድ አስተያየቱ ድረስ ማበሰና መብላት ይወደዳል። በዚህ ውስጥ ጸጋንና ምግብን መጠበቅ አለበት።
- 2 የምግብን ነውር አለመግኘት፣ አለማዋደቅና አለመናገስ፣ ከተቻለ ያድንቅ፣ አለበለዘ ያፋይ ይበልጣል። (ሰ.ወ) አንዴም ምግብን አነውረው አያውቁም። ከፈለጉት ይበሉታል፣ ከጠሉት ደግሞ ይተውታል። (አል ቡዝሪ 5093/መሰሊም 2064)
- 3 ምግብን አለማጠቀም በሰላም አለመመገብ፣ ይህ የሰላምና የድብርት ምግብ ነው። መሐከልኛ መሆን የነገሮች ሁሉ ያማረው ገጽታ ነው። ጉዳዩ ነቢዩ (ሰ.ወ) አንዳለት ነው። «የሰው ልጅ ከሆድ የነፋሱን ዕቃ አልሞላም። ለእድም ልጅ፣ ወገኑን ቀኝ የሚያደርግበት ጥቂት ጉርሳዎች ይበቁታል። መብላት የግድ ከሆነ ግን፣ አንድ ሦስተኛውን ለምግቡ፣ ሌላ አንድ ሦስተኛውን ለመጠጡ፣ ሌላ አንድ ሦስተኛውን ደግሞ ለአየር ያድርገው።» (ኢት-ሪርማዚ 2380/ ኢብ- ማሻሻ 3349)
- 4 ሲያበቃ ፡፡ አልተሞላለህ ፡፡ በማለት ከሰዎች በዙፍኝን ሳያገኙት አርሱን በመመገብ ያበሉገውን አላህን ያመሰግናል። በዚህም ላይ አክሎ፣ ((አልተሞላህ ለላሊ አላሊ አጥመሚ አላሊ ወረዳሃሊ ማሪን ገደረ አላሊን ማሪ ወላ ቀጭህ)) ፡፡ የኤ ብልሃትና ኃይል ሳይኖርበት ይህንን የመጠነኛ የሰጠን አላህ ይመሰግን። ማለት ይችላል።

ԱՊՐԻԼ

ልብስ ለሰው ልጅ ከተሰጠ የአላህ ጾጋዎች መካከል አንዱ ነው። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «የአደም ልጆች ሆይ ሃፍረተ ገላችሁን የሚሸሽግን ልብስ፤ ጌጥንም በእርግጥ በኖንተ ላይ አወረድን፤ አላህን የመፍራትም ልብስ ይህ የተሻለ ነው።ይህ ከአላህ ታምራቸው ነው ይገሰፁ ዘንድ (አወረደላቸው)።» (አል አዕራፍ 26)

የግሳህ ልብስ

ልብስ በኢስላም

የተከለከሉ ልብሶች

- ሀፍረተ ገላን የሚያጋልጥ
- በሁለቱ ጾታዎች መካከል መመሳሰልን የሚፈጥር
- ከካሃዲያን ጋር የሚመሳሰል
- ኩፊትን፣ መብራሪን የሚያጋልጥ
- ሐርጊት ወይም ወርቅንት ያለው ከሆነ
- ብክነት ወይም አላስፈላጊነት የሚታይበት

ልብስ በኢሰላም

አንድ መስላሚን ከሰዎች ጋር ለመደባለቅና ሌሎችን ለመስገድ የሚለብሰው ልብስ፤ የሚያምርና ንጹህ መሆኑን አለበት። አላህ (ሱወ) አንዲህ ይላል፡- «የአደም ልጆች ሆይ (ሃፍረተ ገላቸውን የሚሸፍኑትን) ጌጦቻችሁን በመስገዳት ሁሉ ዘንድ ያዙ።» (አል አዕራፍ 31)

አላህ (ሱወ)፤ የሰው ልጅ በአለባበሱና በይፋዊ መገለጫው አንዲቆነኝኛ የሚያዘው ሕግን ደንግጓል። ይህ በራሱ የአላህን ጸጋ ይፋ ማድረግ ነው። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «የአላህን ጌጥ ያችን ለባሮቹ የፈጠራትን ክሰሳይም ጥሩዎቹን አርም ያደረገ ማን ነው? በላቸው አርሷ በትንሳኤ ቀን ለነዚያ ለመኑት ብቻ ስትኾን በቅርቡ ትይወት ተገቢያቸው ናት። በላቸው አንዲዚህ ለሚያውቁ ሕዝቦቹ አንቀጽቸን አናብራራለን።» (አል አዕራፍ 32)

ልብስ ብዙ ጉዳዮች ይፈጸሙበታል፡

1 የተወሰኑ የሰውነት ክፍሎችን ከአይታይሽፍናል። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «የአደም ልጆች ሆይ ሃፍረተ ገላቸውን የሚሸፍኑትን ልብስ ጌጥም በአርማጥ በናኑት ላይ አወረድን።» (አል አዕራፍ 26)

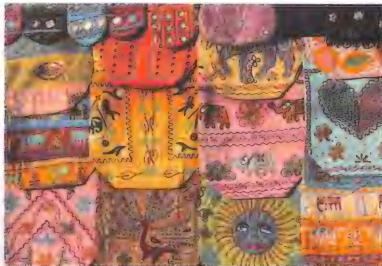
2 ገላን ከመቀትና ከውርጭ፤ አንዲሁም ከጎጂ ነገሮች ይጠብቃል።

ብርድና መቀት ተለዋዋጭ የአየር ንብረቶች ናቸው። አላህ (ሱወ)፤ የልብስን ገጽታ በማስመልከት አንዲህ ብሏል፡- «ከፍርንም (ብርድንም) የሚጠብቁትን ልብሶች፤ የጠራትሁንም አደጋ የሚጠብቁትን ጥሩሮች ለናኑት አደረገላችሁ።አንዲዚሁ ትሰልሙ ዘንድ ጸውን በናኑት ላይ ይሞላል።» (አል ነሐል 81)

ልብስ ለሰው ልጅ የበጎ ጥቅምት ይሰጣል

• አሰላም ልብስን በተመለከተ፡
መለበስ አለበት ብሎ የጻፈው
ወይም የወሰነው ልብስ የለም።
[ተጠቃሚው የልብሱ
የተፈቀደና የሀገሬው የዋይማንት
የሚለብበት የልብስ ዓይነት
ነው።]

አሰላም ተፈጥሯዊ ሃይማኖት ነው። በመሆኑም የሰዎችን አኗኗር አስመልክቶ የተደነገጉት ሕጎች በሙሉ በተፈጥሮ ጋር የሚስማማውና ከጤናማ አዕምሮ ጋር የሚጣጣሙ ናቸው።

የሙስሊም አላባባሰና የተፈቀዱ መቆነጃጃዎች

አሰላም የሰው ልጅን አላባባሰ የተገደበ አላደረገውም። ድንበር ማለፍ የሌለባቸው ከሆነና ለተፈለጉት ዓላማ መዋል የሚችሉ እስከሆኑ ድረስ፤ ሁሉም የልብስ ዓይነቶች ሕጋዊ መሆናቸውን ያጽድቃል።

ነቢዩ (ሰ.ወ.) በዘመኑ የነበሩ አላባሳትን ለብሰዋል። ሰዎች የተወሰኑ ልብሶች ብቻ አንዲለበሱ አለዘዙም። አንዳይለበሱ የክለክሉት ውስን ልብስም የለም። የክለክሉት በአላባባሰ ዙሪያ ያሉ የተወሰኑ ገጽታዎችን ነው።

በማህበራዊ ጉዳዮች ዙሪያ፣ የሁሉም ነገር መሰረቱ የተፈቀደ ነው። በማስረጃ ካልሆነ በስተቀር እርምጃው ማለት አይቻልም። ልብስ ደግሞ ከነዚህ ጉዳዮች መካከል አንዱ ነው። እምልኮ ግን የዚህ ተቃራኒ ነው። ማንኛውም ዓይነት እምልኮ መሰረቱ የተከለከለ ነው። በማስረጃ ካልሆነ በስተቀር የተፈቀደ ወይም ሕጋዊ አይሆንም።

ነቢዩ (ሰ.ወ.) እንዲህ ብለዋል፡- «ያለማባከንና ያለከራት ብሉ፤ መጽውቱ፤ ልበሱ።» (አል ነሳኤ 2359)

የተከለከሉ አልባሳት

እንደ ሙስሊም ሀፍረተ ገላውን በልብስ የመሸፈን ግዴታ አለበት። አላህ (ሰ.ወ.) እንዲህ ብሏል፡- «ሀፍረተ ገላችሁን የሚሸሽግን ልብስ ጌጥንም በእርግጥ በናንተ ላይ አወረድን።» (አል አዕራፍ 26)

አሰላም ለወንዶችም ለሴቶችም የሀፍረተ ገላን ገደብ አስቀምጧል። የወንድ ልጅ ሀፍረተ ገላ ከእንብርቱ እስከ ጉልበቱ ሲሆን፤ ትልቁ ሀፍረተ ገላው ሁለት ብልቶቹ ናቸው። እነዚህ ሁለት ብልቶች፣ ለሚስት ወይም እንደ ሕክምና እና መሰል ጉዳዮች አስቸጋሪ ሁኔታዎች ሲፈጠሩ ካልሆነ በስተቀር ለማንም ማሳየት አይፈቀድም። እንደ ሠላቢይ፣ ነቢዩን (ሰ.ወ.) ስለ ሀፍረተ ገላ በጠየቃቸው ጊዜ እንዲህ ብለውታል፡- «ሀፍረተ ገላህን፤ ለባለቤትህ ወይም በቁጥጥርህ ስር ላሉ ባሮች ካልሆነ በስተቀር ከማጋለጥ ጠብቅ።»

ሠላቢዩም፡ «አንቱ የአላህ መልክተኛ ሆይ፤ ሰዎች ከፈሉ ከከፈሉ ጋር ተደባለቀውና ተቀላቅለው የሚኖሩ ከሆነስ?» አላቸው። በዚህን ጊዜ ነቢዩ (ሰ.ወ.) እንዲህ አሉት፡- «አንድም ሰው አንዳያደብህ ማድረግ እስከቻልክ አይደብህ።» አሉት

ሀክቢየም በማስከተል፡- «እኛ እንዳችን ብቻውን ከሆነን? (እርታን) ቢሆንን!» በማለት ጠየቁ፡፡ ነቢዩም (ሰ.ወ.)፡- «አላህ ከሰዎች የበለጠ ሊታፈር ይገባል፡፡» አሉት (አቡ ዳወድ 4017)

ሴት ልጅ፣ ለወንዶች አይታ በምትጋለጥበት ወይም ወንዶች ፊት ለፊት ስትሆን፣ ከመዳፎቿና ከፊቷ በስተቀር ሰውነቷ በጠቅላላ ሀፍረተ ገላዋ ነው፡፡ ይህ ሴቶችን ከማናቸውም ከብራቸውን ከሚያንድፍና በነርሱ ላይ አይጋን ከሚጋርጥ ነገር የሚጠብቅ ነው፡፡

አስላም፣ በፊቱደበት አግጣሚ ላይ ካልሆነ በስተቀር ለባዕድ (አጅነቢ) ወንዶች ምንም ዓይነት የገላዋን ክፍል መግለጥና ለአይታ ማጋለጥ አይፈቀድላትም፡፡ ነገር ግን የቅርብ ተጠሪዎቿ (መሐረሞቿ) ፊት ለፊት በተለምዶ መገለጥ ወይም መታየት ያለበት የሆነን ገላዋን ተገልጦ መታየት ትችላለች፡፡ ባሏ ግን ለርስም ሆነ ለርሷ የፈለጉትን መመልከትና በሱም መርከትና መደሰት ይችላሉ፡፡ አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «እነርሱ ለናንተ ልብሶች ናቸው፣ እናንተም ለነርሱ ልብሶች ናችሁ፡፡» (አል በቀራ 187)

የገላን ቅርጽ የሚያወጣ የተወጣጠረ ልብስም ሆነ ከሰፍ ያለን ገላ ገልጦ በሚያሳይ ስስ ልብስ መሸፈን አይቻልም፡፡ አላህ (ሱወ)፣ ሀፍረተ ገላውን የሚያሳይ ስስ ልብስ በሚሰጥሰው ሰው ላይ የዛቸው ለዚህ ነው፡፡ ነቢዩ (ሰ.ወ.)፡- «ሁሉን ዓይነት ሰዎች የአሳት ጓዶች ናቸው፡፡» ካሉ በኋላ «ለብሰው የተራቁቱ ሴቶች፡፡» በማለት እንደኛውን ጠቅሰዋል፡፡

2 በሁለቱ ጾታዎች መካከል መመሳሰልን የሚፈጥር ይህ ሴቶች ብቻ የሚለብሱባቸውን አልባሳት በመልበስ ወንዶች ከሴቶች ጋር መመሳሰላቸውንና እንዲሁም ሴቶች በወንዶች መመሳሰላቸውን የሚገልፅ ነው፡፡ ይህ ከከባድ ወንጀሎች ውስጥ የሚፈረጅ አርም ወይም ከልክል ነው፡፡ በእካሄድ፣ በንግግርና በመሳሰሉት መመሳሰልም በዚሁ ስር የሚካተት ነው፡፡ ነቢዩ (ሰ.ወ) የሴቶችን ልብስ የሚለብስን ወንድ እንዲሁም የወንዶችን ልብስ የምትለብስ ሴትን ተራግመዋል፡፡ (አቡ ዳወድ 4098)

በተመሳሳይ ሁኔታ፣ ነቢዩ (ሰ.ወ) ከወንዶች መካከል በሴቶች የሚመመሳሰሉትን፣ ከሴቶች መካከልም በወንዶች የሚመሳሰሉትን ተራግመዋል፡፡ (አል ቡባሪ 5546)

እርግጥን ማለት ከአላህ እነዝነት መባረርና መራቅ ነው፡፡ ኢስላም የወንድ ባህሪና ውጫዊ መገለጫዎች፣ የርሱ ብቻና ከሴቶች የሚለዩት እንዲሆኑ ይፈልጋል፡፡ ሴቶችም እንዲሁ፡፡ ካልተበረዘ ተፈጥሯዊ ስርዓትና ጤናማ አዕምሯዊ አይታ ጋር የሚስማማውም ይፈው ነው፡፡

3 ከነዓሚያን ልዩ መገለጫ ጋር የሚመሳሰል ልብስ እንደ ባስታውያንና ካህናት ልብሶች ዓይነት የተወሰነ ሃይማኖት መገለጫ ወይም አርማ የተደረጉ አልባሳትና የመሳሰሉት የተከለከሉ ናቸው፡፡ ነቢዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡ - «ከሕዝቦች ጋር የተመሳሰሉ አርሱ ከነርሱ ነው፡፡» (አቡ ዳወድ 4031) የሃይማኖት ማንጸባረቂያ አርማ ያለባቸው አልባሳትም በዚሁ ስር የሚካተቱ ናቸው፡፡ በዚህ መልኩ መመሳሰል፣ የአቋም ድክመት፣ በራስ አለመተማመንና አርሱ በአምነት አርግጠኛ አለመሆንን የሚያስረዳ ነው፡፡

እንደ ሙስሊም፣ ከነዓሚያን መካከል ለብዛኞቹ የሚለብሱትና የሚያዘወትሩት ቢሆንም፣ በሀገሩ ላይ በሰፊው ሕዝብ የሚለበስን ልብስ መልበሱ መመሳሰል አይባልም፡፡ ምክንያቱም፡ ነቢዩ (ሰ.ወ) በኢስላማዊው ድንጋጌ ከተከለከለው ውጭ የቀረይሽ አጋሪያን ይለብሱት የነበረውን የልብስ ዓይነት ይለብሱ ነበር፡፡

ከነዓሚያን ጋር የሚመሳሰል ወይም ቢሊላም ውጭ የሌለ ሃይማኖቱን አርማ በላይ ላይ ያለውን ልብስ መልበስ ከልክል ነው፡፡

4 ኩራትና መኮፊስን የሚያገደባርቅ አለባበስ

ነብዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «በቀልቡ ውስጥ የቅንጣትን ኩባደት ያክል ኩራት ያለበት ሰው ጀነት አይገባም፡፡» (መስሊም 91)

ኢስላም ኩራትና መኮፊስን የሚፈጥር ከሆነ ወንዶች ልብሳቸውን ከቁርጭምጭሚታቸው በታች በመልቀቅ አንዳይጥቱ ከልክሏል፡፡ ነብዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «በትዕቢት ተሞልቶ ልብሱን የነተተ ሰው የትንሳኤ ቀን አላህ አይመለከተውም፡፡» (አል ቡኸሪ 3465 መስሊም 2085)

ለታዋቂነት የሚጋብዝ ልብስም ተከልክሏል፡፡

አንድ ሰው በመልበሱ ሰዎች የሚገረመብትና የሚያነቁበት፣ ስለሱ የሚያወሩለት፣ በይዘቱ ወይም በመልኩ ወይም እሱን የለበሰ ሰው በሚያሳየው የኩራትና የትዕቢት ስሜት ምክንያት የሚሸማቀቁበት የአለባበስ ዓይነት ወይም ልብስ የተከለከለ ነው፡፡ ነቢዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «በፋንያ ላይ የታዋቂነት ልብስን የለበሰ ሰው፣ አላህ (ሱ) በትንሳኤ ቀን የውርደት ልብስን ያለብሰዋል፡፡» (አህመድ 5664 ኢብኑ ማጃህ 3607)

5 ሐርነት ወይም ወርቅነት ያለው ከሆነ ለወንዶች የተከለከለ ነው፡፡

ኢስላም ሁሉቱንም በወንዶች ላይ እርም አድርጓል፡፡ ነብዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «እነኚህ ሁለቱ በወንድ ሕገቦቹ ላይ እርምቸ ናቸው፤ ለሴቶቻቸው ደግሞ የቀፈቀዱ ናቸው፡፡» (ኢብኑ ማጃህ 3595 / አቡ ዳውድ 4057)

በወንዶች ላይ እርም የተደረገው፣ በሐር ትል የሚመረተው የተፈጥሮ ሐር ነው፡፡

6 ማባከንና ማገረከረክ ያለበት፡

ነብዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «ማባከንና ኩራት በሌለበት ሁኔታ ብሉ መጽውቴ ልበሱ፡፡» (አል ነሳኤ 2559)

ይህ አንድሁኔታው ይለያያል፡፡ ባለሃብት፣ ድሃ ሲገዛው የማይገባውንና የማይችለውን የልብስ ዓይነት የመግዛት መብት አለው፡፡ ይህም ካለው ሃብትና ገቢ፣ አንዲሁም ኢኮኖሚያዊ ደረጃ አገጽር የሚታይ ይሆናል፡፡ አንድ ልብስ ለድሃ ሰው ማባከን ተብሎ ለሃብታም ግን ማባከን ሳይባል ይችላል፡፡

“ምስክር በሐሳብህ” የተከለከለ ነው፡፡ ይሁን እንጂ አንድምሳዕብ የቀን ወረዳ የተዘጋጀ ደረጃ ያለዋል፡፡

ቤተሰብህ

10

ኢስላም ቤተሰባዊ ሕይወት አንዲጸናና አንዲረጋ፤ አንዲሁም ቤተሰብን ከሚያበላሹና ከሚያፈርሱ ነገሮች በመጠበቅና በመከላከል ላይ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል። ባጠቃላይ፤ አንድ ቤተሰብ ካማረና ከተስተካከለ የተቀናጀ ግለሰባዊና ማህበረሰባዊ ዋስትናዎችን ማረጋገጥ ይቻላል።

የእስላም መርሆች

ቤተሰብ በኢስላም ውስጥ ያለው ስፍራ

ሰት በኢስላም ውስጥ ያላት ክብርና ደረጃ

- ኢስላም ልዩ ትኩረት የሰጣቸው ሴቶች
- በውሉቱ ያታዎች መካከል መጣረስ የለም
- ከመንድ አንጻር የሰት ዓይነቶች
- በባልና መንገዶችና ሴቶች መካከል ለሚኖር ግንኙነት የተቀመጠ መመሪያ
- የሃጃብ -የሴቶች ኢስላማዊ አለባበስ- ገደብ

ጋብቻ በኢስላም

የባልና የሚሰት መብቶች

ከአንድ በላይ ሚስቶች ማግባት

ፍቺ

የወላጆች መብት

የልጆች መብት

ቤተሰብ በኢሰላም ውስጥ ያለው ስፍራ

የሚከተሉት ጉዳዮች ኢሰላም ለቤተሰብ ልዩ አንክብባቢና አገላ ማድረጉን በግልጽ ያሳያሉ፡-

ኢሰላም በጋብቻ ጅማሪና በቤተሰብ ምስረታ ላይ ልዩ አይታ አለው፡፡ በመሆኑም ከስራዎች ሁሉ የላኮ ተግባር ከመሆኑም ባሻገር፡፡ የመልክተኞች ፈለግ እንዲሆንም አድርጎታል፡፡ ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ነገር ግን እኔ እጽማለሁ አፈታላሁም፤ እስግዳለሁ እሸልባለሁም፤ ሱትም አገባለሁ፡፡ ከኔ ፈለግ የወጣ ከኔ አይደለም፡፡» (አል ቡካሪ 4776 /ሙስሊም 1401)

* ቁርአን ከታላላቅ ተዓምራትና ጸጋዎች ጎራ ከቆጠራቸው ነገሮች አንዱ አላህ (ሱወ) በባልና ሚስት መልክል ፍቅርን እገነኝትና እርካታን ማድረጉን ያው፡፡ አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «ለናጉሥ ከነፍሶቻችሁ ሚስቶችን ወደነርሱ ትረኩ ዘንድ መፍጠሩ፤ በመካከላችሁም ፍቅርንና እገነኝት ማድረጉ ከአስደናቂ ምልክቶቹ ነው፡፡ በዚህ ውስጥ ለሚያስተውሉ ሕገቦች ታምራቸው አለሉ፡፡» (አል ሩም 21)

* ጋብቻን ገር ማድረግ፤ ለማግባት የሚፈልግም ሰው ነፍሱን ከገጠሙት እንዲጠብቅ መረዳትና መታገብ እንዳለበት ትዕዛዝ ተላልፏል፡፡ ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ ሦስት ዓይነት ሰዎችን ለመርዳትና ለማግባት በራሱ ላይ ግዴታ አድርጓል፡፡ ፤ አሉና ከነሱ መካከል፤ «ጥበቅትን ፈልጎ ጋብቻን የፈጸመን ሰው» ጠቅሰዋል፡፡ (አል ቲርግሊ 1655)

* ወጣቶችን ገና በአፍላ ዕድሜያቸውና ባልተነካ ጉልበታቸው ላይ ሳሉ ጋብቻን እንዲፈፅሙ እነሳ፡፡ ምክንያቱም ጋብቻ ለነሱ መርገያቸውና መርኪያቸው ስለሆነ ነው፡፡ ለፍቅር ስሜታቸውና ፍላጎታቸው ትክክለኛ መፍትሄም ነው፡፡

ኢሰላም ለእያንዳንዱ የቤተሰብ አባል ወንድም ሆነ ሴት ልዩ ክብር ሰጥቷል፡፡

ኢሰላም ልጆችን የመንከባከብና በማሳዳግ ጉዳይ በአፍትና በአባት ላይ ከባድ ታላላቅ ጥሏል፡፡ ዐብዱላህ ሊብኑ ዐ-መር፤ ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ሰምቻቸዋልሁ ማለታቸው ተላልፏል፡- «ሁላችሁም አረኞች ናችሁ፤ ማናችሁም ከሚጠብቀው ይጠየቃል፡፡ አንድ መሪ አረኛ ነው፤ በጥበቃው ስር ስላሉት ሁሉ

ተጠያቂ ነው፡፡ አባወራ በቤተሰቡ ላይ አረኛ ነው፤ በርሱ ስር ስላሉት ሁሉ ተጠያቂ ነው፡፡ ሴታም በባሏ ቤት ውስጥ አረኛ ነች፤ በርሷ ስር ስላሉት ሁሉ ተጠያቂ ነች፡፡ ባረዩ በአሳዳሪው ገብረት ላይ አረኛ ነው፡፡ በርሱ ስር ስላሉት ሁሉ ተጠያቂ ነው፡፡» (አል ቡካሪ 853 /ሙስሊም 1829)

እነዚህ ለአባቶችና ለእናቶች ከገዢ ቤተሰባቸው፤ ደረጃቸውን በመጠበቅ፤ እንዲሁም አከላ ህልረተ ሕይወታቸው ድረስ እነርሱን መንከባከብና ትዕዛዛቸውን መፈጸምን አስመልክቶ ልዩ ትኩረት ጥሯል፡፡

ወንድ ወይም ሴት ልጅ፤ ምንም ያህል ትልቅ ሰው ቢሆንም ለወላጆቻቸው ታዛዥ የመሆንና ለነሱ በጎ የመጣል ግዴታ አለባቸው፡፡ አላህ (ሱወ) ይህንን ጉዳይ ከርሱ እምልኮ ጋር አቆረኝቶ ጠቅሶታል፡፡ እነርሱ ላይ በንግግና በተግባር ድንበር ማለፍን ከልክሏል፡፡ በነሱ መናደዳን የሚመለከትን ቃል ወይም ድምፅ ማስማትንም ሳይቀር ከልክሏል፡፡ «ኢሁም (እንዲህ ሲል) እነዚህ፤ እርሱን እንጂ ሌላን አትገዙ፤ በወላጆቻችሁም መልካምን ስሩ፤ በአንተ ዘንድ የካው እንዳቸው ወይም ሁለታቸው እርጅናን ቢደርሱ ፎህ አትበላቸው፤ እትገላምግባቸውም፤ ለነርሱም መልካምን ቃል ተናገራቸው፡፡» (አል ኢራካ 23)

ኢስላም የወንድም ሆነ የስትራጅቸን መብት አንድንጠብቅ አይደለ። በመካከላቸው በወጪም ሆነ በይፋ በሚታዩ ጉዳዮች ላይ ፍትሃዊ መሆንም ግዴታ ነው።

ኢስላም በአንድ መስሊም ላይ ዝምድናን የመቀጠል ግዴታ ማሳሰታል። ይህ ማለት በአንድም ወን ሕይወቱ በኩል ያለትን ዘመዶችን ዝምድና በመቀጠልና ለነርሱ በጎ በመዋል ይገለጻል።

ወንድሞቹ፣ አሁቶቹ፣ እጎቶቹ፣ አክሱቶቹና ልጆቻቸው እነዚህ ውስጥ የሚገቡ ሲሆን ለነርሱ መልካም መስራት፣ ከታላላቅ ወደ አላህ መታረቢያዎችና ታዘባቸውን መግለጫ መንገዶች መካከል ቆጥሮታል። ዝምድናቸውን ከመቀረጥ፣ ወይም ከፋ ነገር በነርሱ ላይ ከመፈፀም አንድገርቅ አስጠንቅቋል። ይህን ማድረግን ከከባድ ወንጀሎች ፈርጅታል። ነብዩ (ሲ.ወ) አንዲህ ብለዋል። «ዝምድናን ቆራጭ ጀነት አይገባም።» (አል ቡኸሪ 5638 / መስሊም 2556)

ስት በኢስላም ውስጥ ያላት ስፍራ

ኢስላም ስት ልጅን እጅግ በጣም አክብሯታል። ለወንዶች ባሪያ ከመሆንም ነፃ አውጥቷል። ከብርና ደረጃ የሌላት ውዳቱና ርካሽ ከመሆንም አድኗታል። ከስት ልጅ ከብር ጋር ተያያዥነት ካላቸው ኢስላማዊ ድንጋጌዎች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

* ኢስላም ለስት ልጅ ፍትሃዊ በሆነ ከፍፍላሽ የውርስ ድርሻዋን ሰጥቷል። በአንዳንድ ስፍራ ከወንድ ጋር አኩል ታገኛለች። በአንዳንድ ስፍራ ደግሞ ድርሻዋ ከወንዱ ይለያል። ይኸውም ለሚች ባላት ቅርብነት፣ አንዲሁም ካለባት ታላላቅና ወጪ አገጽ የሚወሰን ነው።

* በሌሎች ብርካታ ጉዳዮች ላይ ወንድና ስትን እኩል አድርጓቸዋል። ከነዚህም መካከል ማንኛውም ገዝብ ነክ እንቅስቃሴ እንዳ ነው። ነብዩ (ሲ.ወ) አንዲህ ብለዋል። «ሴቶች የወንዶች ከፋይ ናቸው።» (አቡ ዳዊድ 236)

* ኢስላም ለስት ልጅ ባለፈ የመፃሄረን ነፃነት ሰጥቷል። ልጆችን የማሳደግ ትልቅ ታላራነት ደግሞ ጥሎበታል። ነብዩ (ሲ.ወ) አንዲህ ብለዋል። «ሴት ልጅ በባሏ ቤት ውስጥ ጠባቂ ነች፣ ከምትጠብቀው ነገር ተጠያቂ ነች።» (አል ቡኸሪ 853 / መስሊም 1829)

* ስሜና በአባት የመጠራት ኩብራ እንዲቆይ አድርጎታል። ከጋብቻ በኋላም በአባት መጠራቷ ይቀጥላል። ምን ጊዜም በአባቷና በቤተሰቦቿ መጠራቷም ይዘልታል።

* ወጪያቸውን መሸፈን ከሚገርበት ሴቶች መካከል ከሆነች ማለትም ማረኩ፣ እናቱ ወይም ሴት ልጇ ከሆነች፣ ኢስላም በወንዱ ላይ አሏን የመጠበቅና ወጪያን የመሸፈን ግዴታ ጥሎበታል።

* የትርብ ዘመድ ባትሆንም፣ ረዳት የሌላትን ደካማ ሴት መርዳትና ማገዝ ልዩ ከብርና ደረጃ የሚለጠው መሆኑን አጽንኦት ሰጥቶታል። አሏን ለመርዳትና ለማገዝ መረጃውን አላህ ዘንድ ትልቅ ኩብር ያለው ተማባር መሆኑን በመግለጽ አነሳሳቷል። ነብዩ (ሲ.ወ) አንዲህ ብለዋል። «ባሎቻቸው የሞቱባቸውን ሴቶችና የሚረዳቸውን ጉዳይ ለመፈፀም የሚረጅጉ ሰው፣ ልክ በአላህ መንገድ ላይ ትግል እንደሚያደርግ፣ ሌሊት ተነስቶ ሳይታከት እንደሚሰማድና፣ ጾም እንደማይፈጥር ሰው ነው።» (አልቡኸሪ 5661 / መስሊም 2982)

ኢትዮጵያ ልዩ ትኩረት፡፡ አንዳቸረባቸው ደረጃቸው ሲታዩ

አናት፡ አቡ ሁረይራ(ጊዐ) የሚከተለውን ሐዲስ እስተላልፈዋል፡፡ አንድ ሰው ወደ ነቢዩ (ሰዐወ) ዘንድ መጣና፡ አንቱ የአላህ መልክተኛ ሆይ ከሰዎች ሁሉ በበለጠ ዳደኝነቱን ወይም ግንኙነቱን ልጠብቅላት የሚገባ ማን ነው? አላቸው፡፡ አላቸውም፡፡ «አናትህ» አሉት፤ ከዚያስ? አላቸው፡፡ «አላቸው፡፡ ከዚያም አናትህ» አሉት፤ ከዚያስ? አላቸው፡፡ «አሁንም አናትህ» አሉት፡፡ ለአራተኛ ጊዜ፡ ከዚያስ? አላቸው፡፡ «ከዚያም አባታህ ነው፡፡» አሉት፡፡ (አል ቡኻሪ 5626 / መስሊም 2548)

ሴት ልጅ፡ ዐትቡቱ ኢብኑ ዓሚር(ጊዐ) ነቢዩ(ሰዐወ) አንዲህ ሲሉ ሰምቻለሁ ብለዋል፡፡ «ሦስት ሴት ልጆች ናረውት፤ ስለነርሱ ትምህርት አይርኑ፤ ጥሮ ግሮ ከላቡ ወጤት ያበላቸው፤ ይጠባቸውና፤ ያለበባቸው ሰው፤ የትንሳኤ ቀን ከአላት ግርዶሽ ይሆኑለታል፡፡» (ኢብኑ ማዘጋ 3669)

ሚስት፡ አመት ዓሊሻ(ጊዐ)፤ ነቢዩ (ሰዐወ) አንዲህ ማለታቸውን አስተላልፈዋል፡፡ «በላሜቸው ለበተሰበቹ መልካም የሆነው ነው፡፡ እኔ ለበተሰበቹ መልካማትሁ ነኝ፡፡» (አል ቲርሚዝ 3895)

በኢስላም የወንድና የሴት ግንኙነት የመደጋገፊያ ግንኙነት ነው፡፡ አያንዳንዳቸው መስሊም ማህበረሰብን በመግንባት ላይ የሚዘገቡት ከፍተኛ ወይም ቀዳሳ አላቸው፡፡

በዙላቱ የታወቁት መስሊክ ሽኩቻ የሚፈጥር ነገር የለም፡፡

በሰሜን፡ ያልሰለጠነ ማህበረሰቦች መብቱ አንድታዩው፡ በወንድና በሴት መካከል የተደረጉት ሽኩቻዎች፡ በወንድ በሴት ላይ ፈላጭ ቆራጭ መሆን፤ አላያም ደግሞ በሴቷ ከተፈጥሯዊ ባህሪ ማፈንገጥና ከአላህ ሕግጋት ውጭ መሆን ይጠናቀቃል፡፡

ይህ ደግሞ ከአላህ ሕግጋት ፍፁም በመራቅ አንጂ ሊከሰት አይችልም፡፡ አላህ (ሱወ) አንዲህ ባሏል፡- «አላህም ከፊላቸውን በከፊላቸው ላይ በርሱ ያበለጠበትን ጸጋ አትመኛ፤ ለወንዶች ከሰሩት ስራ ዕድል አላቸው፤ ለሴቶችም ከሰሩት ስራ ዕድል አላቸው፤ አላህንም ከቸርታው ለምትገባ አላህ በነገሩ ሁሉ ዐዋቂ ነውና፡፡» (አል ኒሳላ 32)

በኢስላም ሁለቱም ይታወቃቸው ለራሱን የቻለ ልዩ ተሰጥኦ፡ ታላራነትና ኩባር አላቸው፡፡ ሁሉም የአላህን ቸርታና ውጭታ

ለማግኘት ይጥራል፡፡ ኢስላማዊው ድንጋጌ፤ ለመስሊም ማህበረሰብ ብሊም ለሰው ዘር በሙሉ እንጂ ለወንዶች ወይም ለሴቶች ሲባል የተደነገገ አይደለም፡፡

በኢስላም ሁለቱ መስሊክ፡ በሁለቱ ይታወቃቸው መስሊክ ያ ለሽኩቻ ቦታ የለውም፡፡ በዓለማዊ ጥቅም መፍትሄር ትርጓሜ ለልባ ነው፡፡ በሰዎች ላይ ማህበረ ወይም በወንዶች ላይ ማመጽ የሚባል ነገር ጣዕም ወይም ስሜት አይኖረውም፡፡ አንዱ ለላቸውን በፍጥነት ስር ለማድረግ፤ ድከመቱን ችግሩንና ጉድለቱን ለማጋለጥ የሚካሄድ ሙከራ በኢስላም ቦታ የለውም፡፡

ይህ ሁሉ በአንድ በኩል ስንመለከተው ሚዛኑ ነው፡፡ በሌላ በኩል ደግሞ ኢስላምንና የሁለቱን ይታወቃቸው ትክክለኛ የስራ ዘርፍ አላግባብ ከመረዳት የመነሳላቸው ነው፡፡ ሁላቸውም አላህን ከችሮታው ሊለምኑት ይገባል፡፡

ከወንድና ለሴቱ ስራችን ያላቸው ሰዎች

ሴት ለወንድ ከምትሆንለት እንደር በብዙ ክፍል ትመደባለች፡፡

ሴቷ ለወንዱ ሚስት መሆኗ አንድ ወንድ ሚስቱን በፈለገው መልኩ ማየትና በሷ መርከታ ይፈቀድለታል፡፡ ሴትም ከባሏ ጋር አንዲሁው ይፈቀድለታል፡፡ አላህ (ሱወ) የመንፈስ ተስሰራቸውን፤ የስሜት ውህደታቸውንና የአካል ቀርቦቸውን ሲገልጽ፤ ባልን የሚስት ልብስ ሚስትንም የባል ልብስ በማለት ይገልጻቸዋል፡፡ «እነርሱ ለናንተ ልብሶች ናቸው፤ አናንተም ለእነርሱ ልብሶች ናችሁ፡፡» (አል በቀራ 187) (ገጽ፡ 204 ተመልከት)

የትርብ ዘመዱ (መሰረም) ከሆነች

ከሴቶች መሰረም የሚባሉት፡ አንድ ወንድ ፈፅሞ ሊያገባቸው የማይችሉ የሆኑ ሴቶች ናቸው፡፡ አክላም የሚከተሉት ናቸው፡፡

ወላጅ አናትና አያት፤ አያትነቱ ቢረዝምም ቢያጥርም አንድ ነው፡፡

የራሱን ሴት ልጅ፤ የወንድ ልጁ ሴት ልጅ፤ የሴት ልጁ ሴት ልጅ፤ የልጅ ልጅነታቸው ምንም ያክል ቢወርድም አርምነቱ ያው ነው፡፡

የአናት አባቱ ልጅ አሁቱ፤ በአባት የሚገናኙ አሁቱ፤ ወይም በአናት የሚገናኙ አሁቱ፤

የአባቱ አሁት አክሱቱ፤ ለአባቱ አሁትነቷ በአባትም በአናትም ቢሆንም በአባት ብቻ ወይም በአናት ብቻም ቢሆንም ልዩነት የለውም፡፡ የአባት አክሱትና የአናት አክሱትም በዚሁ ስር የሚካተቱ ናቸው፡፡

የአናቱ አሁት የሹሚው፤ ለአናቱ አሁትነቷ በአባትም ሆነ በአናትም ቢሆን፤ በአባት ወይም በአናት ብቻም ቢሆን ልዩነት የለውም፡፡ የአባት አክሱትና የአናት አክሱትም በዚሁ ስር የሚካተቱ ናቸው፡፡

የወንድም ሴት ልጅ፤ ወንድምነቱ በአናትም በአባትም፤ ወይም በአናት ብቻ፤ ወይም በአባት ብቻ ቢሆንም ልዩነት የለውም፡፡

የወንድም ወንድ ልጅ ሴት ልጅን ይመስል የልጅነት ሐረግ ቢወርድም ፍርዱ ያው ነው፡፡

የሚሰቱ አናት፤ ሚሰቱ አብራው ብትሆንም ወይም ቢፈታትም እናቷ እስከመጨረሻው መሰረምነቷ ይቆያል፡፡ ልክ እንዲሁ የሚሰት አናት አናት ወይም የሚሰት አያትም ከዚሁ ትመደባለች፡፡

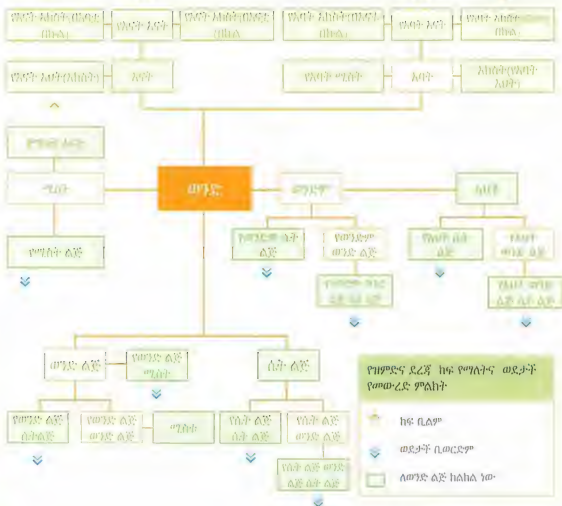
ከርሱ የማትወለድ የሚሰቱ ሴት ልጅ

የልጅ ሚሰት ወደ ታች የሚወለድ ቢሆንም ለምሳሌ እንደ ልጅ ልጅ ሚሰት

ወደ ላይ ከፍ ቢልም የአባት ሚሰት ወይም ልክ እንደ የልጅ ሚሰት በአባት በኩል

የጡት አናቱ፤ የጡት አናት ማለት በሁለቱ የመጀመሪያ የአራስነት ዓመታት ወቅት ውስጥ አምስት ጊዜ ጠግቦ የጠባት ሴት ናት፡፡ አርሱን በማጥባቷ ምክንያት አስላም ለርሷ በርሱ ላይ መብት ደንግጋለታል፡፡

የጡት አሁቱ፤ ይህች ደግሞ አርሱን ያጠባቸው ሴት ልጅ ናት፡፡ በዚሁ መልክ፤ የጡት አክሱት የጡት ወንድም ልጅ የጡት አሁት ልጅና የመሳሰሉት ሁሉም የጡት ዘመዶች ልክ የደም ትስስር እንዳላቸው ዘመዶች አርም ይሆናሉ፡፡

በአዝሲ ከሐክል በሆኑ ወንዶች ፊት እንደ ባህሉ መሠረት መውጣት ይችላሉ። ነገር ግን ድንበሩን ማለፍ የለበትም እጆች፣ ትከሻ፣ ፀጉር፣ የመሳሰሉት ግልፅ መሆን ይችላሉ።

ባዕድ ሲት የምትባለው ከተጠቀሱት መካሪዎች ውጭ ያለች ሴት ሁሉ ነች። ከርሱ ጋር ዝምድና ያላቸው ቢሆኑም፣ አንደ አንት ልጅ፣ የአክሱት ልጅ፣ የወንድሙ ሚስት፣ ወይም ከርሱ ጋር ዝምድና የሌላቸው ቢሆንም ከርሱ ጋር የሚያስተላስራቸው የዘር ሐረግ ወይም የአማችነት ትስስር ባይኖርም በእስላም አይታ አጅንቢ ወይም ባዕድ ናቸው።

በእርግጥ እስላም አንድ ሙስሊም ከባዕድ ሴት ጋር ሲኖረው የሚገባን ግንኙነት ሥርዓትና መመሪያ አድርጎለታል። ይህ ደግሞ ከብርክት የሚጠብቅና የሰይጣን በርካታ የሚዘጋ ነው። የሰው ልጅን የፈጠረው አላህ(ሱ.ወ)፣ ለርሱ የሚበጀውን ከማንም በላይ ያውቃል። አላህ (ሱ.ወ) አንዲህ ይላል፡- «የፈጠረ አምላክ እርሱ ዕውቀት ረቂቁ ውስጥ ዐዋቂው ሲኾን (ሚስጥርን ሁሉ) አያውቅምን?» (አል ሙልክ 14)

በየዕለቱ የሚወጡ መረጃዎች እንደሚያመለክቱት ከአምነት አስተምህሮ በራቁ ቤተሰቦችና ማህበረሰብ ውስጥ የአስገድዶ መድፈርና ዐያቁ የወንጀል ስራዎች በሰፊው ተስፋፍተዋል።

ለጥሩ ልማት ለሰላም ማህበረሰብ

1 ዓይነት መስበር

አንድ ሙስሊም የለላ ሰውን ሀፍረተ ገላ ማየት አይፈቀድለትም። የፍታት ስሜቱን የሚቀሰቅሱ ነገሮችንም መመልከትም የተከለከለ ነው። ያለ ጉዳይ አንዲትን ሴት አተኩሮ ማየት የለበትም።

አላህ (ሱ.ወ) ሁሉንም ጾታዎች ዓይኖቻቸውን ሰበር አንዲያደርጉ አይችሉም። ምክንያቱም ይህ የጥበቅነትና የጨዋነት ጎዳና በመሆኑ ነው። ዓይንን ያለ ገደብ አንደፈለጉ መልቀቅ የዝመትና የወንጀል መንገድ ነው። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «ለምዕመናን ንገራቸው ዓይኖቻቸውን ያልተፈቀደን ከማየት ይከልከሉ፣ ብልቶቻቸውንም ይጠብቁ ይህ ለነሱ የተሻለ ነው፣ አላህ በሚሰሩት ሁሉ ውስጠ ዐዋቂ ነው። ለምለመናትም ንገራቸው ዓይኖቻቸውን ይከልከሉ ብልቶቻቸውንም ይጠብቁ።» (አል ኑር 30-31)

በድንገት የተከለከለን ነገር ለማየት የተጋለጠ ሰው ወዲያው ከዚያ አይታ ዓይኑን ሰበር ማድረግ አለበት። ዓይንን መስበር በተለያዩ መገናኛ ብዙሃንና በኢንተርኔት ከሚሰራጩ የተከለከሉ ነገሮችንም ያካትታል፣ የፍትወት ስሜት ቀስቃሽ የሆኑ ነገሮችን መመልከት ከልክል ነው።

2 በስርዓትና በመልካም ስነምግባር አብሮ መኖር

ስርዓትን በጠበቀና መልካም ስነ ምግባርን በተላበሰ መልክ፣ ከማንኛውም ስሜት ቀስቃሽ ነገርን ርቀው አንዲት ባዕድ ሴትን ቢያናግር፣ አሲም ብታናግረው፣ ማሕበራዊ ሕይወታቸውን ቢመሩ አይከለከልም።

* አላህ(ሱወ) ሲቶች ባዕድ ወንዶችን ሲያናግሩ ድምፃቸውን እንዳያስለመልሙ ከልክሏል። ግልጽ የሆነ ንግግርን እንዲናገሩም አዘሏል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «ያ በልቡ በሽታ ያለበት እንዳይከፎል በንግግር እትሰለስሉም መልካምንም ንግግር ተናገሩ።» (አል ኢባክ 32)

* ስሜት ቀስቃሽ የሆኑ አረማመዶች፣ አንቅስቃሴዎችና ከጤጦችም ከፊሎቹ ግልጽ ማድረግ የተከለሱ ናቸው። አላህ (ሱወ) ሲቶችን አስመልክቶ እንዲህ ይላል፡- «ከጤጦቻቸው የሚሸፍኑት ይቃታ ዘንድ በአግሮቻቸው አይምቱ።» (አል ኑር 31)

የኸልዋ (ለብቻ መነጠል) እርምጃት

ኸልዋ ማለት አንድ ወንድ ከአንዲት ሴት ጋር ማንም በማያያቸው ስፍራ ላይ ለብቻቸው መገኘት ሲሆን ይህንን አስላም እርም አድርጎታል። ምክንያቱም፣ ይህ ዓይነቱ አጋጣሚ፣ ገሙትና ዐያዩ ተግባራት እንዲፈፀሙ የሚያደርግበት የሽይጣን መግቢያ በር በመሆኑ ነው። ነብዩ(ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «እርምጥ፣ ከአይታ በራቀ ቦታ ላይ እንደ ወንድ ከአንዲት ሴት ጋር አይነጠልም ሦስተኞቹው ሰይጣን ቢሆን እንጂ።» (አል ቲሮሚዚ 2165)

አል ሒጃብ (የሴቶች አሰላማዊ አለባበስ)

አላህ (ሱወ) በሴቶች ላይ ሂጃብን ግዳጅ ያደረገው ማራኪ ውበትና አታላይ ተክለ ሰውነት ያለበሳቸው በመሆኑ ነው። ይህ ተፈጥሯቸው ደግሞ ለወንዶች ፈታኝነቱ፣ ወንዶች ለሴቶች ካላቸው ተፈጥሯዊ ፈታኝ ገጽታ በእጅጉ የላቀ ነው። አላህ (ሱወ) ሂጃብን የደነገገው ለብዙ ዓላማ ነው።

* ሴት የተፈጠረችሰትን ዓላማና የተጣለባትን ማህበረሰባዊ ኃላፊነት፣ በዕውቀትም በተግባርም በብቃትና በጥራት እንድትወጣ እንዲሁም ከብሯንና ጨዋታቷን ጠብቃ እንድትቸር ለማድረግ ነው።

* የዋልጺነትና የጋጠወጥነት መንስኤዎችን በመቀነስና በማዳከም በአንድ በኩል የማህበረሰቡን ጽዳዕነት በሌላም በኩል የሴትን ከብር ለማስጠቀስ ነው።

* ወደሴቶች ለሚመለከቱ ወንዶች በጥበቅነትና ስሜትን በመቆጣጠር ላይ ማገዝ፣ ይኸውም እንደማንኛውም የአድገትና የልማት አጋር ከሴቶች ጋር እንዲፈጸዱና እንዲተጋዝዙ ያደርጋል። የቅጽበታዊ ስሜት ማርኬያ የፍጥነት ስሜት ቀስቃሽ ብቻ አድርገው እንዳይመለከቷት ለማድረግ ያስችላል።

ሂጃብ ያለባት

አላህ (ሱወ) ሴት ልጅ በባዕድ ወንዶች ፊት ከፈቷና ከመዳፎቿ በስተቀር ሰውነቷን በመላላ አንድነቷን ግዴታ አድርጓል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «ጌጣቸውንም ከርሷ ግልጽ የቸነውን በስተቀር አይጠሉ።» (አል ኑር 31)

ግለጽ የቸነ የሚባለው ፊትና መዳፍን ነው፣ እሱም ቢሆን፣ ፊትና መዳፍን በመገለጥ የሚከሰት ፊትና ወይም ችግር ካለ መሸፈናቸው ግድ ይሆናል።

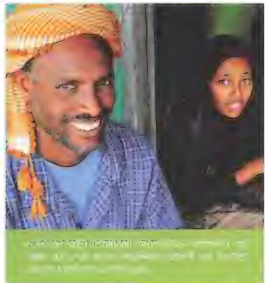
የሒጃብ ስርዓት ይህን

አንዲት ሴት የሚከተሉትን ቅድመ መስፈርቶች በጠበቀ መልክ የፈለገችውን ዓይነት መልክና ይዘት ያለው ሒጃብ ወይም ልብስ መልስን ይፈቀድላታል።

ሒጃብ፣ ግድ፣ መሸፈን ያለበትን የሰውነት ክፍል በጠቃላይ የሚሸፍን መሆኑ አለበት

ሰፊ መሆኑ አለበት፣ የሚገልጽበት፣ ጠቃሚ፣ የሰውነትን ቅርጽ የማይያዝና የማይገልጽ መሆኑ አለበትም።

ወፍራም መሆኑ አለበት፣ ስርዓቱ በገጽ ያለን የሰውነት ክፍል የማይገልጽና የማይገልጽ መሆኑ አለበትም።

2015 04 04

ጋብቻ ሊሰላም ልዩ ትኩረት ከቸራቸውና ከበረታታቸው ማህበራዊ ጉዳዮች መካከል ለእንዲ ይውጡ። የኑቢያት ፈለግም ይውጡ። (ገጽ፡ 196 ተመልከት)

ኢስላም ሊቀብቻ ዝርዝር ድንጋጌና ስርዓትን በመዘርጋት ትኩረት ሰጥቶታል። የባለ ትዳሮች ሙብት መከበር የጋብቻው ግንኙነትን ኣንዲህሰብትና ኣንዲረ ያደርጋል። በመግራት የተረጋጋ፣ በኣምነቱ የጽና፣ በሁሉም የማሕበራዊ ጉዳዮች ላይ የመብቀቱ ሕፃናት በውስጡ የሚያደጉበትን የህግን ስኬታማ ቤተሰብ ለመመስረት ይሰችላል።

ከሂጅህ ሊሰላማዊ ድንጋጌዎች መካከል፡

ኢሰላም ለአንድ ጋብቻ ትክክለኛነት በባልም
ሆነ በሚሰጥ በኩል የግድ ሊገኝልኝ የሚገባቸው መስፈርቶችን
አስቀምጧል። እነሱም የሚከተሉት ናቸው።

ኢ.ሰ.ላ.ፖ. ለማረሰትነት ያስቀመጠቸው መስራቾች፡

መሰላሰም፣ መደም የመጻፈኩት፣ ባለቤት ማለትም አይሆኑ፤ መደም ከርስሴን መሆን አለባት፤ ይሁን እንኳ ሊለምክ ከመሰላሰም ቢሆን በሃይማኖት፣ በተንቢዳን እንደገናመርጥ ይመስራል። ምክንያቱም መደፊት ለልጅህን እናትና ተብዛላቸው ለአገሩ ደሞዋ በመልካም ነገር ላይ የምትግብዝና የምትጽፍ እሷ በመሆኗ ነው። ነባሩ (ሲ.ወ.ዘ) እንዲህ ብለዋል፡- «በሃይማኖትና ምርጥ አለያ እኛህ አመጽ አፋች ትሆናለች። (ለል ቡሻሻ 8/22 ምርጥ አለያ 1466)

ጥብቆና ጨዋ መሆን አለባት። በገመጥና በእንገላልነት የምትታወቅ ሲትን ማግባት ከአከል ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፦ «ከምእመናን ጥብቆቹም ከነዚያ ከናንተ በፊት መጽሐፍን ከተሰጡት ሴቶች ጥብቆቹም (ተፈቀዱላችሁ)» (አል ማሊኒ 5)

ለዘላለሙ ሊያገባቸው ሊገኝም ከተደረገ መከራከሪያም
መከላከል መጣጥን የለባቸውም። የዚህን ዝርዝር ማሰራጨያ
ከዚህ በፊት አሳልፈናል። በጋራም አንዲት ሴትን
ከሊህት ወይም ከአከሰታቺ ማለትም ከላባቱ ሊህት
ወይም ከአፍኑ ሊህት ጋር በአንድ ላይ ማግባት
እደረቀቁለትም። (ገጽ 200 ተመልሰኩት)

ኢ.ሰ.ላ.ም ሰባልነት የስቀመጣቸው መስሪያቸው፡

ባለ ሙስሊም መሆን አለበት፡፡ በኢስላም፡ ሙስሊም ሴትን ሃረማናቱ የመጽሐፍ ተከታይ (አህልል ኪታብ) ወይም መጽሐፍ የለበሰ ቢሆንም ለካሃዳ ሙዳር የተከለከለ ነው፡፡ ኢስላም አንድን ወንድ በባላት ለመቀበል ወንዱ ሁለት ባህሪዎችን የተላበሰ አንዳሆን ይፋል፡፡

* በሃይማኖቱ ጽኑ መሆኑና

† መልካም ስነ ምግባር የተላበሰ በሆኑ ናቸው፡፡

ክብዩ (ሲ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሃይማኖቱንና ስነምግባሩን የምትወዱለት ልጆችህን ከጠያቂነትህ አጋቡት።» (አል ቲርሚዚ 1084 / ኢ.በነ. ማጃህ 1967)

የባልና የሚሰጥ መብቶች

አላህ (ሱወ) በባልም በሚሰጥም ላይ ሊጠብቁት የሚገባ የሆነ መብት ሰጥቷቸዋል። እንዲሁም የጋብቻን ሕይወት የሚያሳምዱና የሚጠብቁ ነገሮችን በሙሉ እንዲፈፅሙ አነሳስቷል። እነዚህን ጉዳዮች የመጠበቅ ኃላፊነት በሁሉም ወገን ላይ የተጣለ ነው። ባልም ሆነ ሚስት እንዳቸው ከሌላኛው የማይታዩትን ነገር እንዲፈፅም መጠየቅ የለባቸውም። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ለነርሱም (ለሴቶች) የዘያ በነርሱ ላይ ያለባቸው (ግዳጅ) ብጢ በመልካም እኗኗር (በባልታቸው ላይ መብት) አላቸው።» (አል በቀራ 228)

የሕይወት ጉዳዮችን እንዲኖረው እና የተከበረው በተሰጠ እንዲጸና ነገርን ማግራራትና ጉድለትን ማለፍ እንዲሁም መለገስ ያስፈልጋል።

የሚሰጥ መብቶች

ቀላብና መጠለያ

✦ ሚስት ባለ ሃብት ብትሆንም እንኳን ባል ለሚሰጥ የምግቧን፣ የመጠጧን፣ የልብሷን፣ የአስፈላጊ ጉዳዮች ወጪዋን የመሸፈን ግዴታ አለበት። እንዲሁም ለርሷ ተመጣጣኝ የሆነን መኖሪያ ወይም ማረፊያም ሊያዟታት ይገባል።

✦ የወጪ መጠን፣ ወጪ የሚለካው እንደ ባልየው የገቢ መጠንና እንደየ አገሩ የአኗኗር ዘይቤ ሲሆን፣ ማግከንም ሆነ መጨናነቅ የለለበት ሊሆን ይገባል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «የትሰጥ ባለቤት ከትሰጥ ይቀልብ፤ በርሱም ላይ ሲላይ የተጠበበት ሰው፣ አላህ ነፍሱን የሰጣትን እንጅ አያስጨዋትም።» (አል ጠላት 7)

✦ ይህን ወጪ ሲሸፍን መመደዱን፣ እንዲሁም በመጨናነቅ አሳንም ሆነ አራሱን ማግረፍ የለበትም። ገንዘብ ሲያወጣ፣ አላህ (ሱወ) በገለጸው መልኩ በመልካም አሳቤ ሊሆን ይገባል። ምክንያቱም ይህ ሚስት በባሏ ላይ ያላት መብት እንጂ አርሱ በቸርነቱ የለገላት አይደለም፤ እናም መብቷን በአግባቡ ሊጠብቅላትና ሊሰጣት ይገባል።

✦ በአሉላም፣ በሚሰጥና በቤተሰብ ላይ የሚወጣ ወጪ ከባድ ምግዳን ያስጽፋል። ነብዩ (ሲወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ መብሊም ከአላህ አመንዳበታለሁ በሚል አሳቤ በሚሰጥ ላይ ወጪ ሲያወጣ ለርሱ ምጽዋት ይሆንለታል።» (አል ቡቫሪ 5036 /መብሊም 1002)

በሌላም ዘገባ ነብዩ (ሲወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በርሷ ብትመንዳባት እንጂ አንተ የአላህን ፊት ከጃይ ሆነህ እንድም ወጪን አታወጣም፤ በሚሰጥ አፍ ውስጥ የምታስቀምጣት

ለርሷ የሚሰጥ መብት ሲሆን፣ ለባልም የሚሰጥ መብት ሲሆን፣ ለሁለቱም ወገን ላይ የተጣለ ነው።

ገርሻ እንኳን ብትሆን።» (አል ቡቫሪ 56 /መብሊም 1628) ወጪ አለበትም ያለ ሰው፣ ወይም እየቻለ ማውጣት ካለበት

የቀሳሰ ሰው፣ በርግጥ ከባድ ወንጀል ውስጥ ተዘፍቋል። ነብዩ (ሲወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ለአንድ ሰው ወንጀለኛነት፣ የሚያስተዳድረውን ሰው ማንገላታት ይበታዋል።» (ለብ ዳውድ 1692)

2 መልካም እኗኗር ወይም ግንኙነት

መልካም እኗኗር በሚለው የተፈለገው መልዕክት መልካም ስነ ምግባር የሚለው ነው። ልብ ለሰላሳነት፣ ለብ ያለ ግግርን መናገር፣ አንድም የሰው ልጅ ሊርታቸው የማይችሉ ስህተቶችንና ድክመቶችን ችሎ ማለፍና የመሳሰሉትን ነው። አላህ ሱወ እንዲህ ብሏል፡- «በመልካምም ተኗኗርዋቸው፣ ብትጠሉዋቸውም (ታገሱ)፤ አንዳችን ነገር ልትጠሉ፣ አላህም በርሱ ብዙ ደግ ነገርን ሊያደርግ ይችላልና።» (አል ጌላላ 19)

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ከመለሚኖች መካከል የተሟላው መለሚኒ በስነ ምግባሩ በላዊቱ የሆነው ነው፤ በላዊታቸው ለሚሰቡቻቸው በስነ ምግባራቸው ጥሩዎቹ ናቸው፡፡» (አል ቲርጫዚ 1162)

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህም ብለዋል፡- «ከመለሚኖች መካከል የተሟላው መለሚኒ በስነ ምግባሩ ጥሩውና ለሚሰቡ ገራገር የሆነው ነው፡፡»

(አል ቲርጫዚ 2612 / አህመድ 24677)

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በላዊታችሁ ለቤተብ ጥሩዎችሁ ነው፤ እኔ ለቤተሰቤ ጥሩዎችሁ ነኝ፡፡» (አል ቲርጫዚ 3895)

አንድ ሠሕቢይ፤ ነቢዩን (ሰ.ዐ.ወ)፡- «እኔኑ የአላህ መልክተኛ ሆኔ የእንዳችን ሚስት በሱ ላይ ያላት መብት ምንድን ነው? በማለት ጠይቃቸው፤ አላቸውም፡ «ስትበላ ልታበላት፤ ስትላብስም ልታላብላት፤ ፊቷን ላትመታት፤ ላታዋርዳት፤ በቤትህ ውስጥ እንጂ ላታርፋት ነው፡፡» አሉት፡፡ (አቡ ዳውድ 2142)

መቻቻል

የሰቶች ተፈጥሯዊ ባህሪ ከወንዶች ጋር ይለያያል፤ በመሆኑም ይህን የሚለዩባቸውን ባህሪያት ወንዱ ሊለመድውና አቅልሎ ሊመለከተው ይገባል፡፡ የጋብቻን ሕይወት ከብዙ አቅጣጫ ለማየት ጥረት ማድረግ አለበት፡፡ ማንም ከስህተት ነፃ አይደለም፤ እናም ስህተት ሲከሰት ትዕግስት ማድረግና ከስህተቱ ባሻገር ያሉትን መልካም ጎኖች መመልከት ያስፈልጋል፡፡ አላህ (ሱ.ወ)፤ ባልንም ሚስትንም፤ አንዱ የሌላኛውን መልካም ወይም ጠንካራ ጎን እንዲመለከቱ ያሳስባል፡፡ እንዲህ ይላል፡- «በመካከላችሁም ቸሮታን አትርሱ፡፡» (አል በቀራ 237)

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ መለሚኒ እንዲትን መለሚኒ አይጥላት፤ አንድ ባህሪያት በጠላባት ሌላ ባህሪያት ይወዳልና፡፡» (መስሊም 1469)

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ)፤ ለሌሎች ልዩ ትኩረት እንዲሰጣቸውና ወንዶች በመልካም እንዲኖሯቸው አላስበዋል፡፡ እያይዘውም የሰቶች መንፈሳዊና ስጋዊ ባህሪያቸው ከወንዶች ጋር እንደሚለያይ ተናግረዋል፡፡ ይህ የባህሪ ልዩነት ለአንድ ቤተሰብ መደጋገፊያና ውብት መሆኑንም አስተምረዋል፡፡ እናም ይህ የባህሪ ልዩነት የመለየትና የፍቺ መንስኤ ሊሆን

አይገባም። ነቡዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሴት የተፈጠረችው ከገን አጥጥ ነው፤ በምንም ጉዳይ ላይ ላትሳትጥክከልላለችም፤ በባ. ልትጠቀም ከፈለገህ ከነገ-በጠብ፤ ልትጠቀምበት ትችላለህ፤ ለማታናት ከሞከርክ ግን ትሰብራታለህ፤ ስብራታም መፈታታ ነው።» (አል ቡቫሪ 3153 / መስሊም 1468)

3 ግብረ ስጋ ግንኙነት መፈጸም

አንድ ሰው ከሚስቱ ጋር ግብረ ስጋ ግንኙነት መፈጸም። ቢያንስ በአራት ቀናት እንዴ ይህንን ሊፈፅም ይገባል። ከአንድ በላይ ያገባ ከሆነም የሳምንት ቀናቶችን በአከልነት በሚሰቅቹ መካከል ሊከፋፍል ይገባል።

3 ከብርሀና ሞገስህ ስለሆነች ልትከላከላት ይገባል።

አንድ ሰው ሲያገባ፤ ያገባት ሴት የአርሱ ክብሩ ነች። ስለሆነም ለሞት የሚዳርገው ቢሆንም እንኳን ይህን ክብሩን ሊከላከልና ሊሟገትላት ይገባል። ነቡዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ስለ ሚስቱ የተግደለ ሰው ለማዕት ነው።» (አል ቴርሚኪ 1421/ አቡ ዳውድ 4772)

6 የሚስትን ሚስትር አለማባከን

አንድ ሙስሊም፤ የሚስቱን ልዩ ባህሪያትና፤ በርሱና በርሷ መካከል ስለ ተፈፀመ የአልጋ ላይ ሚስትር ለሰዎች ሊያወራ አይፈቀድለትም። ነቡዩ (ሰ.ወ)፡- «የትግላኔ ቀን ከሰዎች ሁሉ ከደረጃ በኩል የከፋ ሰው ማለት፤ እርሱ ለሚስቱ ተገላልጠ፤ ለሚስቱም እርሱ ከተገላልጠች በኋላ የሷን ሚስትር አውጥቶ የሚሰጥን ሰው ነው።» ብለዋል። (ሙስሊም 1437)

7 በሴት ላይ ድንበር ማለፍ አይፈቀድም

አለሰላም ለሚፈጠሩ ችግሮች በርካታ መፍትሄዎችን እስተምጧል። ከነዚህም መካከል፡

÷ ስህተቶች በመወያየት፤ በመመከርና በተግሳጽ ሊታረሙ ይገባል።

÷ ከሦስት ቀናት ላልበለጠ ጊዜ አለማናገር ወይም ማክረፍ ከዚያም ከቤት ሳይወጣ በመጋታና በግብረ ስጋ ግንኙነት ማክረፍ ይፈቀድለታል።

÷ እመት ዓሊሻ እንዲህ ብለዋል፡- ነቡዩ (ሰ.ወ) በአላህ መንገድ ላይ ሲዋጉ ካልሆነ በስተቀር አንድትንም ሴት ሆነ ባሪያ መራቅ አያውቅም።

8 ማስተማርና መምከር

ሰውየው ሚስቱን በመልካም ሊያዝትና ከመገፍ ሊከለከላት ይገባል። ወደ ጀንት ጸጋ የሚያዳርሳቸውን፤ ከአላት ቅጣት የሚደርታቸውን ነገሮች በማመቻቸትና በሰም ላይ በማበረታታት፤ እንዲሁም እርም ነገሮችን በመከልከልና እንዲጠሉ በማድረግ ልዩ ትኩረት መስጠት አለበት። በተመሳሳይ ሁኔታ፤ ሚስትም ባሏን በመምከር፤ ወደ መልካም ነገር በመገፋፋትና በመጠየቅም፤ ልጆችን በጥሩ ስነ ምግባር ኮትከቶ በማሳደግ ላይ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ ይጠበቅታል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡- «አናጉ ያመናችሁ ሆይ! ነፍሶቻችሁንና ቤተሰቦቻችሁን ከአላት ጠብቁ።» (አል ተህሪም 6)

ነቡዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሰውየው በሚስቱ ላይ ጠባቂ ነው፤ ስለጠበቀው ነገር ይጠየቃል።» (አል ቡቫሪ 2416 / ሙስሊም 1829)

9 ሚስቱን ያስገባችውን ታል መጠበቅ

ጋቢቻው በሚፈፀምበት ጊዜ፤ ሚስቱ ለምሳሌ፤ ይዘቱ ለየት ያለ ቤትን ሊገዛላት ወይም ሊሰራላት ዓይነት የተፈቀዱ ነገሮችን እንዲፈፀማላት ታል ካስገባችው፤ ታሉን የመጠበቅና የመመላት ግዴታ አለበት። ምክንያቱም የጋቢቻ ውል ከታልኪዳኖች ሁሉ ትልቁና ከባዱ በመሆኑ ነው። ነቡዩ (ሰ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ከመስፈራቶች ሁሉ እጅግ በርሱ ልትሞግሉ የሚገባው ብልህን የተፈቀደ ያደረጋችሁበት ታል ኪዳን ወይም መስፈርት ነው።» (አል ቡቫሪ 4856 / ሙስሊም 1418)

የባል መብቶች

በመልካም ነገር ላይ እሱን የመታዘዝ ግዴታ አለባት

አላህ (ሱው) ወንድን በሴት ላይ የበላይ አስተዳዳሪ አድርጎታል። ይኸውም ልክ የአገር መሪዎችና አስተዳዳሪዎች ለሕዝብ እንደሚያገለግሉት፤ ጉዳዩዋን የሚያስፈፅሟለት፤ መስመር የሚያስይገላትና የሚከታተላለት እሱ ነው ማለት ነው። ይህም ሊሆን የቻለው አላህ (ሱው) ሰወንድ ልዩ መገለጫዎችን የሰጠው በመሆኑና በንብረት የማስተዳደር ኃላፊነት በሱ ላይ የተጣለ በመሆኑ ነው። አላህ (ሱው) እንዲህ ይላል፡- «ወንዶች በሴቶች ላይ ቋሚዎች (አሳዳሪዎች) ናቸው፤ አላህ ከፈላቸውን በከፊሉ ላይ በማብሰጠና (ወንዶች) ከገንዘባቸው (ለሴቶች) በመስጠታቸው ነው።» (አል ኒሳአ 34)

ባሏ እንዲረከባት መዘገጃጅት ወይም መመቻቸት

ባል በሚሰኩ ላይ ካለው መብቶች አንዱ፤ አርሱ ግብረ ስጋ ግንኙነት እንዲፈፅም አራሷን ማመቻቸትና እንዲረከባት ማድረግ ነው። በመሆኑም ሆን ብላ ለርሱ መቆነጃጅትና መዘገጃጅት ይወደድላታል። የወር አበባ ደም ላይ መሆን፤ ወይም የግዳጅ ጾም ላይ መሆን፤ ወይም በህመምና በመሳሰሉት ሽሪዓዊ ምክንያቶች ካልሆነ በስተቀር፤ ሚስት ባሏ ሊገናኝት እየፈለገ ወይም ሲጠራት ፈቃደኛ ካልሆነች እጅግ በጣም ትወግዳለች፤ ከባድ ወንጀልንም ትሸከማለች።

ነቢዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ሰው ሚስቱን ወደ ፍራሹ ሲጠራት እንቢተኛ ከሆነችና ተቆጥቶባት ወይም ተከፍቶባት ካደረገች እስኪነጋ ድረስ መላእክት ይረግማታል።» (አል ቡኻሪ 3065 /መስሊም 1436)

ባል ወደቤቱ እንዲገቡ የማይፈልጋቸውን ሰዎች እንዲገቡ አለመፍቀድ

ባል በሚሰኩ ላይ ካለው መብቶች መካከል ሚስት አርሱ ከሚጠላቸው ሰዎች አንዱንም አለማስገባት ነው።

ነቢዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «አንዲት ሴት በርሱ ፍቃድ ካልሆነ በስተቀር ባሏ እያለ ልትጾም አይፈቀድላትም፤ በሱ ፍቃድ ካልሆነ በስተቀር በቤቱ ውስጥ ሰው እንዲገባ መፍቀድ የለባትም።» (አል ቡኻሪ 4899)

በባል ፈቃድ ካልሆነ በስተቀር ከቤት አለመውጣት

ባል በሚሰኩ ላይ ካሉት መብቶች አንዱ ያለርሱ ፍቃድ ከቤት አለመውጣት ነው። ልዩ ቦታ ለመሄድ መውጣቷም ይሁን ለሰራ ጉዳይ መውጣቷ ሁሉም አንድ ነው። ያለ ባል ፈቃድ አይሆንም።

ሚስት ባሏን መንከባከብ

ሚስት ባሏን በሀገሬው ተለምዶ መሰረት ምግብ በማዘጋጀትና መሰል በሆኑ በቤት ውስጥ ጉዳዮች ልትንከባከብም ይገባል።

ክልንድ በላይ ሚስት ማግባት

በኢሰላም የጋብቻ መስራት የሚጠነሰሰው አንድ ወንድ ከአንድ ሴት ጋር የሚዋደዱ፣ የሚተላለፉና የሚደጋጉ ችነው በሚመስሩት ቤተሰብ ነው። ከመሆኑም ጋር፣ ኢሰላም ለወንዱ ከአንድ በላይ ሚስት እንዲያገባ ፈቅዶለታል። ይህ ደግሞ በቀድሞት መስኮታዊ ድንጋጌዎችም ጭምር ሲሰራበት የነበረ ነው። ይህንን የፈቀደበት ዓላማ የግልሰቦችንና የማሕበረሰቡን ጥቅም ለመጠበቅ ነው። ይሁን እንጂ ጉዳዩን ስርዓት የሸበኝ ደንብ አልባ እድርን አልተወውም። አንደውም ሴቶች እንዳይበደሉና እንዳይገፉ የሚያደርጉ መብታቸውን የሚያስከብሩ የሆኑ ቅድመ መስፈርቶችንና በደልን ከልካይ ነጥቦችን አስተምሧል።

ፍትሃዊነት

በቤት ወጪ፣ በመኖሪያ ቤትና በመሳሰሉት ግልጽ በሆኑ ቁሳዊ ጉዳዮች በሚስቶች መካከል ፍትሃዊ መሆን ግዴታ ነው። በመካከላቸው ፍትሃዊ መሆን የማይችል ከአንድ በላይ ማግባት በርሱ አርም ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «አስማስተካከልንም ብትፈሩ አንዲትን ብቻ...ያዙ» (አል ኒላኦ 3)

ፍትሃዊ አለመሆን እጅግ በጣም አደገኛና አስከፊ ወንጀል ነው። ነብዩ(ሲወወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሁለት ሚስቶች ኖረውት ወደ አንደኛዋ ያዘከለ ሰው የጎንጎሌ ቀን በአንድ ጎሳ ተጣም ይተሳሰላል።» (ሰቡ ዳውድ 2133) የማይቻል ጉዳይ ነውና በልባዊ ፍቅር ፍትሃዊ መሆን ግዴታ አይደለም። በሚከተለው አንቀጽ ላይ የተጠቀሰው ይኸው ነው። «በሴቶችም መካከል ምንም እንኳ ብትጓጉ (በፍቅር) ለማስተካከል እትችሉም።» (አል ኒላኦ 129)

የሚስቶችን ወጪ መሸፈን መቻል

የሚስቶቹን ጠቅላላ ወጪ የመሸፈን ግዴታ አለበት። ምክንያቱም የመጀመሪያውን ጋብቻ ሲፈፅም ይህ ጉዳይ የጋብቻ መስፈርት እንደሆነው ሁሉ በሁለተኛው ላይ ደግሞ የበለጠ ወሳኝ የሆነ መስፈርት ይሆናል።

ከአራት ሚስቶች በላይ አለመጨመር

በኢሰላም ከአንድ በላይ የማግባት ገደብ ይህ ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ለናንተ ከሴቶች የተዋበላችሁን ሁለት ሁለት፣ ሦስት ሦስትም፣ አራት አራትም አግቡ።» (አል ኒላኦ 3)

ከአራት በላይ ሚስቶች ኖረውት ኢሰላምን የተቀበለ ሰው፣ ከነርሱ መካከል አራቱን ብቻ መርጦ በማስቀረት ለሌሎች ሊፈታ ይገባል።

ቤተሰባዊ ግንኙነትን ለመጠበቅና ዝምድና ላለማበላሸት አንዳንድ ሴቶችን በአንድነት በአንድ ጊዜ ማግባትም አይፈቀድም።

- * አንዲትን ሴት፣ ከአሁኑ ጋር በአንድ ወቅት ማግባት አይፈቀድም።
- * አንዲትን ሴት፣ ከአናቷ አሁኑ ከየሚያዋ ጋር በአንድ ወቅት ማግባት አይፈቀድም።
- * አንዲትን ሴት፣ ከአባቷ አሁኑ፣ ከአክሁኑ ጋር በአንድ ወቅት ማግባት አይፈቀድም።

እስላም የባልና የሚሰጥ ጥንኑነት ትዕዛዞች ያለው መሆኑን አንብቦ የሰጥምራል። ለጉዳዩም ተኩረት መሰረት ግና የግድ አሰራሪ በሚሆንበት ወቅት ፍቺታም ይፈቅዳል።

እስላም የጋብቻ ውል ዘላቂና ዘውታሪ መሆኑን አንዳለበት ይመስራል። ጋብቻው ሁለቱም ወገኖች ሞት እስኪለያያቸው ድረስ የሚቆይ መሆኑን አለበት። አላህ (ሱው) ጋብቻን የጠበቀ ውል ሲል ጠርቶታል። በእስላም፣ ጋብቻን ለተወሰነ የጊዜ ገደብ በሚል መፈፀም ጨርሶ አይፈቀድም።

እስላም በጋብቻ ላይ ሰዎችን ሲያበረታታ ድንጋጌው የወጣው በምድር ላይ ለሚኖር ሰብዓዊ ፍጡራን መሆኑ ግልጽ ነው። እነርሱ ደግሞ የራሳቸው የሆነ ልዩ መገለጫ ባህሪያትና ስጋዊ ፍላጎቶች አሏቸው። በመሆኑም አስቸጋሪ ሁኔታዎች ሲፈጠሩና መንገዶች ሁሉ ሲዘጋጉ፣ የማስተካከያና የማሻሻያ ዘዴዎች ሁሉ ፍሬ አልባ ሲሆኑ፣ ከዚህ ውል አራሳቸውን እንዴት ነፃ ሊያደርጉ ወይም ሊያሳሳቁ እንደሚችሉ ስርዓትን ድንግጋላቸዋል። በዚህም ለወንዱም ሆነ ለሴቷ ፍትሃዊና ሚዛናዊ በሆነ መንገድ የሚበጀቸውን መስመር ይዘረጋል። ብዙ ጊዜ በባልና ሚስት መካከል የሚፈጠሩ አለመግባባቶች ፍቺን ብቸኛ የትግራቸው መፍትሄ የሚያደርጉበት አጋጣሚ አለ። በቤተሰቡም ሆነ በማህበረሰቡ ውስጥ ሰላምና መረጋጋት እንዲኖር የሚያደርግበት ሁኔታ ይኖራል። ምክንያቱም በባልና ሚስት መካከል የተመሰረተው ትዳር የተፈለገበትን ግብ ሊመታ ባለመቻሉ አብረው ከመቆየታቸው ይልቅ ፍቺ የተሻለ ይሆናል።

ከአንዲህ ዓይነት ሁኔታ ለመውጣት ሲባል ፍቺ የተፈቀደው ለዚህ ነው። እያንዳንዳቸው ሌላ የትዳር አጋር መቀየር አለባቸው። ምናልባት ሁላቸውም ከመጀመሪያው የትዳር አጋራቸው ያጡትን ከዚህኛው ሊያገኙ ይችላሉ። አላህ (ሱው) አንዲህ ብሏል፡- «በሊያዩም አላህ ሁሉንም በችሮታው ያበቃታቸዋል። አላህም ችሮታው ሰፊ ጥበበኛ ነው።» (አል ኒላክ 130)

ፍቺ እራሱን የቻለ ስርዓት አለው፡

- * ፍቺ በወንዱ እጅ እንጂ በሴቷ እጅ አይደለም።
- * አንዲት ሴት ከባሏ ጋር መኖር ካልቻለች፣ አሱ ደግሞ ለፈታት ፍቃደኛ ካልሆነ፣ ዳኛ ዘንድ በመሄድ እራሷን ማስፈታት ትችላለች። ዳኛውም ያቀርበችው ምክንያት አላማኝ ሆኖ ካገኘው ሊፈታት ይገባል።
- * አንዲት ሴት ከተፈታች በኋላ፣ ሁለት ጊዜ መመለስ ትችላለች። ነገር ግን ለምስተኛ ጊዜ ከፈታት ሌላ ትከክለኛ ጋብቻ ፈፅሞ እስካልተፈታች ድረስ ወደ መጀመሪያው ትዳር መመለስ አትችልም።

፡ የወላጆች መብት

ለወላጆች በን መዋል ከመልካም ስራዎች መካከል ከባዱና አላህ ዘንድ ብዙ ምንጭን ከሚያስገኙ ተግባሮች ሲሆን፤ አላህ (ሱ.ወ) እርሱን ከመግዛትና በአሃዳዊነቱ ከማመን ጋር አቆራኝቶታል።

ለነርሱ በን መዋልና ጥሩ መሆን ጀነት ለመግባት የሚያስችል ወሳኝ ምክንያት አድርጎታል። ኑቡዩ (ሱ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ወላጅ የጀነት የመሐለኛው በር ነው፤ ይህን በር ብትፈልግ ቸል በለው ወይንም ጠብቀው።» (አል ቴርሚዚ 1900)

✦ በወላጆች ላይ የሚመለከት ለነርሱ ከፍተኛ ምርጫ ነው።

መለኮታዊ መመሪያዎች በመሉ በአደገኝነቱና በከባድ ወንጀልነቱ የተሰማሙበትና ክርሱም ያስጠነቀቁት ነገር ቢኖር ለወላጆች ከፉ መሆን ነው። ኑቡዩ (ሱ.ወ) ለሠላቦቻቸው፡ «አይከበዱ የከበዱ ወንጀሎችን አልትግራችሁምን?» አሉ። ሠላቦቻቸው፡ «እንዴታ ይንገናና እንጂ አንቱ የአላህ መልክተኛ» አሉ። ኑቡዩም (ሱ.ወ)፡ «በአላህ ማጋራትና በወላጆች ላይ ማመስ ናቸው።» አሉ። (አል ቡኸሪ 5918)

✦ በአላህ ላይ ከሚመለከት መብት ባለ ጉዳይ እነርሱን መታዘዝ።

አላህ(ሱ.ወ) ላይ በማመስ ወይም የአላህን ሕግ በመጣስ አስከላዘዙ ድረስ ወላጆች በሚያዙት ነገር ሁሉ ለነርሱ ፍጹም ታዘዥ መሆን ግዴታ ነው። ምክንያቱም በፈጣሪ ላይ እያመጡ ለፍጡራን መታዘዝ አይፈቀድም። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ሰውንም በወላጆቹ መልካም አድራጎችን አዘዝነው፤ ላንተም በርሱ ዕውቀት የሌለህን (ግጾት) በእኔ እንድታጋራ ቢታገሉህ አትታዘዛቸው።» (አል አንከቡት 8)

✦ ለነርሱ በን መዋል በተለይም ሲሆን።

አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ጌታህም (እንዲህ ሲል) አዘዘ፤ እርሱን አንጂ ሌላን አትገዝ፤ በወላጆቻችሁም መልካምን ሰሩ፤ በአንተ ዘንድ ጅነው እንዳቸው ወይም ሁሉታቸው እርጅናን ቢደርሱ ፎህ አትብላቸው፤ አትገላምጣቸውም፤ ለነርሱም መልካምን ታል ተናገራቸው።» (አል ኢሲራት 23) አላህ (ሱ.ወ) የሰው ልጅ ለወላጆቹ በተለይም ከሸማለፍ ከደከመ በኋላ ታዘዥ እንዲሆንና እንዳይገላምጣቸው ወይም እንዳይቀጥቸው አዟል። አፍ በማለት ቢሆንም ታል ባይተናስም እንኳ በእነርሱ ላይ መብላጫትና መቆጣት የለበትም።

✦ ከሃይሁን ወላጆች

እንድ መስሉም ወላጆቹ ከሃይሁን ቢሆንም እንኳን ለነርሱ ፍፁም ታዘዥና በን የሚውልላቸው ሊሆን ይገባል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ብሏል፡- «ለአንተ በርሱ አውቀት የሌለህን ነገር በኔ እንድታጋራ ቢታገሉህም አትታዘዛቸው፤ በቅርቡም ዓለም በመልካም ስራ ተወዳጅቻል።» (አል ሉቅማን 15)

ለነርሱ በን ከመዋል ሁሉ እጅግ ታላቁና ጠቃሚው እነርሱን በጥሩ ስነምግባርና በጥበብ በተሞላ መልኩ ወደ ሊሰላም መግራት ነው።

የልጆች መብት

✦ ጥሩ እናት ልትሆን የምትችል መልክም ሚስት ለጋብቻ መምረጡ አባት ለልጆቹ ከሚያቀርባቸው ስጦታዎች ሁሉ በላጩ ነው።

✦ ስም ከእርሱ የማይለይ የሆነ መንገሳዊቱ በመሆኑ፣ ልጆችን በሚያማምሩ ስሞች መሰየም ልጆች በወላጆች ላይ ካላቸው መብት መካከል ነው።

✦ በመልክም ስነ ምግባር እንደ ማሳደግ፣ መሰረታዊ የምግግጥ፣ ጉዳዮችን ማስተማር፣ ሃይማኖታቸውን እንዲያወቁ ማድረግ።

ነብዩ (ሲ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡

- «እያንዳንዳችሁ አረኞች ናችሁ፤ ከጠበቃችሁት ነገርም ተጠያቂዎች ናችሁ፤ በሰዎች ላይ የተሾመ ሹም አረኛ ነው፤ ስለእርሱ ተጠያቂ ነው፤ አባወራ በቤተሰቡ ላይ አረኛ ነው፤ ስለእርሱ ተጠያቂ ነው፤ ሴት በባሏ ቤትና በልጆቹ ላይ አረኛ ነች፤ ስለእርሱ ተጠያቂ ነች፤ ባሪያም በአሳዳሬው ንብረት ላይ አረኛ ነው፤ ስለእርሱ ተጠያቂ ነው፤ አዋጅ፤ ሁላችሁም አረኞች ናችሁ፤ ሁላችሁም ስለጠበቃችሁት ነገር ተጠያቂዎች ናችሁ።» (አል ቡኸሪ 2416 / መስሊም 1829)

ወላጆች እንደየአገልግሎትና እገባቸው ቅደም ተከተል በማስያዝ ልጆቻቸውን ማገጽ ይኖርባቸዋል። በመጀመሪያ ከማጋራትና ከፈጠራ አመለካከት የጸዱ ማድረግ፣ ትክክለኛውን የአምነት መሰረት እንዲይዙና ከዚያም አመልኮቻችን በተለይም ሠላትን እንዲሰጡ ማድረግና ብለም ጥሩ ስነምግባርና ስርዓቶችን ሊያስተምሯቸው ይገባል። ከብርና በጎ የሆነን ሁሉ ሊያሳዩዋቸው ይገባል። ይህ አላህ ዘንድ ትልቅ ከሚባሉ ስራዎች ነው።

✦ ወጪ፡ ወላጅ አባት የወንድም ሆነ የሴት ልጆቹን ወጪ የመሸፈን ግዴታ አለበት። በዚህ ጉዳይ ላይ ችላ ማለትም ሆነ መሳሰሉ አይገባውም። እንደውም አንድችሎታውና አቅሙ በተሟላ መልኩ ይህንን ኃላፊነት ለመወጣት መጣር ይኖርበታል። ነቢዩ (ሲ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ሰው የሚያስተዳድረውን መጣሉ ብቻ ከወንጀል በኩል ይበቃዋል።» (አቡ ዳውድ 1692)

ነብዩ (ሲ.ወ)፣ ሴት ልጆችን በመጠበቅና ለእርሱ ወጪ ማድረግን በተመለከተ አንዲህ ብለዋል፡- «የዘሊህን ሴት ልጆች ጉዳይ የተሽከመና ለእርሱም በጎ የዋለላቸው፣ እነርሱ ለርሱ ከአላት ግርዶ ይሆኑለታል።» (አል ቡኸሪ 5649/ መስሊም 2629)

✦ ወንዶችም ሆነ ሴቶች በሁሉም ልጆች መካከል ፍትሃዊ መሆን፡
: ነብዩ (ሲ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «አላህን ፍሩ በልጆቻችሁ መካከል ፍትሃዊ ሁኑ።» (አል ቡኸሪ 2447 / መስሊም 1623)

ሴቶችን ከወንዶቹ ማስበለጥ እንደማይፈቀድ ሁሉ ወንዶችንም ከሴቶች ማስበለጥም አይፈቀድም። ይህን ማድረግ አደገኛ ችግርን ይፈጥራል።

ስነ-ምግባርና በኢ.ሰላም

11

በኢስላም፣ ስነ-ምግባር ማሟያ ወይምትርፍ ነገር አይደለም፤ ይልቁንም፣ በሁሉም ዘርፍ የጠበቀና ጥልቅ ትስስር ያለው የሃማናት ክፍል ነው። ስነ ምግባር በኢስላም የላቀና ክፍተኛ ስፍራ አለው። ይህ ደግሞ በኢስላም ድንጋጌዎችና ህገ ደንቦች ውስጥ በይፋ የሚታይ እውነታ ነው፤ ነብዩ (ሰ.ወ) የተላኩትም መልካም ስነ ምግባሮችን ሊያሟሉ ነው።

የምስራቅ ማህበረ

ስነ-ምግባር በኢስላም ውስጥ ያለው ስፍራ

- ስነ-ምግባር የነብዩ (ሰ.ወ) መልክ ሞሽው ዓላማ ወይም ምክንያት መሆኑ
- ሥነ ምግባር ዋና የእምነት ክፍል ነው
- ስነ-ምግባር ከሁሉም የእምልኮ ዘርፎች ጋር የተሳሰረ መሆኑ
- እሳህ (ሱወ) ለጥሩ ስነ-ምግባር ባለቤቶች ያዘጋጀው የላቀ ትርጉም ታላቅ ምግብ

ስነ-ምግባር በኢስላም ውስጥ ያለው ልዩ መግለጫ

- የላቀ ስነ-ምግባር በተወሰኑ ሰዎች ብቻ የተለየ አይደለም
- የላቀ ስነ-ምግባር በሰው ልጅ ላይ ብቻ የተገደበ አለመሆኑ
- በህይወት ዘርፎች በጠቅላላ ውስጥ የሚኖሩ የላቀ ስነ-ምግባሮች
- በተለያዩ አጋጣሚዎች ውስጥ የሚገጸባረቁ የላቀ ስነ-ምግባሮች

ከነብዩ (ሰ.ወ) ሕይወት ተምሳሌትነት

- መተናከስ
- አገሰት
- ጭንጭንት
- በጎ መቀለፍ ሊገኝበት

ስነ-ምግባር በኢሰላም ውስጥ ያለው ስፍራ

1 ስነ-ምግባር፣ ነብዩ (ሲ.ወ.) ወደ ሰው ዘር ከተላኩበት ዓላማዎች መካከል ዋነኛው ነው።

አላህ (ሱ.ወ.) ነቢዩን (ሲ.ወ.) አስመልክቶ እንዲህ ይላል፡ - «እርሱ ያ በመሃይጥዌ ውስጥ እንቅጽጽን (ቁርአንን) በነርሱ ላይ የሚያቀርቡላቸው፣ (ከሚገራት) የሚያጠራቸውም... የኾነን መልክተኛ የላከ ነው።» (ጃምዓ 2) በሌላንቀጽ ላይ፣ አላህ (ሱ.ወ.) ለምእመናን ቁርአንን እንዲያስተምራቸውና ከአኩይ ስነ-ምግባር እንዲያጠራቸው መልክተኛውን በመላኩ የጥላውን ውሊታ እውቅና፡፡ እራሱን ማጥራት ወይም ተገዝድ፡- ቀልብን በአላህ ከሚገራት እንዲሁም እንደ ተምና ምቀኝነት ካሉ እኩይ ስነ-ምግባሮች፣ ንግግርና ተግባርን ደግሞ ከተወጡ ልማዶች ማጥራትን ያካትታል። ነብዩ (ሲ.ወ.) አሻሚ ባልሆነ ግልጽ ታላቅ እንዲህ ብለዋል፡- «እነሆ እኔ የተላኩት መልካም ስነ-ምግባሮችን ለሚላ ዘንድ ነው።» (አል ቢይሄድ 21301) ለነብዩ(ሲ.ወ.) መላክ ምክንያት ከሆነ ነገሮች እንዲና ዋነኛው ግላዊና ማህበራዊ ስነ-ምግባሮችን ማሳደግና ማረቅ ነው።

2 ስነ-ምግባር ዋነኛ የእምነት ክፍል ነው ነብዩ (ሲ.ወ.) በአማኑ በላጩ እማኝ የትኛው ነው? ተብሎ በተጠየቁ ጊዜ፡ «በስነምግባር በላጫችሁ ነው ብለዋል።» (አል ቲርሚዝ 1162 /አቡ ዳወድ 4682)

አላህ (ሱ.ወ.) ኢማንን በነ ነገር በሚል እውስጥታል። አላህ (ሱ.ወ.) እንዲህ ይላል፡- «መልካም ሰራ፣ ፊቶቻችሁን ወደ ምስራቅና ምዕራብ እቅጥጫ ማዘር አይደለም፤ ግን መልካም ሰራ በአላህና በመጨረሻው ቀን፤ በመላእክትም፤ በመጸሐፍትም፤ በነብያትም ያመነ ሰው... (ሱራ) ነው።» (አል በቶራ 177)

መልካም ነገር (በር)፣ በነ ክሮችን ከስነ-ምግባር፣ ከንግግርና ከተግባር ጋር የሚያቆይ ጥቅላዊ ስሜ ወይም ማጠሪያ ነው። ነብዩ (ሲ.ወ.)፡- «መልካም ነገር ጥሩ በነ ምግባር ነው።» ያሉት ለዚህ ነው። (መስሊም 2553)

ይህ ጉዳይ በይበልጥ ግልጽ የሚሆነው በሚከተለው የነብዩ (ሲ.ወ.) ንግግር ውስጥ ነው፡- «እማን ከሰልሳ ሦስት አስከ ስልሳ ስሙን ይረጃጃዎች እሉት፤ ከፍተኛው ላላላሃእላላህ የሚለው ቃል በሆነን ገብተው ደግሞ ከመንገድ ላይ ቆላሽን ማስወገድ ነው፤ ሆፍረትም ከኢማን ክፍል ነው።» (መስሊም 35)

3 ስነ-ምግባር ከእያንዳንዱ የእምልኮ ዘርፍ ጋር የተሳሰረና የተቆራኘ ነው አላህ (ሱ.ወ.) አንድንም የእምልኮ ዓይነት ሲያከ ስነምግባራዊ ዓላማውን ወይም በግለሰብና በማህበረሰብ ላይ የሚያስገኘውን ለውጥ ወይም የሚጥለውን ፋና አብሮ ያሳስባል ወይም ይገልጻል። ለዚህ ምሳሌ የሚሆኑ በርካታ ጉዳዮች አሉ፤ ከነዚህም መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

ሠላት፡

«ሠላትንም (ደንቡን ጠብቃህ) ስንድ፤ ሠላት ከመጥፎና ከሚጠላ ነገር ሁሉ ትከለከላለች።» (አል አንከቡት 45)

ዘከ፡

«ከገንዘቡንቸው ስትገኝ በርሷ የምታጠራቸውና የምታፋፋቸው የኾኑትን ምጽዋት ያከ።» (አል ተወብ 103)

በመሰረቱ፣ ዘከ ለሰዎች በነ መዋል፣ እነርሱን መደገፍና መርዳት ነው። ከዚህ ባሻገር ደግሞ፣ የሰጪውን ክፍል ነፍሰ ከመጥፎ ስነ-ምግባሮች ያጠራሉታል።

ጾም፡

«እናገኑ ያመናችሁ ህይ ጾም በነዚያ ከናገሩ በፊት በነበሩት (ሕዝቦች) ላይ እንደተጸፈ በናገሩ ላይ ተጸፈ ልጎችነቱ ይከጀዳልና።» (አል በቀራሰ83) የጾም ዓላማው፣ ትዕዛዝን በመፈጸምና የተከለከለውን በመራት

አላህን መፍራት ነው። ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «የውሸት ንግግርና በርሱ መስራትን ያልተወ ሰው፤ ምግብና መጠጡን ከመተው አላህ ጉዳይ የለውም።» ብለው የተናገሩት ለዚህ ነው። (አል ቡኸሪ 1804)
መጽሙ ከሰዎች ጋር በሚኖረው ግንኙነት ስነ-ምግባራዊ ለውጥ ያለመጣለት ሰው በርሱ ላይ የጾም ዓላማ አልተረጋገጠበትም።

4 አላህ (ሱ.ወ) ለጥሩ ስነ-ምግባር ያዘጋጀው የላቀ ደረጃና ከባድ ምንጃ

በዚህ ዙሪያ በርካታ የቁርኣንና የሐዲስ ማስረጃዎች ተላልፈዋል። ከነሱም መካከል፡

■ በትንሳኤ ቀን በሚዛን ላይ እጅግ በጣም ከብደት ከሚያነሱ ወይም ከሚደፉ መልካም ስራዎች መካከል ነው።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በሚዛን ላይ ተደርጎ ከጥሩ ስነ-ምግባር የበለጠ የሚከብድ ነገር የለም፤ የጥሩ ስነ-ምግባር ባለቤት የጽመኛና የሰጋጅ ደረጃን በርሱ ይደርሳል።» (አል ቲርማዚ 2003)

■ ጆነት ለመግባት ዋነኛ ምክንያት ነው።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «የሰው ልጅን በብዛት ጆነት የሚያስገባው፤ አላህን መፍራትና ሰናይ ስነ-ምግባር ነው።»

(አል ቲርማዚ 2004 /ኢብኒ ማጃህ 4246)

■ የጥሩ ስነ ምግባር ባለቤት የትንሳኤ ቀን ለነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እጅግ የቀረበ ይሆናል።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በትንሳኤው ቀን አኔ ዘንድ እጅግ ተወዳጃችሁና በስፍራም ለኔ የበለጠ ቅርባችሁ፤ ከኛንተ መካከል በስነ ምግባሩ በላሜችሁ ነው።» (አል ቲርማዚ 2018)

■ በጆነት ከፍተኛውን ማዕረግ እንደሚያገኝ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ዋስትና ሰጥተውታል።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «ሐውነቱ እርሱ ዘንድ ቢሆንም መግትን ለተወ ሰው፤ በጆነት ዳርፓ የሆነ ቤትን፤ ለቀልድ ቢሆንም ውሸትን ለተወ ሰው ደግሞ በጆነት መሐል የሆነ ቤትን፤ ስነ-ምግባሩ ላማረ ሰው ደግሞ በጆነት የላይኛው ክፍል የሚገኝ ቤትን ዋስትና አሰጠዋለሁ።» (አቡ ዳውድ 4800)

በኢስላም ውስጥ የስነ ምግባር ልዩ መገለጫዎች

በኢስላም፣ ስነ ምግባር በርካታ የሆኑ ልዩ መገለጫዎች አሉት። ያ ደግሞ ይህን ታላቅ ሃይማኖት ልዩ ከሚያደርግት ጉዳዮች መካከል ነው።

1. የላላት ስነ-ምግባርን ማሳየት በሰው ልጅ ላይ ብቻ የተገኘበ የሰውነት ሥነ-ምግባር

አላህ (ሱ.ወ) የሰው ልጅን ሲፈጥር በተለያዩ ቅርጽ፣ ቀለምና ቋንቋ ላይ አድርጎ ነው። ይህን አንጂ በአላህ ሚዛን ሁሉም አኩል ናቸው። በእማኖቻው፣ አላህን በመፍራታቸውና በጥሩነታቸው ልክ እንጂ፣ እንዳቸው በሌለኛው ላይ ምንም ዓይነት ብልጫ የለውም። አላህ (ሱ.ወ) አንዲህ ይላል፡- «እናንተ ሰዎች ሆይ! እኛ ከወንድና ከሰት ፈጠርናችሁ፤ እንድትተዋወቁም ትላዎችና ነገዶች አደረግናችሁ፤ አላህ ዘንድ በላጫችሁ በጣም አላህን ፈራያችሁ ነው።» (አል ሐ-ጁራት 13)

መልካም ስነ ምግባር፣ አንድ መሰረታዊ ከማንኛውም ሰው ጋር ያለውን ግንኙነት ልዩ አንዲሆን ያደርገዋል። ምክንያቱም፣ በሃብታምና በደሃ፣ ደረጃው በተለቀና ባለፈ፣ በጥቁርና በነጭ፣ በወረቀትና በጀም መካከል ልዩነት ስለማይፈጥር ነው።

መሰረታዊ ካልሆኑ ሰዎች ጋር የሚኖር ስነ-ምግባር አላህ (ሱ.ወ) ስነ ምግባራችን ከሁሉም ጋር የሚገረ አንዲሆን አሳድሷል። ፍትሃዊነት፣ በነፃነት፣ እነሱነት፣ ትክክለኛ መሰረታዊ ከመሰረታዊም ሆነ ከካሃዲያን ጋር በሚኖረው ግንኙነት የሚታወቅበት መገለጫዎቹ ናቸው። በመሆኑም መሰረታዊ ይህ መልካም ስነ ምግባር መሰረታዊ ያልሆኑ ወገኖችን ወደዚህ ታላቅ ሃይማኖት የሚጠራበት ዋነኛ መንገዱ አንዲሆን ይጥራል።

አላህ (ሱ.ወ) አንዲህ ብሏል፡- «ከነዚያ በሃይማኖት ካልተጋደሏችሁ ከአገርዎችሁም ካልወጡዋችሁ (ከሃዲያዎች) መልካም ብትውሉላቸውና ወደነርሱ ብታስተካክሉ አላህ አይከለክላችሁም፤ አላህ ትክክለኛዎቹን ይወዳልና።» (አል መ-ምተሐድ 8)

አላህ የከለከለው ከካሃዲያን ጋር መካከልነትና አነርሱ ያለብትን ከሀዲያን ማጋራትን መውደድ ነው። አላህ (ሱ.ወ) አንዲህ ብሏል፡- «አላህ የሚከለክላችሁ ከነዚያ በሃይማኖት ከተጋደሉዋችሁ ከቤቶቻችሁም ካልወጡዋችሁ እናንተንም በማወቅት ላይ ከረዱት (ከሃዲያዎች) እንዳትወዳጁዋቸው ብቻ ነው፤ ወዳጅ የሚያደርጓቸውም ሰዎች እነዚያ አነርሱ በዳዮቹ ናቸው።» (አል መ-ምተሐድ 9)

ስነ-ምግባር በኢስላም

2. የላቁ ስነ ምግባርኛ በሰዎች ብቻ የተገደበ አይደለም፡፡

ስነ ምግባር ከእንሰሳት ጋር

ነቢዩ (ሰ.ወ.)፣ እንዲት ሴት ድመትን አስራ በረሃብ በመግደል ምክንያት ጅሃንም እንደገባች. ከዚህ በተቃራኒ ደግሞ እንደ ሰው የተጠማ ውሻን በማጠጣቱ ምክንያት አላህ ወንጀሎቹን አንደማረው ነግረውናል፡፡

ነብዩ (ሰ.ወ.) እንዲህ ብለዋል፡፡ «እንዲት ሴት ባሰረቻት ድመት ምክንያት አሳት ገባች፤ ወይ አላበሳችት ወይ ከመሬት ነፍሳቶች እንድትበላ አልተወቻች፡፡» (አል ቡካሪ 3140/ ሙስሊም 2619)

ነብዩ (ሰ.ወ.)፡፡ «እንደ ሰውዬ በመንገድ አየተጓዘ ሳለ ውሃ ጥም ጠናበት፤ የጉድጓድ ውሃ አገኘ፤ ወደ ጉድጓዱ ወርዶ ጠጣ፤ ከዚያም ሲወጣ ከመጠጣቱ የተነሳ አፈር የሚልስ፤ ምላሱን ጎልጉሎ የሚያሳክልከ ውሻ አገኘ፤ እንዲህም አለ፡፡ «ይህ ውሻ ልክ እኔ ተጠምቼ እንደነበርኩት ዓይነት ተጠምድል፡፡ አሰና በድጋሚ ወደ ጉርጓዱ ወርዶ፤ በጫማው ውሃ ሞልቶ፤ በአፉ ነክሶ ይዞ በመውጣት ውሻውን አጠጣው፤ በዚህም አላህ ስራውን ወያላት ወንጀሉን ማረው፡፡» ብለው ተናገሩ፡፡ ሠላሳዎቹም፡፡ «የአላህ መልክተኛ ሆን፤ እኮ እኛ በነዚህ አንሰሳትም ምንዳ እናገኛለን?» በማለት ጠየቁ፤ እሳቸውም፡፡ «እኔስ ባለው ነገር ሁሉ ውስጥ ምንዳ አለ፡፡ አሉ፡፡ (አል ቡካሪ 3663 / ሙስሊም 2244)

ስነ ምግባርና የአካባቢ ጥበቃ

አሰላም፡፡ በመመራመርና ስልጣኔን በማሳደግ፡፡ በመስራት፡፡ በማልማት፡፡ ምድርን እንድናስወጥት አጠናል፡፡ ይህም ምድር ላይ ያለውን ጸጋ በመጠበቅ እንዲሁም ከሚያበላሹትና ከሚያባክኩት ነገሮች በመከላከልና በሚገባው ስፍራ ላይ ግልጋሎት እንዲሰጥ በማድረግ ይረጋግጣል፡፡ የአካባቢ ብልሽትና ብክለት ሰዎችን፤ እንሰሳትንም ሆነ እጽዋትን መግዳቱ ሁሉም በእንደ ዓይን የሚታይ ነው፡፡ ጉዳቱ በየትኛውም አካል ላይ ቢሆን፡፡

አሰላም እሁብቹ የሚያወግዘውና የሚጠላው ተግባር ነው፡፡ እላህ (ሱወ) በማንኛውም የሕይወት ዘርፍ ማበላሸትን አይወድም፡፡ እንዲህም ይላል፡፡ - «እላህም ማበላሸትን አይወድም፡፡» (አል ቡቱራ 205)

ይህ አሰላማዊ አሰላት፤ ነብዩ (ሰ.ወ.) ሙስሊሞች በአስተጋሪና አጣብቂኝ ሁኔታ ውስጥ እንኳን ቢሆኑ፤ መልካምን እንዲሰሩና ምድርን ያለሙ ዘንድ ትክክለኛ እንዲያስተላልፉ አድርጓል፡፡ ነብዩ (ሰ.ወ.) እንዲህ ብለዋል፡፡ «አንዳችሁ በእጅ ችግኝ ይዞ ሰዓቢቷ ብትከሰት፤ ላትከሰት ሊተክላት የቻለ ሁሉ ይትከላት፡፡» (አህመድ 12981)

በቤተሰብ ውስጥ፡

ኢሰላም፡ በአንድ ቤተሰብ አባላት መካከል ስነ ምግባር ከፍተኛ ስፍራ የሚሰጠው አንደሆነ አጽንኦት ይሰጣል። ነብዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡ «ባለጫዊታህ ለቤተሰቡ መልካም የሆነው ነው፤ እኔ ለቤተሰቦቼ መልካማቸው ነኝ።» (አል ቲርግሊ 3895)

■ ነብዩ (ሰ.ወ) ከሰው ዘር በጠቅላላ ምርጡ ሰው ናቸው። እንዲህ ከመሆናቸውም ጋር በትንሽ በትልቁ፡ በቤት ውስጥ ጉዳይ ባለቤታቸውን ይረዱና ያግዙ ነበር። ባለቤታቸው፤ አመት ዓሊሻ(ረ.ዐ) የሚከተለውን ብለዋል፡ «አላቸው በቤተሰባቸው ጉዳይ የተጠመዱ ነበሩ።» (አል ቡኸሬ 5048) ይህ በቤት ውስጥ በሚሰሩት ስራ ፣ በቤት ውስጥ በሚሰሩት ስራ ከቤተሰባቸው ጋር ይላተፉ ነበር ማለት ነው።

■ ከሚሰጡትም ጋር ይቃሉዱና ይጫወቱም ነበር፤ ባለቤታቸው አመት ዓሊሻ(ረ.ዐ) አንዲህ ይላሉ፡ «በአንድ ወቅት ከነብዩ (ሰ.ወ) ጋር በሆነ ገዢቸው ላይ አብረዋቸው ተጉዢ ነበር፤ በወቅቱ እኔ ልጅ ነበርኩ። አልወፈርኩም አልከበድም ነበር፤ ነብዩ ለሰዎች አንዲህ አሉ፡ «ቀደመን ከፊት ከፊት ሂዱ።» ሰዎቹም ከፊት ከፊት ሄዱ። ከዚያም «ነይ እስኪ አንሸቀዳደም» አሉኝ ተሸቀዳደምና እኔ ቀደምኳቸው፤ ዝም አሉኝ። ከወፈርኩ፤ ከከበድኩ ከጨመርኩ እና ተሸቀዳደመን አንደነበረ ከረሳሁት በኋላ አሁንም በሆነ አጋጣሚ በአንድ ገዢቸው ላይ አብሬያቸው ተጓዝኩ። አብረውኝ የነበሩ ሰዎችን «ወደፊት ቅደመ» አሏቸውና ሰዎቹም ከፊት ከፊታችን ተጓዙ፤ አላቸውም «እስኪ ነይ አንሸቀዳደም» አሉኝ፤ ተሸቀዳደምና ቀደመኝ፤ ከዚያም እየላቁ፡ «ይህኝ የዚያኝ መካኒኛ ናት።» አሉኝ « (ኤከመድ 26277)

በገባድ ውስጥ፡

ምናልባት የሰው ልጅ ለገንዘብ ካለው ፍቅር የተነሳ ድንበር በማለፍ እርም የተደረጉ ነገሮች ውስጥ ሊዘፈቅ ይችላል። በመሆኑም ኢሰላም ይህን የገንዘብ ወዴታውን በላቀ ስነ ምግባር ሥርዓት ማስያዝ እጅጉን እስልላ፤ አንደሆነ አጽንኦት ሰጥቶ ያስተምራል። ለምሳሌ፡

■ ኢሰላም በሚሳን ድንበር ማለፍንና መበደልን ይከለክላል። ይህን የሚሠራ ሰውንም ሰርቱ የሆነ ቅጣት፡ አንደሚጠብቀው ይነግራል። አላህ (ሱ.ወ) አንዲህ ይላል፡ «ለሰላቢዎች ወዮላቸው፤ ለነዚያ ከሰዎች ባስሰፈሩ ጊዜ የሚያስዋሉ፤ ለሰላም (ለሰዎቹ) በሰፊና ወይም በመዘነላቸው ጊዜ የሚያንድሱ (ለጥንት)» (አል ሙጠፊፊን 1-3)

■ በግብይት ላይ ገራጦ መሆንን ያበረታታል። ነብዩ (ሰ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡ «ሲሸጥ፤ ሲገዛና፤ ሲፋረድ ገር የሆነን ሰው አላህ ይዘንለት።» (አል ቡኸሬ 1970)

በሥራው ስጦታ፡

አስላም፡ የፈጠራ ባለቤቶችን በርካታ ስነ ምግባሮችና ስርዓቶችን ሊለበሱ አንድሚገባ ያስተምራል።

■ ሥራን በብቃትና በጥራት መስራትን፤ ምርትን በሚያምር ሁኔታ ማምረትን ያሳያል። ነብዩ (ሲዐወ) እንዲህ ይላሉ፡- «አላህ (ሱወ)፤ እንዳችሁ በሚሠራ ጊዜ ሥራውን በብቃትና በጥራት እንዲሰራው ይፈልጋል።» (አቡ ያዕላ 4386/ አል በይሃዊ ራ ሺዓቢል ኢማን 5313)

■ ከሰዎች ጋር የተደረገን ስምምነትና ውል መጠበቅ ነብዩ (ሲዐወ)፤ «የመናፍቅነት መገለጫ ምልክቶች ሦስት ናቸው። ካሉ በኋላ ከነሱ መካከል «ቃል ከገባ በኋላ ቃሉን ማፍረስ» በማለት ጠቅሰዋል። (አል ቡኸደ 33)

4. የላቀ ስነ ምግባር በማንኛውም ሁኔታ አስፈላጊ ስለመሆኑ በአስላም፤ ስነ ምግባር እዚህ ውስጥ አይገባም የሚባልለት ነገር የለም። መስሊም፤ ጦርነትን ጨምሮ እጅግ አዳጋች በሆኑ ሁኔታዎች ውስጥ እንኳ የአላህን ሕግ በመፈጸም ረገድ የመልካም ስነ ምግባርን መርሆዎች ይከተላል። የአንድ ነገር ዓላማና መድረሻ መልካምነት የመዳረሻ መንገዶቹን መጥፎ ገጽታ አያዳግውም፤ ስህተትነቱንና ጥመቱንም አይሸፍነውም። ስለሆነም አስላም መስሊሙን፤ ከጠላት ጋር በሚኖረው ግንኙነት እና በጦርነት ውቅር በሚኖረው ሁኔታ ላይ ሳይቀር፤ በለያትዳንዱ አንትስታሁው የሚገዛውና በስርዓት የሚመራው

የሆነ ጠቅላይ መመሪያ አስቀምጧል። ይህ መመሪያ፤ የአንድ መስሊም የሕይወት ገጠመኛ፤ የንዴትና የጭፍንነት ግላዊ ስሜቶች ተገጥሮ እንዲሁም ለሁሉም ለችኩቱኝነትና ለማን አለበኝነት መፈንጨያ እንዳይሆን ያደርገዋል።

በጦርነት ላይ ያለው የአስላም ስነ ምግባራዊ መመሪያ

1- አስላም ከጠላት ጋር ፍትሃዊነትና ሚዛናዊነት እንዲኖር አሟል፤ በደልንና በነርሱ ላይ ድንበር ማለፍን ከልክሏል። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ሕዝቦችንም መጥላት ባለማስተካከል ላይ አይገፋፋችሁ፤ አስተካከሉ፤ እርሱ (ማስተካከል) ለአላህ ፍራቻ በጣም የቀረበ ነው።» (አል ማሐዳ 4) ለጠላቱቻችሁ ያላችሁ ጥላቻ ድንበር እንድታልፉና በደል እንድትፈጽሙ ሊያደርጋችሁ አይገባም ማለት ነው። ይልቁንም በንግግራችሁም ሆነ በተግባራችሁ ፍትሃዊ ሁኑ እያለ ነው።

2- አስላም፤ ከጠላት ጋር በሚደረግ ውልና ስምምነት መከዳትንና ማቃለልን ይከለክላል።

ጠላትንም ቢሆን መከዳትና ማቃለል ከልክል ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «አላህ ከዳተኞችን አይወድምና።» (አል እንፋል 58)

3- አስላም የጠላትን ፊሳ ማግለጋትና መቆራረጥን ይከለክላል። የመጋገን ገላ መቆራረጥ ሐራም ነው። ነብዩ (ሲዐወ)፤ «ፊሳን አትቆራረጡ» ብለዋል። (መስሊም 1731)

4- በጦርነት ላይ የማይሳተፉ አካባቢን በማባላሸን የማይታወቁ የሆኑ ሰላማዊ ነዋሪዎችን መገደል ይከለክላል ታላቁ ሠሐቢይ፤ የመስሊሞች ኸሊፋ፤ እቡበከር(ረዐ)፤ ኡሳማ ቢን ዘይድን(ረዐ) ወደ ሻም ሀገር የጦር መሪ አድርገው በላኩ ጊዜ፤ «ታዳጊ ሕግን፤ ያረጅ ሽማግሌንም፤ ሴትንም አትግደሉ። የተምር ዛፍን አትቀረጡ አታቃጥሉም፤ የሚያፈራ ዛፍንም አትቀረጡ። ልትመገቡ ካልሆነ በስተቀር በበቃል የሕገቦችን ፍየሎች፤ ላምና ግመሎች አትረዱ። አራሳቸውን ለአምልኮ ያገለሉ፤ በገዳማት ውስጥ የሚኖሩ ሰዎችም ያጋጥሟችኋል፤ አራሳቸውን አሳልፈው በሰጡለት ነገር ላይ ተቀምጡ።» ብለዋል። (ኢብኑ ዓሳኪር 2/ 50)

ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የህይወት ታሪክ ስነ ምግባራዊ አስተምህሮት መካከል፡

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፤ እጅግ የላቀ ለሆነው የሰው ልጅ መልካም ስነ ምግባር ዓይነቶች ተምሳሌት ነበሩ። ቁርአን የላቸውን ስነ ምግባር ታላቅ በማለት የገለጸው ለዚህ ነው። ባለበታቸው አመት ዓ.አ.ሻም (ፈ.ዐ.) ስለርሳቸው ስነ ምግባር ሲናገሩ፡- «ስነ ምግባራቸው ቁርአን ነበር።» ከማለት ሌላ የተሻለ የረቀቀ አገላለጽ አላገኙላቸውም። እርሳቸው፤ ለቁርአን ስነ ምግባራዊ አስተምህሮት ተግባራዊ ተምሳሌት ነበሩ።

መተናነስ፡

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እርሳቸውን በማክበርና በማላት አንድም ሰው እንዲቆማቸው አይፈልጉም ነበር። ከዚህም አልፎ ሠሐቦቻቸውን እንዲህ ማድረግን ከልከለዋል፡ በመሆኑም ሠሐቦች ለርሳቸው ያላቸው ክብርና ውድጋ ቢገኝም ጠንካራ ከመሆኑ ጋር የእርሳቸውን መምጣት እያዩ አይቆሙላቸውም። ይህ ሊሆን የቻለው፤ እንዲህ ዓይነቱን ተግባር እርሳቸው እንደማይጠሉ ስላው፤ ነው። (አህመድ 12345 /አል በዛር 6637)

ዐዲይ ቢን ተነቲም (ፈ.ዐ.) ኢስላምን ሲቀበል፤ ወደርሳቸው ዘንድ መጣ። ዐዲይ፤ ከወረብ መኳንንት አንዱ ነበር። የነብዩን (ሰ.ዐ.ወ) ጥሪ አውነታ ለማወቅ ፈለገ። ዐዲይ (ፈ.ዐ.) ይህንን ገጠመኝ ሲናገር፡- «እርሳቸው ዘንድ ስደርስ እንዲት ሲገኝ እንድ ወይም ከአንድ በላይ ሕፃናት አብረዋቸው ነበሩ። ከነብዩ ጋር ያላቸውን የዘምድና ቅርብም ጠቅሷል - በዚህን ጊዜ እነሆ እርሱ የኪስራም ሆነ የቀይወር ንግስና ዓይነት እንዳልሆነ ተረዳህኝ።» ይላል። (አህመድ 19381)

መተናነስ የነብዩን ሁሉ መገለጫ ባህሪ ነው።

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከባልደረቦቻቸው ጋር ሲቀመጡ፤ ክርሰ-መካከል እንደሆነ አንድ ተራ ሰው ነበር። ከነሱ የሚለዩበት ምንም ነገር አይታይባቸውም። በዘረዳቸው ከሚቀመጡት የሚለዩቸው የሆነ ስፍራም አይቀመጡም። የማየታቸው እንግዳ ሰው በተቀመጡበት ቦታ በድንብ በሚገባ ጊዜ፤ እርሳቸውን ከባልደረቦቻቸው ለይቶ ማወቅ አይችልም። እናም «ከመካከላችሁ መካከመድ የትኛችሁ ነው? » በማለት ይጠይቅ ነበር። (አል ቡካሪ 63)

እነሱ ቢን ማሊክ እንዲህ ብለዋል፡- «ከመዲና ባርቶ መካከል የሆነች እንዲት ባሪያ፤ ጉዳይዋን እንዲያስፈልገውላት የነቢዩን (ሰ.ዐ.ወ) እጅ ይዞ የፈለገችበት ቦታ ትሄድ ነበር።» (አል ቡካሪ 5724)

«አጃቸውን ይዙ» የሚለው ሐረግ፤ ለትንሹም ለደካማውም የነበራቸውን እሺታና ገራገሪትን ለመግለፅ የተጠቀመበት ነው። ይህ፤ ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) በመተናነስ ላይ የነበራቸውን ባህሪ ድካ በደረሰ መልኩ ይገልጻል። ምክንያቱም በታሪኩ ላይ የተጠቀሰው ወንድ ሳይሆን ሴት፤ ነፃ ሳትሆን ባሪያ ነች። ከመሆኑም ጋር ጉዳይዋን እንዲያስፈልገውላት የፈለገችበት በፍራ ይዛቸው ትሄድ ነበር።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡- «በልቡ ውስጥ የትንጣት ክብደት ያህል ኩራት ያለበት ሰው ጀነት አይገባም።» (መስሊም 91)

እዝነት፡

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «እዛዎች እርረህማን ያዝገላቸዋል፤ በምድር ውስጥ ላለ እዚኑ፤ ከሰማይ በላይ ያለው ያዝገላችኋልና።» ብለዋል (አል ቲርሚዲ 1924 / ለቡ ዳውድ 4941)

የኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) አዛዥነት በበርካታ ስፍራዎች ላይ ይገኛል፤ ከነዚህም መካከል፡

■ ለአባቶች የነበራቸው አገዛዥነት፡

አንድ ገጠሬ ወደ ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ዘንድ መጣና፡ «ልጆቻችሁን ትሰማላችሁ? አዥ ግን እንሰማቸውም፡፡» አላቸው፡፡ ኑብዩም (ሰ.ዐ.ወ)፡ «ታዲያ አላህ ከቀልብህ ውስጥ እገዛትን የነጠቀ ከሆነ እኔ ምን ላደርግልህ እችላለሁ?» በማለት መልስ ሰጠት፡

(አል ቡኸሪ 5652 ሙስሊም 2317)

ሌላ ገጠሬ ደግሞ የዓሊይን ልጅ ሐሰንን ሲስሙ ተመለከታቸውና፡ «እኔ አስር ልጆች አሉኝ ነገር ግን አንዱንም ስማው አላውቅም፡፡» አለ፡፡ በዚህን ጊዜ ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ)፡- «አነሆ የማያገኝ እይታዘንላችሁ፡፡» አሉት፡ (ሙስሊም 2318)

አንድ ጊዜ የልጃቸውን ሴት ልጅ፤ ኡማማ ቢጉት ዘይነብን ይዘው ሰግደዋል፡፡ ሱጃድ ሲያደርጉ ቁጭ ያደርጓታል፤ ሲቆሙም ይሸከሟት ነበር፡፡ (አል ቡኸሪ 494/ ሙስሊም 543)

ሠላት ውስጥ ሆነው የሕፃን ልጅ ለቅሶ ከሰሙ፤ ሠላቱን አጠርና ፈጠን አድርገው ይሰግዱ ነበር፡፡ አቡ ቀታዳ ከኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የሚከተለውን አስተላልፈዋል፡ «ሠላት ስሰግድ በውስጧ ማስረዘምን አፈልጋለሁ፤ ከዚያም የሕፃን ልጅ ለቅሶ እሰማለሁ፤ እናም እናትዋን እንዳላሰጩንታት በማሰብ ሠላቱን አሳጥራለሁ፡፡» (አል ቡኸሪ 675/ ሙስሊም 470)

■ ለሴቶች የነበራቸው አገዛዥነት፡

ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ሴት ልጆችን በመንከባከብ ለነርሱ በጎ በመዋል ላይ አንሳስተዋል፡፡ «በነዚህ ሴት ልጆች የሆነ ፈተናን የተፈተነ ለነርሱም በጎን የዋለ ሰው ለርሱ ከአሳት ግርፍ ይሆንላታል፡፡» ይሉም ነበር፡፡

(አል ቡኸሪ 5649 / ሙስሊም 2629)

የሚሰትን መብት በተመለከተ ጠበቅ አድርገዋል፡፡ የሷን ጉዳይ ልዩ ትኩረት ቸረውታል፡፡ የተለየ እንክብካቤም ሰጥተውታል፡፡ ሙስሊሞችም በዚሁ ዙሪያ ከፈላቸው ለከፊሉ አደራን እንዲያስተላልፍ አዘዋል፡፡ «ስለ ሴቶች መልካም ነገርን ተናዘዙ፡፡» ብለዋል፡፡ (አል ቡኸሪ 4890)

ኑብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከቤተሰባቸው ጋር ገራገር በመሆን ዓይተኛ ተምሳሌት ነበሩ፡፡ ለምሳሌ፡ በአንድ ወቅት ግመላቸው እጠጉበ ቁጭ ባሉበት ባለቤታቸው ሠፊያ(ጊዐ) አግኝቶ በጉልበታቸው ላይ በማድረግ ተገጠላጥላ ግመሉ ላይ ወጥታለች፡፡ (አል ቡኸሪ 2120)

ልጃቸው ፋጢማ አላቸው ዘንድ በምትመጣ ጊዜ እጇን ይዘው ይሰጧታል፤ እርሳቸው በሚቀመጡበት ቦታም ያስቀምጧታል፡፡ (አቡ ዳወድ 5217)

■ ልደካሞች የነበራቸው አገሮች

ነብዩ (ሲ.ወ.)፣ ሰዎች ወላጅ አልባ ሕፃናትን የመንከባከብ ታላራነትን እንዲወስዱ ያነሳሉ ነበር። ነብዩ (ሲ.ወ.)፡- አመልካች ጣታቸውንና የመክሰ ጣታቸውን በማቆራረፍ፡- «እኔና ወላጅ አልባ ሕፃንን (የቲምን) የሚንከባከብ ሰው፣ በጅንት ውስጥ እንዲህና እንዲህ ነን» ብለዋል። (አል ቡካሪ 4998)

ባሎቻቸው ለሞላቸው ሴቶች እና ለቸግረኞች ጉዳይ የሚረድኑትና የሚለፉት ሰው፣ ቀኑን በጾም፣ ለሌቱን ደግሞ በመስገድ ከሚያሳልፍ፣ በአላህ መንገድ ላይ ከሚታገል ታጋይ ጋር አኩል እድርገውታል። (አል ቡካሪ 5661/ ሙስሊም 2982)

ልደካሞች መራራትና መደንገጥ፣ መብታቸውን መጠበቅ ወይም መስጠት፣ ለሰላይ መጨመርና በጠላት ላይ ድልን የመጎናጸፊያ ሰብዘም እንደሆነ አስተምረዋል። ነብዩ (ሲ.ወ.)፡- «ደካሞችን ፈልገልኝ፤ ድልን የምታገኙትም ሆነ ሲሆኑ የምታገኙት በደካሞቻችሁ ነው።» ይላሉ። (አቡ ዳወድ 2594)

■ ነብዩ (ሲ.ወ.) ለአንስሳት የነበራቸው አገሮች

ነብዩ (ሲ.ወ.)፣ ሰዎች ለአንስሳት እንዲራሩ ያሳስቡ ነበር። የማይችሉትን ነገር እንዳያሸከሟቸውና እንዳያንገላቷቸው

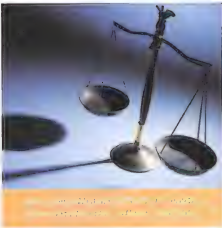

አስጠንቅቀዋል። ነብዩ (ሲ.ወ.)፣ እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ (ሱ.ወ) በነገሮች ሁሉ አሳምሮ መስራትን ደንግጓል፤ እናም ስትገድሉ እንዳይላችሁን አሳምሩ፤ ስታርዱም አስተራራሳችሁን አሳምሩ፤ እንዳችሁ ቢለዋውን ይሳለው፤ እርዱንም በቶሎ ያሳርፈው ።» (ሙስሊም 1955)

እንድ ያሳደደ እንዲህ ብሏል፡- በእንድ ወቅት ነብዩ (ሲ.ወ.) ያታጠልነውን የጉንዳን መንደር ተመለከቱና፤ «ይሄን ያቃጠለው ማን ነው?» በማለት ጠየቁ፤ እኛ ነን አልናቸው፤ እሳቸውም፡ «የአሳት ጌታ አንጂ በአሳት ማንም ማንም ሊቱባ ሊይገባም።» አሉን። (አቡ ዳወድ 2675)

ፍትሃዊነት፡

ነብዩ (ሲ.ወ.) የቅርብ ዘመዳቸው ላይም ቢሆኑ ፍትሃዊውን የአላህ ፍርድ ተረምጊ ከማድረግ ወደኋላ የሚሉ አልነበሩም። አላህም እንዲህ ሲል አለ፡- «እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በትክክል (በፍትሕ) ቋሚዎቹ፣ በንፍሳቸው ወይም በወላጆችና በቅርብ ዘመዶች ላይ ቢኾንም እንኳ ለአላህ መስራቾች ኹኑ።» (አል ኒላክ 135)

የተወሰኑ የነብዩ (ሲ.ወ) ባልደረቦች፤ ሳሳዋ ውስጥ ከብር የነበራት፤ ስርቃ የተያዘች አንዲት ሴት ላይ ኢስላማዊና ቅጣት ተፈጻሚ አንዳይሆንባት ለማግለል ወደ ኑብዩ (ሲ.ወ) ዘንድ በመጡ ጊዜ፤ «የመገመድ ነፍስ በእጁ በሆነችው ጌታ አምላላሁ፤ የመገመድ ልጅ ፋጢማ ብትሰርቅ አንኳን እጄን አቅርጠዋለሁ።» ብለው መልሰዋቸዋል። (አል ቡ-ኸሪ 4053 / መ-ሰሊም 1688)

በሰዎች ላይ ወለድ ወይም አራጣ እርም በተደረገ ጊዜ መጀመሪያ የጀመሩት ለርሳቸው እጅግ ቅርብ የሆነውን ሰው በመከልከል ነበር። ያም አጋታቸው ዐባስ(ረ.ወ) ነው። በወቅቱ ኑብዩ (ሲ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «መጀመሪያ ውድቅ የማይደርገው የኛን ወለድ ነው፤ የዐባስ ቢን ዐብዱልሙጠሊብን ወለድ (የወለድ ውል ስርጉለሁ)፤ እነሆ ሁሉም የአራጣ ገንዘብ ውድቅ ሆኗል።» አሉ። (መ-ሰሊም 1218)

የአንድ ማኅበረሰብ ዕድገትና ሰልጣኔ የሚሰካው፤ ደካሞች ምንም ሳይፈሩና ሳያመቱ ከጉልበተኞች መታታቸውን መውሰድ በመገላቸው እንደሆነ አስተምረዋል። ኑብዩ (ሲ.ወ) አንዲህ ብለዋል፡- «በውስጧ ያሉ ደካሞች ያለ ምንም ፍርሃት መታታቸውን የማይወስዱበት ወይም የማያገኙበት ሕገብ አይበለጽግም(አይደነግም)።» (ኢብኑ ማጃህ 2426)

በጎ መዋልና ሊጋስነት፡

ኑብዩ (ሲ.ወ) በመልካም ነገር ላይ ሊጋስ ሰው ነበሩ። እጅግ በጣም ሊጋስ የሚሆኑት ደግሞ በረመዳን ወር፤ ጅብረል(ዐ.ሰ) በሚጎበኝቸው ጊዜ ነው። በረመዳን ውስጥ፤ ረመዳን እስከሚያልቅ ድረስ በየሌሊቱ ጅብረል(ዐ.ሰ) ይጎበኛቸው ነበር። በዚህም ጉብኝቱ ቁርአንን ያናብባቸዋል። እናም ጅብረል(ዐ.ሰ) በሚጎበኝቸው ጊዜ ለመልካም ነገር ያላቸው ሊጋስነት ወይም ፈጣንነት ከተላከ ገፋሰ የፈጠነ ነበር። (አል ቡ-ኸሪ 1803 / መ-ሰሊም 2308)

ኑብዩ (ሲ.ወ) ተጠይቀው ያልሰጡት ነገር የለም። አንድ ጊዜ፤ የሆነ ሰው ሊጠይቃቸው መጥፋቱ፤ በሁለት ተራሮች መገሰል ያለን ሸለቆ የሚመሉ ፍየሎችን ሰጡት፤ እናም ሰውየው ወደ ጎሳዎቹ በመመለስ፤ «ሕዝቦቼ ሆይ ስለመ፤ መሳሰሎድ ድህነትን የማይፈራ የሆነን ስጦታን ይሰጣል።» አሉ። (መ-ሰሊም 2312)

በአንድ ወቅትም ሰማንያ ሺህ ዲርሃም መጣላቸውና በከረጢት አስቀመጡት፤ ከዚያም ተመልሰው መጡና አከፋፈሉት፤ አንድንም ለማኝ ሳይመልሱ ሁሉንም አከፋፍለው ጨረሱ። (አል ሃኪም 5423)

አንድ ሰው ወደሳቸው በመምጣት፤ ጠየቃቸውና፤ «ምንም የምሰጥህ ነገር የለኝም፤ ቢሆንም በእኔ ጣም ጣዛና የላኝ ነገር ከመጣልኝ አከፍላለሁ።» ሲሉት፤ ዐመር(ረ.ወ) «አንቱ የአላህ መልከተኛ ሆይ፤ አላህ የማይቸሉትን ነገር አላስገደደዎትም።» ለምን አራሳምን ያስጨንቃሉ። ሲሉት፤ ኑብዩ (ሲ.ወ) የዐመር(ረ.ወ) አስተያየት አላስደሰታቸውም ነበር፤ ሰውየውም እንዲህ አለ፡ «ስጥ የዙፋኑ ባለቤት እንደሆነ ያላንቡበኛል ብለህ አትፈራ።» አላቸው፤ ነብየም (ሲ.ወ) በሰውየው ግግር ፈገግ አሉ። የደረሱ ስሜት በፈታቸው ላይ ይንጸባረቅ ነበር። (አል ኡሐዲቲል መ-ኸታራ 88)

ኑብዩ (ሲ.ወ) ከኡኮይን ዘመቻ በተመለሱ ጊዜ የገጠር ሰዎችና አዲስ መ-ሰሊሞች ከተገኘው ምርኮ ስጦታ ከጅላው ወደሳቸው መጡ፤ በጣም አጨናኝቸውም፤ በጣም ከማጨናኝታቸው የተነሳ ወደ ዛፍ ስር አስጠጓቸው፤ የዛፍ ቅርንጫፍ ልብሳቸውን ገፈፋቸው፤ በዚህን ጊዜ ኑብዩ(ሲ.ወ) አንዲህ አሉ፡- «ልብሴን ስጡኝ፤ በነዚህ ዛፍኝ ቅርንጫፍ ልክ ገንዘብ ቢኖረኝ እንኳን በመከከለቸሁ አከፋፍራው፤ ከዚያም ስስታምም ሆነ ውሽታም፤ እንዲሁም ድህነትን ፈሪ እንዳልሆንኩኝ ታውቁ ነበር።» አሉ። (አል ቡ-ኸሪ 2979)

ኑብዩ (ሲ.ወ)፤ የአላህ እገነኝና ሰላም በርሳቸው ላይ ይሁንና በሁሉም የሕይወት ዘርፎች ውስጥ የመልካም ስነ ምግባር ዓይነቶች ተምሳሌት ነበሩ።

አዲሱ ሕይወትህ

12

የሰው ልጅ ወደ ኢስላም የገባበት ቅጽበት በሕይወቱ ውስጥ ከባድ ቦታ የሚሰጠው አጋጣሚ ነው። እውነተኛው ልደቱ ያ ነው። የመፈጠሩን ሚስጥር የሚረዳው ከዚያ በኋላ ነው። ገር በሆነው የኢስላም ሕግ መሰረት ሲኖርና ሕያው ሊሆን እንደሚችልም የሚገነዘበው ከዚያች ቅጽበት በኋላ ነው።

የጥያቄ

እንደ ሰው ወደ ኢስላም እንዴት ሊገባ ይችላል?

ንሐዙ (+ውብ)

ምስጋና የሚሹ ደጋፆች

ወደ ኢስላም መጣራት

- ወደ እሳዛ መገንጠል የመጣራት ትፋሳት
- የትክክለኛ ጥሪ መገኘቱን ያሳያል
- ቤተሰብን መጣራት

እካባቢህና ቤተሰብህ

ወደ ኢስላም ከገቡ በኋላ ያለው ቤተሰባዊ ሕይወት

- ባልህ ሚስት በእንደነት ኢስላምን ከተቀበሉ
- ባል ብቻውን ከሰለመ
- ሚስት ብቻውን ከሰለመች
- ህገወጥናት መስላም

ከሰለሙ በኋላ ስም መቀየር

ተፈጥሯዊ ፈለጎች

» አንድ ሰው ወደ ኢስላም እንዴት ሊገባ ይችላል?

አንድ ሰው ሁሉን የእምነት የምስክርነት ቃል ትርጉማቸውን አውቆ፣ በልቦናውም እርግጠኛ ሆኖ፣ በምላሱ በመናዘዝ ወደ ኢስላም ይገባል። እነኚህ ሁሉን የእምነት የምስክርነት ቃላት የሚከተሉት ናቸው፡

1 «ከአላህ በስተቀር በአውነት የሚገዙት እምላክ አለመኖሩን አመሰክራለሁ» ይላል። ከአላህ ባሻገር በአውነት የሚገዙት እምላክ እንደሌለ በልቦናዬ እምኔ በምላሱ አመሰክራለሁ፤ እርሱን በብቸኝነት አመልክባለሁ፤ እርሱ አጋር የለውም ማለት ነው።

2 «መ፡ከመድ የአላህ መልክተኛ ናቸው ብዬ አመሰክራለሁ» ይላል። መ፡ከመድ (ሰ.ዐ.ወ)፣ ወደ ሰው ልጆች ሁሉ የተላኩ የአላህ መልክተኛ መሆናቸውን በልቦናዬ እምኔ በምላሱ አመሰክራለሁ፤ ሳዘዘው ነገር ታየኝ፤ ለከለክለውም ተከልካይ አሆናለሁ፤ አላህንም ከርሱ ድንጋጌና ፈላጊ ጋር በሚገጥም መልኩ አገዛለሁ፤ ማለት ነው። (ገጽ፡ 40-48 ተመልከት)

አዲስ መስሊም ገላውን ይታጠባል

የሰው ልጅ፣ ወደ ኢስላም የገባበት ቅጽበት በሕይወቱ ውስጥ ከባድ ቦታ ያለው አጋጣሚ ነው። እውነተኛው ልደቱ ያ ነው። በሕይወት የመገኘቱን ሚስጥር የሚረዳው ከዚያ በኋላ ነው። በዚህ ሃይማኖት ውስጥ ከመግባቱ ጋር ተያይዞ ሰውነቱን በጠቅላላ በውሃ መታጠብ ይኖርበታል። ውስጡን ከማጋራት፣ ከመንጅሎች አንዳጠራ፣ አንዳጸዳ ሁሉ ላዩንም በውሃ በመታጠብ ቢያጸዳ ይወደድለታል።

ነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) አንድ ከዐረብ መኳንንት መካከል የነበረን ሕዝብ ወደ ኢስላም ለመግባት በፈለገ ጊዜ ሰውነቱን አንዲታጠብ እዘውት ነበር። (አል በይሃዌ 837)

ንህዝብ ወደ አላህ መመለስ ማለት ነው። ማንም ሰው ከነበረበት አመጽንነትና ከሃዲነት ከልቡ በትክክል ወደ አላህ ከተመለሰ ያ ተከክለኛ ንህዝብ ይባላል።

መስሊም በእያንዳንዱ የሕይወት አርከን ወደ አላህ መመለስ ወይም ተውባና ምህረትን መለመን ያስፈልገዋል። የሰው ልጅ በተፈጥሮው ተሳሳት ነው፤ ስለሆነም በተሳሳተ ቁጥር አላህን ምሕረት መለመንና ወደርሱ ንህዝብ መግባት ይኖርበታል።

የትክክለኛ ንህዝብ መስፈርት ምንድነው?

አንድ ሰው፣ ከከህይወት፣ በአላህ ከማጋራትና ከሌሎችም ወንጀሎች በሙሉ ተውባት (ንህዝብ) ሲያደርግ፣ ንህዝቡ ትክክለኛና ተቀባይነት ያለው አንዲሆን የተወሰነ ቅድመ መስፈርቶች መግለጽ አለባቸው። ከነዚህ ከቅድመ መስፈርቶች መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 ወንጀሉን ማሻም

ወንጀል አየሰራ ንህዝብ ገብቻለሁ ቢል ንህዝቡ ትክክለኛ አይሆንም። ከትክክለኛ ንህዝብ በኋላ ወደ ወንጀል ቢመለስ፣ ከዚህ በፊት ያላለፈው ንህዝብ አይበላሽበትም ግን ለሰራው ወንጀል አዲስ ንህዝብ መግባት ያስፈልገዋል።

2 ላሳለፈው ወንጀል መጸጸትና መጻፈጥ

ንህዝብ (ተውባት)፣ ከአንድበፊፀመው ወንጀል ከማይጸጸትና በሰራው ሃጢአት ከማይቆጭ ሰው ተቀባይነት አይኖረውም። ያሳለፋቸውን ወንጀሎች የሚያወራን፣ በዚያም ኩራት የሚሰማውንና የሚከፈሉትን ሰው ከተጸጸች መመደብ አይቻልም። ነቡዩ (ሰ.ወ.ወ) እንዲህ ብለዋል፦ «ንህዝብ ማለት መጸጸት ነው።» (ኢብኑ ማጃህ 4252)

3 ዳግም ወደ ወንጀሉ ላለመለስ ቁርባኑን ውሳኔ ማግኘት

ከንህዝብ በኋላ ወደ ነበረበት ወንጀል ለመመለስ የሚያስብ ሰው ንህዝቡ ተቀባይነት አይኖረውም።

ውሳኔ ላይ ለመያዝ የሚገባው አርምግሚንት።

• ነፍሱ የትኛውንም ያክል ከባድ ችግር ወይም እንቅፋት ቢገጥማትም ወደ ነበረበት ወንጀል ላለመመለስ ከነፍሱ ጋር ቃል ኪዳን ይገባል። ነቡዩ (ሰ.ወ.ወ)፦ «ሦስት ነገሮች በውስጡ የተገኙለት ሰው የኢማንን ጣዕም አግኝቷል።» ባለት ንግግራቸው ውስጥ፣ «አላህ ወደ ኢስላም ከመራው በኋላ ወደ ከሀይት መመለስን ልክ እሳት ውስጥ መወርወርን እንደሚጠላው መጥላት ነው።» የሚለውን ጠቅሰዋል። (አል ቡኻሪ 21/ መስሊም 43)

• አማናቸው ከዘቀጠና ወንጀልን ከሚያዘውትሩ ግለሰቦችና ወንጀል ከሚገባበርበት ቦታ መራቅ

• በገራሉት አካሄድ ቋንቋ አላህን እስከሚሞት ድረስ በሃይማኖቱ ላይ እንዲያጸናው መለመንን ማጥፋት አበባት። ከነዚህም ዳግም፣ መካከል በቁርአንና በሐዲስ የተጠቀሱ አሉ።

+ «ጌታችን ሆይ ቅኝን መንገድ ከመራሽን በኋላ ልበቻችንን አታዘምብልንን።» (አል ዒምራን 8)

* «እኛን ልቦችን ገለባባዊ የሆነክ ጌታ ሆይ ልቤን በእምነት ላይ አጽናው» (አል ቴርሚዝ 2140)

አዲሱ ሕይወትህ

አንድ መስለም አላህ(ሱ.ወ) በርሱ ላይ ከዋሳቸው ጋራ ምናቸውን ታላቁ የሆነውን ወደ ቀጥተኛው ጎዳና የመመራትንና የነገሩን ደጋ የሚያመለክቱትን መንገዶች ዋና ዋናዎቹ የሚከተሉት ናቸው፡-

1 ሃይማኖትን አጥብቆ መኖሪያ ለሚያጋጥሙ ችግሮች ታጋሽ መሆን

የድልብ ባለቤት የሆነ ሰው፣ ጉበረቱ የወሮበሎችና የዘራፊዎች እጅ አንዳያገኘው ከፍተኛ ጥንቃቄና ጥበቃ ያደርግለታል፡፡ ለጉዳት ከሚዳርጉት ነገሮች ሁሉ ይከላከለዋል፡፡ ሊሰላም ለሰው ዘር በጠቅላላ የተበረከተ ታላቅ ስጦታ ነው፡፡ የአመለካከት አቅጣጫ ብቻ አይደለም፡፡ ወይም ሰዎች ባሻቸው ጊዜ የሚፈፅሙት ስሜትም አይደለም፡፡ እያንዳንዱን የሕይወት ገጠመኛና አንቅስቃሴ የሚቆጣጠርና የሚያስተዳድር ሃይማኖት ነው፡፡ አላህ (ሱ.ወ) መልከተኛውን (ሰ.ወ) ሊሳላምን፣ የቁርአንን መመሪያ አጥብቀው አንዲይዙ ያዘዘቸውና በዚህ ጉዳይ ላይ ምንም ዓይነት ማራገፊያ ሊኖር አንደማይገባ የገለጸላቸው ለዚህ ነው፡፡ ይህም ሊሰላም ትክክለኛውና ቀጥተኛው ጎዳና በመሆኑ ነው፡፡

«ያንንም ወዳገተ የተወረደልህን አጥበቀህ ያዘ አገተ በቀጥተኛው መንገድ ላይ ነህና፡፡» ይላል፡፡ (አል ዙፒኑ፡ፍ 43)

አንድ መስለም ሊሰላምን ከተቀበለ በኋላ በሚያጋጥመው ችግርና መከራ ማዘን የለበትም፡፡ ለችግርና ለመከራ መጋለጥ የአላህ ተፈጥሯዊ ሕግ ነው፡፡ ከኛ በላይና ታላቅ የበሩት መልአክተኛ (ሰ.ወ) ብርቱ ችግርና መከራ ደርሰባቸው ታግለዋል፤ ታግለዋል፡፡ የአላህን ነቢያት ብንመለከት፣ አላህ ታሪካቸውን ተርክልናል፤ በምን መልኩ እንደተንገላቱና እንደተሰሩ ሃሳቦችና ክፍሎች፤ ከጠላት በፊት የዘመድና የጻድኛ ጥቃት እንደደረሰባቸው ገልጾልናል፤ ሆኖም በአላህ መንገድ ላይ በገጠማቸው ነገር ምንም አልተዳከመም፤ የነበራቸውን አቋምና እምነት አልዋሩም አልለወጡም፡፡ ስለዚህ ይህ በአገታቸው ላይ የደረሰበህ ችግር፣ እምነትህ እውነተኛ፣ አርግጠኛነትህም ጠንካራ በመሆኑ ከአላህ የሆነ ፈተና ነው፡፡ እናም በፈተናው ልክ አገታቸው በርታ፤ ይህን ሃይማኖትህን አጥብቀህ ያዘ፤ ነብዩ (ሰ.ወ) በዱዓቸው ላይ በብዛት ይደጋግሙ እንደነበረው አገታቸው አላህን ለምነው፡፡ «አገቱ ልብን ገለባብዬ የሆነክ ጌታ ሆይ! ልበን በእምነትህ ላይ እጽናልኝ፡፡» በል፡፡ (አል ቲርግዚ 2140)

ይህን በማስመልከት አላህ (ሱ.ወ) አንዲህ ብሏል፡- «ስዎች እምነናል በማለታቸው ብቻ አነሱ ሳይፈተኑ የሚታወቁ መኖሪያቸውን ጠረጠሩን? እነዚያንም ከነሱ በፊት የነበሩትን በአርማጥ ፈትነናል፤ እነዚያንም እውነት የተናገሩትን አላህ በአርማጥ ያውቃል፤ ወሽታዎቹንም ያውቃል፡፡» (አል አንከብት 2-3)

2 በጥበብና በመልካም ግሳጂ ወደ ሊሰላም በመግባረት ላይ መታገል

ይህ የሰው ልጅ ለተናጸፈው የሊሰላም ደጋ ምስጋና ከሚገለፅባቸው መንገዶች መካከል ትልቁ ነው፡፡ ከዚህ በተጨማሪ በአላህ ሃይማኖት ላይ ጽናት አንዲኖር ከሚያደርጉ ምክንያቶችም ዋናኛው ነው፡፡ አንድ ከአደገኛ በሽታ ሃ የሆነ፣ ለት ተቀን ሲያንገላታውና ሲያስታቀው ከነበረው ደዌ ሰውነቱ ጠናማ የሆነለት ሰው፣ አንዲሁም በምን መልኩ ከዚህ በሽታ መግላያውንና ፍቱን መድሃኒቱን ያወቀ ሰው፣ በሰዎች መካከል ይህን ፅወቀቱን ለማስራጨት ከፍተኛ ጉጉትና ፍላጎት ያደርበታል፡፡ በተለይም ለቤተሰቦች፣ ለቅርብ በመጽሐፍ ለሚወዳቸው ሰዎች ይህን ማስተማሩ ጥርጥር የለውም፡፡ አንዳይህ በሚከተለው መልኩ የሚብራራው ይህ ነው፡፡

አዲስ ሕይወትህ

ወደ አላህ መጣረት ያለው ትሩፋት

ወደ አላህ መጣራት ትልቅ ቸርታ ካላቸው ስራዎችና ወደ አላህ ከሚያቃርቡ ነገሮች ላት ያለው ነው። ይህንኑ የሚያደንቁና የሚያበረታቱ የቁርኣን አንቀጾችና የሐዲስ ዘገባዎች አሉ። ከነዚህም መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል።

1 ወደ አላህ መጣረት በቅርቡ፤ ሳላምም ዘንግ በወዲያኛው ሳላም የመጻፍና የበክት መንገድ ነው። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «ከናዝም ወደ ሰን ነገር የሚጠሩ፤ በመልካም ስራም የሚያዘኑ፤ ከከፉ ነገርም የሚከለከሉ ህዝቦች ይጎሩ፤ እነዚያም እነሱ የሚደኑ ናቸው።» (አል ሂዲድ 104)

2 የአንድ ወደ አላህም ጥሩ አድራጊ ሰው ንግግር አላህ ዘንድ በሰውና ተወዳጅ ነው። አላህ (ሱወ) የአንድን ተገራ ንግግር ሲያድኑ አንዲህ ብሏል፡- «ወደ አላህ ከጠሩ መልካምንም ከሰሩ፤ እኔ ከሙስሊሞች ነኝ ካለም ሰው ይበልጥ ታሉ ያማረ ማን ነው?» (አል ፉሒሊት 43) ከርሱ ንግግር የበለጠ ያማረ ንግግር የለም። ይህ ዓይነቱ ሰው፤ ሰዎች ጌታቸውን፤ ፈጣሪያቸውን፤ እንዲሁም ከማጋራት ጭሰማዎች ወደ ኢማን ብርሃን ያወጣቸውን ጌታቸውን እንዲያመልኩ የሚያመለክትና የሚመራ ሰው ነው።

3 ጥሩ ማድረግ(ዳህዋ)፡ የአላህን ትሕብስ መፈጸምም ነው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «ወደ ጌታህ መገናኛ በብልሃትና በመልካም ሳላድ፤ በበለብታ ታል» ጥራ። (አል ነክል 125) ስለሆነም አንድ ተጣሪ ወይም ዳሩ ወደ አላህም ሲጣራ በብልሃት ሊሆን ይገባል። ሁሉንም ነገር በቦታው ማኖር አለበት። ይኸውም ለሚጠራቸው ወገኖች የሚሰማሙና አንገብጋቢ የሆኑ ነገሮችን በመምረጥና በማዘጋጀት እንደያደረጁቸው ምክርና ጣፋጭ የሆነ ተግባርን መስጠት ነው። ለዘብ ባለና ገር በሆነ መልኩ ከነርሱ ጋር መወያየትና ለነርሱ መመራት ቅርብ የሆነውን እካሄድ መጠቀም አለበት።

4

ወደ አላህ መጣረት የሚልኩኝንት ሁሉ፤ በተለይ የነዚያንን የመጻፍና የበክት ተግባር ነው። አላህ (ሱወ) እሳቸውን በሰው ልጆች ላይ መስካሪ አድርጓቸዋል። ለምሳሌም በጅንት አብላሪ፤ ለካሃዲያንና ለአመጸኞች ከአሳት እስጠንታቂ አድርጎ ልካቸዋል። ወደ አላህ የሚጣሩ በሰው ዘር ውስጥ መለኮታዊ ብርሃንን የሚያሰራጩ ናቸው። አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «እነሱ ነብይ ሆይ እኛ መስካሪ አብላሪና አስፈራሪም አድርገን ላከንን፤ ወደ አላህም በፈቃዱ ጠሪ አብራ ብርሃንም (አድርገን ላከንን) እማኝሮችንም ከአላህ ዘንድ ለነርሱ ታላቅ ቸርታ ያላቸው መኾኑን አብሰራቸው።» (አል አክዛብ 45-47)

5

ጥሩ ማድረግ ወይም ዳህዋ የሚያዘጋ የመልካም ነገር ባር ነው። ጥሪህን የተቀበለና በአንተ እጅ የተመራ ሰው ካለ ወይም ከገጠመህ ላንታም የአርሱ ዓይነት ምንዳ አለልን። በሰላቱ፤ በአምልኮው፤ ሰዎችን ባስተማረ ቁጥር ላንታም ምንዳው ይጻፍልሃል። እንዲህ ያለው ተጣሪ የሚያገኘው ጸጋ ምንኛ የላቀ የአላህ ጸጋ ነው። ነብዩ (ሲ.ወ.) እንዲህ ብለዋል፡- «ወደ ቀጥተኛው ጎዳና የተጣራ ሰው፤ እርሱን ከነርሱ ምንዳ ምንም ነገር ሳይጎድል የተከተሉት ሰዎች ምንዳ ይጻፍሉታል።» (ሙስሊም 2674)

6

የአንድ ዳህ ምንዳ ከጅንኝና በውስጡ ካሉ መጠቀሚያ ነገሮች ሁሉ የተሻለና የበለጠ ነው። አንድ ዳህ ምንዳውን የሚያገኘው ከአላህ ዘንድ ነው። ከሰዎች የሚጠብቀው ምንም ዓይነት ምንዳ የለም። ምንዳው ትልቅ የሚሆነውም በዚህ ነው። ሊጋሱ አላህ ደግሞ ለሚወደው ትልቅን ነገር እንጂ አይሰጥም። አላህ (ሱወ) በነበዩላህ ዩኑስ (ዐ.ሰ) አንደበት እንዲህ ይላል፡- «በትሽሹም (አትጎዳኝም) ከምንዳ ምንንም አልለምናችሁምና። ምንዳዬ በአላህ ላይ እንጂ በሌላ ላይ አይደለም፤ ከሙስሊሞች አንድኾንም ታገዢሃለሁ።» (ዩኑስ 72) ነብዩ (ሲ.ወ.) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድን ሰው አላህ በአንተ ሰብብ ቢመራልህ፤ ቀያይ ግመሎች ላንተ ከሚኖሩህ ይሻል።» (አል ቡቲሪ 2847 / ሙስሊም 2406)

የትክክለኛ ዳዕዋ(ጥረ) መግለጫዎች

አላህ(ሱወ)፡ ትክክለኛ ጥሪ ከሌላ የጥሪ ዓይነት የሚለይበትን ባህሪ አብራርቷል። ትክክለኛ ጥሪ የሚከተሉት መግለጫዎች አሉት።

1 መረጃና ዕውቀት

አንድ ተጣሪ ወይም ዳሳ ወደርሱ በሚጠራበት ነገር ዕውቀት ሊኖረው ይገባል። የሚናገረውን ነገር ጠንቅቆ የሚያውቅ መሆን አለበት። አላህ (ሱወ) ለሰቢያ (ሰዐወ) አንዲህ ይላቸዋል፡- «በል፤ይህች መንገዴ ናት፤ ወደ አላህ እጠራለሁ፤ እኔም የተከተለኝም ሰው በግልጽ ማስረጃ ላይ ነን።» (የሱሩ 108)

አንተ ነብዴ ሆይ! መንገዱ፤ መመሪያዬ ይህ ነው፤ በዕውቀትና በመረጃ ላይ ተመስርቶ ወደ አላህ መጣራት ነው፤ ይህ ደግሞ እኔን የተከተሉ ተጣሪዎችም መንገዱ ነው ብለህ ግለጽ አያላቸው ነው።

አንድ ተጣሪ ወደ አላህ መንገድ ለማጣራት የግድ በርካታ ነገሮችን ማወቅ አይጠበቅበትም። አንድን ሽራዓዊ ሕግ ካወቀ ወደዚያ ነገር የመጣራት ጎረቤት ይኖርበታል። አላህን በብቸኝነት መገዛትን (ተውሐድን) ከተማረ፤ ይህንኑ ለሰዎች የማድረስ ግዴታ ይኖርበታል። የኢስላምን መልካምነት ካወቀ ያውቀውን ያክል ለሰዎች ማስተላለፍ አለበት። የሚያውቀው አንዲትን የቀርኦን አንቀጽ ቢሆንም እንኳን ለሰዎች የማድረስ ግዴታ ይኖርበታል። ነብዩ (ሰዐወ) አንዲህ ብለዋል፡-

«አንዲት አንቀጽ ብትሆንም ከኔ የሰማችሁትን አስተላልፉ።» (ሕል በ-ኸሪ 3274)

ህክሶችም አንዲሁ ነበሩ። ወደ ነቢዩ (ሰዐወ) ዘንድ በመምጣት ኢስላምን ይቀበሉና በትንሽ ቀናት ውስጥ የግዴታዎችን መሰረታዊ መርሆችንና መመሪያዎችን ይማራሉ፤ ከዚያም ወደ ጎሳዎቻቸው በመመለስ ወደ ኢስላም ጥሪ ያደርጋሉ፤ እንዲሁም ያንሰሰዋቸዋል። ባህሪያቸው፤ ሰዎች ኢስላምን አንዲወዱና አንዲቀበሉ የሚጋጠዝና የሚያበረታታ ነበር።

2 በዳዕዋ ውስጥ ብልሃትን መጠቀም

አላህ(ሱወ) አንዲህ ይላል፡- «ወደ ጌታህ መንገድ በብልሃትና በመልካም ግላጼ (በሊዘብታ ቃል) ጥራ፤ በዚያችም ለርሷ መልካም በኾነችው (ዘዴ) ተከራክራቸው።» (ሕል ነስል 125)

ብልሃት ማለት፡ መስራት የሚገባን ነገር በሚጣጣም መልኩ መስራትና ከሚሰራው ስራ ጋር የሚስማማ የሆነን ጊዜና ቦታን መምረጥ ነው።

የሰዎች ገንባለና ወደ ልባቸው የመግቢያ መንገድ የተለያየ ነው። ነገርን የመረዳትና የመገንዘብ ችሎታቸውም እንድ ዓይነት አይደለም። ስለሆነም ዳዕዋ አድራጊ ሰው ለአያንዳንዱ ሰው የሚስማማ የሆነን ዘዴ መጠቀም ይኖርበታል። እጅግ በጣም ጫና ሊያሳድሩ የሚችሉ የሕይወት ገጠመኞችን ሊጠባበቁና ለዳዕዋ አመቺ በሆነ መልኩ ሊጠቀምባቸው ይገባል።

ዳዕዋ ለሚያደርግላቸው ሰዎች ምንገዜም ገርነትን፤ መልካም ግሳጼንና አገነትን ማንጸባረቅ ይኖርበታል። እልህና ንትርክ ውስጥ የማይከት የሆነ ረጋ ያለ ውይይት ማካሄድም አስፈላጊ ነው። አላህ (ሱ.ወ) ኑብዩ (ሲ.ወ) ከሰዎች ጋር የነበራቸውን ገርነትና ይቅር ባይነት በአድናቆት ያወሳው ሲሆን፤ ልቦ ደረቅ፤ ጨካኝ ቢሆኑ ኖሮ በዙሪያቸው የነበሩት ትተዋቸው ይበተኑ እንደነበረም አስጠንቅቋል። እንዲህም ይላል፡-

«ከአላህም በሆነ ችሮታ ለዘብከላቸው፤ዐመለ መጥፎ ልቦ ደረቅም በሆንክ ኖሮ ከተራያህ በተበተኑ ነበር።» (ሐል ዓምራን 159)

ቤተሰብን መጠገሪ

አላህ አለምን እንዲቀበል የቸረው ሰው፤ ቤተሰቦቹንና የቅርብ ዘመዶቹን ወደ አለም የመጥራት ክፍተኛ ጉጥት ሊያደርግበት ይገባል። ምክንያቱም እነርሱ ከማንም በላይ ለርሱ ቅርቦቹና ወዳጆቹም በመሆናቸው ነው። ለዚህም ክርሱ የሚደርስበትን ስቃይና አንግልት በትግስት ማሳለፍ አለበት። የተለያዩ በብልሃት የተሞሉ መንገዶችን መጠቀም ይኖርበታል። አላህ (ሱ.ወ) እንዲህ ይላል፡-

«ቤተሰብህንም በስግደት እዘገዝ፤ በርሷም ላይ ዘውትር።» (ዉሃ 132)

አንዳንድ ሰዎች በሚያደርጉት ዳዕዋ ባዕድ ሲቀበላቸው ቤተሰባቸውና የቅርብ ዘመዳቸው ግን እንቢተኛ ሲሆን

እንመለከታለን። በዚህም እጅግ ይበሳጫሉ፤ ተስፋም ይቆርጣሉ። ነገር ግን ስኬታማ ዳዕዋ አድራጊ፤ የዳዕዋ ስልቶችንና አካሄዶችን በመቀያየር በተለያየ መንገድ ዳዕዋ በማድረግ የሚታገልፍ ዳዕዋ ለሚያደርግላቸው ሰዎች አላህ(ሱ.ወ) እንዲመራቸው የሚማጽንላቸው የሆነ ሰው ነው። አልህ እስጨራሽ በሆኑ አጋጣሚዎች ላይም ተስፋ አይቆርጥም።

ኑብዩ (ሲ.ወ) ከአጎታቸው አቡ ጣለብ ጋር የነበራቸውን ታሪክ ብንመለከት፤ አጎታቸው ይረዳቸው፤ ይደግፋቸው፤ ከቁረይሾችም ጥቃት ይከላከልላቸው ነበር። ይሁን እንጂ አለምን አልተቀበለም፤ ኑብዩም (ሲ.ወ) እርሱን ወደ አለም በመጥራት የሚያደርጉትን መከራ አስከመጨረሻው አስትንፋሱ ድረስ አላቋረጠም። በዚያ ቅጽበት ላይ ሆኖ፡- «አንቱ ሆይ ላኢላሃ አለላህ በል፤ አላህ ዘንድ የምጥጥትልህ የሆነችን ታል በል።» አለች። (ሐል ቡኸሪ 367/ መስሊም 24)

ነገር ግን ለርሳቸው ጥሪ ምላሽ ሳይሰጡ በከሀደት ላይ ሞተ፤ አላህም የሚከተለውን አንቀጽ አወረደ፤ «አንተ የወደድከውን ሰው ፈጽሞ አታቀናም፤ ግን አላህ የሚሻውን ሰው ያዋናል፤ እርሱም ቅኖቹን ዐዋቂ ነው።» (ሐል ቀሃሥ 56)

አንድ ዳዕዋ የሚያደርግ ሰው የሚያለውን ሁሉ በማድረግ ሃይማኖቱን የማስራጨትና ሰዎችን ወደ መልካም ነገር የመምራት ግዴታ አለበት። ልቦሽ በአላህ እጅ ናቸው፤ የሻውን ወደ ቀጥተኛው መንገድ ይመራል።

አካባቢያዊ ቤተሰብህ

አንድ አዲስ ሙስሊም ወደ ኢስላም ከገባበት ጊዜ አንስቶ ከሚያውቃቸው ሰዎች አንዱም ከሙስሊም ወይም ሙስሊም ካልሆኑ ዘመዶቹ ጋር ያለውን ግንኙነትና ቅርብ ይበልጥ ማጠናከር አለበት። ኢስላም እራሱን ወደ ማግለልና ወደ ባይተዋርነት የሚጣራ ሃይማኖት አይደለም።

ለሰዎች በጎ መኖልና ክርሱ ጋር በመልካም ስነ ምግባር መኖር፣ ነቢዩ(ሰ.ወ) መልካም ስነ ምግባሮችን ለማሟላት የተላኩበት የሆነውን ሃይማኖት ለሌሎች ከሚያስተዋውቁ መንገዶች ሁሉ በላጩና ውጤታማው ነው።

የላቁ ስነ ምግባሮች በተግባር የሚተረጎሟቸውና የተከበሩ መልካም ግንኙነቶች የሚንጸባረቅባቸው እርምጃዎች የመጀመሪያው ከቤተሰብ ጋር ያለው ግንኙነት ነው። (ገጽ 213 ተመልከት)

የሚከተሉት መርሆች አንድ አዲስ ሙስሊም ከቤተሰቡ ጋር በሚኖረው ትስስር ሊያውቃቸው የሚገቡ ናቸው።

ወደ ኢስላም ከተገባ በኋላ ያለው ቤተሰባዊ ሕይወት

ባልና ሚስት በአንድነት ከሰለሙ

* ባልና ሚስት አብረው ከሰለሙ የነበራቸው የጋብቻ ውል ወይም ኒካሕ በኢስላምም ይደናል፤ የጋብቻውን ውል አንድ አዲስ ማደስ አያስፈልጋቸውም።

ማን ይህ የማያካትታቸው ተንጠለው የሚወጡ ሁኔታዎች አሉ።

- 1 ጋብቻውን የፈበመው በሸረሃው ማግባት ከማይፈቀድሉት(መብረሞች) መካከል ከአንዱ ጋር ከሆነ፣ ለምሳሌ ከእናቱ ወይም ከእሁቱ ወይም ከእኩኩት ጋር ጋብቻ ፈፅሞ የነበረ ከሆነ፣ ከሰለሙ ጊዜ ጀምሮ አንዲቱን ማድረግ የማይችል ነው። (ገጽ 200 ተመልከት)
- 2 ሁለት አሁትማማቾችን ወይም ሴቶችን ከእኩኩት ጋር ወይም ሴቶችን ከየሹሜዋ ጋር በአንድነት አግብቶ ከሆነም አንዳቸውን የመፍታት ግዴታ ይኖርበታል።
- 3 እሱና ሚስቱ በአንድ ላይ ቢሰልሙና የሚስቱቹ ብዛት ከአራት በላይ ቢሆን፣ ከአራት ሴቶች በላይ ስለማይፈቀድሉት ከነርሱ መካከል አራቱን መርጦ በማስቀረት የተቀረቱን ይፈታቸዋል።

እርሱ ሰልሞ ሚስቱ ባትሰልም የማያረድም ድንጋጌስ ምንድነው?

በዚህ ጊዜ የሴቷ ሃይማኖት ግምት ውስጥ ይገባል፤ የመጽሐፍት ባለቤት፤ ማለትም አይሁድ ወይም ክርስቲያን ልትሆን ትችላለች፤ አለም አንደ ቡድኑም ሂንዱዊዝምና ጣዖት አምላኪን መጽሐፍት የለሽ የሌለ ሃይማኖት ተከታይ ልትሆን ትችላለች፤ ወይም በሃይማኖት የማታምን ሃይማኖት አልባ ልትሆንም ትችላለች። እና ፍርዱ ምንድን ነው?

1 የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ የሆኑት ሚስት አንድ ሰው ቢሰልምና ሚስቱ ግን ባትሰልም፤ የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ ብትሆን፤ የጋብቻው ውል በነበረበት ሁኔታ ይቀጥላል። ምክንያቱም አንድ መስሊም አንዲትን የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ ሴትን ቢያገባ አይሰልክልም። ስለሆነም ይህም የሰለመ ሰው ከሚስቱ ጋር የጋብቻ ሕይወቱን መቀጠሉና በሚስትነት አሷን ይዞ መቆየቱ የተሻለ ነው።

አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡- «ዛሬም መልካሞች ሁሉ ለናንተ ተፈቀዱ፤ የነዚያም መጽሐፍን የተሰጡት ሰዎች ምግብ (ያረዱት) ለናንተ የተፈቀደ ነው፤ ምግባቸውም ለነሱ የተፈቀደ ነው፤ ከምእመናን ጥብቆቹም ከነዚያ ከናንተ በፊት መጽሐፍን ከተሰጡት ሴቶች ጥብቆቹም።» (አል ማሊዳ 5)

ነገር ግን ባገኘው ኢጋጣሚና ብልሃት በመጠቀም እሷን ወደ አስልምና በመጥራቱ ላይ ከፍተኛ ጥረት ሊያደርግ ይገባል።

2 የመጽሐፍት ባለቤት ሃይማኖት ተከታይ ያልሆነች ሚስት

ሰውየው ሰልሞ ሚስቱ ኢስላምን ለመቀበል ባትሆንና በሃይማኖቷ የመጽሐፍቱ ባለቤት ተከታይ -አይሁድ ወይም ክርስቲያን- ባትሆንና ቡድኑስት ወይም ሂንዱዊስት ወይም ጣዖት አምላኪ ወይም የሌለ አምነት ተከታይ ከሆነች፡-

እንዲት ፍች ሴት የምትጠብቀውን ወቅት ያክል ይጠብቃል። ዝርዝሩ ከዚህ ቀጥሎ ባለው ክፍል ሰንጠረዥ ውስጥ ተጠቅሷል።

* በዚህ ቆይታ ውስጥ ከሰለመች ሚስትነቷ ይቀጥላል። የጋብቻውን ውል በአዲስ መልክ መፈፀም አያስፈልግም።

* ወቅቱ እስከሚያልቅ ድረስ ተጠብቃም ኢስላምን ለመቀበል ፍቃደኛ ካልሆነች ግን ጋብቻው ይፈርሳል።

ከዚህ ጊዜ በኋላ ከሰለመችና ሊያገባት ከፈለገ እንደ አዲስ ለጋብቻ ያጫትና ያገባታል። አላህ ሱወ እንዲህ ይላል፡- «የከሃዲያንም ሴቶች የጋብቻ ቃል ኪዳኖች አትያዙ።» (አል ሙምታሐዲህ 10)

ከሰለማችሁ በኋላ ከመጽሐፍት ባለቤት ሌላ የካሃዲያንን ሴቶች በጋብቻ ቃል ኪዳኖች አትያዙ ማለት ነው።

የጋብቻ ውል ፈፀሞ፤ ይዟት ያልገባት፡፡ ማበረ ሲጋ ግጥኙነት አብሯት ያልፈፀሙ ወይም አብሯት ኑሮ ያልጀመረ ሰው ከፈታች፤ ፍቺውን በመፈፀሙ ብቻ ክርሱ ትለያለች፡፡ በያዝነው ርዕሰ መሰረት ደግሞ እሱ ብቻውን በመስለሙ ብቻ ክርሱ ትለያለች፡፡ አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡-

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ፤ ምእመናንን ባገባችሁና ከዚያም ሳትከላከላችሁ በፊት በፈታችኋቸው ጊዜ እናንተ በነሱ ላይ የምትቆጥሩዋት ዲዳ ምንም የላችሁም፡፡» (አል አህዛብ 49)

የእርጉዝ ሴት ዲዳ፤ ያረዝቸውን በመውለጃ ያበቃል፡፡ ጊዜው ቢረዝምም ቢያጥርም ልዩነት የለውም፡፡ አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡-

«የእርግዝና ባለቤቶችም ጊዜያቸው እርጉዞቸውን መውለድ ነው፡፡» (አል ጠላቅ 4)

እርጉዝ ያልሆነችና የወር አበባ የምታይ ሴት ዲዳዋ ከተፈታች በኋላ ወይም ባል ከሰለመ በኋላ ሦስት ሙሉ የወር አበባ ማየት ነው፡፡ የወር አበባ ደም መጥቶባት ትጸዳለች፤ ከዚያም በድጋሚ ይመጣባትና ትጸዳለች፤ ከዚያም ለሦስተኛ ጊዜ ይመጣባትና ትጸዳለች፤ ሦስት ሙሉክ የወር አበባ ጊዜ የሚባለው ይህ ነው፡፡ በወር አበባምቹ መላክል ያለው ጊዜ ቢረዝምም ባይረዝምም ልዩነት አይኖረውም፡፡ ይህች ሴት ከሦስተኛው የወር አበባ መጽዳት በኋላ ከታጠበች ዲዳዋ ያበቃል፡፡ አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡-

«የተፈቱ ሴቶችም ነፍሶቻቸውን (ከማግባት) ሦስትን ቁሩክ (ሦስትን) አደፍ ወይም ሦስትን የአደፍ ጥራት) ይጠብቁ፡፡» (አል በቀራ 228)

ያልደረሰች ሕፃን በመሆኗ፤ ወይም ዕድሜዋ በመግፋቱ፤ ወይም ባለባት ዘውታረ በሽታ ምክንያት የወር አበባ የማታይ ሴት፤ ከተፈታችበት ጊዜ፤ ወይም ባሏ ከሰለመበት ጊዜ እንስፋ ሦስት ወራቶችን ትጠብቃለች፡፡ አላህ (ሱወ) እንዲህ ባሏል፡- «ከሴቶቻችሁ ከአደፍ ያዳረጡት (በዲዳቸው ሕህግ) ብትጠራጠሩ ዲዳቸው ሦስት ወር ነው፤ እኒያም ገና አደፍን ያላቡት (ዲዳቸው እንደዚሁ ነው፡፡)» (አል ጠላቅ 4)

ሚስት ካልሰለጠነች

የመጽሐፍት ባለቤት -አይሁድ ወይም ክርስቲያን- ነች?

አይቻልም (በፍፁም)

አዎን

ጋብቻው በገበሬበት ይተጥላል፤ ማደስ
ለይፈልግም፤ ወንድሃው ለሚስቱ
ተለማግግ በሆኑ መንገዶች ሁሉ
በመጠቀም ጥሪ ሊያደርግላት ይገባል።

አይደለችም፡ የመጽሐፍት ባለቤት ካልሆነች በመጀመሪያ ወደ
ኢስላም ጥሪ ያደርግላታል፤ ከዚያም በዲዳ ወቅት ኢስላምን
ተቀብላለች ወይስ አልተቀብላለችም ማለትን አናያለን።

አይቻልም (በፍፁም)

አዎን

አዲስ ኢስላም ሙስጥም ሕጋዊ ባለቤቱ ናት
(ጋብቻውን) ውል ማደስ አያስፈልግም።

የዲዳዋ ወቅት አስከፊነቷን ደረሰ ኢስላምን ለመቀበል ፍታደኛ
ካልሆነች፤ የጋብቻው ውል ይፈርሳል፤ በሰለመድ ጊዜ በአዲስ
የጋብቻ ውል ሊጋቡ ወይም ለማለሉ ይችላሉ።

ሲታ ሰልማ ባሏ፣ ባይሰ

ሁለት ባልና ሚስቶች ኦብረው ከሰለሙ፤ አንድ ወንድምና አንት በኢስላም ሊጋቡ የማይፈቀድላቸው ካልሆኑ በስተቀር የጋብቻቸው ውል ባለበት ይጸናል። (ገጽ፣ 199 ተመልከት)

ሲታ ሰልማ ባልየው ኢስላምን ለመቀበል ፈቃደኛ ካልሆነ፤

በመስለሚ ብቻ የጋብቻው ውል ወደ ምርጫ ይቀየራል፤ ማለት ሚስት የመምረጥ መብት ይሰጣታል።

የባሏን መስለም በትዕግስት መጠበቅ። የተለያዩ መንገዶችን በመጠቀም ለባለቤቷ የኢስላምን አውነታ ማብራራትና መግለጽ አለባት። አላህ ወደ ቀጥተኛው መንገድ አንዲመራው መማጸን ይኖርባታል። ከረዥም ጊዜ በኋላ ቢሆንም በዚህ ጥረቷ ከሰለመ መስለሙን አየተጠባበቀች አስከሆነ ድረስ በመጀመሪያው የጋብቻ ውል መሰረት በሚስትነቷ ከሱ ጋር መኖር ትጀምራለች። ከመስለሙ በፊት ማን ከአሷ ጋር አንዲተኛ ልትመቻቸላት ወይም ልትፈቅድላት አይገባትም።

ይሰልማል የሚል ተስፋ የማይጣልበት ነው። በምትልበት ጊዜ ፍቺ የመጠየቅና የጋብቻውን ውል የማፍረስ መብት አላት።

ከሰለሙች ጊዜ አንስቶ በሁለቱም ሁኔታዎች ለካሄዱ ባሏ አራሷን ለግንኙነት ማመቻቸት አይፈቀድላትም። አራሷን ማመቻቸቷ እርም ነው። አላህ (ሱወ) አንዲህ ብሏል፡- «አማኞችም መሾናቸውን ብታውቁ ወደ ከሃዲዎቹ አትመልሱዋቸው አነርሱ (ሴቶቹ) ለነርሱ የተፈቀዱ አይደሉም፤ እነርሱም (ወንዶቹ) ለነርሱ አይፈቀዱምና።» (አል ሙምታኪና 10)

በዚህ መመሪያ መሰረት እንዲትሰት ከሰለመቸበት ጊዜ አንስቶ የሚከተለውን መፈጸም ይኖርባታል፡

- 1 ከሰለመቸበት ጊዜ አንስቶ የምታገኘውን አጋጣሚ ሁሉ ተጠቅመህ በብልሃትና በመልካም ተግላጽ ባሏን ወደ አሰላም መጥራት አለባት፡፡
- 2 ባል አሰላምን ለመቀበል ፈቃደኛ ካልሆነ፣ እርሱን ለማሳመን ካልቻለች፣ ካልተሳካላት፣ ወይም በርካታ ሙከራዎችን አድርጋ ተስፋ የመቀረጥ ደረጃ ላይ ከደረሰች፣ በፍጥነት ከርሱ ጋር የምትፋታበትንና የምትለያይበትን መንገድ ማመቻቸት ይኖርባታል፡፡
- 3 ለመፈታትና ከሱ ጋር ለመለያየት የሚወስድባት ጊዜ የሚገለም ከሆነ በመከላከል ያለው የጋብቻ ውል ሕጋዊነቱ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ባል በዚህ መልክል ከሰለመ የዲዳ ወቅት ቢጠናቀቅም በመጀመሪያው የጋብቻ ውል ትዳራቸው መቀጠል ይችላል፡፡ እስፈላጊው ሂደት እስኪጠናቀቅ ድረስ ባል ካልሰለመና ዲዳው ካለቀ ግን የጋብቻው ውል ይፈርሳል፡፡
- 4 የፍቺው ሂደት እስኪጠናቀቅ ድረስ ሚስት ትዳር በመሰረተችበት ቤት ውስጥ መቆየት ትችላለች፤ ይሁን እንጂ ከሰለመቸበት ጊዜ ጀምሮ ባለው ቆይታ ውስጥ ለግብረ ሰጋ ግኝቶችን አራሷን ለባላ ማመቻቸት አይፈቀድላትም፤ እርም ነው፡፡

የትላንቅት መስለም

ሰዎች በሙሉ የሚወለዱት በተፈጥሯዊው አምነት በአሰላም ላይ ነው፡፡ ሌሎች ሃይማኖቶች ወላጆቻቸው በሚያስተምሯቸው ትምህርት ምክንያት በደባልነት የሚገቡባቸው ናቸው፡፡ ነቢዩ (ሲ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡፡ «ልጅ ሁሉ የሚወለደው በተፈጥሯዊ አምነት በአሰላም ላይ ነው፡፡ ወላጆቹ ግን እይሁድ ወይም ክርስቲያን ወይም እሳት አምላክ ያደርጉታል፡፡» (አል ቡኸሬ 1292 / መስላም 2658)

ከካሃዲያን በተሰባበ ተወልደው በሕግነታቸው የሞቱ ልጆች፣ በዚህ ዓለም ከነሱ ጋር የሚኖረን ግንኙነት ልክ ከካሃዲያን ጋር የምናደርገው ዓይነት ነው፡፡ አላህ ሚስጥርንና ከዚያም በላይ የተደበዛን ነገር ዓዋቂ ነው፤ እርሱ ዘንድ አንድም ሰው አይበደለም፡፡ እነኚህ ልጆች በትንሳኤው ቀን ፈተና ያቀርብላቸዋል፤ ይፈተናሉ፤ በዚያ ፈተና ታዛዥ የሆነ ጄነት ይገባል፤ አመጸኛ የሆነ ደግሞ እሳት ይገባል፡፡

ነቢዩ (ሲ.ወ) ስለ አጋሪያን ልጆች በተጠየቁ ጊዜ፡- «አላህ ገና ሲፈጥራቸው ምን ሊሰሩ እንደሚችሉ ያውቃል፡፡» በማለት መልሰዋል፡፡ (አል ቡኸሬ 1317)

በዳጋፍ ላይ የካሃዲያን ልጆች ሰልጠናዋል የምንለው ሙሽ ነው?

የሕፃናትን መሰለም ለማጽደቅ የተለያዩ ሁኔታዎች ግምት ውስጥ ይገባሉ። እነሱም፡

1 ወላጆች ከሰለሙ፤ ወይም አንዳቸው ከሰለሙ፤ ልጅ ከወላጆቹ መካከል በሃይማኖት የተሻለ የሆነውን ይከተላል።

2 ለሃላፊነት ያልበቃ ወይም ያልጎረመሰ፤ ነገር ግን ከፋና ደጉን የለየ ታዳጊ ሕፃን ከሰለሙና ወላጆቹ ካልሰለሙስ?

አንድ ነብዩን (ሲዐወ) ሲያገለግል የነበረ አይሁድ ታዳጊ ልጅ ከዕለታት አንድ ቀን ታሞ ነብዩ (ሲዐወ) ሊጠይቁት መጡና ከራሱ አጠገብ ቁጭ ብለው «ሰለም» አሉት፤ የልጁ አባት አጠገቡ ነበርና ልጁ ወደ አባቱ ተመለከተ፤ አባቱም «የታሰምን አባት ታዘዛቸው» አለው፤ ልጁም ሰለመ

ከዚያን ነብዩ (ሲዐወ) ከልጁ ዘንድ ሲወጡ፤ «ይህን ልጅ ከአላት ነፃ ያወጣው አላህ የተመሰገነ ይሁን» አሉ። (አል ቡኅዲ 1290)

አዲስ ሕይወት

ከሰለሙ በኋላ ስም መቀየር የተወደደ ተግባር ነውን?

በመሰረቱ አንድ ሰው ሲሰልም የነበረውን ስም ሳይቀይር በነበረው ስሙ መጠራት አለበት፤ በሁሉባ ዘመን ስምን መለወጥ ወይም መቀየር በሰፊው የሚታወቅ ጉዳይ አልነበረም፤ ብዙ ሰዎች ስልመዋል፤ ግን በነበራቸው ዐረብኛ ባልሆነ ስማቸው ሲጠፋ ነበር። ነገር ግን መጥፎ መልዕክትን ያዘለ ከሆነ ባዘለው መጥፎ መልክት ምክንያት ስሙ ይቀየራል።

በሚከተሉት ሁኔታዎች ስምን መቀየር ግዴታ ይሆናል፡

- 1 ከአላህ ሌላ ላለ አካል ተገርነትን የሚያመለክት ከሆነ ወይም ከኢማን ጋር የሚፃረር የሆነ መልክትን የያዘ ከሆነ ይቀየራል።

ለምሳሌ፡ ስሙ ገብረ አገላ፤ መሲሕ፤ ወይም ገብረ ነብይ፤ ወይም የዚህ ዓይነት ከሆነ ወይም የስሙ ትርጉምና መልክት ከኢማን ጋር የሚቃረንና የሚጋጭ ከሆነ ይቀየራል። ለምሳሌ ሹኑዳ «አላህ ልጅ» ማለት ነው፤ አላህ ከእንዲህ ዓይነት ፍፁም የላቀና የጠራ ነው።

- 2 ወይም በአላህ ልዩ ባህሪያቸውና መጠሪያዎች መለያም ለምሳሌ፡ ገንጽ ነጥፍና የመሳሰሉት የማዕረግ መጠሪያዎች፤ አላህን ብቻ ገላጭ የሆነን ነገር ወደ ባሪያው የሚያስጠጋ የሆነ ስያሜ ይቀየራል።

- 3 መጥፎ መልዕክትን ያዘለ ወይም በተፈጥሮ ማንኛውም ጤናማ ነፍስ የሚጠላውና የሚያወግዘው የሆነ መጠሪያ ከሆነ ይቀየራል።

አላህ (ሱወ) ከምግብና ከመጠጥ፤ እንዲሁም በሕይወታችን ውስጥ ከሚያጋጥሙን ጉዳዮች መጥፎና ጎጂ የሆኑትን እርምጃ አድርጎብናል። ስለሆነም ከእስላም በኋላ መጥፎ ትርጓሜ ባላቸው ስያሜዎች መጠራት አይፈቀድም። አላህ (ሱወ) እንዲህ ይላል፡- «በመጥፎ ስሞችም አትጠራፋ፤ከእምነት በኋላ የማመጥ ስም ከፋ።» (አል ሁጁራት 11)

- 3 ስያሜው መስለም ባልሆነ ሕዝቦች ዘንድ ሃይማኖታዊ መልዕክት ያዘለ ከሆነ ወይም መስለም ባልሆኑ ሃይማኖቶች ዘንድ የሃይማኖታቸው መገለጫ ተደርጎ በሰፊው የሚታወቅ ከሆነ ይቀየራል።

ለምሳሌ፡ ጴጥሮስ፤ ጊዮርጊስ፤ ዮሐንስ፤ ጳውሎስ እና የመሳሰሉት ክርስቲያኖች ዘንድ በሰፊው የሚታወቁ ስሞች ይቀየራሉ።

ይህን ዓይነት ስያሜ ምንም ዓይነት መሰል መልዕክትን ያዘለ ወደ ሆነ ስያሜ መቀየር አስፈላጊ ነው። ምክንያቱም በእስላማዊ ሕግ መሰረት፤ አራቱን ለጥራጣሪ የሚያጋልጡ ነገሮችን መራቅ ግዴታ ስለሆነና በዚህ ዓይነት ስሞች መጠራት ከካሃዲያን ጋር ስለሚያመሳሰል ነው።

ለሚከተሉት ነገሮች ስምን መቀየር የታወቀው ተግባር ነው፡፡

አዲሱ ስም ላላ ዘንድ ተወዳጅ ከሆነ፤ ለምሳሌ ይጠራበት የነበረን ስም ወደ ዐብደላህ ወይም ዐብዱረህማን አንዲሁም ለአላህ ባርነትን ገላጭ ወደሆነ ስም ከሆነ፤ እነኚህ ስሞች የሚወደዱ ስያሜዎች ናቸው፡፡ ነገር ግን ይህ ወደ ኢስላም ከመግባት ጋር ምንም ዓይነት ትስስር የለውም፡፡

÷ ያለ ምንም ምክንያት ስምን መቀየርም ይቻላል፡፡ ለምሳሌ ዐረብኛ ያልሆነ ስሙን ወደ ዐረብኛ መቀየር ይችላል፡፡ ነገር ግን ይህ የሚወደድ ተግባር ነው አይሰኝም፡፡ ወደ ኢስላ ከመግባት ጋርም ግንኙነት የለውም፤

የተጠቀሱትን ዓይነት ትርጓሜ የያዘ ካልሆነ መቀየር ግዴታ አይደለም፤ ኢስላም ቤተሰባዊባቸው በመጀመሪያቸው ከፍለ ዘመናት ውስጥ የነበሩ በርካታ ሙስሊሞች ዐረብ ያልሆኑ ስሞችን እንደ ተይናም ዘበር፤ ያለ ምክንያትም ቢሆንም አንድ ሰው ስሙን መቀየር ይችላል፡፡ በተለይ ደግሞ ወደ አላህ የሚያስወጅዱና ዐብደላህና ዐብዱረህማን ወደ ሚሳሉ ስሞች ለመቀየር አስቦ ከሆነ ስሙን መቀየር ተወዳጅ ነው፡፡

አዲሱ ስም

> ተፈጥሯዊ ፈለጎች

ኢስላም እንድ መስሊም ባማረ ግርማ ቀመንሰ ላይ እንዲሆን ይፈልጋል።

ተፈጥሯዊ ፈለግ ምን ማለት ነው?

ተፈጥሯዊ ፈለግ ማለት አላህ (ሱወ) የሰው ልጅን የፈጠረበት መግለጫዎች ማለት ነው። እንድ መስሊም እንኚህን ነገሮች በመፈጸም መሰላት የሚሆንባቸው ናቸው። ይህን በማድረግ ያማረ ገጽታና የተዋበ ግርማ ቀመን ይኖረዋል። ስለሆነም ኢስላም እንኚህን የውበትና የቀንድና መሰረት የሆኑ ጉዳዮችን ልዩ ትኩረት በመስጠት እንድ መስሊም ውጫዊና ውስጣዊ ማንነቱም ያማረ እንዲያደርግ አይደለም።

ነብዩ (ሲዐወ) እንዲህ ብለዋል፡- «እምስት ነገሮች ተፈጥሯዊ መዋቢያዎች ናቸው፤ መግረዝ፤ በብልት ዙሪያ የሚበቅልን ጸጉር መላጨት፤ ቀድሞ ቀመንን ማሳጠር፤ ጥፍርን መቀረጥ፤ እና በብብት ስር ያለን ጸጉር መንጨት።» (አል ቡኻሪ 5552/ መስሊም 257)

ግርዛት፡ ይህ በብልት ጫፍ ላይ የሚገኝ ቆዳን ማስወገድ ወይም መቀረጥ ነው። በተለምዶ ይህ ቆዳ እንዲወገድ የሚደረገው በመጀመሪያዎቹ የአራስት ቀናት ነው።

ግርዛት ለወንዶች ተወዳጅና ከተፈጥሯዊ ፈለጎች መካከል ነው። ከጤናም አንጻር በርካታ ጥቅሞች አሉት። ነገር ግን ወደ ኢስላም ለመግባት መስፈርት አይደለም። እንድ መስሊም ፈርቶ ወይም በሌላ ምክንያት ባይገረዝ ወንጀለኛ አይሆንም።

እስተቲሕዳድ፡ ይህ በብልት ዙሪያ ያለን ጸጉር መላጨት ወይም በፈለገው መንገድ ማስወገድ ነው።

ቀድሞ ቀመንን ማሳጠር፡ ቀድሞ ቀመንን ባለበት መተው የተፈቀደ ቢሆንም የተወደደ ግን አይደለም። ነገር ግን እንድ መስሊም ቀድሞ ቀመንን ከተወው አጅግ በጣም እስኪረገም ድረስ መተው የለበትም ሊከረከመውና ሊያሳጥረው ይገባል።

ጺምን ማሳደግ፡ ኢስላም ጺም ማሳደግን ያበረታታል፡፡ ጺም የሚባለው በእግዮና በጉንጮች ላይ የሚበቅል ጸጉር ነው፡፡

ጺምን ማሳደግ ማለት ባለበት መተውና አለመላጨት ነው፡፡ ይህ ደግሞ የኑብዩን (ሲ.ዐ.ወ) ፈለግ መኮተል ነው፡፡

ጥፍርን ማስተካከል፡ አንድ ሙስሊም የጥፍሩን እድገትና ንጽህና ሊከታተል ይገባዋል፡፡ የቆሻሻ መከማቻ እንዳይሆን በየጊዜው በማሳጠር ማስተካከል አለበት፡፡

የብብትን ጸጉር መንጨት፡ አንድ ሙስሊም፣ በብብት ስር ያለውን ጸጉር በመንጨት ወይም በሌላ ማሳወገጃ ዘዴ በመጠየቅም ማስወገድ አለበት፡፡ ይህም ከርሱ መጥፎ ጠረን እንዳይወጣ ለመከላከል ይረዳዋል፡፡

የመጽሐፍ ማጠቃለያ

ሁለተኛው አቅድህ እንዴት ነው ሚሆነው?

ይህን መጽሐፍ በማጠናቀቅህ ስለ ሃይማኖትህ ማወቅ የሚገባህን ነገሮች የመጀመሪያ ምዕራፍ አጠናቀሃል የተማርከውንም በተማባር መተርጉምና በሕይወትህ ውስጥ እንድ አብይ ክስተት ማድረግ ይቀርሃል። በእርግጥ ተማባር ያልታከለበት እውቀት በትንሳኤው ቀን በባለቤቱ ላይ ክስረት ነው።

በዚህ መጽሐፍ ያላገኘኸውን በዚህ መጽሐፍ ውስጥ በዋቢነት ከተጠቀሱት መጽሐፍት ፈልገህ ማግኘትና ማወቅ አለብህ ።

ማንኛውም ሙስሊም በኢማን የሚፈልግበት ደረጃ ቢደርስ አንኳ ተጨማሪ መመራትን ይፈልጋል። ስለዚህ ማንኛውም ሙስሊም በየቀኑ በሚሰግዳቸው ሰላቶች በሚደጋግማት የፋቲሃ ምዕራፍ ውስጥ የሚከተለው ተቀምጧል። «ቀጥተኛውን መንገድ ምራግ።» (አል- 4: ሂፕ: 6)

እላህንም የቻላችሁትን ያህል ፍሩት።

በዚህ በጽሐፍም ሆነ በሌላ መጽሐፍት በሕይወትህ ስለሚደጋገመህ ክስተቶች በስፋት የሚያበራራ ምላሽ አታገኝም ስለዚህ የእውቀት ባለቤቶችን በመጠየቅ በተቻለህ አቅም በየእጋጣሚዎቹና ሰፊ ባሉ አለቃዊ ግንኙነቶች እላህን ለመፍራት በር ለሚከተለው የተከበረ አንቀጽ ተምሳሌት ለመሆን። እላህንም የቻላችሁትን ያህል ፍሩት።።

የሙስሊም ወንድሞች ፈለግ መከተል ወደነርሱም መቅረብ ።

ለሙስሊም ወንድሞችህ ቅርብ ሆኑ፤ ኢስላማዊ ማዕከላትን መጐብኘትን አብዛ ክእለትህ ጋር ደስታም ሀዘንም ተካፈል ክስዎች ታላቁ የሆኑትን ነቢዩን (ሰ.ወ) መልካም ሰዎችን በመጐዳናት ትዕግስት ያደርጉ ዘንድ አገዟቸዋል።። ነፍሱንም እነዚያ ጌታቸውን ፊቱን (ውደታውን) የሚሾኹት በጧትም በማታም ከሚገዙት ጋር እስታግስ።። (አል- ካህፍ-28)

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ከመስሊሞች የመራቅን ተግባር አስጠንቅቀዋል።ምክንያቱም ይህ መስሉ ተግባር ለጥመት ምክንያት ነው። ከመንጋ የተለየች በግ ለቀበሮ የመጋለጥዋ እድል ከፍተኛ እንደ ሆነ ነው።

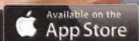
ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል። በህብረት ግዴታ ይሆንባችሁ ከመንጋ የወጣችን (ፍየል)ቀበሮ እንደሚበላት ነው።(አል-መስተድሪክ 567)

ስለዚህ በአጠቃላይ ወደ መስሊሞች ቅረብ ተጎዳኝ ምክንያቱም የመልካም ነገር የመመራትና የጽናት ምክንያት ነው።

በጅምር መንገድ ላይ ያለና እጁን ይዞ ሊያጫውተው የሚፈልግ ሰውስ ታዲያ እንዴት ሊሆን ነው።

አላህ ይሰጥህ በሃይማኖቱ ላይም ያጽናህ ድብቆቹንና ግልጽቹን ዐጋዎች ያሟላልህ።

Apps

Muslim
Prayer

Muslim
Faith

Clothing
in Islam

Family
in Islam

Fasting
in Islam

**The New
Muslim** Library

NEW
MUSLIM
GUIDE

NEW
MUSLIM
GUIDE

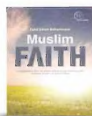
i Book

Available on the
iBookstore

E Book

Available On
iPod iPhone iPad

Available on the
iBookstore

Available On
amazonkindle

Available On
Google play

دليل المسلم الجديد

The New Muslim **Guide**

Guide du converti musulman

ለአዲስ ስለምቴዎች መመሪያ

Ang Gabay Para sa Bagong Muslim

Vodič novom muslimanu

新改宗者のためのガイドブック

La guida del nuovo musulmano

새내기 무슬림을 위한 지침서

Handbuch für den neuen Muslim

नव मुस्लिम मार्गदर्शिका

Guia para o novo muçulmano

新穆斯林指南

Руководство для принявшего ислам

Guía para el Nuevo Musulmán

U.K - Birmingham
B11 1AR
Tel : +441214399144

K . S . A - Riyadh
Tel : +96614486000
Fax : +96614482181

www.newmuslim-guide.com
www.guide-muslim.com
info@modern-guide.com

1 አምነትህ

ንፅህናህ

ሠላትህ

ጾምህ

ምጽዋትህ
(ዘካህ)

ሐጅህ

የንግድ ግንኙነትህ

ምግብህና መጠጥህ

ልብስህ

ቤተሰብህ

ስነ-ምግባርህ በአለም

አዲሱ ሕይወትህ

ለአዲስ ስለምቴዎች መመሪያ

ይህ በስዕል የተደገፈው መመሪያ፣ መፅሐፍ አዲስ ለሰለምከው ወገን፣ ለሰዎች የተቸረ ዐጋ ስለሆነው ስለታላቁ ሃይማኖት አስልምና መግቢያና የመጀመሪያ ደረጃ የሆነው ዕውቀት ያስጨበጥሃል። ዘወትር በምትኖረውና አስፈላጊ በሆኑ የህይወት ጉዳዮችም ማብራሪያ ይሰጣል።

ለተለያዩ ጥያቄዎችም ምላሽ ይሰጥሃል። በዙሪያህ ካለው ተጨባጭ ሁኔታ ጋር እንዴት መኖር እንዳለብህም ማልዕና ቀለል ባለ አካሄድ ያብራራልሃል። መፅሐፉ የሚያቀርብልህ መረጃዎች ውሱን፣ የሰነድ ማስረጃ ያላቸው ሲሆኑ መሠረታቸውም ቁርዓንና የንብዩ /ሰ.ወ./ ሐዲሶች ናቸው።

ይህ መፅሐፍ ዝርዝር የሆኑ ማብራሪያዎችን በማቅረቡ ረገድ ለንባብ ቀላል በሆነ አካሄድ ከመዘጋጀቱ ጎን ለጎን እንዳንድ በዕለቱ የሚገጥሙ የህይወት ጉዳዮች ሽሪዓዊ ብይናቸው ምን እንደሆነ ለማወቅ ከፈለግህም በቂ የሆነ ማመሳከሪያ አንዲሆን ተደርጎም ተዘጋጅቷል።

www.newmuslim-guide.com

Tel: +441214379144
uk@modern-guide.com